

Çocuk Koruma Hizmetlerinde Koordinasyon Eğitimi

Katılımcı

El Kitabı

Bu projenin sözleşme makamı
Merkezi Finans ve İhale Birimi'dir.

Bu proje, UNICEF'in teknik desteği
ile yürütülmektedir.

Çocuk Koruma Hizmetlerinde Koordinasyon Eğitimi

Katılımcı

El Kitabı

Hazırlayanlar

Doç. Dr. Hasan B ker
Doç. Dr. Sebahattin Gültekin

Katkıda Bulunanlar

(Alfabetik olarak sıralanmıştır)

Ali Define	Ali Osman Yılmaz	Ali Sönmez
Ayşe Kara	Birsen Avcı Gökçe	Devrim Bükülmez
Engin Demir	Enver �ınar	Gülay Şahin Kara
Hakan Keçe	Hasan Şahin	Hurican �ufadar
İsmail Arslan	Metin �elikel	Mualla Kurt
Mustafa Bilir	Mustafa Uzun	Muzaffer Taşdemir
Onur Aytar	Ural Nadir	Veli Köktürk
Yüksel Kıyak		

Özel Teşekkür

Eğitim materyallerine temel teşkil eden çalışma ve dokümanların hazırlanmasında emeği geçenlere ayrıca teşekkür ederiz.

Av. Seda Ak�o	Doç. Dr. Taner Güvenir	Doç. Dr. Serra Müderrisoğlu
Prof. Dr. Doğan Leblebicioğlu	Eyyüp G�m�őhan	Mehmet Kurt
Hamdi Kadioğlu	Haluk Tunęsu	Mustafa Güney
Murat Halis�elik		

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
 ocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü Koruyucu ve  nleyici Hizmetler Daire Bakanlığı
Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Bakanlığı
UNICEF Türkiye Ekibi

PROJE PAYDAŞLARI

Adalet Bakanlığı
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu
Türkiye Adalet Akademisi
UNICEF Türkiye

Bu eserde yer alan görüşler yazarlarına ait olup, proje paydaőlarının resmi görüşünü yansıtılmamaktadır.

  Bu kitabın yayın hakları proje paydaőlarına aittir.
Aralık 2013, Ankara

İletişim

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
 ocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü,
Koruyucu ve  nleyici Hizmetler Dairesi Bakanlığı
Tel: (312) 705 50 65
www.cocukhizmetleri.gov.tr
koruveonle@aile.gov.tr

UNICEF Türkiye
Tel: (312) 454 10 00
www.unicef.org.tr

Ayrıntılı bilgi ve dokümana ulaşmak için www.cocuklaricinadalet.org adresini ziyaret edebilirsiniz.

> İçindekiler

MODÜL 1	
Çocuk Koruma Alanı ve Koordinasyon	9
MODÜL 2	
Motivasyon ve Takım alışması	27
MODÜL 3	
Yeni Çocuk Koruma Modeli ve Strateji Belgesi	33
MODÜL 4	
Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarına İlişkin Mevzuat - Sorumluluklar	45
MODÜL 5	
Tedbir Kararları Bilgi Sistemi	61
MODÜL 6	
Korunma İhtiyacı Olan Çocuklar İçin Risk Değerlendirme ve Kurumlararası İşbirliği erevesinde Vaka Yönetimi	67
MODÜL 7	
İl Hizmet Kataloğu Oluşturma	79
MODÜL 8	
Çocuğa Karşı Şiddeti İzlemek ve Önlemek İçin Göstergeler	83
MEVZUAT	101
Çocuk Koruma Kanunu	102
Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmelik	115
Çocuk Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usül ve Esaslar Hakkında Yönetmelik	130
Çocuk Koruma Kanunu'na Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbirlerin Yerine Getirilmesi Amacıyla Kurulan Merkezi, İl ve İlçe Koordinasyonların alışma, Usül ve Esasları Yönergesi	146
Sosyal Hizmetler Kanunu	154
Danışmanlık Tedbiri Kararlarının Uygulama Usül ve Esasları Hakkında Tebliğ	156

> Kısaltmalar

ASPB	: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
Bkz.	: Bakınız
BSRM	: Bakım ve Sosyal Rehabilitasyon Merkezi
CTE	: Ceza ve Tevkif Evleri
ÇEMATEM	: Çocuk ve Ergen Madde Bağımlılığı Araştırma ve Tedavi Merkezi
ÇİM	: Çocuk İzlem Merkezi
ÇHGM	: Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü
ÇK	: Çocuk Koruma
ÇKK	: Çocuk Koruma Kanunu
ÇKM	: Çocuk Koruma Merkezleri
DB	: Daire Başkanlığı
EGM	: Emniyet Genel Müdürlüğü
GHSİM	: Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlükleri
GSB	: Gençlik ve Spor Bakanlığı
HSYK	: Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu
İK	: İl Koordinasyon
JGK	: Jandarma Genel Komutanlığı
KBRM	: Koruma Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi
KÖHDB	: Koruyucu ve Önleyici Hizmetler Daire Başkanlığı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MK	: Merkezi Koordinasyon
ÖDE	: Ön Değerlendirme Ekibi
Ör	: Örneğin
RAM	: Rehberlik Araştırma Merkezi
RİP	: Resmi İstatistik Programı
RTK	: Risk Takip Kurulu
RTÜK	: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
SHM	: Sosyal Hizmet Merkezi
SİR	: Sosyal İnceleme Raporu
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
SYDT	: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik
ŞNT	: Şartlı Nakit Transferi
TAA	: Türkiye Adalet Akademisi
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
THSK	: Türkiye Halk Sağlığı Kurumu
TKHK	: Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel Araştırmalar Kurumu
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Projesi
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurumu

> Giriş

Türkiye, özellikle 2005 yılından bu yana çocuk koruma alanında yaşanan önemli gelişmelere tanıklık etmektedir. Özellikle 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun yasalaşmış olması, devam eden süreçte Kanunda öngörülen ikincil mevzuatın çıkarılması ve kurumsallaşma adına atılan adımlar, "çocuk koruma alanı" olarak tanımlanabilecek ve Çocuk Koruma Kanunu yanında bir grup diğer mevzuatı, adli ve idari kurumları, personeli ve rolleri içeren çerçevenin önemli ölçüde belirginleşmesini ve güçlenmesini sağlamıştır. Bu süreçte Avrupa Birliği ve British Council desteği ile yürütülen ve ülkemizde Adalet Bakanlığı ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) başta olmak üzere pek çok paydaş kurumun ortak olduğu, üniversitelerin, UNICEF'in ve diğer pek çok sivil toplum örgütünün de katkı sağladığı önemli projeler gerçekleştirilmiş ve halen gerçekleştirilmektedir.

Çocuk Koruma Hizmetlerinde Koordinasyon Eğitim Programı 2012 yılında yürütülmeye başlanılan Avrupa Birliği destekli Türkiye'de Çocuklar için Adalet projesinin önemli bir aktivitesidir. Bu aktivite yanında söz konusu proje çerçevesinde; çocuk koruma hizmetlerine ilişkin il ve merkezi düzeyde koordinasyonların gerçekleştirilmesi için gerekli mevzuat çalışmalarının desteklenmesi, Çocuk Koruma Hizmetlerinde Koordinasyon Strateji Belgesi'nin revizyonu ve Uygulama Planlarının hazırlanması, koordinasyonu güçlendirecek ve özellikle koruyucu/destekleyici tedbir kararlarının uygulanmasını kolaylaştıracak bir yazılımın uygulamaya konulması, tedbir kararlarının uygulanması ve izlenmesine ilişkin planlama/izleme süreçlerinin standartlara kavuşturulması ile il koordinasyon çalışmalarının izlenmesi ve değerlendirilmesi gibi bir dizi diğer aktivite gerçekleştirilmektedir.

Çocuk Koruma Hizmetlerinde Koordinasyon Eğitim Programı, yukarıda ifade edilen projelerden "Önce Çocuklar: Çocuk Koruma Mekanizmalarının İl Düzeyinde Modellenmesi (2008)" başlıklı proje çerçevesinde gerçekleştirilen uzun soluklu ve çok kurumlu katılımın sağlandığı bir süreç neticesinde; kurumların, uygulayıcıların ve bilim insanlarının katkıları ile oluşturulmuş ve Bursa ilinde yapılan pilot çalışmalarda da uygulanmıştır. Mevcut proje aktivitesi olarak ise eğitimin ilk etapta 20 il koordinasyonlarında görev alan 400 kişiye, proje sonrasında ise tüm il koordinasyon üyelerine verilmesi hedeflenmektedir.

EĞİTİMİN AMACI ve KAPSAMI

Çocuk Koruma Hizmetlerinde Koordinasyon Eğitim Programının en geniş çerçeveli amacı, çocuk koruma hizmetlerinde etkinlik ve verimliliğin artırılmasıdır. Bu ise ancak çocuk koruma alanında çalışanların; bu alanın önemini bilincinde, yasal sorumluluklarının farkında, alanda çalışan tüm paydaşları ile koordineli ve uyumlu çalışma istek ve becerisinde ve son olarak ülkemizin çocuk koruma alanındaki vizyonuna paralel bir vizyon sahibi olmaları ile sağlanacaktır.

İfade edilen bu geniş amaç çerçevesinde Çocuk Koruma Hizmetlerinde Koordinasyon Eğitim Programı il düzeyinde çocuk koruma hizmetlerinin önemli aktörlerini bir araya getirerek; bu hizmetlerin çerçevesi, hizmetlerde koordinasyonun gerekliliği, koordinasyonda ulusal strateji, yasal çerçeve, takım çalışması ve motivasyon ve il düzeyinde hizmet haritalandırma konularında bilgilendirme, farkındalık ve bilinç oluşturma ve beceri kazandırma hedeflerine yönelik olarak geliştirilmiştir.

Söz konusu hedefler çerçevesinde Çocuk Koruma Hizmetlerinde Koordinasyon Eğitim Programı modüler bir yapıda, toplam 20 ders saati olacak şekilde sekiz ayrı başlık altında gerçekleştirilmektedir. Bu modüler yapı, eğitimin gerçekleştirilmesinde zaman/mekân kesişiminde ortaya çıkan duruma bağlı olarak düzenleme yapabileme şansı getirmektedir. Söz konusu modüller şunlardır:

1. **MODÜL:** Çocuk Koruma Alanı ve Koordinasyon (4 saat)
2. **MODÜL:** Bireysel / Kurumsal Motivasyon ve Takım Çalışması (3 saat)
3. **MODÜL:** Yeni Çocuk Koruma Modeli ve Strateji Belgesi (3 Saat)
4. **MODÜL:** Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarına İlişkin Mevzuat—Sorumluluklar (3 saat)
5. **MODÜL:** Tedbir Kararları Bilgi Sistemi Yazılımı (1 saat)
6. **MODÜL:** Korunma İhtiyacı olan Çocuklar İçin Risk Değerlendirme ve Kurumlararası İşbirliği Çerçevesinde Vaka Yönetimi (3 saat)
7. **MODÜL:** Hizmet Kataloğu Oluşturma (1 saat)
8. **MODÜL:** Çocuğa Karşı Şiddeti İzlemek ve Önlemek İçin Göstergeler (2 saat)

Yukarıda ifade edilen her bir modülün kendi, hedefleri ve içerikleri kitabın devam eden kısımlarında yer almaktadır.

Modül > 1

Çocuk Koruma Alanı ve Koordinasyon

MODÜLE GENEL BAKIŞ

Amaç

Modülde eğitimin amacı, “çocuk koruma alanı” olarak ifade edilen ve risk altında ve/veya korunma ihtiyacı olan çocuklara ilişkin yasal düzenlemeleri, kurumları, aktörleri ve bu aktörlerin rolleri ile sınırlandırılmış, çocukların korunmasına yönelik adli ve idari süreçleri kapsayan yönetsel alanın katılımcılara tanıtılmasıdır. Bu alanın tanıtımı ile beraber çocukların etkin ve verimli bir koruma ve önleme hizmetinden yararlanması için birden fazla kurumun üzerine görevler düştüğü ve bu kurumlar ile farklı çalışma alanlarının sistematik bir koordinasyon ile bir arada hizmet sunmasının gerekliliğine dair bilinç oluşturulması hedeflenmektedir.

Hedefler

1. Modül katılımcıları aşağıdaki hususlarda bilgilendirmeyi ve bilinç seviyelerini arttırmayı ve belirli seviyede tutum/davranış değişikliği kazandırmayı hedeflemektedir.

- Korunma ihtiyacı olan çocuk kimdir
- Çocuk koruma alanına ilişkin yasal çerçeve
- Çocuk koruma alanında yer alan kurumlar
- Çocuk koruma alanında sunulan hizmetler ve süreçler
- Çocuk koruma alanında koordinasyonun gerekliliği
- Kurumlar arası koordinasyonun teorik temelleri (avantajları, güçlükleri, çıktıları vb.)

→ Başlangıç Faaliyetleri

- Hazır Bulunuşluk Testi: Eğitime ilişkin herhangi bir faaliyet öncesinde eğitimin etkinliğini test etmek ve geliştirmek amacıyla yapılacak bilimsel çalışmalara temel teşkil etmek üzere hazırlanan testi doldurmanız istenmektedir. Test enstrümanının üzerinde de ifade edildiği gibi, çalışmaya anonim katılım esastır ve kimliğinize ilişkin herhangi bir bilgi sorulmamaktadır.
- Tanışma
- Eğitime ilişkin beklenti ve kaygıların tespiti - Grup çalışması
- Grup İçi Davranış Sözleşmesinin oluşturulması

ÇOCUK KİMDİR?

“Çocuk” ve “çocukluk” kavramlarına; hukuki, biyolojik ve sosyolojik yaklaşımlar farklılaşmaktadır. Özellikle bu eğitim çerçevesinde ele alınan konular değerlendirildiğinde hukuki açıdan “çocuk” kavramının anlaşılması önem arz etmektedir. 1989 tarihli BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme 1. maddesinde “bu Sözleşme uyarınca çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, onsekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır” denilmektedir. Ancak halen ülkemizde çocuk koruma alanını büyük ölçüde şekillendiren 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu çocuk kavramını “daha erken yaşta ergin olsa bile, onsekiz yaşını doldurmamış kişi” olarak tanımlamaktadır. Bu durumda Türk Medeni Kanunu çerçevesinde evlenerek ergin olarak kabul edilse dahi 18 yaşını doldurmamış

kişiler çocuk olarak ele alınmaktadır. Hukuki perspektiften yapılan çocuk değerlendirmeleri genel olarak çocuğun gelişimsel özellikleri ve sosyalleşme süreçlerine yönelik bir değerlendirmeye yönelmeksizin koyduğu 18 yaş sınırı ile bu yaş sınırı altındaki bireylerin medeni haklarını, cezai sorumluluklarını ve bu kişilerin korunmalarına ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir.

Normatif standartlar sağlama adına atılan önemli bir adım olarak kabul edilse de çocukluk kavramının sadece hukuki bir yaklaşımla anlaşılacağı da muhakkaktır. İnsanın sosyalleşme sürecinin en önemli aşaması olan çocukluk dönemi, bireyin eğitim ve sosyalleşme sürecinde olduğu, ailesi ve sosyal çevresindeki yetişkinlerin desteği ile güçlü ve güvende, sevgi ve destek ile büyümeye ihtiyaç hissettiği dönemdir. Bu dönem, sağlıklı gelişim için korkudan, şiddet ve istismardan uzak yaşanmalıdır. Bu itibarla çocukluk sadece ana rahmine düşme ile başlayıp yetişkinlik dönemine girme ile sona eren insan hayatında biyolojik bir dönem olarak anlaşılmalıdır¹.

İfade edilen hususlar çerçevesinde çocukların her türlü riskten korunması ve özel hakları çerçevesinde yetişmeleri için ihtiyaç duydukları olanaklardan mahrum edilmemesi büyük önem arz etmektedir. Mevcut eğitim programı da bu yaklaşım paralelinde çocukların ihtiyaç duydukları korumanın sağlanması konusunda ülkemizdeki uygulamaların iyileştirilmesine yönelik olarak dizayn edilmiştir.

GENEL OLARAK “ÇOCUK KORUMA” KAVRAMINA BAKIŞ

Çocukluk döneminde sağlıklı gelişimi olumsuz etkileyen risklere maruz kalmak, gelişimde geri dönülemeyecek etkiler bırakmaktadır. Özellikle karşı karşıya kalınan riskler yüzünden kaçırılan olumlu gelişim fırsatları (eğitimi tamamlama gibi) bir daha yakalanamayacağı için çocuğun hem bugününü hem de yarınlarını olumsuz etkilemektedir. Kişinin gelişimsel yönünü değiştiren bu riskler önceden öngörülebilirse, alınacak tedbirler sayesinde engellenebilir. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin çeşitli maddelerinde de (Madde 3: Çocuğun yararına önceliğin verilmesi ilkesi, Madde 19: Suiistimal ve ihmalden korunma hakkı gibi) değinildiği gibi, çocukları onlara zarar verebilecek tehlikeli durumlardan koruma sorumluluğu devlete verilmiştir. Devletin çocuklara yönelik risklerin gerçekleşmesini önleme görevi, ancak devlet kurumlarının işbirliği ve bu konunun önceliğinin devlet ve kamuoyu tarafından benimsenmesiyle yerine getirilebilir.

Son yıllarda birçok ülkede (özellikle Avrupa Birliğine üye ve aday ülkelerde) çocukların yüksek yararlarını gözetin ve onların “iyi olma halini ve esenliklerini destekleyici” devlet stratejileri geliştirmek, önemsenen bir sosyal politika alanı olmuştur. “Çocukların esenliklerini desteklemek”, bir yandan onların gelişimini yaralayabilecek her türlü riskten uzak büyümelerini sağlamayı, diğer yandan da gelişimi destekleyecek her türlü hizmetin nitelik ve nicelik açısından güçlendirilmesini içermektedir. Dolayısıyla, bu ülkelerde özellikle çocuklara yönelik riskleri önceden fark edebilecek ve gerekli adımları atabilecek mekanizmalar kurulmuştur. Ortak amaç, başta ihmal ve istismar olmak üzere, karşı karşıya kalabilecekleri her türlü riske yönelik kapsamlı önleme mekanizmalarıyla çocukların gelişimine olumsuz etki yapabilecek durumları engellemektir.

Önleme çalışmalarının bir diğer odak noktası da olumlu gelişimin desteklenmesine yönelik hizmetlerdir. Uygulamada sadece risklere odaklanmak ve riskleri azaltmaya çalışmak, günümüzde önleme çalışmaları bakımından yeterli görülmemektedir. Risklerin azalmasının ya da ortadan kaldırılmasının, sağlıklı gelişimin güvence altına alınması anlamına gelmediği görülmüştür. Bu yaklaşım, çocuk haklarının temel ilkeleri tarafından da desteklenmektedir. “Çocuğun yararına önceliğin verilmesi” ve “çocuğun esenliğinin desteklenmesi” ilkeleri de yalnızca risklere odaklanmayıp, olumlu gelişimin desteklenmesi gereğine vurgu yapmaktadır. Bu yaklaşıma sahip önleme çalışmalarında sadece madde kullanımı veya okul terk gibi risk durumlarına odaklanılmamakta ve bu gibi risk durumları kişinin gelişiminden bağımsız biçimde ele alınmamaktadır. Daha bütünsel bir yaklaşım benimsenmekte ve çocuğun temel yaşam

1 <http://www.unicef.org/sowc05/english/childhooddefined.html>

becerilerini (sağlıklı ilişki kurabilme, özdenetim, duygu denetimi gibi) destekleyici çalışmalara yatırım yapılarak, riskli durumlar karşısında daha “dayanıklı” olmasını sağlamak hedeflenmektedir. Çocuğa ya da gence bütünsel bakan ve onun sağlıklı gelişimi için gereken koşulların oluşturulmasına odaklanan bu bakış açısı, önleme çalışmalarını şekillendirmektedir.

Çocuklara yönelik riskleri önceden fark edip önlemeye çalışmak, “çocuk koruma” kavramının en önemli unsurudur. Çocukları, onların gelişimlerini olumsuz yönde etkileyebilecek her türlü riskten koruma anlayışı, öncelikle gelişimi olumsuz yönde etkileyen koşulları önceden tespit etmeyi ve müdahaleyi içermektedir. Bu yönüyle, önleyici sistem, ihmal ve istismar sonrasında oluşturulan koruyucu müdahaleden kapsam ve yöntem açısından farklı esaslara göre çalışmaktadır. Ancak, bunların birbirini izleyen süreçler oldukları ortadadır. Önleme aşamasında yeterli müdahale yapılmadığı durumlarda karşımıza kötü muameleye maruz kalmış çocuk ya da gençler çıkmaktadır. Bu durumda geri dönüş olanağı kalmamakta, müdahale ise çok daha zor (rehabilitasyon/iyileştirme) hale gelmektedir.

KORUNMA İHTİYACI OLAN ÇOCUK KİMDİR?

→ **Bireysel Çalışma:** “Korunma İhtiyacı Olan Çocuk” kavramının çağrışımları

Felsefi açıdan “çocuk” olmak esasen korunma ihtiyacını beraberinde getiriyor olmakla birlikte halen etkin sistem içerisinde bir çocuğun korunma ihtiyacı içerisinde olması Çocuk Koruma Kanunu çerçevesinde “Bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru” olması hallerini kapsamaktadır.

2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanuna göre ise “Korunma İhtiyacı Olan Çocuk”; beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olup;

1. Ana veya babasız, ana ve babasız,
2. Ana veya babası veya her ikisi de belli olmayan,
3. Ana ve babası veya her ikisi tarafından terk edilen,
4. Ana veya babası tarafından ihmal edilip; fuhuş, dilencilik, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen, çocukları kapsamaktadır.

Ne var ki, söz konusu mevzuat çerçevesinde suça sürüklenen çocuklara ilişkin koruyucu destekleyici tedbirleri bir güvenlik tedbiri olarak algılama ve uygulama yaklaşımının varlığı ve yasa başlığı altına dahil edilmiş olması genel olarak ülkemiz çocuk koruma alanında suça sürüklenen çocukların da dahil olduğunu göstermektedir. Nitekim yapılan tanımlar çerçevesinde değerlendirildiğinde bir çocuğun suça sürüklenmiş olmasının her türlü gelişimine yönelik oluşturduğu tehlike hali, bu çocukların da korunma ihtiyacı içerisinde olduklarını göstermektedir.

Bilgi Notu

Korunma İhtiyacı Olan Çocuk;

- a) Bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede,
- b) İhmal veya istismar edilmiş,
- c) Suç mağduru,
- d) Ana veya babasız, ana ve babasız,

Devamı... (Bilgi Notu)

- e) Ana veya babası veya her ikisi de belli değil,
- f) Ana ve babası veya her ikisi tarafından terk edilmiş,
- g) Fuhuş, dilencilik, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen,
- h) Suça sürüklenen çocuktur.

Yukarıda ifade edilen yasal tanımlar belirli bir fikir oluşturmak açısından sunulmaktadır ve kamu yönetimi açısından son yapılan mevzuat olarak ÇKK içeriğinde yer alan tanım daha geçerli kabul edilebilmektedir. Ancak çocuk koruma alanı sadece mevzuat tarafından çizilen çerçeve ile sınırlanmayacak kadar farklı durumlardaki çocuklara hizmet sunmayı amaçlamaktadır. Bu itibarla genel olarak kabul gördüğü üzere korunma ihtiyacı içerisinde olan çocukları; tatmin edici bir sağlık ve gelişim düzeyine ulaşma veya bu düzeyi muhafaza etme olasılıkları düşük olan ya da hizmetlerin sunulmaması halinde sağlık ve gelişimlerinde ciddi bozulmaların oluşacağı korunmasız ve/veya engelli çocuklar olarak anlamakta fayda vardır. Bu bağlamda, etkin bir aile ortamından yoksun çocuklar ile ailesi tarafından yeterince korunamayan çocuklar, çerçevesi esnek tutulması gereken çocuk koruma alanına dahil olmaktadır.

Çocuk koruma hizmetleri, çocukların kötü muameleye karşı korunması, çocuğun sağlık ve gelişiminin bozulmasının önlenmesi, çocukların güvenli ve etkili bakım yoluyla tutarlı koşullarda büyümelerinin, optimum yaşam olanaklarına sahip olmalarının ve yetişkinliğe başarılı bir giriş yapmalarının sağlanması için sunulmaktadır. Bu hizmetler, belirgin şekilde zarar görmüş veya görme riski altında olan çocukları korumak için gerçekleştirilen faaliyetleri kapsamaktadır. Etkili çocuk koruma, çocukların refahını korumaya ve desteklemeye yönelik daha kapsamlı çalışmaların vazgeçilmez bir parçasıdır.

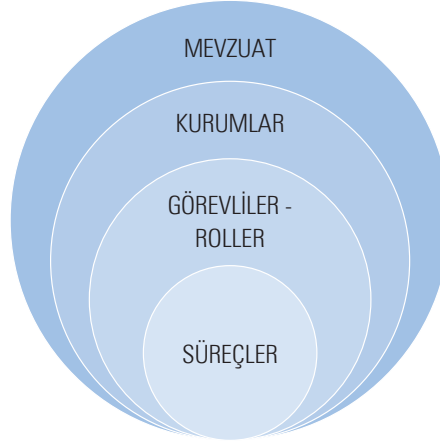

Tartışma Noktası: Yukarıda verilen tanımlar ve yapılan bireysel çalışmalar neticesinde ortaya konulan "korunma ihtiyacı olan" yaklaşımı yeterince kapsamlı mıdır? Alternatif açılımlar neler olabilir? İfade edilmeyen, tartışılmayan ve çocukları "korunma ihtiyacına" sürükleyen başka somut haller neler olabilir?

ÇOCUK KORUMA ALANININ KAPSAMI

→ **Bireysel Çalışma:** Çocukları korumak adına neleri, kimlerle ve hangi yasal mevzuat çerçevesinde yapıyorum?

Çocuk koruma alanı; risk altında ve/veya korunma ihtiyacı olan çocuklara ilişkin yasal düzenlemeleri, kurumları, aktörleri ve bu aktörlerin rolleri ile sınırlanmış, çocukların korunmasına yönelik adli ve idari süreçleri kapsayan yönetsel alanı ifade etmektedir. Bu alanı temel olarak; ilgili mevzuat, bu mevzuat çerçevesinde oluşturulan kurumlar, bu kurumlarda çalışan görevliler, bu görevlilere yine mevzuat çerçevesinde tevdi edilen roller ve bu roller gereği iç ve dış paydaşlarla ilişkili olarak devam ettirilen süreçler şekillendirmektedir.

Çocuk Koruma Alanına İlişkin Temel Birincil Mevzuat

Çocuk koruma alanına ilişkin muhtelif mevzuatta hükümler bulunabilmekle birlikte alanı şekillendiren üç temel yasa bulunmaktadır.

1. Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK):

2005 yılından beri yürürlükte olan Kanun, ismi ile ifade edildiği üzere çocuk koruma alanına ilişkin pek çok uygulamayı şekillendiren hükümler içermektedir. Kanunun amacı korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocukların korunmasına, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir. Kanun; çocuğun, ailesinin, ilgililerin, kamu kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliği içinde çalışmalarını ve korunma ihtiyacı içerisinde bulunan çocukların kurumda bakımının ve kurumda tutulmasının son çare olarak görülmesi, kararların verilmesinde ve uygulanmasında toplumsal sorumluluğun paylaşılmasının sağlanmasını esas olarak belirlemektedir.

ÇKK, risk altında ve korunması gereken çocuklara ilişkin, çocuğun öncelikle kendi aile ortamında korunmasını sağlamaya yönelik danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma tedbirlerini tanımlayarak bunlara ilişkin görevlendirmeler yapmaktadır (bu konu ilerleyen modüllerde detaylı olarak ele alınacaktır). Aynı zamanda; adli ve idari merciler, kolluk görevlileri, sağlık ve eğitim kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, korunma ihtiyacı olan çocuğu Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) birimlerine bildirmekle yükümlü kılınmış, çocuk ile çocuğun bakımından sorumlu kimselerin çocuğun korunma altına alınması amacıyla ASPB birimlerine başvurabileceği ifade edilmiştir. Ayrıca ÇKK, verilen tedbir kararlarının uygulanışını daha etkin ve verimli kılmak üzere, hakimlere, hakkında koruyucu ve destekleyici tedbire karar verdiği çocuğun denetim altına alınmasına da karar verebilme yetkisi tanımaktadır.

2. Sosyal Hizmet Kanunu:

Korunma, bakım veya yardım ihtiyacı olan ailelere ve çocuklara sunulan sosyal hizmetlere ve bu hizmetleri yürütmek üzere kurulan teşkilatın kuruluş, görev, yetki ve sorumlulukları ile faaliyet ve gelirlerine ait esas ve usulleri düzenlemek, söz konusu kanunun temel amaçlarından biridir. Bu çerçevede Kanun, korunma ihtiyacı olan çocuk tanımlaması yaparak bu çocukların gerekli hizmeti alacakları; çocuk yuvası, yetiştirme yurdu, kreş ve gündüz bakım evleri, çocuk ve gençlik merkezleri, toplum veya aile danışma merkezleri, çocuk evleri, sosyal hizmet merkezleri gibi kuruluşları tanımlayarak görevlerini ifade etmektedir. Söz konusu Kanun ile ASPB, korunma, bakım ve yardım ihtiyacı olan aileleri ve çocukları tespit ve incelemekle görevlendirilmiştir. Bu kişilerin ASPB'ye bildirilmesi ve incelemeye ilişkin

işbirliğinde bulunulması konusunda mahalli mülki amirler, sağlık kuruluşları ve köy muhtarları ile genel kolluk kuvvetleri ve belediye zabıta memurları yükümlü kılınmıştır.

Sosyal Hizmet Kanunu korunma ihtiyacı olan çocukların reşit oluncaya kadar bu Kanun hükümlerine göre kurumca kurulan sosyal hizmet kuruluşlarında bakılıp yetiştirilmeleri ve bir meslek sahibi olmaları hususundaki gerekli koruma tedbir kararının yetkili ve görevli mahkemece alınabilmesi için gerekli belgelerin ASPB tarafından düzenlenerek ilgili mahkemeye gönderileceğini ifade etmektedir. Çocukların korunmasına ilişkin olarak söz konusu Kanun çerçevesinde acil müdahale gerektiren durumlarda çocukların ASPB birimleri tarafından bakım altına alınması ve gerektiğinde koruma kararının kaldırılmasına ilişkin hususlar da düzenlenmiştir.

3. Türk Medeni Kanunu:

Çocuğun sağ doğmak koşuluyla, ana rahmine düştüğü andan başlayarak hak sahibi olduğunu hükme bağlamaktadır. Kanun, çocuğu, ana ve babasının velâyeti altında tanımlamış ve bunun ancak yasal nedenlerle son bulacağını hükme bağlamıştır. Çocuk hakimlerinin korunma ihtiyacı olan çocuk hakkında, koruyucu ve destekleyici tedbir kararının yanında Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre velayet, vesayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarında da karar verme yetkileri bulunmaktadır. Dolayısıyla Kanun korunma ihtiyacı olan çocuklara ilişkin önemli süreçleri belirlemektedir.

Bilgi Notu

Çocuk Koruma Alanını Belirleyen Mevzuat

- Çocuk Koruma Kanunu
- * Korunma ihtiyacı içerisinde olan ve suça sürüklenen çocuk tanımları
- * Koruyucu ve destekleyici tedbir kararları
- * Tedbir kararlarının denetimi
- Sosyal Hizmetler Kanunu
- * Korunma ihtiyacı olan çocuk tanımı
- * Çocuklara hizmet verecek birimler
- * Koruma kararlarına ilişkin usul ve esaslar
- Türk Medeni Kanunu
- * Velayet, vesayet, nafaka, kayyım, kişisel ilişki konuları

Yukarıda ifade edilen üç kanun, genel olarak çocuk koruma alanını sınırlandıran düzenlemeler getirmektedir. Bunun yanında korunma ihtiyacı içerisinde olan çocuklarla ilgili yapılacak işlemlere yön veren muhtelif yasalar ve ikincil mevzuat da bulunmaktadır.

Çocuk Koruma Alanında Görev Alan Kurumlar

→ **Grup Çalışması:** Çocuk koruma alanında rol alan kurumlar ve görevleri (1. Vaka Senaryosu)

VAKA SENARYOSU - 1

Ayten (15 yaş) ve erkek kardeşi Murat (13 yaş) Bakanlığımıza hitaben gönderdikleri dilekçelerinde babalarının cezaevinde müebbet hapis cezası ile tutuklu bulunduğunu, annelerinin evi terk etmesi nedeniyle zor durumda olduklarını ve annelerinin bulunmasını talep etmişlerdir.

Yapılan inceleme sonucu kardeşlere halen 25 yaşındaki halanın bakmakta olduğu tespit edilmiştir. Anne, babanın işlediği suçta iştiraktan yargılanmış olup aranmakta iken evi terk etmiştir ve şu anda nerede olduğu bilinmemektedir.

Murat, anne ve baba yoksunluğundan okula devam etmemekte, eve geç saatlerde gitmekte, halanın otoritesini kabul etmemekte, kural tanımayarak arkadaşları ile zaman geçirmektedir. Birlikte zaman geçirdiği arkadaşları ile zaman zaman uçucu madde (tiner vb.) kokladığı yönünde komşuların bildirimini bulunmaktadır.

Abla yaşadığı aile dramı nedeniyle depresif ilaçlar kullanmaktadır. Bunun yanında yine aynı mahallede yaşayan Coşkun isimli askerden yeni dönmüş olduğu belirtilen ve komşularca kötü alışkanlıkları olduğu ifade edilen (kendini kesmek, sokaklarda bağırıp çağırmak gibi) bir genç ile de arkadaşlık yaptığı ve bu durumun hala ve erkek kardeş tarafından endişe verici bulunduğu bilinmektedir.

Halanın çocuklara sahip çıkma isteği olup düzenli bir işi ve geliri bulunmamaktadır. Üstelik kendisinin çocuk yetiştirme ve bakımı konusunda tecrübesizliği önemli sorunlara yol açmaktadır. Yaşanılan konut şehrin suç oranı yüksek bir mahallasindedir ve kiradır. Aile 10 yıl önce yaşanan şehre göçmüş olup aynı şehirde yakın akrabaları bulunmamaktadır.

Yukarıda ifade edilen birincil mevzuat çerçevesinde korunma ihtiyacı içerisinde olan veya bu yönde riskli durumda bulunan çocuklara ilişkin çalışmalarda görev alan başlıca kurumlar şunlardır:

1. Çocuk Mahkemeleri, Aile Mahkemeleri, Hukuk Mahkemeleri
2. Cumhuriyet Savcılığı Çocuk Büroları
3. Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezi Şube Müdürlüğü
4. Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü (SHM, ŞÖNİM, KBRM, BSRM, Aile Danışma Merkezleri, Yetiştirme Yurtları, Yuvalar, Çocuk Evleri, Kreşler)
5. Sağlık İl Müdürlüğü
6. Milli Eğitim İl Müdürlüğü
7. İl Emniyet Müdürlüğü / İl Jandarma Komutanlığı
8. Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü
9. Yerel Yönetimler
10. Barolar
11. Sivil Toplum Örgütleri

Çocuk Koruma Alanında Görevliler

Yukarıda ifade edilen kurumlarda istihdam edilen muhtelif profesyoneller çocuk koruma alanında görev almaktadırlar. Bu görevlilerin başlıcaları şöyle sıralanabilir:

- İl valisi veya yardımcısı
- İl koordinasyon sekreteryası sorumlusu
- ASP İl Müdürlüğü sosyal çalışma görevlileri
- ASP İl Müdürlüğü yöneticileri
- Çocuk, Aile, Hukuk Mahkemesi hakimleri
- Cumhuriyet Savcılığı Çocuk Bürosunda görevli savcılar
- Mahkemelerde görevli sosyal çalışma görevlileri
- Denetim görevlileri
- Öğretmenler (PDR, sınıf öğretmeni ve diğer öğretmenler)
- Hekimler (Psikiyatr, Aile Hekimi ve diğer branşlardan hekimler)
- Kolluk (genel kolluk ve çocuk birimleri)
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü – İŞKUR uzmanları
- Yerel yönetimlerde görevli sosyal çalışma görevlileri

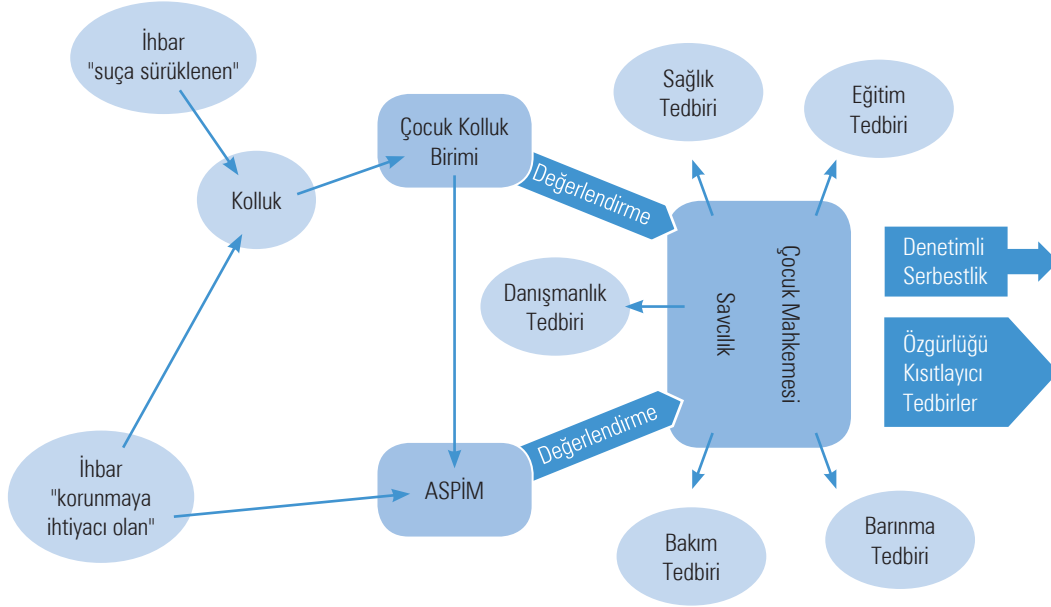
Çocuk Koruma Alanında Süreçler

Çocuk koruma alanı, son olarak yukarıda ifade edilen roller çerçevesinde gerçekleştirilmesi gereken görevlerin yerine getirilmesinde bir veya daha fazla mevzuata dayalı olarak uygulanan, birden çok kurumun içerisinde bulunabildiği, birden çok göreve ilişkin süreçleri kapsamaktadır. Bu süreçlerin başlıcaları şunlardır:

- Risk altında ve korunması gereken çocuklara ilişkin tarama süreci (yeni koruma modeline göre)
- Tespit edilen risklere ilişkin birinci değerlendirme süreci (ön değerlendirme ekiplerine)*
- Tespit edilen risklere ilişkin ikinci yönlendirme (ilgili kurumlara)*
- Genel olarak korunma ihtiyacı olan çocuğun ihbar edilmesi süreci
- SHK çerçevesinde koruma kararı alınması süreci (ÇKK özel bir kanun olması ve sonradan yürürlüğe girmiş olması bakımından SHK çerçevesinde alınan koruma kararları artık ÇKK'ya atıf yapılarak alınabilmektedir)
- ÇKK çerçevesinde acil koruma kararı alınması
- ÇKK çerçevesinde koruyucu ve destekleyici tedbir kararı alınması, uygulanması, izlenmesi ve kaldırılması süreçleri
- Tedbir kararlarının denetimi süreci

* Eğitim kurumları tarafından yapılan taramalarda riskin düzeyine göre farklı bir yol izlenir. Ayrıntılar için bkz. Modül 3, sf. 34.

Çocuk Koruma Alanının Genel Görünümü

ÇOCUK KORUMA ALANDA KOORDİNASYON İHTİYACI

Yetişkin bireyin hayatın her aşamasında hissedeceği ihtiyaçlarına ve kullanacağı maddi/manevi varlıklarına ilişkin kazanımların elde edildiği bir dönem olarak çocukluk dönemi, bireyin muhtelif kaynaklara ihtiyaç hissettiği ve her kaynaktan farklı şekillerde yararlanarak yetişkinlik dönemine hazırlandığı bir dönemdir. Bu dönemde elde edilen kazanımlarda aile, eğitim kurumları, sağlık kurumları başta olmak üzere pek çok kurumun çocuğun ihtiyaçlarına yönelik yapabilecekleri vardır. Yukarıda da izah edildiği üzere özellikle korunmaya ihtiyacı olan çocukların bu dönemde elde etmeleri gereken kazanımlardan mahrum kalmamaları ancak bu kurumların etkin ve verimli çalışması ile mümkün olacaktır.

Bir önceki bölüm göstermektedir ki, çocukların korunma ihtiyacına ilişkin farklı kurumların ve çalışma alanlarının görevleri vardır. Ne var ki, çocuğun ihtiyaçlarının giderilmesi bir üretim bandı mantığı içerisinde her kurumun üzerine düşeni kendi yetki ve sorumlulukları dahilinde yapması, ortaya beklenen neticeyi çıkaramamaktadır. Her çocuk için farklı ve kendine özgü gelişen korunma ihtiyacı durumu, ancak bu durumlara uygun olarak işbirliği ve koordinasyon halinde uygulanan tedbirlerle giderilebilir.

Bilgi Notu

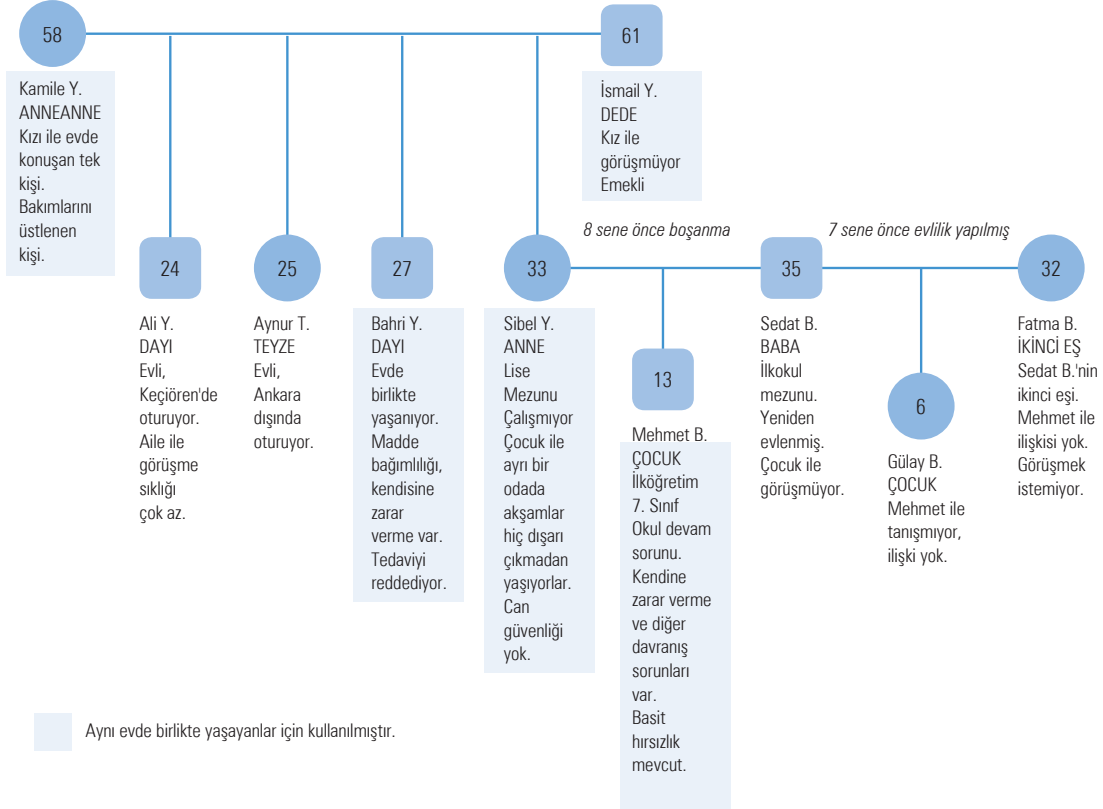
Her çocuk için farklı ve kendine özgü gelişen korunma ihtiyacı durumu ancak bu durumlara uygun olarak işbirliği ve koordinasyon halinde uygulanan tedbirlerle giderilebilir.

Çocuk koruma alanının çok sektörlü ve çok disiplinli yapısı, koordinasyon olmaksızın bir "kakofoni," koordinasyon ile "senfoni" sonuçları verebilecek niteliktedir. Her korunma ihtiyacı olan çocuk vakasının kendine özgü durumu değerlendirildikten sonra sunulacak hizmetlerde beklenen verimlilik; hizmeti sunacak kurumun iç koordinasyonu ile aynı çocuğun farklı ihtiyaçlarına yönelik hizmetleri sunacak kurumlar arasındaki koordinasyon ile sağlanabilir. Kurumlar arası koordinasyon olmaksızın kurumsal hizmetler neticelendirilebilir, ama çocuğun korunma ihtiyacı, risklerin bertaraf edilmesi ve çocuğun toplumsal hayata bir birey olarak dönüşü güçleşecektir.

Kurumlararası Koordinasyon

→ Grup Çalışması: Çocuk koruma alanında koordinasyon (2. Vaka Senaryosu)

MEHMET B. VAKASI

VAKA SENARYOSU - 2

- Sibel Y. (Anne) 33 yaşında lise mezunu bir kadındır. Bundan 14 yıl önce babasının zorlaması ile Sedat B. (Baba) ile evlenmiştir. Evlilik şiddetli geçimsizlik nedeni ile 8 sene önce sonlanmış ve Anne Sibel Y. babasının evine dönmüştür. Çiftin şu an 13 yaşında bulunan oğulları Mehmet B.'nin velayeti öncelikle Baba Sedat B.'ye verilse de sonradan babanın çocuğa bakamayacağını bildirmesi üzerine çocuk, anne Sibel Y.'ye geçmiştir. Sibel Y. sonradan mahkeme yolu ile de velayeti almıştır. Evlilik süreçlerinde hem kendisinin hem de çocuğun şiddet gördüğü ve bu sebeple birkaç kere hastaneye gittikleri görüşme esnasında tarafımıza bildirilmiştir.
- Boşandıktan sonra yeniden evlenen Sedat B'nin bu evliliğinden de bir çocuğu bulunmaktadır. Sedat B. ve Mehmet B. özellikle son 4 yıldır neredeyse hiç görüşmemişlerdir. Baba Sedat B.'nin çocuk için bir maddi yardımı da bulunmamaktadır.
- Sibel Y.'nin üç kardeşi daha bulunmaktadır. Bunlardan Ali Y. ve Aynur Y. evlidir ve aile ile yaşamamaktadırlar. Kendisinden bir küçük kardeş Bahri Y. ise evde aile ile birlikte yaşamaktadır. Bahri Y. madde bağımlıdır ve neredeyse sadece maddeye ulaşmak için evden çıkmaktadır. Bunun haricinde odasından çıkmamakta,

Devamı... (Vaka Senaryosu - 2)

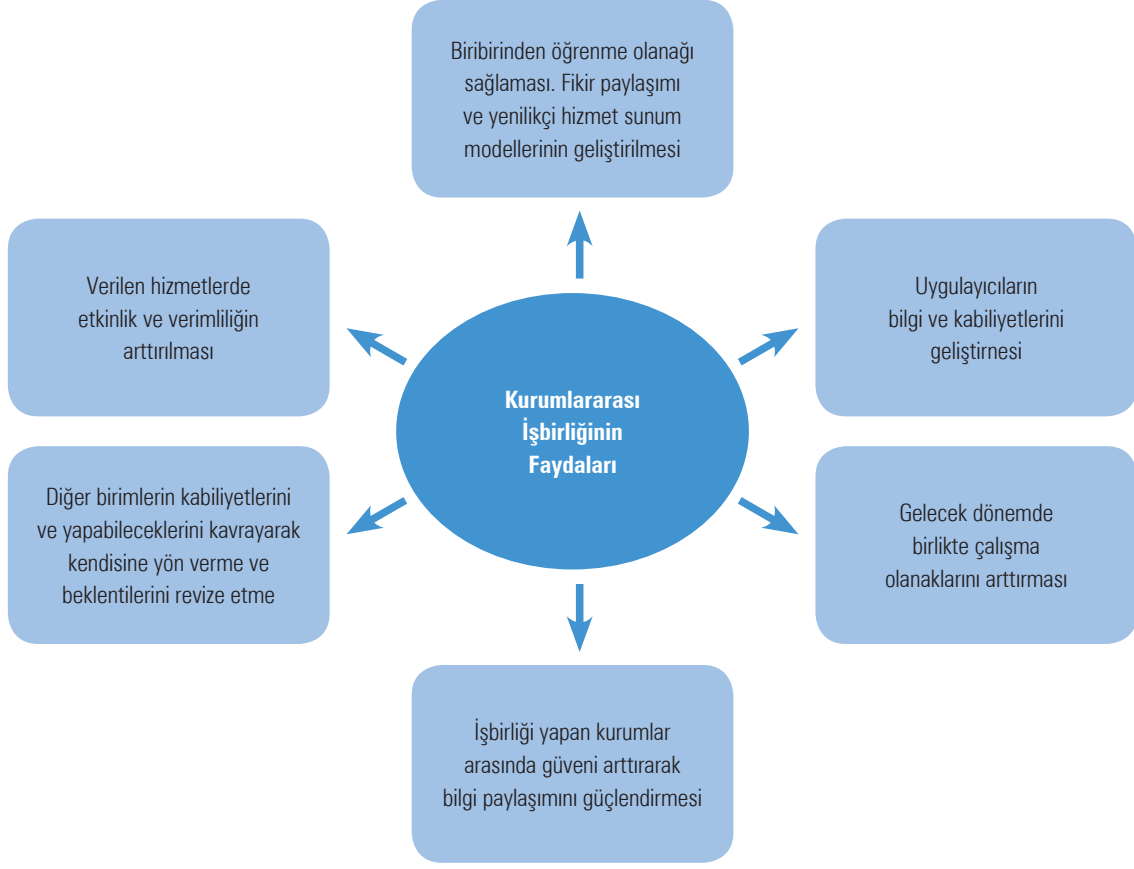
odasında bile elinden bıçağını bırakmamaktadır. Kimi zaman kendisine zarar vermekte, kimi zaman da özellikle Sibel Y. ve çocuk Mehmet B.'ye saldırabilmektedir. Bunun için önlem olarak Mehmet B. ve anne Sibel Y. akşamları kendi odalarına çekilmekte ve dışarı hiç çıkmamaktadırlar. Bahri Y. tedaviyi kabul etmemektedir. Sibel Y. haftada 100 Lira gibi bir ücretle sigortasız olarak bir emlakçının yanında çalışmaktadır. Anne bu parayı da çocuğu için harcadığını ifade etmektedir.

- Sibel Y.'nin babası İsmail Y. kızı eve döndükten sonra kızını kabul etmemiştir ve kendisiyle konuşmamaktadır. Mehmet ile dedenin arası ise iyidir. Dede İsmail Y. madde bağımlısı oğlunu hasta olarak kabul etmekte, hatta ona para vererek maddeye ulaşımını sağlamaktadır. Sibel Y.'nin annesi Kamile Y. duruma çok üzülmesini fakat elinden bir şey gelmediğini ve şu anda kızı ve torununun evde tüm ihtiyaçlarını kendisinin sağladığını ifade etmektedir.
- Mehmet B. ilkokul yedinci sınıf öğrencisidir. Özellikle annenin çalıştığı dönemlerde okuldan önce anne ile beraber dışarı çıkmakta okul saatine kadar sokaklarda vakit geçirmektedir. Mehmet'in okul durumunun vasat olduğu, devam sorununun olduğu bilinmektedir. Bunların yanında Dayı Bahri Y.'nin yaşadığı davranış sorunlarının çocukta da başladığı, kendisine ve arkadaşlarına zarar verdiği, kimi zamanlarda anne ile yaşadığı çatışmalarda anneyi de kendisine zarar vermekle tehdit ettiği tarafımıza bildirilmiştir. Anne Sibel Y. bu sebeplerden sıklıkla okula çağrılmaktadır. Sibel Y. oğlu okula gitmezken nerede olduğunu bilmemektedir. Okul çıkış saatlerinde çocuk anne ile işyerinde buluşmakta ve eve dönmektedirler.
- Son olarak Mehmet B. geçtiğimiz haftalarda okul arkadaşlarının birisinin çantasından arkadaşına annesinin kitap parası olarak verdiği parayı çalmış ve bunun fark edilmesi ve ailenin şikâyetçi olması ile hukuki süreç başlamıştır.

Çok Kurumlu Alanda Çalışma Yapmanın Sağladığı Avantajlar

Çocuk koruma alanında sunulan hizmetler doğaları itibarıyla genellikle çok sektörlü bir çalışma yapmayı ve bu çalışmalarda koordinasyonu gerekli kılmaktadır. Türkiye için öngörülen koordinasyon yapısının da gerektirdiği bu koordinasyon sisteminin başarılı bir şekilde yürütülmesi neticesinde;

- Kurumların birbirlerine olan güvenlerini dolayısıyla paylaşımlarını ve desteklerini arttırmak,
- Kurumların birbirlerini daha iyi tanınması, görevlerini, yetkilerini, kapasitelerini, sınırlılıklarını anlaması ve bu çerçevede korunmaya ihtiyacı olan bir çocuk için kendisinin yapması gerekenleri ve diğer kurumlardan bekleyebileceklerini daha iyi kavramasını sağlamak,
- Korunma ihtiyacı olan çocuğun kendisine özgü ihtiyaçlarını daha etkin ve verimli bir hizmet modeli çerçevesinde ve en üst amaç olan çocuğun üstün yararını gözeterek verebilmeyi sağlamak,
- Kurumların tecrübeleri çerçevesinde birbirinden öğrenmesi, fikir paylaşımı, hizmet sunumunda yenilikçi modellerin geliştirilmesi ihtimalini arttırmak,
- Uygulayıcıların bilgi ve kabiliyetlerini arttırmak,
- Devam eden süreçte yeni işbirliği olanakları sağlamak gibi önemli faydalar elde edilebilecektir.

Kurumlararası İşbirliği ve Koordinasyon için Temel İhtiyaçlar

Çocuk koruma alanında ihtiyaç duyulan kurumlararası koordinasyon ve işbirliği temel olarak aşağıdaki unsurlara ihtiyaç duymaktadır:

- Lider konumunda bir kolaylaştırıcı ve yönlendirici (yeni çocuk koruma modelinde il koordinasyondan sorumlu vali yardımcısı)
- İlgili tüm tarafların bir arada bulunması
- Bilgi paylaşımına ilişkin açık ve ortaklaşa oluşturulmuş bir protokol ve bilgi sistemi
- Genel ve tüm kurumlar için ortak bir değerlendirme sistemi/kriterleri
- İrtibat noktası (il koordinasyon sekreteryası sorumlusu)
- İlde hangi kurum/kuruluşun hangi hizmetleri sağladığına dair hizmet haritası

Kurumlararası İşbirliği ve Koordinasyonda Başarıyı Etkileyen Faktörler

Çocuk koruma hizmetlerinde sağlanacak kurumlararası işbirliği ve koordinasyonun beklenen verimliliği sağlayarak çocukların refahını arttırması ve içerisinde buldukları tehlikelilik halinden kurtarabilmesi çeşitli faktörlerle ilişkilidir. Bu faktörlerin başlıcaları şunlardır:

- Kurumlar arasında düzenli, açık, dürüst ve mesleki jargondan arındırılmış iletişim,
- Kurumlar arasında düzenli bilgi paylaşımı ve bilgi paylaşımına ilişkin konsensüs sağlanması (bilgi paylaşımına ilişkin detaylar aşağıda verilmektedir),
- Kurumların birbirlerinin yetki ve sorumluluklarını, bunlara ilişkin olanaklarını ve sınırlılıklarını anlamaları,
- Kurumların kendi yetki ve sorumluluklarını, bunlara ilişkin olanaklarını ve sınırlılıklarını kavramaları,
- Sunulan hizmetlerde en üst hedef olan "çocuğun üstün yararını sağlama" çerçevesinde tüm kurumların ortak bir değerlendirme kültürü geliştirebilmesi.

Tartışma Noktası: Yukarıda ifade edilen faktörler sahada gerçekleştirilen uygulamalarda kendisini ne şekilde göstermektedir? Etkileri nelerdir? Sorunların aşılması yönünde başarılı örnekler var mıdır?

Kurumlararası Koordinasyon ve İşbirliği Sürecinde Çatışma Nedenleri

Çocuk koruma alanında vazgeçilmez gördüğümüz kurumlararası koordinasyon sürecinde yaşanan çatışmalarda belli başlı nedenler göze çarpmaktadır: Bu nedenler şu şekilde sıralanabilir:

- Kurumsal önceliklerin farklılaşması,
- Kurumları temsil eden kişiler arasında yaşanabilecek kişilik çatışmaları,
- Bürokratik ve mesleki statü veya cinsiyet hiyerarşisi,
- Zaman ve kaynakların kısıtlılığı,
- Profesyonel rol ve sorumlulukların karşılıklı olarak yanlış ve yetersiz anlaşılması,
- Eleştirilme korkusu,
- Sorumluluk almama eğilimi,
- Geçmişten kaynaklanan sorunlar.

Koordinasyon Sürecinde Çatışmaları Aşabilmek

→ **Grup Çalışması:** Çatışma noktalarını aşmak

Yukarıda ifade edilen nedenlerle koordinasyon sürecinde bir çatışma yaşanması beklenen bir durumdur. Yaşanan çatışmalar en kısa sürede aşarak korunma ihtiyacı içerisinde olan çocukların beklediği hizmetlerin sunumunda herhangi bir aksaklığa mahal vermemek esasen alanda çalışan tüm görevlilerin en önemli sorumluluğudur. Yaşanan çatışmaların dinamikleri her grup için farklılık gösterebileceğinden, bu çatışmaların aşılmasına ilişkin yaklaşımlar da farklılık gösterecektir ve grubun elemanları veya kolaylaştırıcı/yönetici rolünü üstlenen profesyonellerin/kurumların becerileri ile doğrudan ilişkilidir. Ancak çatışmaların aşılmasında belli başlı esaslar olarak şu hususlar ifade edilebilir:

- Çatışmalar ve fikir ayrılıkları işbirliği içerisinde çalışacak gruplarda beklenen durumlardır. Bu durumlar gelişimin bir gereği olarak görülmeli ve tüm grup elemanları bu önkabul ile ortaya çıkan fikir ayrılıkları ve çatışmalara

yaklaşmalıdır. Ancak çocuk koruma alanında üst hedef “çocuğun üstün yararını” gözetmektir ve bu ölçek çerçevesinde tüm çatışmalar uzlaşmaya dönüştürülebilir.

- Yukarıda ifade edilen hususa ek olarak, çocuk koruma alanına giren her çocuğun ilgili kurumların ortak sorumluluğunda olduğu unutulmamalıdır. Genel olarak sergilenen “senin çocuğun—senin problemin yaklaşımı”, sorunları derinleştirmektedir. Örneğin eğitim tedbiri sonucu Milli Eğitim İl Müdürlüğü sorumluluğuna alınan bir çocuğa ilişkin ek bir tedbir almak veya ek bir destek sağlamak ihtiyacı olduğunda tüm kurumların “bu çocuk benim de çocuğum” yaklaşımı sergileyebilmesi sorunu büyük ölçüde çözümlenebilecektir. Pek çok durumda çocukların korunma ihtiyaçları tek bir kurumun sorumluluk alanında olamayacak ve tek bir kurumun kaynakları ile çözülemeyecek kadar geniştir.
- Çatışma ortaya çıktığı andan itibaren büyümeden çözüm yolları araştırılarak en kısa sürede aşılmaya çalışılmalıdır.
- Ortaya çıkan çatışma veya probleme her kurum ne şekilde katkı yapmış olabileceğini ortaya koyarak kendisine ilişkin çözüm önerileri ile soruna yaklaşmalı; grup üyelerince bir diğer kuruma ilişkin değerlendirme yapmaktan kaçınılmalıdır.
- Çatışma ortaya çıktığı durumlarda fazla zaman geçirmeksizin ilgili taraflar bir araya gelmelidir.
- Çatışmaların önlenmesinde ve aşılmasında son ama en önemli yöntem ise tarafların iletişimde problemlerden hareket ederek “ben merkezli” bir yaklaşım sergilemesidir. Örneğin ele alınan soruna “ben nasıl neden oldum?” veya “ben çözümün neresinde olabilirim” soruları ile karşılıklı görüşmeler başlatılmalıdır. Çatışmaları derinleştirecek yaklaşım ise “sen mevcut probleme şöyle neden oldun” veya “sen mevcut problemi şöyle çözmelisin” yaklaşımıdır ve bu yaklaşımdan kaçınılmalıdır.

Kurumlararası Koordinasyonda Düzeyler

Kurumlararası koordinasyon genel olarak mevzuatla şekillendirilmiş formel bir süreç olarak bilinmektedir. Nitekim 2. Modülde ele alındığı üzere ülkemizde çocuk koruma alanında öngörülen koordinasyon modelinde de ifade edilen mevzuat düzenlemeleri yapılmıştır. Ancak kurumlararası koordinasyon sadece resmi ilişkiler ve yapılan yasal düzenlemelerle sınırlandırılmayacak kadar geniş bir yönetsel alandır. Genel olarak kurumlararası koordinasyonun üç boyutta gerçekleştiği görülmektedir:

- a) **Resmi / Formel Düzey:** Genel olarak bilinen ve anlaşılan koordinasyon düzeyidir. Bu çerçevede anlaşılan koordinasyon, işlevi mevzuatın öngördüğü şekilde kurumların düzenli olarak bir iş ve bilgi paylaşımı içerisinde olması ve belirli bir sistematik çerçevede bir yönetici/kolaylaştırıcı etrafında sunulacak hizmetleri organize halde gerçekleştirmesidir. Genelde işbirliği sağlaması gereken kurumların üst düzey yöneticileri arasında gerçekleştirilen bu koordinasyon, kurumların resmi karar alma süreçlerinde sağladığı kolaylıkla etkili olmakta ancak gündelik işlemlerin gerçekleştirilmesinde ihtiyaç duyulan pek çok noktada herhangi bir etki gösterememektedir. Çocuk koruma alanında ülkemizde oluşturulan il koordinasyonları ve merkezi koordinasyonun çalışması bu çerçevede değerlendirilebilir.
- b) **Gayri resmi / Enformel Düzey:** Kurumların gündelik hizmetlerinin gerçekleştirilmesinde en çok ihtiyaç hissedilen işbirliği ve koordinasyon düzeyi, operasyonel seviyedeki profesyonellerin (uzman, alt-orta seviye yönetici gibi) gerçekleştirdiği ve genelde birebir ilişki ve iletişime dayalı işbirlikleridir. Bu düzeyde kurum çalışanlarının birbirleri ile geliştirdikleri gayri resmi ilişkiler, birbirlerinin misyonlarına ilişkin derinlemesine bilgi düzeyi, karşılıklı olarak sınırlılıkları ve yönetsel beklentileri iyi anlamış olmak bu seviyede sağlanan koordinasyon ve işbirliğinin etkinliğinde en önemli belirleyicilerdir. Pek çok zaman bu düzeyde gerçekleştirilen çalışmalar resmi düzeyde çözülemeyecek, mevzuatın net bir yön göstermediği sorunların çözümünde çok daha etkili olmaktadır. Çocuk

koruma alanı gibi insan odaklı bir çalışma alanında her vakanın kendine özgü farklılıklar sergileyebildiği ve yasal düzenlemelerin ve mevzuata bağlı sorumlulukların problemlerin çözümünde sınırlı kalabildiği bir alanda ihtiyaç duyulan hizmet kalitesini sağlamak, yani çocukların üstün yararını gözetebilmek, ancak ifade edilen gayri resmi düzeyli koordinasyon çalışmalarının resmi/formel düzeydeki koordinasyona eklenmesi ile mümkün olacaktır.

Bu nedenle, özellikle il/ilçe düzeyinde çocuk koruma alanında çalışan uzmanların düzenli olarak bir araya gelmeleri ve şahsi olarak birbirlerini tanımaları çocuk koruma hizmetlerinde etkinlik ve verimli bir işbirliği ve koordinasyon açısından büyük önem arz etmektedir.

Çok Kurumlu Çalışma ve Koordinasyon Açısından Bilgi Paylaşımının Önemi

Çocuk koruma alanında atılacak her adımın hedeflenen başarıya ulaşabilmesi, ancak doğru bilgiye ve bilimsel açıdan yapılacak incelemelere dayalı olmasına bağlıdır. Bu nedenle yapılan sosyal incelemeler ve benzeri tarama çalışmaları söz konusu çocuğun korunma ihtiyacında tüm boyutların belirlenebilmesi ve hangi kurum tarafından ne tür tedbirler alınması gerektiği gibi hususlar konusunda yol gösterici niteliktedir. Çok kurumlu bir yapı olarak çocuk koruma alanında kurumların kendi alanları çerçevesinde bir çocuk hakkında elde ettikleri bilgileri ihtiyaçlar doğrultusunda ilgili kurumlarla paylaşmaları; ihtiyaçların doğru tespit edilebilmesi, alınacak tedbirlerde isabetlilik ile zaman ve emek kazanımı gibi faydaları beraberinde getirecektir. Ancak kurumların bir çocuk hakkında elde ettikleri bilgileri paylaşma konusunda muhtelif nedenlerle "cimir" davranmaları çocuğun korunmasına yönelik verilecek hizmetlerde koordinasyon ve işbirliğinin sekteye uğramasına dolayısıyla da çocuğa yönelik risk ve tehditlerin ortadan kaldırılamamasına neden olacaktır. Bu nedenle bu yaklaşımdan kaçınılmalıdır.

Bilgi Notu

Etkin bir bilgi paylaşımı:

- İhtiyaçların doğru tespit edilebilmesi,
  - Alınacak tedbirlerde isabetlilik,
  - Zaman ve emekten tasarruf
- gibi faydaları beraberinde getirecektir.

Bu itibarla, çocuk koruma alanında sağlanması gereken bilgi paylaşımında şu ilkelere dikkat etmek gerekmektedir:

- Çok-kurumlu bir çalışmada farklı kaynaklardan gelen bilginin yeni bilgi üretilmesi ve işlerin yürütülmesi için paylaşılması gerekir. Ancak kimin hangi bilgiyi, ne zaman alması gerektiğini bilmek de önemlidir.
- Taktik düzey ve stratejik düzeyde karar verme sürecinde kullanılacak bilginin paylaşılması gerekecektir.
- Operasyonel düzeyde ise, bir çocuğun özel hayatı ile ilgili bilginin paylaşılması gerekecektir.
- Çocuğun yararının korunması bir yandan etkili ve hızlı bilgi paylaşımının sağlanmasını gerektirirken öte yandan özel hayatın gizliliğine saygı gösterilmesi de zorunludur.
- Pek çok ulusal yasa ve uluslararası sözleşmelerde özel hayatın korunmasına ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır. Öte yandan risk altındaki çocuğun korunabilmesi için hakkındaki bilginin paylaşılması da benzer biçimde bir ihtiyaç olarak kabul görmektedir.
- Dolayısıyla çocukla ilgili bilginin ilgililer arasında paylaşılması, öte yandan da bu bilginin ilgisiz kişi ve kurumlara karşı gizli kalmasının sağlanması konusunun organize edilmesi gerekmektedir.

Bu ilkeler çerçevesinde uygulamacılar tarafından;

- Açık ve dürüst biçimde diğer kurumdan istenilen bilginin ne için kullanılacağı ve çocuğun üstün yararına nasıl hizmet edeceği belirtilmelidir.
- Bilgi paylaşımında her zaman çocuğun korunma ihtiyacına neden olan hususların ortadan kaldırılması, güvenliği ve refahı göz önünde bulundurulmalıdır.
- Mümkün olan durumlarda çocukla ilgili bilgileri yine kendisinin iyiliği için gerekli yerlerle paylaşabilme yönünde kendisinden veya yasal temsilcisinden izin talep edilmez.
- Paylaşılan bilgi, vakaya ilişkin, güncel ve doğruluğu kesinleşmiş bilgi olmalıdır.
- Paylaşım mümkün olan her durumda kayıtlı olmalıdır.

Tartışma Noktası: Çocuk koruma alanında hangi hallerde bilgi paylaşımı gerekli olmaktadır? Kurumların "bilgi cimriliği" yapmalarının nedenleri nelerdir, bunları aşmak için hangi yollar izlenebilir?

→ **Grup Çalışması:** İşbirliği ve koordinasyona dayalı strateji geliştirme

Modül > 2

Motivasyon ve Takım Çalışması

MODÜLE GENEL BAKIŞ

Amaç

Bu eğitimin amacı katılımcıların motivasyonun kurumsal başarıdaki önemi ve takım çalışmasının başarıya yapacağı katkılar hakkında farkındalık düzeyini arttırmaktır. Bu doğrultuda farklı motivasyon araçlarının, kişinin kendi kendini motive etme yollarının, motive olmuş bir çocuk koruma alanı çalışanı ile motive olmamış bir çocuk koruma alanı çalışanı arasındaki farkların, takım çalışmasında uyulacak ilkelerin, takım çalışmasında liderin fonksiyonunun, bilgi paylaşımının öneminin, bilgi paylaşımında dikkat edilecek hususların katılımcılara tanıtılması hedeflenmektedir.

Hedefler

Bu modül katılımcıları aşağıdaki hususlarda bilgilendirmeyi, bilinç seviyelerini arttırmayı ve belirli seviyede tutum/davranış değişikliği kazandırmayı hedeflemektedir.

- Motivasyon kavramı
- Motivasyon için kullanılacak araçlar
- Motive olduklarında Çocuk Koruma Alanına yapabilecekleri katkı
- Kendilerini motive etmek için kullanılacak farklı yöntemler
- Motivasyonun Çocuk Koruma Alanında kullanılmasının gerekliliği
- Görev hedefli bir takımda etkin işbirliği ihtiyacı
- Görev hedefli bir takımda liderin önemi
- Grup davranışını takım ruhu havasına yönltebilme
- İşbirliği halinde beraber çalışmanın gerekliliği
- Bilgi paylaşımının olumsuz sonuçları
- Bilgi paylaşımında dikkat edilmesi gereken ilkeler

1. DERS: MOTİVASYON

Bu kısmın amacı katılımcıların Çocuk Koruma Alanına yapabilecekleri katkıları ve kendilerini motive etme yollarını göstererek motivasyonlarını yükseltmektir.

Bu kısmın ele alındığı ders sonunda katılımcılar;

- Motivasyon kavramını açıklayabilecekler.
- Motivasyon için kullanılacak 5 farklı araç sayabilecekler.
- Motive olduklarında Çocuk Koruma Alanına yapabilecekleri katkıyı açıklayabilecekler.
- Kendilerini motive etmek için 5 farklı yöntem sayabilecekler.
- Motivasyonun Çocuk Koruma Alanında kullanılmasının gerekliliğini açıklayabilecekler.

Motivasyon

Neden bazı insanlar istekli ve heyecanlı olarak çalışırken bazıları isteksizce işini yapmaya çalışıyor sorusu yıllardır hem uygulayıcılar hem de akademisyenler arasında yoğun olarak tartışılan konulardan biri olmuştur. Bu sorunun cevabı motivasyon kavramını anlamaktan geçmektedir.

Motivasyon insan davranışlarının temelidir. İnsanın hareketlerine yön verebilen bir etkiye sahiptir. Motivasyon iş hayatı için çok önemlidir. Zira bazı çalışanlar çok istekli çalışırken bazıları isteksiz ve verimsiz çalışmaktadırlar. Bu da ortada bir motivasyon sorunu olduğunu, işi yapmaya istek sorunu olduğunu göstermektedir. Motivasyonu tanımlamak zordur. Motivasyonun ne olduğu konusunda birçok farklı yaklaşım vardır. Ancak Latince kökenine bakılınca motivasyon, “insanı harekete geçiren şey” olarak tanımlanabilir. Ya da insan davranışını yönlendiren güç olarak da nitelendirilebilir. İşyerinde ise motivasyon, çalışanları harekete geçiren, istedik davranışlar ortaya koymalarını sağlayan enerji verici güç olarak değerlendirilmiştir. Aslında motivasyon en yalın haliyle, bireylerin ihtiyaçlarını karşılayarak ya da karşılamayı vaat ederek istenilen davranışı sergilemelerini sağlayan motif olarak da tanımlanabilir. Motivasyonu gözle göremeyiz ama onun şekil verdiği ve yönlendirdiği davranışları görebiliriz.

Hareketlere yön verebildiği ve çalışanları isteklendirebildiği için de motivasyon çok önemli bir konudur. Özellikle kurumlarda yönetici konumunda olanların motivasyon konusunda geniş bir bilgiye sahip olmaları gerekmektedir. Personeli işe motive etmek, isteklendirmek ancak motivasyonun nelerle yapılacağını bilmekle, hangi durumda ne tür motivasyon araçları kullanılacağını bilmekle mümkün olabilecektir.

→ **Grup Çalışması:** Motivasyon kavramları

Ödüllendirme

Çalışanları motive etmek için kullanılacak en etkili araçlardan biri onları istedik davranışları ve performansını göstermeleri durumunda ödüllendirmektir. Özellikle bireysel olarak verilecek ekstra ücretler, taltifler, ya da terfiler çok yüksek motivasyon gücüne sahiptir.

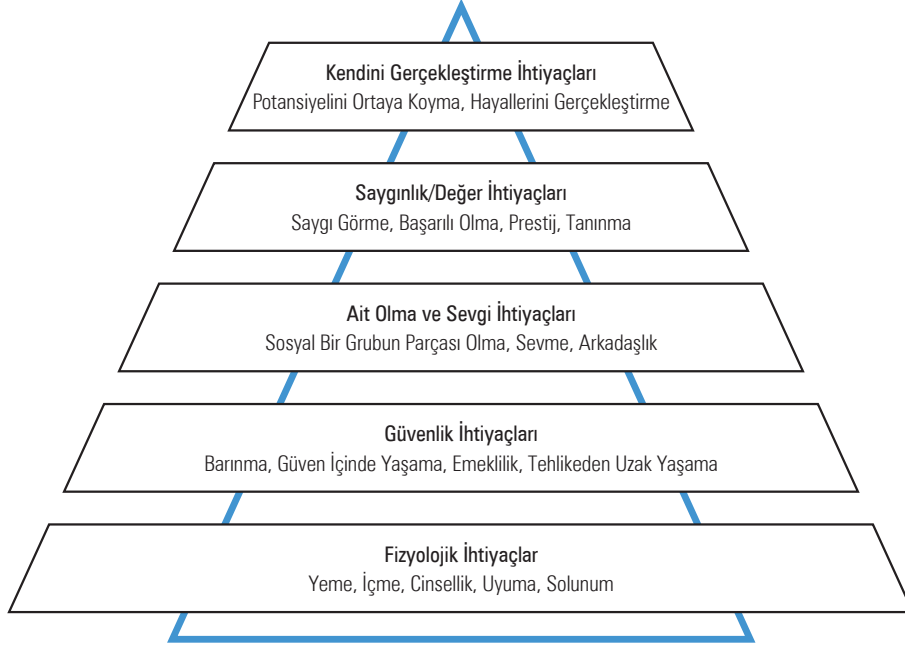
Cezalandırma

Aynen ödüllendirme gibi cezalandırma da motive etmek için kullanılan yöntemlerden biridir. Özellikle istenmedik davranışları ve yetersiz performansı ortadan kaldırmayı hedefleyen cezalandırma yöntemi sıkça başvurulan yöntemlerdendir. Açıkça ifade etmek gerekir ki ödüllendirmeden daha çok cezalandırma yöntemi kullanılmaktadır. Ancak cezalandırma genellikle performans istenilen seviyeye çıkarma konusunda ödüllendirme kadar verimli ve yeterli görülmemektedir. Ancak bu demek değildir ki cezalandırma yöntemi tamamen terk edilmeli ve sadece ödüllendirme yapılmalıdır. Cezalandırma yönteminin de istenmeyen davranışları ve düşük performansı yükseltmede etkili olduğu ve zaman zaman kullanılması gerektiği bilinmelidir.

Maddi ve Maddi Olmayan (Manevi) Ödüller

Motivasyon söz konusu olduğunda yapılan en önemli hatalardan biri sadece maddi ödüllerin insanları motive edeceği şeklindeki yaygın ancak pek de bilimsel olmayan yaklaşımdır. Gerçekten de maaş, ikramiye, kar payları ve taltifler gibi maddi ödüller insanları motive etmektedir. Ancak yapılan çalışmalar göstermişti ki manevi ödüller çalışanlar üzerinde daha etkilidir. Yaptığı işin farkına varılan, yükselen performansı amiri tarafından takdir edilen, amiri ve diğer üstleriyle sağlıklı ilişkiler geliştiren, iş ortamında kendisini iyi hisseden, başarıları fark edilen, değer gören ve saygı duyulan, birimine ve kurumuna aidiyet duygusuyla bağlı olan ve kurumun başarısını kendi başarısı gibi içselleştiren çalışanların daha motive oldukları, yüksek performanslarını daha uzun süreye yayabildikleri görülmektedir.

Şekil 1. Maslow'un Gereksinimler Hiyerarşisi (Kaynak: Gültekin vd., 2013)

Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi

Motivasyon konusunda diğer birçok teoriye kaynak teşkil eden ve motivasyon konusunda en etkili kabul edilen yaklaşımlardan biri Abraham Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi modelidir. Maslow'a göre, insanlar henüz karşılanmamış ihtiyaçları vasıtasıyla motive edilebilirler. Maslow, Şekil 1'de de görülen en alt basmakta bulunan ihtiyaçlar karşılanmadıkça üst basamakta bulunan ihtiyaçlarla ilgilenmenin kişileri motive etmeyeceğini ifade etmiştir. Kişilerin temelden başlayarak alt derecelerdeki ihtiyaçları karşılandıkça üst derecelerdeki ihtiyaçlar ortaya çıkmaktadır. İşte alt derecedeki ihtiyaçlarını karşılamış insanları motive etmek için organizasyonların, çalışanlarının üst derece ihtiyaçlarına yönelik fırsatlar ve kaynaklar sunması gerekmektedir. Ancak henüz alt derecedeki ihtiyaçlarını karşılamamış bir çalışana üst derecelerdeki ihtiyaçlarla ilgili sunulacak olanaklar o çalışana motive etmeyecek ve organizasyon, o çalışandan beklediği performansı göremeyecektir.

→ **Tahta Fırtınası:** Kendimizi motive etme

→ **Grup Çalışması:** Çocuk Koruma Alanı Çalışanı Olarak Yüksek Motivasyonla Çalıştığımızda / Çalışmadığımızda Bir Çocuğun Hayatında Yapılabilecek Olumlu / Olumsuz Değişiklikler

→ **Bireysel Çalışma:** Ben değerliyim çünkü...

→ **Grup Çalışması:** Arkadaşımın.....özelligi çocukların korunmasında etkili olacaktır.

2. DERS – TAKIM ÇALIŞMASI

Amaç

Takım halinde problem çözmeye karşı işbirliği halinde (beraber) çalışmanın etkilerini keşfetmek.

Hedefler

Dersin sonunda katılımcılar;

- Görev hedefli bir takımda etkin işbirliği ihtiyacını gösterebilecekler.
- Görev hedefli bir takımda liderin önemini açıklayabilecekler.
- Grup davranışını takım ruhu havasına yöneltebilecekler.

Takım Çalışması

Grup davranışını takım ruhu havasına yöneltmek ve böylece organizasyonun hedeflerine doğru bir örgütsel yönelim sağlamak, başarı için kritik önemdedir. Organizasyonların hedefine ulaşması için organizasyon içinde yer alan bireylerin bir takım ruhu oluşturabilmesi gerekmektedir. Lider yönetici, bireysel çalışma yerine ekip çalışmasına ağırlık verir. Takım ruhu oluşturmak söylemekten daha zordur. Nitekim spor yarışmalarında başarı kovalayan takımlara bakıldığında çok yüksek miktarda harcamalarla elit sporcuları bir araya getirmenin başarı için yeterli olmadığı görülmektedir. Başarının bu anlamda anahtarı, bir takım ruhu oluşturabilmek ve o takımla birlikte başarılı işlere imza atabilmektedir.

Organizasyonda lider ne kadar yetenekli olursa olsun, çalışanlar birey olarak ne kadar kapasiteli olursa olsun birlikte bir takım ruhuyla hareket edilmezse kurumsal başarı noktasında organizasyon olabileceğinden çok daha gerilerde olacaktır. Takım ruhu oluşturabilmek çoğu zaman başarının öncülüdür, ilk şartlarındandır. Bu takım havası oluşturulabilirse kurum güçlenecek ve daha başarılı olacaktır. Kurumsal amaçları gerçekleştirmenin yolu, beraberce çalışmaktan, amaç birliği oluşturmaktan geçmektedir ve bu doğrultuda bir lider hem astlarıyla hem de üstleriyle koalisyonlar oluşturarak takımdaşlığı yerleştirmeye çalışır. Takım içerisinde tüm takım oyuncularını kendi farklılıkları ve özel yetenekleriyle katkı yaparlar. Bu doğrultuda denebilir ki takım ruhu, takım birlikteliği, takım kimyası oluşturmak ve böylece birimde/kurumda bir sinerji ortaya çıkarmak kurumların en önemli güçlerinden/kaynaklarından biridir.

İdeal bir takımda; güven, destek, iletişim, takımın hedeflerinde uzlaşma, çatışmaların çözümlenmesi, üyelerin kullanılması, kontrol, çalışma ortamı, dinleme, tartışma, ikna, saygı duyma, yardım etme, paylaşma, gibi öğeler bulunmalıdır.

İdeal bir takımda; kontrol altında tutulmak, koyu bir disipline hedef olarak emir almak, yok farz edilmek, değer verilmemek, yanlış anlaşılma, bilgisiz kalmak, azarlanma, tenkit edilmek, yetersiz olarak görülme, takım dışında bırakılma, kendini güvenli hissetmemek ve taraflı davranılma gibi olumsuzluklara yer verilmemelidir.

➔ **Grup Çalışması:** İdeal takımda olması gereken özellikler

➔ **Grup Çalışması:** Hedefe birlikte yürüyoruz

3. DERS: TAKIMDA BİLGİ PAYLAŞIMI

Amaç

Bilgi paylaşımının başarılı sonuç elde etmek konusundaki önemini açıklamak.

Hedefler

Dersin sonunda katılımcılar;

- İşbirliği halinde beraber çalışmanın gerekliliğini açıklayabilecekler.
- Bilgi paylaşımının olumsuz sonuçlarını açıklayabilecekler.
- Bilgi paylaşımında dikkat edilmesi gereken ilkeleri sayabilecekler.

Takımda Bilgi Paylaşımı

Günümüz kamu hizmetleri genellikle kurumların bilgi ve kaynak paylaşımını gerektiren süreçler içermektedir. Kurumların biri tarafından yerine getirilen hizmetlerinde kurum için değişik birimlerin bir araya gelmesini gerektirdiği görülmektedir. Bu yönüyle kurumlar arası/birimler arası bilgi paylaşımı kamu mal ve hizmetlerinin üretimi ve sunumunda önemli bir basamaktır. Kurumlar ve birimler arası bilginin etkin ve zamanında paylaşımı başarı için kritik önemdedir. Bilgi paylaşımında kurumların birbirlerini dinlemeye hazır olması ve kendi görüşlerini dayatmadan elindeki verileri paylaşması gerekmektedir. Paylaşılan verilerin bir araya getirilmesiyle bütün paydaşların kendi başlarına sahip olduğundan daha bütüncül bir resim ortaya çıkacaktır. Bu bütüncül resim de kuşkusuz kamu mal ve hizmetlerinin üretim ve dağıtılmasında kurumlara ve bir bütün olarak kamu sektörüne önemi yadsınamaz kazanımlar sağlayacaktır.

- Beraber çalışmalarda bir lider/moderatör/oturum başkanı seçmek/belirlemek gerekir.
- Takım üyelerinin birbirini ön yargısız dinlemesi gerekir.
- Her bir takım üyesinin takımın başarısına katkısı beklenilenden çok daha fazla olabilir.
- Takım üyeleri güçlerini birleştirdikleri zaman takımın başarılı olma oranı yükselir.
- Kişisel değerler temelinde değil mantık çerçevesinde tartışılmalıdır.
- Zıtlasmaktan kaçınmak gerekir.
- Anlaşmaya varabilmek için anlaşabileceğiniz çözümler desteklenebilir.
- Çoğunluğun oyu, ortasını bulma, karara varmada pazarlık gibi zıtlasmayı azaltıcı tekniklerden yararlanılabilir.
- Karar vermede bir engelleyici olmaktan çok bir yardımcı olarak fikir farklılıklarını tetkik edilmelidir.
- Hemen ilk akla gelen çözüme şüphe ile yaklaşmak daha isabetli kararlara olanak verebilir.

➔ **Grup Çalışması:** Cinayet çözümlene

Modül > 3

Yeni Çocuk Koruma Modeli ve Strateji Belgesi

MODÜLE GENEL BAKIŞ

Amaç

Modülde eğitimin amacı katılımcılara çocuk koruma alanında son yapılan yasal düzenlemeler ile oluşturulan yeni çocuk koruma modelini ve genel olarak çocuk koruma alanında ülkemizin 2014-2019 yılları arasındaki stratejisini belirleyen Strateji Belgesi ile bu stratejiye ilişkin uygulama planlarını tanıtmaktır. Bu doğrultuda katılımcıların, çocuk koruma alanında geliştirilen yeni koordinasyon modelinin işleyişi, koordinasyon strateji belgesinde yer alan temel hedefler ve bu hedeflerin uygulanması için öngörülen faaliyetlerde kurumlara düşen görev ve sorumluluklarda işbirliği ve koordinasyonun gerekliliği konusunda bilinç ve farkındalıklarının artırılması amaçlanmaktadır.

Hedefler

3. Modül katılımcıların aşağıdaki hususlarda bilinç seviyelerini arttırmayı hedeflemektedir:

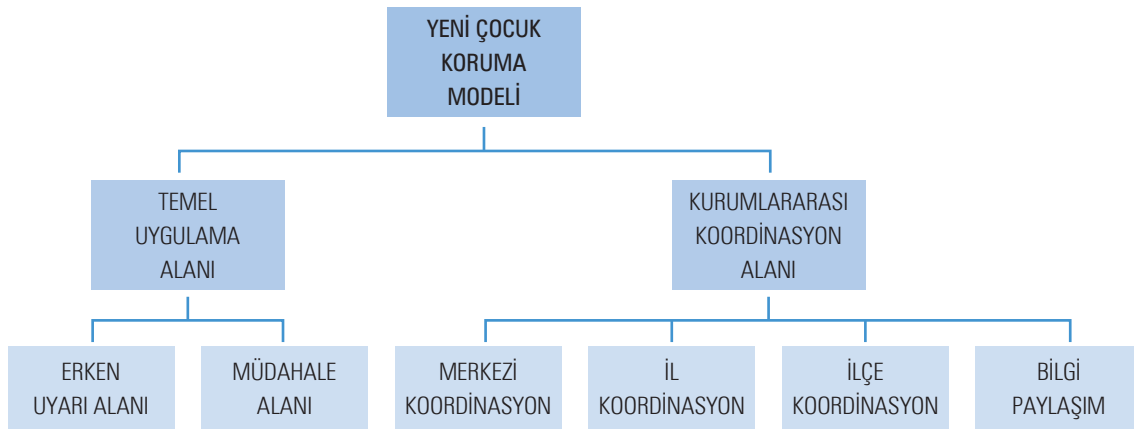
- Yeni çocuk koruma modelinin esasları
- Merkez ve il/ilçe seviyesinde koordinasyon modeli ve kurumların sorumlulukları
- Çocuk Koruma Hizmetlerinde Koordinasyon Strateji Belgesi ve temel stratejik hedefler
- Çocuk Koruma Hizmetlerinde Koordinasyon Stratejisi Uygulama Planları ve Temel Faaliyet alanları

YENİ ÇOCUK KORUMA MODELİNİN GELİŞİMİ

Türkiye, 2005 yılında yasalaşan Çocuk Koruma Kanunu ile çocuk koruma alanında önemli yapısal değişikliklerle beraber düşünce olarak da çocuk koruma alanına yeni bir bakış geliştirme süreci içerisine girmiştir. Bu düşünce çerçevesinde sadece belirli tehlikelere maruz kalmış veya suça sürüklenmiş çocukları değil tüm çocukları tehlike oluşmadan koruyabilmek temel bir hedef haline gelmiştir. Bu çerçevede gerek erken dönemde risklerin tespit edilerek ortadan kaldırılabilmesi gerekse de çok kurumlu, işbirliğine dayalı koordine bir müdahale gerçekleştirilmesi önem kazanmıştır. SHÇEK Genel Müdürlüğü tarafından 2006 – 2008 yılları arasında İzmir ve Kocaeli’nde yürütülen il koordinasyonlarının güçlendirilmesine yönelik pilot uygulamaların sonuçları, il koordinasyon toplantı tutanakları, Çocuk Koruma Kanununun 4 yıllık değerlendirme toplantısı raporu, hakim ve savcılar, sosyal çalışma görevlileri gibi alan çalışanları ile yapılan eğitim çalışmaları ve toplantılar, SHÇEK Genel Müdürlüğü İç Denetçilik Makamının yürüttüğü çalışmalar modelin oluşumunda önemli katkılar sağlamıştır. 2008 yılından beri devam eden projeli araştırma-geliştirme çalışmalarında ise genel olarak şu faaliyetler gerçekleştirilerek bu kısımda ele alınan model ve strateji belgesi oluşturulmuştur:

- On iki ilde çocuk koruma alanında çalışanların uygulamaya ilişkin görüşlerini almaya yönelik anket çalışması,
- Dört ilde gerçekleştirilen alan incelemesi,
- İki ülkede gerçekleştirilen model incelemesi,
- Akademisyenler ve çocuk koruma alanında çalışan vali, il sosyal hizmetler müdürü, çocuk mahkemesi hâkiminden oluşan danışma kurulu ile bir model hazırlanması,

- Modelin bir ilde pilot uygulaması,
- Merkezi koordinasyon ile paylaşılması ve ilgili kurumların görüşlerinin alınması,
- Revizyon,
- Ocak 2011 de Strateji Belgesinin Merkezi Koordinasyonda kabulü,
- Merkezi Koordinasyon sekreteryaya görevinin ASPB'ye devri,
- Aralık 2012 Merkezi Koordinasyonda revizyon ve uygulama planlarının hazırlanması kararının alınması,
- Şubat-Mart 2013 tarihlerinde farklı kurumların katılımları ile Strateji Belgesinin revize edilmesi ve Uygulama Planlarının hazırlanması,
- Nisan-Mayıs 2013 tarihlerinde ilgili kurumların oluşan son Strateji Belgesi ve Uygulama Planları metni üzerinden yeniden yazılı görüş bildirmeleri.
- Revize edilen Strateji Belgesi ve Uygulama Planları 27 Kasım 2013 tarihli Merkezi Koordinasyon Toplantısı'nda onaylanmıştır.

YENİ ÇOCUK KORUMA MODELİNİN UYGULAMA ALANI

Çocuk koruma alanında halihazırdaki uygulamalar çerçevesinde büyük ölçüde reaktif bir yaklaşım sergilenmektedir. Yani çocuklar için korunma ihtiyacının ortaya çıkışından önceki riskleri tarama, önleme ve çocukları bu risklerden koruma yönünde etkin çalışmalar yapılamamaktadır. Korunma ihtiyacının ortaya çıkmasının akabinde ise yapılan çalışmalar büyük ölçüde münferit kurumların bağımsız gerçekleştirdiği çabalar ile sınırlı kalmakta ve ihtiyaç duyulan işbirliği ve koordinasyonda etkinlik ve verimlilik beklenen düzeye erişememektedir. Bu itibarla 2005 yılında Çocuk Koruma Kanunu'nun yasalaşması ve ardından çıkartılan ikincil mevzuat çocuk koruma modelinde kurumlararası koordinasyon ve işbirliğini temel esas olarak kabul etmiştir. Bu esas çerçevesinde yapılan projeli araştırma-geliştirme çalışmaları çocuk koruma modelinde uygulama alanını "erken uyarı alanı" ve "müdahale alanı" olarak iki düzeyde geliştirerek modellemiştir.

2005 yılında çıkarılan 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile öngörülen çocuk koruma mekanizması korunma ihtiyacı olan ve suça sürüklenen çocuklara yönelik her türlü bakım ve sağaltım (tedavi/terapi) süreçlerini kapsamaktadır. Önleyici sistem, olay meydana geldikten sonra müdahale eden sisteme göre çok daha geniş bir alanı kapsamakta, koordinasyona yönelik çalışmaların doğası da bu geniş alanı kapsamayı zorunlu kılmaktadır. Zira, ilde Çocuk Koruma Kanunu'nda yazılı tedbirlerin uygulanması aşamasında hizmetleri koordine etmeye çalışan yetkililerin önünde kaynağı verimli kullanma gibi yönetsel bir sorumluluğun yanı sıra, ildeki "bütün" çocukları "her tür tehlikeye" maruz kalmaktan koruma gibi evrensel bir yükümlülük de bulunmaktadır. Bu durum uygulamada da kendini göstermekte,

istismar mağduru veya suça sürüklenmiş çocuklara yönelik tedbirleri koordine etmeye çalışan il koordinasyonları kaçınılmaz olarak çocukları bu tehlikeden korumanın da yollarını aramak zorunda kalmaktadırlar.

Önleme çalışmalarının yetersiz kaldığı noktada devreye giren müdahale sistemi, 0-18 yaş grubundaki korunma ihtiyacı olan ve suça sürüklenen çocukların sağlık ve esenliklerinin sağlanmasını, fiziksel ve ruhsal varlıklarının güvence altına alınmasını ve yeniden korunma ihtiyacı ve suça sürüklenme riski ile karşılaşmalarının önlenmesini amaçlamaktadır. Bu çerçevede önleyici, koruyucu ve destekleyici tedbirlerin uygulanması öngörülmektedir. Bu da çocuğun biyopsiko-sosyal gelişiminin desteklenmesi bağlamında eğitim, sağlık, sosyal yaşam, barınma ve bakım gibi çok yönlü gereksinimlerin uygun şekilde karşılanmasını gerektirir. Bu amacın doğal sonucu olarak çocuğa bu hizmetleri sunan kurumların eşgüdümün içinde hareket etmesi ve bu hizmetlerin tek bir merkezden izlenmesi zorunluluğu doğmaktadır. Bu da ülkemiz koşullarına uygun önleme ve müdahale alanları iyi tanımlanmış genel ve sistematik bir çocuk koruma modelinin yapılandırılması ile sağlanabilecektir.

Model hazırlanırken, mevcut sistemde görev yapan meslek elemanlarının rol ve sorumluluklarından yararlanma esasından hareket edilmiş, bu meslek elemanlarının yazılı görevlerinin yanında çocuk koruma alanında üstlenmeleri gereken riski fark etme ve yönlendirme rolleri öne çıkarılmaya çalışılmıştır.

→ **Tartışma:** Çocukların korunma ihtiyacı oluşmadan önce bireysel olarak çocuğa yönelik neler yapılabilir?

Erken Uyarı Alanı

Çocuk koruma alanında erken uyarı mekanizmasının amacı çocuk henüz korunma ihtiyacı içinde olmadan riskleri fark ederek gereken yönlendirmelerin ilgili birimlere yapılarak tedbirlerin alınması ve çocuğa ilişkin tehlikenin henüz ortaya çıkmadan giderilmesidir. Bu amaçla erken uyarı alanında öncelikli olarak düzenli risk taramaları yapılabilmesi ve çocukla çalışan profesyonellerin riski fark etme kapasitelerini arttırmalıdır. Sonrasında ise kurumlararası işbirliği ve koordinasyon çerçevesinde çocuklar, gerekli birimlere yönlendirilebilmelidir. Bu çerçevede erken uyarı alanında yer alan süreçler şunlardır:

Risk tarama süreci: Yeni çocuk koruma modelinin ilk adımı, çocukların yaşamlarındaki risklerin gerçekleşmesine neden olan olumsuz koşulların taranmasını ve tarama sonucunun etkin olarak değerlendirilmesini içermektedir. Risk koşullarını tarama çalışmalarının, gebelik döneminden başlayarak 18 yaşına kadar devam etmesi hedeflenmektedir.

0-18 yaş arasında bulunan çocuklarla temas halinde olan kurumlar (0-6 yaş arasındaki çocuklar Sağlık Bakanlığının bebek ve çocuk izlemeden sorumlu birimleri ve birinci basamak sağlık birimlerinde Destekleme Bebek/Çocuk İzlem Programları uygulayan meslek elemanları tarafından ve 3-18 yaş arasındaki çocuklar eğitim kurumlarındaki sınıf öğretmenleri/sınıf rehber öğretmenleri tarafından riski fark etme ve önleme sürecinin birincil sorumluluğunu taşırlar.

Bunun yanında kolluk, sosyal hizmetler, gençlik ve spor alanlarında çalışan uzmanlar da riski tanıma ve gerekli yönlendirmeleri yapabilme konularında eğitilerek fark ettikleri risklere ilişkin birinci derece yönlendirme yapmaktan sorumludurlar.

Eğitim ve sağlık kurumlarının çalışanları, risk tanılama ve yönlendirme konusunda eğitimlerini tamamladıktan sonra çocukların gelişimsel özellikleri ve yaşam koşullarına ilişkin riskleri, tarama araçlarını (Risk Tarama Bilgi Formu) kullanarak sorumluluklarında bulunan çocukları düzenli olarak izlerler. Bu basamakta yürütülen çalışma bütün çocukları kapsar. Formlar tüm çocuklar için doldurulur ve ilgili meslek elemanı, bu formlar ile ve kendi gözlemleri ile edindiği bilgiler üzerinden risk taraması yapar.

Ayrıca, 6'ncı Sınıf - 12'inci Sınıf öğrencilerinin kendilerinin doldurmaları için de bir risk tarama bilgi formu hazırlanmıştır. Risk durumlarının belli bir düzeyi aşması durumunda Birinci Düzey yönlendirme devreye sokulur.

Tespit edilen risk koşulları karşısında çocuk ve ailelerin gerekli önleyici hizmetlere yönlendirilmesi ve bu yönlendirme planının izlenmesi modelin esasını oluşturmaktadır. Tarama süreci sonrasında risk koşulları gözlemlendiye;

a. Sağlık, sosyal hizmet, kolluk ve gençlik spor birimleri çalışanları gereksinim ve risk değerlendirmesinin yapılması için Ön Değerlendirme Ekibine başvurur.

b. Eğitim kurumları tarafından yapılan taramalarda riskin düzeyine göre farklı bir yol izlenir:

i. Yüksek risk yada çoklu risk varsa Ön Değerlendirme Ekibine başvurur.

ii. Risk yüksek değilse veya birden fazla değilse ilgili sınıf öğretmeni/sınıf rehber öğretmeni, ilgili müdür yardımcısı ve psikolojik danışman rehberin katılımıyla gerekli hizmetlerin planlanması için Risk Takip Kurulu toplanır. Bu toplantıda çocuğun gereksinimleri için uygun hizmetler planlanır ve gerekli yönlendirmeler aileye de bildirilerek yapılır.

Ön Değerlendirme Ekibine başvurulduğunda süreci koordine etme sorumluluğu Ön Değerlendirme Ekibine geçer. Ancak, okul idaresi, öğretmen ve psikolojik danışman hem risk analizinde hem de önleme planının hazırlanması ve uygulanmasında Ön Değerlendirme Ekibi ile işbirliği yapar.

Ön Değerlendirme Ekibi: “Önce Çocuklar” projesi (2008)’nde geliştirilen ve Bursa ili Yıldırım ilçesinde uygulanan pilot çalışmalarla test edilen “Ön Değerlendirme Ekibi” modelinde; yerel düzeyde hizmet veren, mobil, sosyal hizmet uzmanı ve kolluk görevlisinden oluşan bir takımın kendisine bildirilen (birinci düzey yönlendirme) riskli çocuklara ilişkin yerinde ve ilgililerle görüşerek bir değerlendirme yapabilmesi öngörülmektedir. Bu öngörü çerçevesinde bir risk derecelendirmesi yaparak çocukların risk düzeyine göre gereken hizmetlerden yararlandırılması ve tehlike halinin ortaya çıkmadan bertaraf edilmesi öngörülmektedir. Ön Değerlendirme Ekiplerine ilişkin önümüzdeki dönemde daha geniş bir diğer pilot uygulama yapılarak elde edilen uygulama sonuçlarına dayalı olarak sistemin ülke geneline yaygınlaştırılması planlanmaktadır.

Birinci düzey yönlendirme: Eğitim kurumlarındaki Risk Takip Kuruluna öğretmenler tarafından yapılan yönlendirme “birinci düzey yönlendirme” dir. Bu durum ikili bir yaklaşımı beraberinde getirmektedir. Bu yaklaşım çerçevesinde riski fark eden öğretmen doğrudan Ön Değerlendirme Ekibine değil kendi kurumunun bağlı olduğu Risk Takip Kuruluna başvurmaktadır. Eğitimde öngörülen ikili yaklaşımın amacı, okul idaresinin ve psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin rol ve sorumluluğuna giren rehberlik ve yönlendirme işlevleri ile giderilecek risklerin bu yolla bertaraf edilmesi suretiyle, hem onların rol ve sorumluluklarını yerine getirmelerine olanak sağlamak, hem de Ön Değerlendirme Ekiplerinin karşılanamayacak bir iş yükü ile karşılaşmalarını önlemektir. Risk Takip Kurulu, öğretmen veya psikolojik danışman tarafından gündeme getirilen risk faktörünü inceler ve önlemek üzere ilin tüm imkanlarını kullanmayı da kapsayacak şekilde alınacak tedbirleri belirler, bir plan ile uygulamaya koyar ve izler.

Birinci düzeydeki yönlendirme sonucunun beklenen etkiyi göstermemesi ya da risk koşullarının tekrarlaması veya artması durumunda Ön Değerlendirme Ekibine başvurur.

Ön Değerlendirme Ekibine yönlendirme ve Ekibin vakayı ele alışı (İkinci Düzey Yönlendirme): Ön Değerlendirme Ekibi, eğitim hizmetleri, sağlık hizmetleri, gençlik ve spor hizmetleri, kolluk veya sosyal hizmetlerden gelen yönlendirmeler üzerine öncelikle ilgili kurumlarda çocuğa ve ailesine ilişkin var olan bilgileri toplar ve gereksinimlere ilişkin ilk değerlendirme için ilgili kurumlardan (öğretmen, PDR, sağlık personeli gibi) gelen meslek elemanları ile Strateji Toplantısı yapar. Bu toplantının amacı; çocukla ilgili bilgilerin farklı uzmanlıklara sahip kişilerin bakış açılarını yansıtabilecek şekilde ortaklaşa ele alınmasını sağlamak ve tüm disiplinlerde yapılması gerekenleri içerecek bir plan hazırlanmasını sağlamaktır. O nedenle de bu aşamadaki en önemli faaliyettir. Bu toplantıda kurumlarda var olan bilgiler ışığında hizmet planı yapılır. Eğer var olan bilgiler gereksinim ve risk değerlendirmesi için yeterli değilse İleri Değerlendirme sürecine geçilir. Bu değerlendirme sürecinde; çocuğun gelişimsel gereksinimleri, ebeveynlerinin ebeveynlik kapasitesi ve aile/çevre koşulları detaylı bir şekilde ele alınarak risk değerlendirmesi yapılır ve gereksinimleri belirlenir.

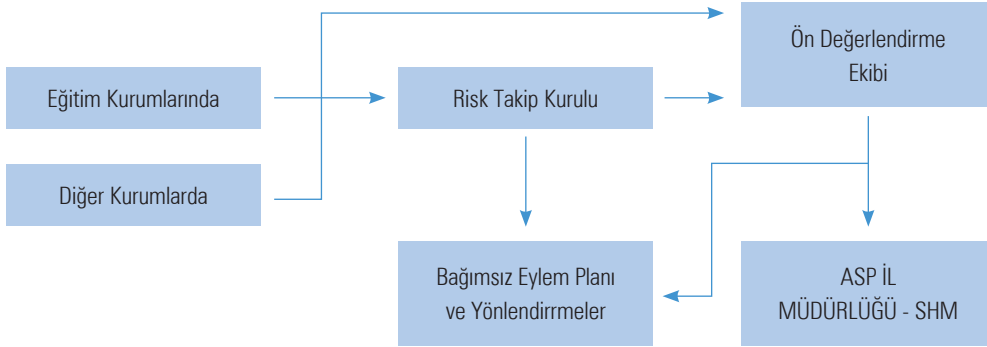
Yönlendirme: Ön Değerlendirme Ekibince yapılan ileri değerlendirme sonucu iki farklı yol izlenebilir;

a. Tespit edilen risk veya risklerin bertaraf edilmesi için alınacak tedbirin uygulanması için aile işbirliğine yanaşıyorsa ve çocuğun özgürlüklerine ya da ailenin velayet ilişkisine müdahale gerekmiyorsa; çocuğun yaşamındaki mevcut risklerin gelişimini olumsuz etkilemesini bertaraf etmek için gerekli hizmetlere yönlendirme eylem planı hazırlanır. Hazırlanan plan aile ile paylaşılır. Belirtilen aralıklarla eylem planında yer alan hizmetlerin beklenen sonuçları verip vermediği ilgili taraflar ile bir araya gelerek değerlendirilir. Bu değerlendirme ışığında eylem planında ilgili değişiklikler (ek hizmetlere yönlendirme, hizmetin sonlandırılması gibi) yapılır.

b. (i) İleri değerlendirme sonucunda tespit edilen risklerin bertaraf edilmesi için öngörülen tedbirlerin uygulanması ailenin velayet ilişkisine veya çocuğun özgürlüğüne müdahaleyi gerektiriyorsa Çocuk Mahkemesine müracaat edilerek tedbir kararı alınması için durum, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü/İlçe Müdürlüğü/ Sosyal Hizmet Merkezi (SHM)'ne Ön Değerlendirme Ekibi tarafından hazırlanmış rapor ile birlikte devredilir. Ön Değerlendirme Ekibindeki sosyal hizmet uzmanı eğer aynı zamanda ASPB bünyesinde ilgili birimde de görevli ise, hazırlanmış olduğu rapor ve bu raporla ilgili adımları ASPB çalışanı olarak devam ettirebilir.

(ii) Olası istismar durumlarında çocuk, Çocuk İzlem Merkezi gibi çok disiplinli çalışma esasına göre çalışan sağlık birimlerine yönlendirilir. Erken uyarı sisteminin herhangi bir aşamasında ortaya çıkan istismar olgusu, olayı fark eden/öğrenen kişi tarafından doğrudan çocuk izlem merkezi gibi sağlık birimlerine ya da Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü/İlçe Müdürlüğü/ SHM'ye ihbar edilir ve acil müdahale sağlanır. Derhal korunma altına alınmasını gerektiren bir durumun varlığı hâlinde çocuk, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü/İlçe Müdürlüğü/ SHM tarafından bakım ve gözetim altına alındıktan sonra acil korunma kararının alınması için mahkemeye başvurulur.

Risk Tarama Faaliyetleri

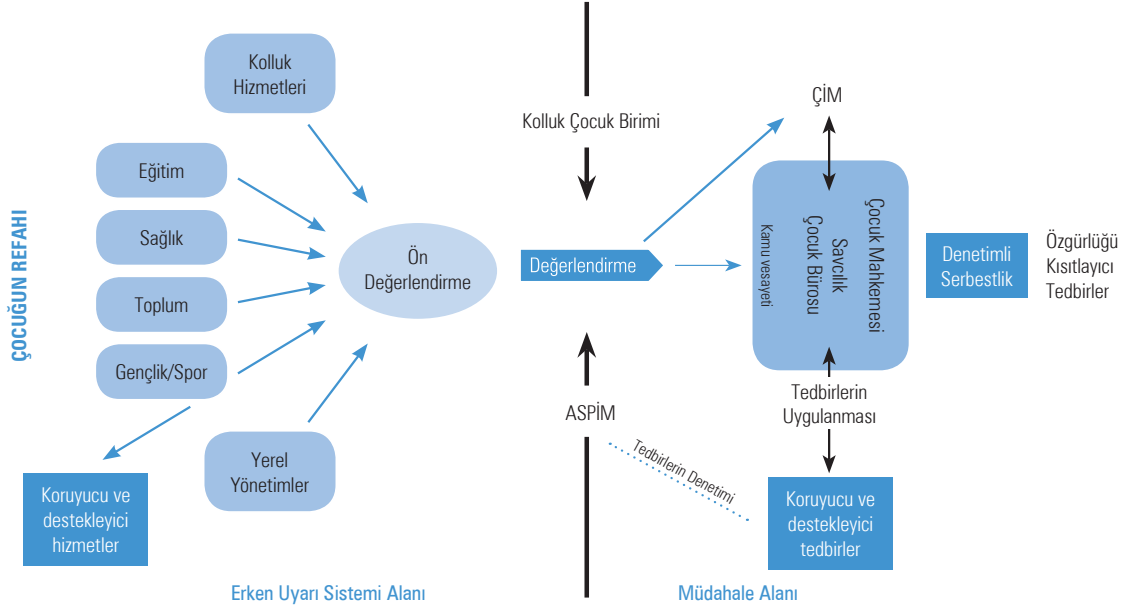
Müdahale Alanı

Çocuğun, Çocuk Koruma Kanunu kapsamında hakkında yasal düzenlemelere gidilmesini gerektirecek bir durumu ortaya çıktığında artık müdahale alanına girilmiş kabul edilir. Ön Değerlendirme Ekibinin çocuk hakkında koruyucu ve destekleyici tedbirlerin alınmasının uygun olacağına dair değerlendirme raporunun ASPB'ye ulaştırılması ile çocuk kayıt altına alınmış ve süreç başlatılmış olur.

Ön Değerlendirme Ekibinin çocuk hakkında hazırladığı ileri değerlendirme raporu ya da doğrudan istismar şüphesi ile yapılan ihbar sonucu ASPB' nin hazırladığı sosyal inceleme raporu doğrultusunda çocuk hakkında alınacak tedbir karar(lar)ının planlanması ve müracaatını SHM ilgili birimi yapar. Bu süreçte çocuğun yararına öncelik veren bir müdahale biçimi; çocuğun zamanında güvenliğinin sağlanması ve gerekli psiko-sosyal desteğe ulaşması, alınan tedbirler için yargı denetiminin bulunması ile mümkündür. Bu nedenle ilk müdahale ve tedbirlerin planlanması aşamasında sosyal hizmetler ile adli hizmetler arasındaki ilişki birlikte çalışma esasına dayalı olarak yürütülmelidir.

Müdahale alanının devam eden süreçlerinde; tedbir kararlarının mahkemelerce alınması, ilgili kurumlara iletilmesi, uygulayıcı kurumların tedbir kararlarına ilişkin uygulama planı hazırlaması ve bu plan çerçevesinde izleme/bildirim yapması ve yine mahkemelerce verilen denetim kararlarının yerine getirilmesi vardır. Tüm bu süreçler eğitimin 4. Modülünde detaylı olarak ele alınmaktadır.

YENİ ÇOCUK KORUMA MODELİNDE KURUMLARARASI KOORDİNASYON ALANI

Yeni çocuk koruma modelinin ikinci önemli başlığı çocuk koruma alanında çalışan kurumların merkezi ve yerel düzeyde koordinasyonu ile aralarında etkin bilgi paylaşımını sağlamaya ilişkindir. Bu çerçevede modellenen yapının temel unsurlarına ilişkin detaylı bilgi aşağıda yer almaktadır.

Merkezi Koordinasyon

Merkezi koordinasyonun temel görevleri; koruyucu ve destekleyici tedbirlerin yerine getirilmesinde genel olarak çocuk koruma hizmetlerinin etkinleştirilmesinde merkezi düzeyde kurumlar arasında bağlantı, uyum, düzen sağlamak ve eşgüdüm hâlinde, kanunda yazılı tedbirlere işlerlik kazandırmak ve uygulanmasını sağlamak üzere temel ilkeler ve ihtiyaçlar belirleyerek ilgili kurum ve kuruluşlara iletmek, gerekli tedbirleri almak, bu amaçlara uygun kısa ve uzun vadeli politikalar geliştirmek, yasal ve idarî tedbirlere ilişkin teklifler hazırlamaktır. Bu koordinasyonun başkanlığını Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, sekretarya hizmetlerini ASPB Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü Koruyucu ve Önleyici Hizmetler Dairesi Başkanlığı yürütür. ASPB Müsteşarının veya görevlendireceği bir müsteşar yardımcısının başkanlığında; İçişleri Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı müsteşar yardımcısı, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürü ile Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürü merkezi koordinasyon çerçevesinde düzenli olarak toplanır.

Ülke düzeyinde çocuk koruma alanında hizmetlerin yürütülüşü ve Strateji Belgesinin uygulanması Merkezi Koordinasyon tarafından izlenir. İllerden gelen il stratejik planları ve çalışma programları ile bunların uygulanmasına ilişkin raporlar ve çocuk koruma alanındaki istatistikler ve araştırma sonuçları dikkate alınarak, çocuk koruma hizmetlerinin koordinasyonu için bundan sonraki stratejik planlar Merkezi Koordinasyonda hazırlanacaktır.

Merkezi Koordinasyonu oluşturan Bakanlıklar, Çocuk Koruma Hizmetlerinde Koordinasyon Strateji Belgesinde yer alan hedefleri kurumsal planlarına aktararak uygulama planlarını hazırlar. Bakanlıkların uygulamalarında karşılaşılan sorunlar, Merkezi Koordinasyona iletilir ve ortak çözüm stratejileri belirlenir.

İl Koordinasyonu

İl koordinasyonları çocuk koruma sürecinde il düzeyinde gerekli altyapının oluşturulması için mekan, personel ve hizmet içi eğitim gibi her türlü ihtiyacın karşılanmasını, koruyucu ve destekleyici tedbirlerin eşgüdüm hâlinde yerine getirilmesini sağlamak ile görevlidir ve çocuk koruma sistemindeki tüm kurum ve kuruluşların üst düzey yöneticilerinden oluşmaktadır. Vali ya da ilgili vali yardımcısı başkanlığında düzenli aralıklarla toplanır ve sekreteryaya hizmetlerinden İl Koordinasyon sekreteryası sorumludur ve çalışmalarını düzenleyen Yönerge¹ esaslarına göre çalışır.

İl koordinasyonları çocuk koruma alanında hizmetlerin il düzeyinde eşgüdümlü olarak yürütülmesinden sorumludur. Koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarını uygulayan kurumlar tarafından bu kararları izleyen birimleri ve/veya sorumluları il koordinasyon sekreteryasına bildirilir.

İl Koordinasyon Sekreteryasının görevleri şu şekilde sıralanabilir:

- İlde, kamu kurumları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, meslek örgütleri ve üniversiteler tarafından çocuğa yönelik olarak verilen hizmetlerin koordine edilmesi ve bütünlük içinde sunumu sağlamak.
- Çocuğun yüksek yararı için önleme ve erken müdahale mekanizmalarının kurulmasını sağlamak ve koordine görevi yürütmek.
- Çocuğa yönelik verilen hizmetlerin geliştirilmesi için kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve diğer teşebbüsler tarafından hazırlanan projeleri koordine etmek ve desteklemek.
- İlin çocuk koruma alanındaki ihtiyaçları ve güçlü yanları analiz edilerek kısa, orta ve uzun vadede yapılması gereken çalışmalara yönelik planlamalar yapmak.
- Ulusal ve uluslararası iyi uygulama örneklerini gündemine almak ve değerlendirmek.
- Her toplantıda bir önceki toplantıda alınan kararlara istinaden gerçekleştirilen çalışmaların değerlendirmesini yapmak.
- Merkezi koordinasyon kararlarına ilişkin gerekli çalışmalar yapmak.

İl Koordinasyon Sekreteryası

İl koordinasyonunun işlerliğini arttırmaya yönelik yetkilerle donatılmış ve vali (ya da ilgili vali yard.) emrinde hizmet veren ve sabit bir sekreteryaya sorumlusu tarafından ilgili Yönerge ile düzenlenen görevleri ifa eden bir oluşumdur. İl Koordinasyon Sekreteryası, büyükşehir belediyesi olan illerde valilik içerisinde büyükşehir olmayan illerde il müdürlüğü bünyesinde, il müdürünün teklifi, vali yardımcısının uygun görüşü ve valilik onayı ile kurulur. Sekreteryaya, görevlerini ilgili kurumların koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının uygulanmasından sorumlu temsilcilerinden oluşan bir alt komisyon ile gerektiğinde görevlendirilecek sosyal çalışma görevlileri, çalışma grupları ve diğer görevliler ile yürütür.

İl Koordinasyon Sekreteryasının görevleri şunlardır:

- a) İl koordinasyon toplantılarının hazırlık çalışmaları ile toplantı yazışmalarını yürütmek.
- b) İl koordinasyon toplantısının gündem belirleme çalışmalarını yapmak.
- c) Tedbir kararlarını uygulamakla görevli kurumlardan gelen önerileri dikkate alarak toplantı gündemini hazırlamak ve on beş gün öncesinden toplantıya katılacaklara bildirmek.

¹ Çocuk Koruma Kanunu'na Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbirlerin Yerine Getirilmesi Amacıyla Kurulan Merkezi, İl ve İlçe Koordinasyonların Çalışma, Usul ve Esasları Yönergesi

- d) Toplantıda alınan kararların uygulanmasının takibine ilişkin hazırlayacağı raporları il koordinasyonuna sunmak.
- e) İl koordinasyon kararı ile kurulacak çalışma gruplarının faaliyetlerine ilişkin yazışma ve organizasyonları gerçekleştirmek.
- f) Mahkemelerden ve tedbiri uygulamakla yükümlü kurumlardan gelen tedbir kararlarına ilişkin elektronik kayıtların takibini yapmak.
- g) İl koordinasyonunda değerlendirilen vakaların istatistiksel analizini yapmak ve il risk haritalarının çıkarılmasını sağlamak.
- h) Çocuğun yüksek yararı ilkesi doğrultusunda önleme ve erken müdahale mekanizmalarının kurulmasına ilişkin çalışma ve projeleri takip ederek buna ilişkin raporları hazırlamak.
- i) İlin güçlü ve zayıf yanları ve ihtiyaçları analiz edilerek kısa, orta ve uzun vadede yapılması gereken çalışmaları içeren planları ve uygulama raporlarını düzenli olarak merkezi koordinasyona göndermek.
- j) İl düzeyinde çocuk koruma alanındaki hizmetlerin yürütülmesini izlemek, koruyucu ve önleyici tedbirlerin uygulanmasında yaşanan sorunları tespit etmek, bu sorunlara yönelik çözüm önerilerini uygulamaya koymak, merkez teşkilatlarınca çözülmesi gereken sorunlar hakkında merkezi koordinasyonu bilgilendirmek.
- k) Mahkemelerce verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir kararlarını takip etmek, gerektiğinde bu kararları uygulamayan sorumlular hakkında mahkemelere bildirimde bulunmak.
- l) Toplantı sonrasında toplantı karar tutanağını hazırlamak ve toplantının bitiminde il koordinasyon başkanı ve üyelerin imzasına sunmak.
- m) İl koordinasyonun vereceği diğer görevleri yerine getirmek.

İl düzeyinde hedeflenen koordinasyon ve işbirliğinin en önemli aracı yeni oluşturulan bu sekreteryaya birimleri olacaktır. İl koordinasyon sekreteryaya sorumlusu hedeflenen işbirliği ve koordinasyon için anahtar konumunda bir görevlidir. Kendisine ilgili Yönerge gereği bir başka görev verilmemelidir. Doğrudan ilgili vali yardımcısı ile organize olarak çalışacak sekreteryaya sorumlusu il ihtiyaç analizini yapar. Merkezi Koordinasyonun hazırladığı stratejik plana uygun biçimde il stratejik planını hazırlar. Planı ve uygulama raporlarını düzenli olarak Merkezi Koordinasyona gönderir. Sekreteryaya sorumlusu il koordinasyon toplantılarını beklemeksizin düzenli olarak alt komisyon üyeleri ile bir araya gelerek tedbir kararlarının uygulanmasını vaka bazlı olarak takip etmeli ve çocuk koruma alanının daha etkin ve verimli hizmetler üretebilmesi için gerekli olan kurumlararası işbirliği için çalışmalar yapmalıdır. Alt komisyon tarafından yapılan çalışmalarda sonuç alınamayan sorunlar il koordinasyon toplantılarında ele alınmalı ve burada da çözümlenemeyen sorunlara ilişkin merkezi koordinasyona bilgi aktarımı yapılmalıdır.

ÇOCUK KORUMA HİZMETLERİNDE KOORDİNASYON STRATEJİ BELGESİ

Çocuk Koruma Hizmetlerinde Koordinasyon Stratejisi hazırlık çalışmaları ilk olarak Avrupa Birliği tarafından finanse edilen «Önce Çocuklar: Çocuk Koruma Mekanizmalarının İl Düzeyinde Modellenmesi (2008)» projesi çerçevesinde Adalet Bakanlığı'nın koordinasyonu ve UNICEF'in teknik desteğiyle gerçekleştirilmiştir. Hazırlanan çıktılar, 27 Ocak 2011 tarihli Merkezi Koordinasyon toplantısında son değişiklikleriyle onaylanarak Strateji Belgesi haline getirilmiştir. Sonrasında ise yine Avrupa Birliği desteği ile gerçekleştirilen "Türkiye'de Çocuklar İçin Adalet" projesi çerçevesinde revize edilmiştir. Yukarıda ifade edilen ve yeni çocuk koruma modelinin oluşturulmasına ilişkin süreçlerin önemli çıktılarından birisi bu strateji belgesidir.

Strateji planları, modern yönetim biliminin gerektirdiği stratejik yönetimin en önemli araçlarındandır. Stratejik planlarla belirlenecek **Amaçlar** çerçevesinde; "ulaşmak istenen yer" için **Hedefler**; bu hedeflere nasıl ulaşılacağı da **Stratejilerle** ortaya konmuş olacaktır. Bu itibarla ülkemizin çocuk koruma alanına ilişkin beş yıllık süreç için belirlendiği stratejik hedefler bu Belge ile ortaya konulmuştur. Belgeye ilişkin son yapılan çalışmalarda ise ilgili tüm tarafların katılımı ile gerçekleştirilen çalışma toplantıları ile uygulama planları da hazırlanmıştır.

Strateji Belgesinin birinci bölümü, Türkiye İçin Çocuk Koruma Hizmetlerinde Koordinasyon Modelini içermektedir. İkinci bölümde ise bu modelin hayata geçirilmesi için izlenmesi gereken strateji yer almaktadır. Son bölümde ise bu stratejinin uygulanmasına yönelik olarak hazırlanmış bir uygulama planı yer almaktadır. Bu belge, çocuk koruma hizmetlerinde koordinasyonu sağlamak üzere hizmetler, disiplinler ve çalışanlar arasında işbirliği ve eşgüdümü sağlama hedefini gerçekleştirmek üzere yapılması gereken faaliyetleri göstermektedir.

Stratejinin hayata geçirilmesinin teminatı, bu belgede yer alan amaç ve hedeflerin ilgili Bakanlıklar ve İl Koordinasyonları düzeyinde benimsenmesi olacaktır. Bunun da göstergesi, her iki düzeyde de uygulama planlarının hazırlanmış olmasıdır. Dolayısıyla Merkezi Koordinasyon tarafından kabul edilen bu strateji belgesindeki hedef ve faaliyetlerin Bakanlıkların ve İl Koordinasyonlarının çalışma programlarında yer alması ve uygulamaya geçirilmesi beklenmektedir. Stratejinin 10'uncu hedefi bu beklentinin gerçekleşmesini güvence altına alma amacını taşımaktadır.

Strateji Belgesinde Ana Stratejik Amaçlar

→ **Grup Çalışması:** Stratejik amaçlara ulaşmak için hedefler belirleme

Strateji Belgesinde ana stratejik amaçlar şunlardır:

- 1) Erken Uyarı Alanı - Duyarlılık Yaratma:** Toplumun ve devletin tüm kurumlarının çocuklara ilişkin riskleri önceden fark etmenin ve gerekli yönlendirmelerle önleme çalışmalarının önemini benimseyerek desteklemeleri için anlayış değişiminin yerleşmesi ve böylelikle kurumların bu konuda daha aktif rol almalarını sağlamak.
- 2) Erken Uyarı Alanı - Risk Tarama:** Çocukların yaşam koşullarında gelişimlerini olumsuz yönde etkileyebilecek risk faktörlerinin 1'inci basamak sağlık birimleri ve eğitim kurumlarında düzenli olarak ve bilgilerin doğruluğuna özen gösterilerek takip edilmesini sağlamak.
- 3) Erken Uyarı Alanı - Ön Değerlendirme:** İllerde belli bir nüfustan sorumlu Ön Değerlendirme Ekiplerinin oluşturulması ve illerde en riskli bölgelerden başlayarak, personel alımı tamamlandıktan sonra ilin tümünü kapsayan ekiplerin oluşturulması, gerekli standart eğitimlerden geçmeleri ve önleme çalışmalarında etkin rol alabilecek kapasiteye erişmelerini sağlamak.
- 4) Önleyici Hizmetlerin Geliştirilmesi ve Yaygınlaştırılması:** Erken Uyarı modelinin ildeki tüm çocukların sağlıklı gelişmelerini desteklemek ve risk altındaki çocukların uygun yönlendirmelerle yaşamlarında var olan riskleri bertaraf edebilmeleri için ilde çocukların ve ailelerinin çeşitli eğitimlere ve hizmetlere ulaşabilmesi gerektiği için mahalle düzeyinde örgütlenmiş sosyal hizmetlere, sosyal yardımlara ve koruyucu faktörleri arttıracak faaliyetlere ulaşabilmelerini sağlamak.
- 5) Çocuk Koruma Sistemine Giriş Alanının Düzenlenmesi:** Çocuklar ve onlarla çalışanlar bakımından risk oluşturan durumlarda başvurulabilecek, güvenilir bir başvuru biriminin ve ön değerlendirme sürecinin oluşturulmasını sağlamak.
- 6) Koruyucu ve Destekleyici Tedbirler Alanı - Tedbire Karar Verilen Alan:** Çocuklar hakkında adil bir yargılama sonucunda, yeterli sosyal incelemeye dayalı, uygulanabilir ve onların yararlarına önceliği verir nitelikte koruyucu ve destekleyici tedbir kararları verilmesini sağlamak.
- 7) Koruyucu ve Destekleyici Tedbirler Alanı - Tedbirlerin Uygulandığı ve Denetlendiği Alan:** Mahkemelerce verilen her türlü tedbir kararının etkili biçimde uygulanması yolu ile sisteme giren bütün çocuklara ihtiyaçlarına uygun bir koruma sağlamak.
- 8) Çocuk Koruma Sisteminin İl ve İlçe Düzeyinde Koordinasyonu Alanı:** İl ve ilçe düzeyinde tedbirleri uygulamaktan sorumlu kurumlar arasında eşgüdümü sağlayacak olan ve kanunda öngörülen mekanizmaları güçlendirmek.

9) Çocuk Koruma Sisteminin Genel Yapısı: Çocuk koruma sisteminin önleme odaklı ve disiplinler arası işbirliği ile çalışır hale gelmesini sağlamak.

10) Stratejik Planın Uygulanması ve Uygulamanın İzlenmesi: Çocuk Koruma Hizmetlerinde Koordinasyon Strateji Belgesi ve Uygulama Planlarının, kurum Eylem planlarına ve uygulamalarına yansımaları izlemek ve stratejik planın öngörülen zamanda hayata geçirilmesini sağlamak.

Strateji Belgesi yukarıda ifade edilen amaçların gerçekleştirilebilmesi için önemli hedefler ve bu hedeflerin altında faaliyetler öngörmektedir. Öngörülen faaliyetlerin uygulanması ise ayrıca Uygulama Planı ile belirlenmiştir.

Strateji Belgesi kurumlara gerçekleştirmeleri gereken faaliyetleri ve bunların uygulama aşamalarını gösteren bir yol haritası niteliğindedir. Bu itibarla Ülkemizin çocuk koruma alanında gerçekleştirmek istediği değişim büyük ölçüde bu Stratejinin hayata geçirilmesi ile mümkün olacaktır. Stratejinin hayata geçirilmesi ise sorumlu kurumların merkez ve taşra teşkilatlarında çalışan profesyonellerin Stratejiyi iyi anlamaları ve benimsemeleri ile sağlanabilecektir.

Strateji Belgesi ve Uygulama Planları geniş ve detaylı metinler olarak eğitim materyalleri paketi içerisinde yer almaktadır. Bu itibarla her kurumda belge detaylı olarak incelenerek çalışma alanları ile ilgili hedefler, faaliyetler ve uygulama aşamaları derinlemesine analiz edilmelidir. Diğer kurumlara ilişkin görevlerin de bilinmesi ihtiyaç duyulan koordinasyon ve işbirliğinin sağlanmasının vazgeçilmez bir gerekliliğidir.

Modül > 4

Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarına İlişkin Mevzuat - Sorumluluklar

MODÜLE GENEL BAKIŞ

Amaç

Modülde eğitimin amacı katılımcıların çocuk koruma alanının en önemli uygulamalarından olan koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarına ilişkin düzenlemeleri içeren mevzuat konusunda sahip oldukları bilgilerinin tazelenmesi ve artırılmasıdır. Bu çerçevede koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının türlerine ve bunların uygulanmasına ilişkin hükümlerde temel mevzuat olan 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu, Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmelik, Çocuk Koruma Kanununun Uygulanmasına dair Usûl ve Esaslar Hakkında Yönetmelik ile Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbirlerin Yerine Getirilmesi Amacıyla Kurulan Merkezi, İl ve İlçe Koordinasyonların Çalışma, Usul Ve Esasları Yönergesi çerçevesinde yer alan hükümlerin katılımcılara aktarılması ve bu hükümler çerçevesinde kurumlara verilen sorumluluklar bu modül içeriğinde ele alınacaktır.

Hedefler

4. Modül, katılımcıları aşağıdaki hususlarda bilgilendirmeyi hedeflemektedir:

- Koruyucu ve destekleyici tedbirlerin türleri
- Koruyucu ve destekleyici tedbirlerin karar ve uygulama süreçleri
- Koruyucu ve destekleyici tedbirlerin uygulanmasından sorumlu kurumlar
- Koruyucu ve destekleyici tedbirlerin uygulanmasının denetimi
- Koruyucu ve destekleyici tedbirlerin uygulanmasında kurumlararası koordinasyon ve işbirliği

GİRİŞ

Eğitimin daha önceki modüllerinde ele alındığı üzere çocukların korunma ihtiyacı içerisinde bulunmaları, hâlihazırdaki refahlarını veya mutlu ve sağlıklı bir geleceğe kavuşmalarını tehdit eden önemli bir durumdur. Bu itibarla çocuk koruma alanında yapılan en önemli düzenlemelerden birisi de çocukların böyle bir ihtiyaçla karşı karşıya kalmaktan veya bu tür ihtiyaçların büyüyerek çocuğun hayatını daha fazla tehdit etmesinden koruyacak veya böyle bir ihtiyacı olan çocuğun hayatının normal akışına dönmesinde destek olacak bir takım tedbirlere yer verilmesi olmuştur. Bu tedbirler 2005 yılında yürürlüğe giren 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK) ile belirlenmiş ve uygulamaya konulmuştur. Devam eden süreçte Çocuk Koruma Kanununun Uygulanmasına dair Usûl ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (bundan sonra sadece ÇKK Yönetmeliği olarak ifade edilecektir) Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmelik (bundan sonra sadece KDTK Yönetmeliği olarak ifade edilecektir) ve Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbirlerin Yerine Getirilmesi Amacıyla Kurulan Merkezi, İl ve İlçe Koordinasyonların Çalışma, Usul Ve Esasları Yönergesi (bundan sonra sadece Yönerge olarak ifade edilecektir) de çıkartılarak söz konusu tedbirlerin uygulanmasında etkinlik ve verimlilik sağlamaya yönelik mevzuatta önemli gelişmeler sağlanmıştır. Söz konusu mevzuat; tedbirleri tanımlamakta, bu tedbirlere ilişkin uygulama süreçlerini belirlemekte, tedbirlerin denetim usullerini göstermekte ve tedbirlerin uygulanmasında gerekli kurumlararası koordinasyonun esaslarını bildirmektedir.

→ **Giriş Aktivitesi:** Korunma ihtiyacı olan çocukların desteklenmesine yönelik tedbirler

KORUYUCU VE DESTEKLEYİCİ TEDBİRLER NELERDİR?

Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK) 5. Maddesi koruyucu ve destekleyici tedbiri, “çocuğun öncelikle kendi aile ortamında korunmasını sağlamaya yönelik danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma konularında alınacak tedbirler” olarak tanımlamaktadır. KDT Yönetmeliği ise aynı tanıma ek olarak bu tedbirlerin “çocuğun yararını göz önünde bulundurması ile yaşına ve gelişimine uygun eğitim ve öğreniminin desteklenmesini, kişiliğinin ve toplumsal sorumluluğunun geliştirilmesini” sağlamak amaçlarını taşıdığını da ifade etmektedir (Md. 5).

İfade edilen tedbir kararlarının amaçları ve bu tedbirleri uygulayacak kurumlar ise ÇKK (Md. 5 ve KDTK Yönetmeliği Md. 9) çerçevesinde şu şekilde ifade edilmektedir:

TEDBİR	AMAÇ	UYGULAYACAK KURUM
Danışmanlık	Çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda; çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çözümünde yol göstermek.	İl Millî Eğitim Müdürlükleri, ASPİM, Yerel Yönetimler
Eğitim	Çocuğun bir eğitim kurumuna gündüzlü veya yatılı olarak devamına; iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine veya meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamuya ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilmesi.	İl Millî Eğitim Müdürlükleri, Çalışma ve Sosyal Güvenlik İl Müdürlükleri
Bakım	Çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi hâlinde, çocuğun resmî veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesi.	ASPİM
Sağlık	Çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığının korunması ve tedavisi için gerekli geçici veya sürekli tıbbî bakım ve rehabilitasyonuna bağımlılık yapan maddeleri kullananların tedavilerinin yapılması.	İl Sağlık Müdürlükleri
Barınma	Barınma yeri olmayan çocuklu kimselere veya hayatı tehlikede olan hamile kadınlara uygun barınma yeri sağlanması.	İl Millî Eğitim Müdürlükleri, ASPİM, Yerel Yönetimler

Bu tedbirlerin sadece korunma ihtiyacı olan çocuklar için değil aynı zamanda suça sürüklenen çocuklar içinde uygulanabileceği unutulmamalıdır. Daha doğru bir deyişle, suça sürüklenen çocuklar da, işledikleri suçla ilgili ya da ilgisiz olarak korunma ihtiyacı içerisinde bulunabilirler. Yargılama sırasında mahkemece yahut da başka bir merci tarafından bu durumun tespiti halinde, çocuk hakkında uygun koruyucu ve destekleyici tedbire hükmedilmesi gerekir. Bir üst paragrafta belirtilen konuya ek olarak, dikkat edilmesi gereken diğer bir durum “ceza sorumluluğu bulunmayan çocuklar” bakımından ortaya çıkar. Türk Ceza Kanununun 31. Maddesi uyarınca kişinin 12 yaşından küçük olması yahut da 12-15 yaş aralığında bulunup işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamaması veya davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması¹ halinde ceza sorumluluğu bulunmadığı kabul edilir ve bu kişilere ceza verilmez. Ceza yerine “çocuğa özgü güvenlik tedbirleri”ne hükmedilir². Çocuk Koruma Kanununun 11. Maddesine göre, çocuğa özgü güvenlik tedbirleri; yukarıda bahsedilen koruyucu destekleyici tedbirlerle aynıdır. Diğer bir anlatımla, suça sürüklenip ceza sorumluluğu olmadığı için ceza verilmeyen çocuklar bakımından söz konusu tedbirler “çocuğa özgü güvenlik tedbirleri” olarak kabul edilmektedir.

KORUYUCU VE DESTEKLEYİCİ TEDBİR KARARI SÜRECİ

Konuyla ilgili mevzuat, tedbirlerin uygulanmasına ilişkin; korunma ihtiyacı içerisinde olan çocuğun bildirilmesi yükümlülüğünden başlayarak, tedbir kararlarının alınması, uygulanması, denetlenmesi ve kaldırılmasına yer veren bir dizi süreci düzenlemektedir.

1 Bu hususların belirlenmesi yetkisi mahkemeye aittir. Ancak mahkeme, ceza sorumluluğunun olup olmadığını belirlerken “sosyal inceleme raporu” ile “adli tıbbi inceleme”yi birlikte değerlendirmelidir.

2 Sağır ve dilsiz çocuklar için bu yaş sınırları 15 ve 15-18 olarak belirlenmiştir (TCK md. 33).

Korunma İhtiyacı Olan Çocukların Bildirilmesi Yükümlülüğü

ÇKK ve KDT Yönetmeliği (Md. 6), çerçevesinde; adli ve idarî merciler, kolluk görevlileri, sağlık ve eğitim kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, köy ve mahalle muhtarları, belediye zabıta memurları, kamu kurum ve kuruluşlarının görevlileri ile bir çocuğun korunma ihtiyacı olduğundan haberdar olanlar bunu ASP il/ilçe müdürlüklerine (ya da Sosyal Hizmet Merkezlerine) bildirmekle yükümlüdür. Bu kurumlar yanında çocuğun kendisi veya bakımından sorumlu kişiler de çocuğun korunma altına alınması amacıyla ASP il/ilçe müdürlüklerine başvurabilir. ASP il/ilçe müdürlükleri de bildirilen olaylarla ilgili olarak gerekli araştırmayı derhâl yapmakla mükelleftir.

Bilgi Notu

Uygulamada zaman zaman bilhassa suç mağduru çocuklar, çocuk hukuku konusunda uzmanlaşmamış mahkemelerin önüne çıkmaktadırlar. Bu gibi durumlarda çocuğun yanında bir uzman bulundurulması zorunludur (Ceza Muhakemesi Kanunu md. 236). Bu durumda gerek mahkemenin gerekse de yanında bulunan uzmanların, çocuğun durumu ve korunma ihtiyacı içinde olup olmadığı konusunda dikkatli olmaları, bir risk tespit etmeleri halinde ASP il/ilçe müdürlüklerine ihbarda bulunmaları önemlidir.

ASP il/ilçe müdürlükleri ayrıca korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında basın ve yayın organları ile benzeri iletişim araçlarında çıkan haberleri ve her türlü duyumu ihbar kabul ederek ayrıca bir resmî duyuru gelmesini beklemeden harekete geçerek bunları araştırmakla yükümlüdürler. Bu süreç işletildiğinde ve koruyucu ve destekleyici tedbir kararı alınması gereken hâllerde, il veya ilçe Aile ve Sosyal Politikalar müdürlüğünce çocuk hakkında ÇKK yönetmeliğine uygun olarak hazırlanacak sosyal inceleme raporu, talep yazısı ekinde mahkemeye veya çocuk hâkimine sunulur.

Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararı (KDTK) Alınması

Korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı; çocuğun anası, babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse, ASP il/ilçe müdürlüğü (ASPİM) ve Cumhuriyet savcısının istemi üzerine veya re'sen kendisinin, ana, baba, vasisi veya birlikte yaşadığı kişilerin bulunduğu yerdeki çocuk hâkimi tarafından alınabilir. Aynı şekilde tedbir kararlarına ilişkin değişiklikler ve tedbir kararlarının kaldırılması yahut değiştirilmesi de hâkim kararı ile olmaktadır. Tedbir kararının kaldırılması ve değiştirilmesinde, çocuğun gelişimi göz önünde bulundurulur³. Görüldüğü üzere, KDT süreci doğrudan adli bir süreç olarak da başlayabilmektedir. Burada çocuk hâkimi ile çocuk mahkemesi hâkimi arasındaki farka kısaca değinilmesi yararlı olacaktır. Esasen "çocuk hâkimi" ile "çocuk mahkemesi hâkimi" aynı kişidir. Ancak, "hâkimlik" kurumu usul hukuku bağlamında geçici tedbirleri almakla yetkili bir makam olarak öngörülmüştür. Mahkeme ise bilindiği üzere yargılama yapan makamdır. Bu terminolojik farkın temel nedeni bu olmakla birlikte, bu durum uygulamada ciddi bir farka yol açmamaktadır.

Çocuk mahkemesi bulunmayan yerlerde, bu mahkeme kurulup göreve başlayıncaya kadar hakkında kovuşturma başlatılmış olanlar hariç korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında tedbir kararları, aile mahkemeleri kurulan yerler bakımından bu mahkemeler, kurulu bulunmayan yerler bakımından asliye hukuk mahkemelerince alınabilmektedir. Hakkında kovuşturma başlatılmış olan çocuklar için ise koruyucu ve destekleyici tedbir kararı kovuşturmanın yapıldığı mahkemeye alınmaktadır. Aile mahkemeleri de, bakmakta oldukları davalar ile ilgili koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verebilir. Bunun yanı sıra, çocukla ilgili KDTK kararı veren hâkim ya da mahkeme, bu kararlarla birlikte Türk Medeni Kanunu'na göre velayet, vesayet, kayyım atanması, nafaka ve kişisel ilişki kurulması konularında da karar verebilir. Diğer bir deyişle, çocuk hakimi ya da mahkemesi, çocuğun aile hukuku bakımından da korunması konusunda karar alabilir. KDT kararlarını vermeye yetkili diğer bir makam da 6284 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına

³ KDT'nin kaldırılması/değiştirilmesine dair karar, acil hallerde, çocuğun o anda bulunduğu yer mahkemesince de verilebilir. Bu durumda, karar önceki kararı veren hâkim ya da mahkemeye bildirilmelidir.

Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” hükümleri uyarınca aile mahkemeleridir. Buna göre aile mahkemesi, anılan kanun kapsamında vereceği tedbirlere ek olarak ÇKK’da yer alan KDT’lere ve Türk Medeni Kanunu’nun yine yukarıda sayılan tedbirlerine hükmedebilecektir.

Acil Koruma Kararı (AKK)

Bazı hallerde, çocuğun içinde bulunduğu korunma ihtiyacı, uzun adli sürecin beklenemeyeceği kadar acil olabilir. Bunun gibi, çocuğun derhâl korunma altına alınmasını gerektiren bir durumun varlığı hâlinde çocuk, sağlık kontrolü yaptırıldıktan sonra Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından bakım ve gözetim altına alınır.

AKK bakımından, durumun özelliğine uygun şekilde daha hızlandırılmış bir süreç öngörülmüştür. Buna göre, AKK alınması için Kurum tarafından çocuğun Kuruma geldiği tarihten itibaren en geç beş gün içinde çocuk hâkimine müracaat edilir. Hâkim tarafından, üç gün içinde talep hakkında karar verilir. Hâkim, çocuğun bulunduğu yerin gizli tutulmasına ve gerektiğinde kişisel ilişkinin tesisine karar verebilir.

AKK alınincaya kadar geçen sürede çocuk; Aile ve Sosyal Politikalar il müdürünün olurlarına istinaden Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının hizmet modellerinden yararlandırılır.

AKK en fazla otuz günlük süre ile sınırlı olmak üzere verilebilir. Bu süre içinde kurumca çocuk hakkında sosyal inceleme yapılır. Kurum, yaptığı inceleme sonucunda, tedbir kararı alınmasının gerekmediği sonucuna varırsa bu yöndeki görüşünü ve sağlayacağı hizmetleri hâkime bildirir. Çocuğun, ailesine teslim edilip edilmeyeceğine veya uygun görülen başkaca bir tedbire hâkim tarafından karar verilir. Kurum, çocuk hakkında tedbir kararı alınması gerektiği sonucuna varırsa hâkimden koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilmesini talep eder.

Görüldüğü üzere, AKK, KDTK sürecinin istisnai ve hızlandırılmış bir biçimi olup, KDTK’nın aksine idari bir süreçle başlamaktadır.

Tedbir Kararlarının Alınmasında Sosyal İncelemenin Önemi

Sosyal inceleme, çocuk adalet sisteminde çocuğun doğru şekilde anlaşılabilmesi açısından en önemli enstrümandır. Çocuğun, çevresi içerisinde bir birey olarak doğru biçimde anlaşılabilmesi, hak ve ihtiyaçlarının belirlenmesi kendisi hakkında doğru bir karara ulaşılması açısından büyük önem taşımaktadır. ÇKK’da mahkeme veya çocuk hâkiminin sosyal inceleme yaptırmaması halinde bunu gerekçelendirmesini zorunlu tutarak bu önemi pekiştirmiştir (md. 35/3).

Bununla birlikte, özellikle acil durumlarda tedbir kararlarının alınmasında sosyal inceleme yaptırılması hâkimin inisiyatifine bırakılmıştır. Ancak, KDT Yönetmeliği uyarınca, yukarıda ceza sorumluluğu bölümünde bahsedilen 12-15 yaş (sağır ve dilsizler için 15-18 yaş) aralığında bulunan çocuklar için ceza sorumluluğunun takdiri bakımından sosyal inceleme yaptırılması zorunlu kılınmıştır (Md. 8/12).

ÇKK yönetmeliği uyarınca sosyal incelemenin öncelikle mahkemede görevli sosyal çalışma görevlilerince yapılması esastır. Ancak KDT yönetmeliği uyarınca kuruma başvuru yapıldığında ve/veya acil hallerde, ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan ve sosyal çalışma görevlisi niteliklerine haiz personel tarafından da sosyal inceleme yapılması mümkündür.

→ **Tartışma:** Sosyal incelemenin önemi

Bilgi Notu

İdrak gücüne sahip çocuğun kendisiyle ilgili işlemlerde görüşüne başvurulması bir temenni değil, BM Çocuk Hakları sözleşmesi uyarınca temel bir çocuk hakkıdır.

Çocuğun ve Diğer Kişilerin Görüşünün Alınması

Gerek ÇKK, gerekse KDT yönetmeliğine göre, tedbir kararının verilmesinden önce yeterli idrak gücüne sahip olan çocuğun yazılı veya sözlü görüşü alınır ve çocuğun anası, babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse ile ASPB temsilcileri de dinlenebilir.

Çocuk Koruma Kanunu ile 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu Arasındaki İlişki

Uygulamada zaman zaman 5395 sayılı ÇKK'da yer alan KDT kararları ile 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununda (SHK) yer alan "korunma kararları" birbirine karıştırılmaktadır. Hukuk tekniği açısından ÇKK, sonraki kanun olması sebebiyle, SHK'daki hükümleri dolaylı olarak ortadan kaldırmıştır. Dolayısıyla, çocukla ilgili her türlü koruyucu tedbirin artık ÇKK'daki usule uygun şekilde yapılması daha doğrudur⁴.

KDTK'nın Unsurları

Hâkim aldığı tedbir kararlarının türlerini, uygulayacak kişi, kurum veya kuruluş adlarını, gerektiğinde tedbirin süresini kararında belirtir. Ancak tedbir kararları verilirken, tedbirin belirli bir yerde uygulanması sonucunu doğuracak şekilde hizmet sunumu bakımından idarenin takdir alanını kısıtlayacak veya hizmet modellerini ve sınırlarını daraltabilecek uygulamalara sebebiyet verilmemesine özen gösterilir. Bunun anlamı, çocuğun ihtiyaç duyduğu tedbire hâkim tarafından hükmedilmesi, ancak tedbirin uygulanış biçiminin kural olarak tedbiri uygulayacak kurum tarafından belirlenmesidir. Bununla birlikte, çocuk koruma sistemimizde hakkında tedbir kararı verilen çocuğun ihtiyacına uygun bir uygulamanın yerine getirilip getirilmediğinin izlenmesi görevi en başta çocuk hakimine verilmiştir. Bu nedenle de, aşağıda da detaylı olarak inceleneceği üzere, kanun ve yönetmelikler, tedbiri uygulayan kurumlarca uygulama konusunda mahkemeye düzenli olarak rapor verilmesini, mahkemenin de sosyal çalışma görevlileri aracılığıyla bu raporları inceleyerek gerektiğinde müdahalede bulunmasını öngörmüştür.

Yine aynı çerçevede, hâkim, tedbir kararları ile birlikte denetim kararı da alabilir. Denetim kararı alınması da yine hâkimin inisiyatifindedir. Tedbir kararlarının denetimi konusu aşağıda daha detaylı olarak ele alınmaktadır.

Bununla birlikte, yeni koordinasyon modelinde, yine aşağıda daha detaylı olarak incelenecek olan il koordinasyon sekreteryası da, il düzeyinde tedbirlerin uygulanmasını genel olarak izlemekle görevli olacaktır. (Yönerge md. 17).

KORUYUCU VE DESTEKLEYİCİ TEDBİR KARARLARININ YERİNE GETİRİLMESİ

KDTK Yönetmeliği (Md. 12 vd.) verilen tedbir kararlarının nasıl uygulanması gerektiğine ilişkin önemli hususlar içermektedir. Bu itibarla Yönetmeliğin her bir tedbir kararına ilişkin hükümleri aşağıda özetle yer almaktadır⁵.

Danışmanlık Tedbiri

Danışmanlık tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda; çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çözümünde yol göstermeye yönelik rehberlik sağlamayı amaçlamaktadır. Danışmanlık tedbirleri, çocuğun ailesi yanında korunmasını sağlamak veya çocuk hakkında verilen tedbir kararlarının uygulanması sırasında onu desteklemek ya da uygulanması muhtemel tedbirler hakkında bilgilendirmek amacıyla uygulanır. Danışmanlık tedbiri bazı sorun alanlarında tek başına riski azaltıcı bir müdahale olarak bazılarında ise, diğer tedbirlerin uygulanmasından önce veya diğer tedbirlerle birlikte, o tedbirlere destek vermek amacıyla uygulanır.

4 Örneğin, acil hallerde olur alınacak merci valilik değil, ASP il müdürüdür (KDT Yönetmeliği md. 7).

5 KDTK Yönetmeliği, kurumda bakım ve kurumda tutmanın son çare olduğunu ve KDTK bakımından çocuğu öncelikle aile içinde destekleyen danışmanlık, eğitim ve sağlık tedbirlerinin alınmasının gözetileceğini ifade etmektedir (md. 8).

Bu durum danışmanlık tedbirlerinin uygulanmasında kurumlararası koordinasyon ve işbirliği gerekliliğinin önemli bir göstergesidir.

Özel veya kamu sosyal hizmet kurum veya kuruluşlarında ya da ailesi yanında kalmakta olan ve hakkında danışmanlık tedbirine karar verilen çocukların bedensel, zihinsel, psiko-sosyal, duygusal gelişimini desteklemek, okul, aile ve sosyal çevresi ile uyumunu güçlendirmek ve yeteneklerine uygun bir meslek sahibi olarak hayata hazırlanmalarını sağlamak amacıyla okul başarısını arttırma, madde kullanımı, davranış bozukluğu, ergenlik sorunları, aile içi iletişim gibi çocuğun, ailesinin ve çocuğun bakımını üstlenen kişilerin ihtiyaçlarına uygun konularda uzmanlaşmış bir veya birden fazla kişi danışman olarak görevlendirilebilir. Çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere; anne baba eğitimi, aile danışmanlığı, aile tedavisi gibi konularda danışmanlık hizmetleri sunulur. Ayrıca, davranış değişikliği için bu anne ve babalar aile eğitimi programlarına yönlendirilebilir. Danışmanlık hizmeti, kurumlarda görevli sosyal çalışma görevlileri ile alanında meslekî eğitim almış görevlilerce yürütülür. Danışmanlık hizmeti verecek uzman kişilerin uygulayacakları meslekî çalışmalar ve programlara ilişkin standartlar, uygulama esasları ve değerlendirme ölçütleri tedbiri yerine getirecek kurumlar tarafından belirlenir. Uzmanlar alanları da belirtilmek suretiyle tedbiri yerine getirmekle sorumlu kurumların taşra birimleri tarafından, il ve ilçelerdeki koordinasyon makamlarına, mahkeme veya çocuk hâkimlerine bildirilir.

İhtiyaç duyulan danışmanlığın içeriği, sosyal inceleme raporunda belirtilmelidir. Sosyal inceleme raporu, bu tedbire ihtiyacı ortaya koyan sorun veya durumun gerektirdiği uzmanlığı tarif edici ve bu tedbire ilişkin önerileri açıklayıcı nitelikte düzenlenmelidir. Ancak yukarıda da ifade edildiği gibi tedbir kararı herhangi bir sosyal inceleme raporuna dayalı olarak verilmemişse tedbir kararının içeriği çocuğun ihtiyaçları göz önünde bulundurularak danışmanlar tarafından belirlenecektir.

Danışmanlık tedbirine ilişkin olarak ayrıca Danışmanlık Tedbiri Kararlarının Uygulama Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ çıkarılmıştır. Bu Tebliğin amacı, korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocuklar hakkında verilen danışmanlık tedbirlerinin uygulanmasına ilişkin usûl ve esasları düzenlemektir. Tebliğin Yönetmelik hükümlerine ek olarak getirdiği en önemli hususlardan birisi danışmanlık tedbirinin uygulanma kriterleridir. Buna göre, danışmanlık tedbiri, ailenin kararlara katılımını sağlamaya elverişli olacak şekilde, diğer tedbir kararlarını ya da denetim altına alma kararını izleyen görevliler ile iş birliği içerisinde yerine getirilir.

Danışmanlık tedbiri kararını yerine getirmekle görevli danışman, kurum veya kuruluşlarca, bu tedbir kararının yerine getirilmesinde hazırlanacak uygulama planına esas olmak üzere; ÇKK Yönetmeliğinin 22'nci maddesinde belirtilen bilgi edinme ilkelerine uymak şartıyla sosyal inceleme raporundan yararlanır. Danışmanlık tedbiri, hizmetin niteliğine göre haftalık ya da onbeş günlük periyotlarla uygulanmalı, asgari sekiz seans yapılmalıdır. Bu süre sonunda tedbirin devamı konusunda karar verilmelidir.

Danışmanlık tedbirlerinin uygulanması, çocuk, aile veya çocuğun bakımından sorumlu kişiler için hazırlanmış psiko-eğitsel programlar vasıtasıyla yürütülür. Bu programlar, bireysel ve grupla uygulanabilir nitelikte olmalıdır. Programlar, çocuğun bakımından sorumlu kimseyi, aileyi, çocuğu tanıma ve değerlendirmeye yönelik olmalı, çocuğun kurumlarla sağlıklı normlarla uyumunu sağlamayı, çocuğun bakımından sorumlu kişilerin ve ebeveynlerin ise rehberlik edici ve eğitici potansiyellerini geliştirmeyi hedeflemelidir.

Eğitim Tedbiri

Eğitim tedbiri, çocuğun bir eğitim kurumuna gündüzlü veya yatılı olarak devamına; bu şekilde eğitim alması mümkün olmayan çocukların evde eğitim almalarına, özel eğitim almaları gereken çocukların eğitsel ihtiyaçları doğrultusunda ilgili eğitim kurumuna devamına, kendilerine, ailelerine, öğretmenlerine ve okul personeline; uzman personel, araç gereç sağlanmasına yönelik tedbirler ile çocuğun iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine veya meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamu ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilmesine yönelik tedbirlerdir.

Mahkeme veya çocuk hâkimi, eğitim tedbirine karar vermeden önce çocuğun eğitim alacağı kişi, kamu veya özel kurumlardan bu konuda bilgi isteyebilir. Halk eğitimi ve meslekî eğitim merkezleri ile Türkiye İş Kurumu il müdürlükleri, açtıkları ve açacakları kurs ya da programlar hakkında süre, konu, hedef kitle gibi hususları içeren listeleri oluşturarak periyodik olarak mahkeme veya çocuk hâkimi ile il ve ilçelerdeki koordinasyon makamlarına bilgi vermekle yükümlüdür. Millî Eğitim Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, özel eğitime gereksinim duyan engelli çocuklar için eğitim tedbirinin uygulanmasına ilişkin gerekli önlemleri alır. Bu konuda ilde yapılan faaliyet ve programlar hakkında mahkeme veya çocuk hâkimi ile il ve ilçelerdeki koordinasyon makamlarına periyodik olarak bilgi vermekle yükümlüdür.

Eğitim tedbiri kararının verilmesinde onbeş yaşını doldurmamış çocuklar bakımından uluslararası sözleşmeler ve kanunların öngördüğü sınırlar dikkate alınır. Bunlar hakkında eğitimlerinin devamına ilişkin tedbir kararı verilebilir.

Onbeş yaşını doldurmuş çocuk hakkında, iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine, meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamu ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilmesine yönelik verilen tedbir kararında; Millî Eğitim Bakanlığınca yerine getirilmesinin hükme bağlandığı hâllerde bu Bakanlığın koordinasyonunda meslekî eğitim merkezleri, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca yerine getirilmesinin hükme bağlandığı hâllerde ise Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğüne geliştirilen işgücünün istihdam edilebilirliğini artırmaya yönelik işgücü yetiştirme, meslekî eğitim ve işgücü uyum programlarına yönlendirilmek suretiyle yerine getirilir.

Bakım Tedbiri

Bakım tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi hâlinde, ASPİM tarafından çocuğun resmî veya özel bakım yurduna yerleştirilmesi ya da koruyucu aile hizmetlerinden veya kurumun bu kapsamda yürüttüğü hizmet modellerinden yararlandırılmasına yönelik tedbirdir.

Bakım veya barınma tedbir kararı alınan ve ihmal veya istismara uğrayan, psiko-sosyal sorunları nedeniyle uyum sorunu yaşayanlar ile olumsuz yaşam deneyimlerini devam ettirmeleri nedeniyle rehabilitasyona ihtiyacı olduğu tespit edilen çocukların, rehabilitasyonu sağlanıncaya kadar korunma ihtiyacı olan diğer çocuklarla aynı ortamda bakılmamaları esastır. Bu çocukların öncelikle ASPB tarafından bu amaçla kurulmuş merkezlerde rehabilitasyonları sağlanır⁶.

Sağlık ve bakım tedbirinin birlikte uygulanacağı hallerde, öncelikle suça sürüklenen veya korunma ihtiyacı olan çocuklardan tedavisi gereken ağır ruhsal hastalığı veya madde bağımlılığı nedeniyle fiziksel sorunları olanların rehabilitasyonu bu amaçla kurulmuş resmî veya özel sağlık kuruluşlarında gerçekleştirilir. Bunlardan bakım tedbirini gerektirenler, yatarak tedavileri tamamlandıktan sonra bakım amacıyla aile yanına veya bu amaçla kurulmuş resmî veya özel kuruluşa yerleştirilir.

Barınma Tedbiri

Barınma tedbiri, yaşamını devam ettirmek için yeterli ve sağlıklı bir barınma yeri olmayan çocuklu kimselere veya hayatı tehlikede olan hamile kadınlar ile çocuklarına uygun barınma yeri sağlamaya yönelik tedbirlerdir.

Sağlık Tedbiri

Sağlık tedbiri, çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığının korunması ve tedavisi için gerekli geçici veya sürekli tıbbî bakım ve rehabilitasyonu ile madde bağımlısı olanların tedavilerinin yapılmasına yönelik tedbirdir.

Akil hastalığı veya madde bağımlılığı sebebiyle sağlık tedbirine hükmetmeye ve kısıtlamaya resmî sağlık kurulu raporu üzerine karar verilir. Ancak, çocuğun akıl hastalığı veya madde bağımlılığının açıkça belli olduğu hallerde;

6 Şu anda bu hizmetler ağırlıklı Koruma Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri (KBRM) ve Bakım ve Sosyal Rehabilitasyon Merkezleri (BSRM) eliyle yürütülmektedir.

kendisi veya anası, babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimsenin tedavi talep etmesi üzerine veya re'sen rapor alınmadan da sağlık tedbirine karar verilebilir. Tıbbî kontrol ve takip, raporda gösterilen süre ve aralıklarla, çocuğun ana, baba, vasisi, bakım ve gözetimini üstlenen kimseler ya da hakkında bakım veya barınma tedbiri verilmiş ise bu tedbiri yerine getirmekle yükümlü kurum ya da kuruluşlarca bu çocukların teknik donanımı ve yetkili uzmanı olan sağlık kuruluşuna gönderilmeleri ile sağlanır. Yatarak tedavisi tamamlanan çocuklardan haklarında bakım veya barınma tedbir kararı bulunanlar, kararı uygulamakla görevli kurum tarafından aile yanına, kuruma veya bu amaçla kurulmuş resmî veya özel kuruluşlara yerleştirilir.

Sağlık tedbirleri kapsamında uygulanan tedavinin özelliklerine bağlı olarak bir aile veya kurum yanında bakımı gereken çocuklar hakkında verilen sağlık ve bakım tedbirleri birlikte uygulanır. Bunun için ilgili kurum veya kuruluşlar işbirliği yapar.

Alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde bağımlısı olan çocukların, koruyucu ve destekleyici sağlık tedbiri olarak, tedavi altına alınmasına yönelik olarak verilen kararların yerine getirilmesinde tedavi için çocuğun rızası aranmaz. Tedbirin uygulama süresince ilgili kurum uzmanı tarafından, çocuğa uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kullanılmasının etki ve sonuçları hakkında bilgi verilir, sorumluluk bilincinin gelişmesine yönelik olarak öğütte bulunulur ve yol gösterilir.

Sağlık Bakanlığı, il sağlık müdürlükleri marifetiyle sağlık tedbirinin yerine getirileceği uygun sağlık kurum veya kuruluşunu belirleyerek, çocuğun bu kuruma ilk müracaatını sağlamak zorundadır. Ayakta tedavisi uygun görülen çocukların tedavisi; ana, baba, vasisi, bakım ve gözetimini üstlenen kimseler ya da haklarında bakım ve barınma tedbiri verilmiş ise bu tedbiri yerine getirmekle yükümlü kurum ya da kuruluşlarca belirlenen sağlık kurumlarına gönderilmeleri ile sağlanır. Gerekliğinde kolluk birimlerinden güvenliğin sağlanması için yardım istenebilir.

TEDBİR KARARLARININ İZLENMESİ ve DENETİMİ

Tedbir kararlarında başarı elde edilmesinin en önemli gereklerinden birisi de alınan tedbir kararlarının belirli bir plan çerçevesinde uygulanması ve bu plana göre hedeflenen hususların gerçekleşip gerçekleşmediğine yönelik izleme ve değerlendirme yapılmasıdır. Bu çerçevede ilgili mevzuat muhtelif hükümler içermektedir. Bu çerçevede ÇKK sisteminde KDT'lerin izlenmesi ve değerlendirilmesi için üç ana yöntemin öngörüldüğü söylenebilir:

Öz Değerlendirme: KDT kararını uygulayan kurumların uygulama planlarını ve sürecini mahkemeye raporlamasına dayalı yöntem olup zorunludur.

Denetim: ÇKK 36. Madde uyarınca hakkında KDT kararı verilen çocuğun durumunun bir başka kurum tarafından da denetlenerek mahkemeye raporlanması amacıyla verilen karar olup, mahkemenin takdirine bağlıdır.

Koordinasyon Birimlerin Değerlendirme: İl/ilçe düzeyinde verilen KDT kararlarının eşgüdümlü biçimde uygulanıp uygulanmadığının merkezi ve il/ilçe koordinasyon birimleri tarafından izlenmesine dayalı sistemi ifade eder ve koordinasyon birimlerinin esas görevlerindedir.

Öz Değerlendirme, Uygulama Planı ve Süreç Raporları

İlk olarak tedbir kararlarını yerine getirmekle görevli kişi, kurum veya kuruluşlarca, bu tedbir kararlarının nasıl yerine getirileceği konusunda bir plân hazırlanması ve bu plânın çocuğun teslim edildiği ya da teslim alındığı tarihten itibaren en geç on gün içerisinde mahkeme veya çocuk hâkiminin onayına sunulması gerekmektedir. Mahkeme veya çocuk hâkimi, gerektiğinde uygulama plânının değiştirilmesini isteyebilir ancak istemediği hallerde belirlenen plan çerçevesinde tedbir kararı uygulanmaya başlanır.

Çocuk hakkında düzenlenmiş sosyal inceleme raporundan da yararlanılarak hazırlanacak uygulama plânında, kararın uygulanmasından sorumlu kişi, tedbirin türü ve süresi, tedbirin uygulanmasında hangi kurumlarla işbirliği yapılacağı ve hangi hizmetlerin sağlanacağı, nelerin amaçlandığı ve ilerlemenin nasıl ölçüleceğine ilişkin bilgilere yer verilir.

Söz konusu uygulama planları önümüzdeki dönemde Tedbir Kararları Bilgi Sistemi (TKBS) üzerinden on-line olarak doldurulacaktır. Bu çerçevede söz konusu uygulama planlarının bir standarda kavuşturulabilmesine yönelik yapılan çalışmalarda aşağıda yer alan Uygulama Planı şablonu oluşturulmuştur.

Tedbir Kararları için Uygulama Planı Şablonu

TEDBİR KARARI BİLGİLERİ	
KARARI VEREN MAHKEME	
KARAR TARİHİ VE NUMARASI	
TEDBİR KARARININ TÜRÜ VE VARSA SÜRESİ	
TEDBİR KARARININ VERİLME NEDENİ	
MEVCUT TEDBİR KARARI DIŞINDA AYNI ÇOCUKLA İLGİLİ DİĞER TEDBİR KARARLARI	
HAKİM TARAFINDAN İLETİLEN DİĞER HUSUSLAR	
PLANI UYGULAYACAK OLAN KİŞİNİN	
ADI SOYADI	
T.C. KİMLİK NO	
KURUMU VE GÖREVİ	
İLETİŞİM BİLGİLERİ	
PLANIN HANGİ TEDBİR TÜRÜ İÇİN HAZIRLANDIĞI	
KARARIN UYGULAYICIYA TEBLİĞ TARİHİ	
PLANI HAZIRLAMA TARİHİ	
ÇOCUĞUN BİLGİLERİ	
ADI-SOYADI	
T.C. KİMLİK NO	
DOĞUM TARİHİ VE YERİ	
ÖĞRENİM DURUMU	
ANNE ADI	
BABA ADI	
ANNE-BABA SAĞ VE BİRLİKTE Mİ? VARSA ÜVEY ANNE VE/VEYA BABA ADI	
VARSA VELAYET, VESAYET VEYA KAYYUMLUĞA İLİŞKİN DÜZENLEMELER NELERDİR?	
KİMİNLE YAŞADIĞI	
ADRES VE TELEFONU	
SORUN ALAN(LAR)I	
Sorun Alanlarının Çözümü İçin Ulaşılması Planlanan Hedefler (Hedef Sayıları İhtiyaca Göre Arttırılır veya Azaltılır)	
ÇOCUĞA İLİŞKİN HEDEFLER	
1.Hedef	
Gerçekleştirilecek faaliyetler	
Görev alacak kişi/kuruluşlar	
Hedefin tamamlanacağı tarih/süre	
İlerlemenin Nasıl Ölçüleceği	
Hedefin Gerçekleştirilmesinde İşbirliği Yapılacak Kişi/Kurumlar	
2.Hedef	
Gerçekleştirilecek faaliyetler	
Görev alacak kişi/kuruluşlar	

Hedefin tamamlanacağı tarih /süre	
İlerlemenin Nasıl Ölçüleceği	
Hedefin Gerçekleştirilmesinde İşbirliği Yapılacak Kişi/Kurumlar	
3.Hedef	
Gerçekleştirilecek faaliyetler	
Görev alacak kişi/kuruluşlar	
Hedefin tamamlanacağı tarih /süre	
İlerlemenin Nasıl Ölçüleceği	
Hedefin Gerçekleştirilmesinde İşbirliği Yapılacak Kişi/Kurumlar	
AİLE VE ÇEVREYE İLİŞKİN HEDEFLER	
1.Hedef	
Gerçekleştirilecek faaliyetler	
Görev alacak kişi/kuruluşlar	
Hedefin tamamlanacağı tarih /süre	
İlerlemenin Nasıl Ölçüleceği	
Hedefin Gerçekleştirilmesinde İşbirliği Yapılacak Kişi/Kurumlar	
2.Hedef	
Gerçekleştirilecek faaliyetler	
Görev alacak kişi/kuruluşlar	
Hedefin tamamlanacağı tarih /süre	
İlerlemenin Nasıl Ölçüleceği	
Hedefin Gerçekleştirilmesinde İşbirliği Yapılacak Kişi/Kurumlar	
3.Hedef	
Gerçekleştirilecek faaliyetler	
Görev alacak kişi/kuruluşlar	
Hedefin tamamlanacağı tarih /süre	
İlerlemenin Nasıl Ölçüleceği	
Hedefin Gerçekleştirilmesinde İşbirliği Yapılacak Kişi/Kurumlar	

Uzman Tarafından Mahkemeye İletilmek İstenilen Hususlar: .....

.....

.....

Çocuğun İmzası

Veli veya Kanuni Temsilcisinin

Adı Soyadı :
T.C. Kimlik No :
Çocuğa Yakınlığı :
Telefonu :
İmzası :

Planı Uygulayacak Kişinin

Adı Soyadı :
İmzası :

Hakim Onayı

Tarih : / /20..
Adı Soyadı :
İmzası :

ÇKK (Md. 8) hâkime veya mahkemeye aldığı tedbir kararlarının uygulanmasını en geç üçer aylık sürelerle sosyal çalışma görevlilerine incelettirme yetkisi vermektedir. İncelemede, tedbirden beklenen gayenin gerçekleşip gerçekleşmediği, uygulanan tedbirin çocuğun gelişimini hangi yönde etkilediği değerlendirilir, gerek görülmesi halinde tedbirin sonlandırılmasına yahut değiştirilmesine karar verilebilir. Bu hükümler çerçevesinde yine TKBS üzerinden tedbir kararlarını uygulayan kurum görevlilerinin üçer aylık dönemler halinde "süreç/ izleme raporu" göndermesi gerekecektir.

Söz konusu süreç raporlarına ilişkin şablon da aşağıda yer almaktadır.

Tedbir Kararı "Süreç/İzleme Raporu" Şablonu

KARARA İLİŞKİN BİLGİLER	
KARARI VEREN MAHKEME	
KARAR TARİHİ VE NUMARASI	
TEDBİR KARARININ TÜRÜ VE VERİLME NEDENİ	
TEDBİR KARARININ SÜRESİ	
TEDBİR KARARINA İLİŞKİN DEĞERLENDİRME NUMARASI	
RAPORU HAZIRLAYANIN	
ADI SOYADI	
T.C. KİMLİK NO	
KURUMU VE GÖREVİ	
İLETİŞİM BİLGİLERİ	
ÇOCUĞUN BİLGİLERİ	
ADI-SOYADI	
T.C. KİMLİK NO	
DOĞUM TARİHİ VE YERİ	
ADRES VE TELEFON	
HEDEFLERE İLİŞKİN OLARAK YAPILANLAR (Her Hedef İçin Ayrı Ayrı Doldurulacaktır)	
ÇOCUĞA İLİŞKİN HEDEFLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	
Hedef	
Gerçekleştirilen Faaliyetler ve Süreç	
Ulaşılan Sonuçlar	
Gerçekleşmeyen Faaliyetler ve Nedenleri	
Öneriler	
AİLE VE ÇEVREYE İLİŞKİN HEDEFLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	
Hedef	
Gerçekleştirilen Faaliyetler	
Ulaşılan Sonuçlar	
Gerçekleşmeyen Faaliyetler ve Nedenleri	
Öneriler	
GENEL DEĞERLENDİRME	
UZMAN TARAFINDAN MAHKEMEYE İLETİLMEK İSTENİLEN DİĞER HUSUSLAR	

Denetim: Alınan tedbir kararlarında etkinlik ve verimlilik sağlanmasının bir diğer önemli aracı ise tedbir kararları ile birlikte verilebilecek denetim altına alma kararlarıdır. Bu karar;

- a) Hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilen çocuk için kararın amacına ulaşmasını ve çocuğa etkili bir koruma ve gözetim hizmeti sunulmasını sağlamak üzere kararların yerine getirilmesinin izlenmesi ve denetlenmesini,
- b) Kamu davasının açılmasının ertelenmesi veya hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen çocuk hakkında mahkemece belirtilen koşullar ve süre içinde, denetim plânı doğrultusunda suça sürüklenen çocuğun toplumla bütünleşmesi açısından ihtiyaç duyduğu her türlü hizmet, program ve kaynakların sağlandığı toplum temelli bir uygulamayı, ifade eder.

Denetim kararı verilmesi zorunlu olmayıp, hâkimin takdirindedir.

Denetim altına alınan çocukla ilgili olarak denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlüğü tarafından bir denetim görevlisi görevlendirilir. Yani kural bu hizmetin DS birimlerince yerine getirilmesidir. Ancak, korunma ihtiyacı olan çocuklar veya suç tarihinde oniki yaşını bitirmemiş suça sürüklenen çocuklar ile çocuğun aileye teslimi yönünde karar verilmesi hâlinde, bu çocuklar hakkında denetim görevi gözetim esaslarına göre ASPİM görevlileri tarafından yerine getirilir. Diğer bir deyişle hakkında KDTK verilmiş çocuklar bakımından denetim altına alınmanın amacı daha çok çocuğun gözetimi olup, bu durumda denetim görevi ASPB'ye verilmiştir.

Bilgi Notu

Uygulamada DENETİM ile DENETİMLİ SERBESTLİK kavramlarının karıştırıldığı görülmektedir. Oysa bu iki kavram birbirinden farklıdır. ÇKK sisteminde KDT verilen çocuk bakımından DENETİM, bir nevi çocuğun süpervizyona tabi tutulması ve aynı zamanda sunulan hizmetin de denetlenmesi anlamını taşır.

Denetim kararları da tedbir kararlarına benzer ve on gün içinde mahkemeye sunulacak bir uygulama planı çerçevesinde gerçekleştirilir ve uygulanaşına ilişkin raporlar kararı veren mahkemeye iletilir. ÇKK yönetmeliği uyarınca bu raporlar iki çeşittir:

1. **Denetim raporu:** Denetim görevlisince, kararın uygulama biçimi, çocuk üzerindeki etkileri ile çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimselerin veya kurumların çocuğa karşı sorumluluklarını gereğince yerine getirip getirmediikleri, kararın değiştirilmesini gerektirir bir durum olup olmadığı ve istenen diğer hususlarda her ay, ayrıca talep halinde mahkeme veya çocuk hâkimine verdiği rapordur.
2. **Değerlendirme Raporu:** Denetim altında bulunan çocuğun şahsi, sosyal ve duygusal durumunu, okul ve arkadaş çevresini, aile yaşantısını göz önünde bulundurarak, yapılan rehberlik ve iyileştirme çalışmaları neticesinde çocuğun nasıl bir gelişme gösterdiğini, olumsuz davranışlarını değiştirmedeki istekliliği ve başarısı ile çocuk hakkında yapılmasının faydalı olacağını düşündüğü diğer çalışmaların belirtildiği bir rapordur, üç ayda bir mahkeme veya çocuk hâkimine verilir.

Bununla birlikte, değerlendirme raporu hazırlandığı zaman o aya ait denetim raporu, bu rapor içinde düzenlenir.

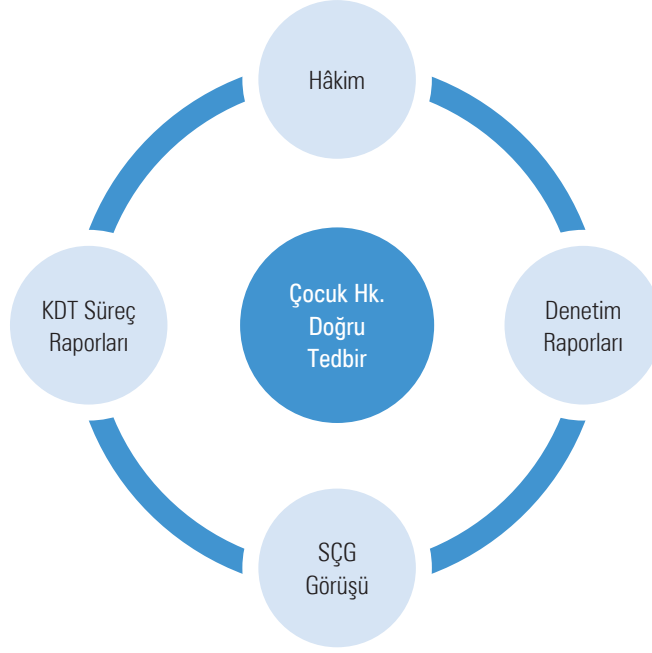
Koruyucu ve destekleyici tedbir kararları bağlamında uygulanacak denetimin en önemli işlevi alınan kararın uygulanmasını, bu uygulamanın sonuçlarını ve çocuk üzerindeki etkilerini izlemek olacaktır.

Böylece çocuk hâkimi;

- KDT uygulayan kurumlardan aldığı plan ve süreç raporunu,
- Denetim görevlisinden aldığı plan ve raporları,

- Sosyal çalışma görevlisinin görüşlerini
- Mümkünse çocuğun ve ailenin görüşlerini

dikkate alarak KDTK kararının başarısını ölçebilecek ve gerekli gördüğünde de değiştirip kaldırabilecektir.

Koordinasyon Birimlerince İzleme: (bkz. aşağıda Tedbir kararlarının uygulanmasında koordinasyon ve işbirliği).

TEDBİR KARARLARININ SONA ERMESİ

KDT kararları aşağıdaki hallerde sona erer:

- Hâkim tarafından kaldırma,
- Çocuğun 18 yaşını doldurması⁷.

Denetim kararları ise,

- Kararda öngörülen sürenin dolması,
- Tedbirden beklenen yararın elde edildiğine kanaat getirilmesi,
- Çocuğun başka bir suçtan dolayı tutuklanması ya da cezasının yerine getirilmesine başlanması ile sona erer.

TEDBİR KARARLARININ UYGULANMASINDA KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ

Tedbir kararlarının uygulanması amacıyla ihtiyaç duyulan kurumlararası koordinasyon görevi ÇKK (Md. 45) tarafından Adalet Bakanlığı'na verilmiştir. Ancak daha sonra yapılan yasal düzenlemeler bu görevi yeni kurulan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na devretmiştir.

Bu çerçevede KDTK Yönetmeliği kurumlararası koordinasyonun sağlanması amacıyla Merkezi Koordinasyon ve İl Koordinasyon olarak iki yapı öngörmektedir.

⁷ Ancak hâkim, eğitim ve öğrenimine devam edebilmesi için ve çocuğun rızası alınmak suretiyle tedbirin uygulanmasına belli bir süre daha devam edilmesine karar verebilir.

Merkezi Koordinasyon

Koruyucu ve destekleyici tedbirlerin yerine getirilmesinde kurumların koordinasyonunu sağlamak üzere Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Müsteşarının veya görevlendireceği bir Müsteşar Yardımcısının başkanlığında; İçişleri Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Müsteşar Yardımcıları, Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürü ve Çocuk Hizmetleri Genel Müdürü Merkezi Koordinasyonun üyeleridir. Koruyucu ve destekleyici tedbirlerin yerine getirilmesinde kurumların koordinasyonunu sağlamak amacıyla oluşturulan merkezi koordinasyon toplantıları altı ayda bir olmak üzere yılda iki kez gerçekleştirilir.

Merkezi Koordinasyon sekreteryası ASPB, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Koruyucu ve Önleyici Hizmetler Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülmektedir. Sekreteryanın görevlerinden bazıları şunlardır:

- Tedbir kararlarını uygulamakla görevli kurumların gündeme ilişkin önerileri, il koordinasyonda çözümlenemeyen konular ve bu konuların çözümüne ilişkin varsa görüşleri Merkezi Koordinasyon gündemine taşımak.
- İstatistikî verilerin de yer aldığı yıllık genel değerlendirme raporu hazırlayarak kurumlara ve illere bilgi vermek.
- İl koordinasyonlarını güçlendirici eğitim programlarını hazırlamak ve uygulamak.

İl Koordinasyon

İllerde koruyucu ve destekleyici tedbirlerin yerine getirilmesinde kurumlar arasında bağlantı, uyum, düzen ve eşgüdüm; Vali veya Vali Yardımcısının başkanlığında, Cumhuriyet Başsavcısı veya görevlendireceği Cumhuriyet Başsavcı Vekili ya da Cumhuriyet Savcısı ile İl Emniyet Müdürü, İl Jandarma Komutanı, İl Millî Eğitim Müdürü, İl Sağlık Müdürü, Büyükşehir, İl ve Merkez İlçe Belediye Başkanları, Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürü, Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürü, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürü, İl Özel İdaresi Genel Sekreteri ya da görevlendirecekleri yardımcıları veya vekilleri, Denetimli Serbestlik Müdürü ve Baro Temsilcisi katılımıyla oluşan il koordinasyonları marifetiyle sağlanır.

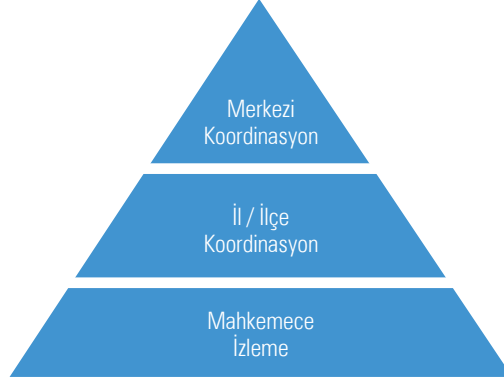
Koruyucu ve destekleyici tedbirlerin yerine getirilmesinde kurumların koordinasyonunu sağlamak amacıyla oluşturulan il koordinasyon toplantıları iki ay aralıklarla yılda altı kez gerçekleştirilir.

Koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarını uygulayan kurumlar, kararları izleyen birimlerini kurar ve sorumlularını il koordinasyon sekreteryasına bildirir. Böylece il koordinasyon çalışmalarının düzenli olarak takip edileceği bir yapı oluşturulur.

İl Koordinasyonlarında;

- İlde, kamu kurumları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, meslek örgütleri ve üniversiteler tarafından çocuğa yönelik verilen hizmetlerin koordine edilmesi ve bütünlük içinde sunumu sağlanır.
- Çocuğun yüksek yararını gözeterek önleme ve erken müdahale mekanizmalarının kurulması sağlanır ve koordine görevi yürütülür.
- Çocuğa yönelik verilen hizmetlerin geliştirilmesi için kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve diğer teşebbüsler tarafından hazırlanan projeler koordine edilir ve desteklenir.
- İlin çocuk koruma alanındaki ihtiyaçları ve güçlü yanları analiz edilerek kısa, orta ve uzun vadede yapılması gereken çalışmalara yönelik planlamalar yapılır.
- Ulusal ve uluslararası iyi uygulama örnekleri gündeme alınır ve değerlendirilir.
- Her toplantıda bir önceki toplantıda alınan kararlara istinaden gerçekleştirilen çalışmaların değerlendirmesi yapılır.

- İl düzeyinde tüm ilçeler ile eşgüdümlü çalışmanın sağlanabilmesi ve değerlendirmelerin yapılması için yılın son il koordinasyon toplantısına ilçe kaymakamları da davet edilir.
- Merkezi koordinasyon kararlarına ilişkin gerekli çalışmalar yapılır.

İl ve İlçe Koordinasyon Sekreteryası ve Görevleri

İl koordinasyon sekreteryası modeli, bu alanda yaşanan sorunlar dikkate alınarak geliştirilmiş ve ilk olarak 2009 yılından itibaren Bursa'da uygulanmaya başlanarak "Çocuk Koruma Hizmetlerinde Strateji Belgesi'nde" yer almıştır. Ancak bu hizmetin ASPB'ye devri ile birlikte, model revize edilerek hem Strateji'ye yansıtılmış hem de ASPB tarafından "Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbirlerin Yerine Getirilmesi Amacıyla Kurulan Merkezi, İl ve İlçe Koordinasyonlarının Çalışma Usul ve Esasları Yönergesi" içerisinde detaylandırılmıştır.

İl koordinasyon sekreteryasının temel işlevi, il/ilçede yürütülmekte olan KDT kararlarının takibi, sorunların tespiti, ulaşılabılır hizmetlerin belirlenmesi ve haritalandırılması, bu hizmetlere ulaşım ve yeni hizmetlerin üretilmesi konusunda stratejiler geliştirilmesi, konuya ilişkin bilgilerin il/ilçe koordinasyona iletilmesi ve böylelikle çocuk koruma sistemi için çok önemli olan kurumlararası koordinasyonun daha iyi bir biçimde hayata geçirilmesinin sağlanmasıdır.

İl koordinasyon sekreteryası, büyükşehir belediyesi olan illerde valilik içerisinde büyükşehir olmayan illerde il müdürlüğü bünyesinde, il müdürünün teklifi, vali yardımcısının uygun görüşü ve valilik onayı ile kurulur.

İlçe koordinasyon sekreteryası, kaymakamın uygun gördüğü yerde, ilçe müdürünün teklifi ve kaymakamlık onayı ile kurulur, ilçe müdürlükleri olmayan ilçelerde kaymakamın uygun gördüğü diğer kamu kurum ve kuruluşlarından birinin ilçe müdürünün teklifi ve kaymakamlık onayı ile kurulur.

İl koordinasyon sekreteryası sorumlusu Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürünün teklifi, ilgili vali yardımcısının uygun görüşü ve valinin onayı ile görevlendirilir. İl koordinasyon sekreteryalarının yönetiminden sorumludur ve il müdürüne bağlı olarak çalışır. Sekreteryası sorumlusunun başka bir sorumluluk ile görevlendirilmemesi esastır.

Modül > 5

Tedbir Kararları Bilgi Sistemi

MODÜLE GENEL BAKIŞ

Amaç

Modülde eğitimin amacı katılımcılara çocuklar hakkında verilen koruyucu ve destekleyici tebdir kararlarının mahkemece alınması aşamasından itibaren gerçekleştirilecek tüm aşamaların dijital olarak yapılmasını ve kayıt altına alınmasını sağlayacak bir yazılım olan Tebdir Kararların Bilgi Sistemi (TKBS) yazılımının tanıtılması ve yeni çocuk koruma modeli açısından önemine ilişkin farkındalık oluşturulmasıdır.

Hedefler

5. Modül katılımcıları aşağıdaki hususlarda bilgilendirmeyi hedeflemektedir.

- TKBS yazılımının amacı ve genel yapısı
- TKBS yazılımında bilgi girişi ve güvenlik
- TKBS yazılımında kullanıcı pencereleri ve işlemlerin gerçekleştirilmesi

Koruyucu ve destekleyici tebdir kararlarına ilişkin bugüne kadar yaşanan en önemli problemlerden birisi de alınan tebdir kararlarının belirli hedeflerin gerçekleştirilmesi yönünde etkili bir şekilde takip edilemiyor olmasıdır. TKBS, Türkiye’de çocuk koruma sisteminin hayati bir kısmını oluşturan koruyucu ve destekleyici tebdir kararlarının etkinlik ve verimliliğini arttırmaya yönelik gerçekleştirilen önemli bir yazılım çalışmasıdır. Bu yazılım çerçevesinde oluşturulacak siber platform üzerinde, tebdir kararını veren hâkimlerin, bu tebdir kararına ilişkin uygulamayı yapacak kurum yöneticilerinin, illerde oluşturulan koordinasyon sekreteriyalarının, tebdir kararlarını bizzat uygulayacak olan uzmanların ve Merkezi Koordinasyon Sekreteriyasının bir araya getirilerek alınan tebdir kararlarının daha etkin bir şekilde izlenebilmesi ve belirli amaçlara yönelik olarak gerçekleştirilebilmesi hedeflenmektedir. Bu çerçevede TKBS 81 il ve bağlı ilçeler bünyesindeki ilgili mahkemelerce verilen tebdir kararlarının, paydaş kurum ve kuruluşlar tarafından alan uygulamalarının durum, düzey ve sonuç bilgilerinin takip ve tetkiklerinin yapılması amacıyla yönelik olarak dizayn edilmektedir. Bunun yanında TKBS, Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK) uyarınca verilen tebdir kararlarının uygulanmasında hazırlanması gereken Uygulama Planları ile üçer aylık dönemler halinde kararı veren mahkemelere iletilmesi gereken İzleme Raporlarına ilişkin olarak da dijital ortamda doldurulacak bir şablon içerecek, bu planların ve raporların da düzenli olarak izlenebilmesine ve analizine imkân tanıyacaktır.

TKBS, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB)’nin daha evvel ilgili kurum temsilcilerinin katılımı ile gerçekleştirdiği çalıştaylar ve ikili görüşmelere dayalı olarak yapılan analizler çerçevesinde ASPB Bilgi İşlem Dairesi tarafından geliştirilmiş ve deneme ekranları oluşturulmuştur. Buna göre bir mahkemenin verdiği tebdir kararı UYAP üzerinden TKBS’ye aktarılacak ve sırasıyla; tebdir kararını uygulayacak kurum yetkilisine (İl ve Merkezi Koordinasyon Sekreteriyaları ile birlikte) ve kurum yetkilisi tarafından atanacak uygulamacı uzmana gönderilecektir. Sonrasında ise, ilgili uzmanın TKBS üzerinden bir uygulama planı hazırlayarak yine aynı sıra ile mahkemeye iletilmesi ve sonrasında da üçer aylık dönemler halinde izleme raporları hazırlayarak göndermesi gerekmektedir.

TKBS için paydaş kurumlar şunlardır:

- Çocuk, Aile ve Hukuk Mahkemeleri	- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
- Milli Eğitim Bakanlığı	- Sağlık Bakanlığı
- İş Kurumu	- Adalet Bakanlığı
- Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu	- İç İşleri Bakanlığı (Kolluk)

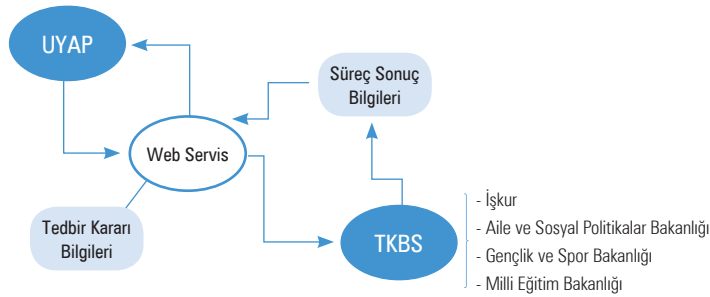
TKBS için Temel İşleyiş

Tedbir Kararları Bilgi Sistemi üç aşamadan oluşmaktadır.

Birinci aşamada, hakkında tedbir kararı verilmiş bireyin mahkeme karar bilgileri, Adalet Bakanlığı UYAP sistemine bütünlük web servis marifeti ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı TKBS sistemine online olarak aktarılacaktır. Aktarılmış tedbir kararları, TKBS tarafından paydaş kurumların il müdürlüklerine otomatik yönlendirilir.

İkinci aşamada, ilgili birimlere yönlendirilen tedbir kararları hakkında gerekli alan çalışmalarının yapılabilmesi için, ilgili kararlar il müdürlüklerine bağlı kuruluş ve/veya uzman personellere yönlendirilir.

Üçüncü aşamada, alan çalışması yapılan tedbir kararları için hazırlanan, Uygulama Planı, 3'er Aylık Takip Formları ve Diğer Raporlar Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı TKBS bütünlük web servis marifeti ile Adalet Bakanlığı UYAP sistemine online olarak aktarılacaktır.

Veri Transferi

Adalet Bakanlığı UYAP sistemi ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı TKBS ile bütünlük olarak çalışan web servis iki sistem arasında aşağıda listelenmiş bilgilerin sistemlere arasındaki veri transferini sağlayacaktır.

UYAP – TKBS: UYAP sisteminden TKBS online transfer edilecek bilgiler.

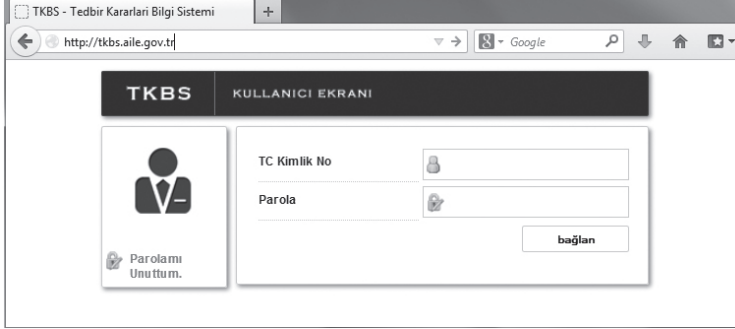
1. Kişi Kimlik Bilgileri
2. Kişi Adres Bilgileri
3. Kişi Mahkeme Bilgileri
  - a. Karar Tarihi
  - b. Karar No
  - c. Esas No
  - d. İl
  - e. İlçe
  - f. İlçe Adı
  - g. Mahkeme Adı
  - h. Karar Türü
  - i. Karar Türü Açıklaması
  - j. Süre
  - k. Bakanlık Kodu
  - l. Bakanlık Adı
  - m. Karar Durumu
  - n. Karar Durum Açıklaması
  - o. Karar Verilme Neden Kodu
  - p. Karar Verilme Neden Açıklaması

TKBS – UYAP: TKBS sisteminden UYAP online transfer edilecek bilgiler.

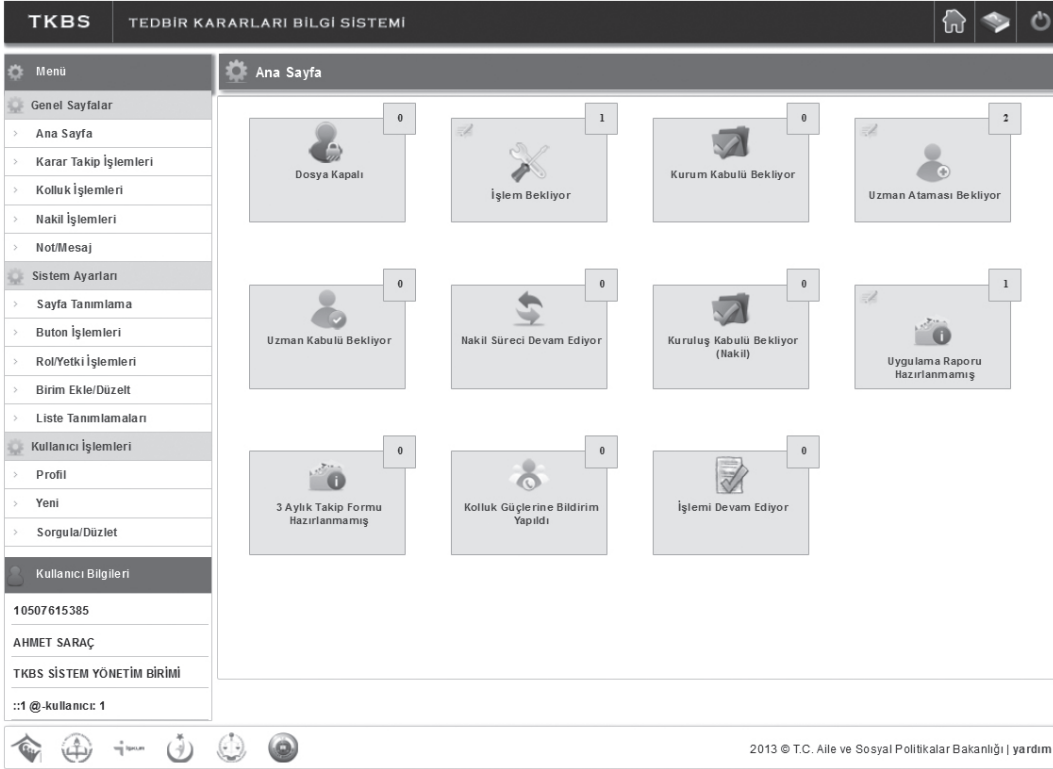
1. Uygulama Planı
2. 3'er Aylık İzleme Raporları
3. Diğer raporlamalar (Sosyal İnceleme Raporları ve denetim raporları)

TKBS'ne Genel Bakış

Tebdir Kararları Bilgi Sistemine <http://tkbs.aile.gov.tr> adresinden erişilebilmektedir.

Sisteme bağlandığımızda aşağıda görmüş olduğunuz ekran bizi karşılayacaktır.

Gördüğümüz ekran kullanıcılar için özet bilgi vermek ve işlem yapmak istedikleri kayıtlara hızlı erişimlerini sağlamak için tasarlanmıştır.

Ekranın;

- Sağ üst köşesinde sırası ile soldan sağa doğru Ana Sayfa, Kullanıcı Kılavuzu ve Sistemden Çıkış ikonları yer almaktadır.
- Sol tarafta yukarıdan aşağı doğru Menü ve Kullanıcı bilgisi yer almaktadır.
- Sol alt kısmında ise paydaş kurumların logoları yer almaktadır.
- Orta kısımda TKBS içerisinde bulunan tebdir karar bilgilerinin işlem türüne göre sınıflandırıldığını görüyoruz.

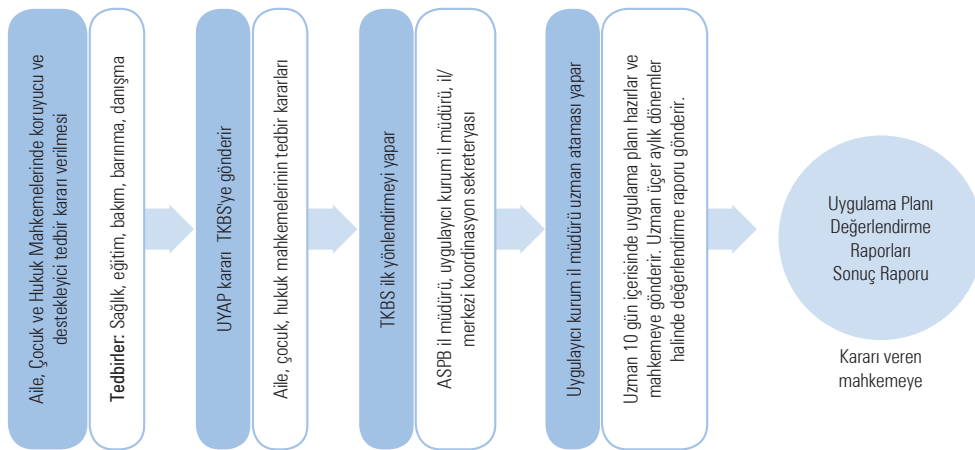
Karar Takip İşlemleri

Tedbir kararlarına ilişkin yapılması gereken işlemlerin büyük bir kısmı **Karar Takip İşlemleri** ekranında yapılmaktadır.

Bunlar sırası ile:

- Birim Sevk İşlemleri
- Uzman Sevk İşlemleri
- Uygulama Planı
- 3'er Aylık İzleme Formu
- Diğer Raporlamalar (Sosyal İnceleme Raporları ve denetim raporları)

Karar Takip İşlemleri	
KİMLİK BİLGİLERİ	<input type="button" value="yeni sorgu"/>
<i>Kişi kimlik ve adres bilgilerini görebileceğimiz kısım...</i>	
MAHKEME BİLGİLERİ	
<i>Kişi mahkeme bilgilerini görebileceğimiz kısım...</i>	
BİRİM SEVK İŞLEMLERİ	
<i>Karar bilgisini takip etmesi için görevlendirilen kuruluş/birim bilgileri.</i>	
UZMAN SEVK İŞLEMLERİ	
<i>Karar bilgisini takip etmesi için görevlendirilen uzman bilgileri.</i>	
SO SYAL İNCELEME RAPORLARI	
<i>Kişi hakkında ilgili mahkeme kararı için hazırlanmış olunan raporlar.</i>	

Modül > 6

Korunma İhtiyacı Olan Çocuklar İçin Risk Değerlendirme ve Kurumlararası İşbirliği Çerçevesinde Vaka Yönetimi

MODÜLE GENEL BAKIŞ

Amaç

Modülde eğitimin amacı, katılımcılara genel olarak bir çocuğun korunma ihtiyacını ortaya çıkartan veya arttıran riskleri multidisipliner bir perspektiften değerlendirerek korunma ihtiyacı içerisinde olan veya bu yönde riskler taşıyan çocuk vakalarını koordine halde ve işbirliği içerisinde yönetebilme bilgi ve becerisi kazandırabilmektir. Bu çerçevede kurumların kendi çalışma alanları içerisinde yaptıkları vaka yönetimi işlevinin kurumlararası koordinasyon alanında nasıl gerçekleştirileceği ve bu süreçte yönetsel bir perspektiften risk analizinin nasıl yapılacağı bilgisi temel olarak katılımcılara verilecek bilgilerdir.

Hedefler

6. Modül katılımcıları aşağıdaki hususlarda bilgilendirmeyi hedeflemektedir.

- Risk analizinde kavramlar, süreçler ve yöntemler
- Vaka yönetiminin esasları
- Çok kurumlu alanda vaka yönetimi

KURUMLARARASI KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ AÇISINDAN RİSK DEĞERLENDİRME

→ **Açılış Aktivitesi:** Çocuklara ilişkin ne tür riskleri tespit edebilirim?

Risk analizi yeni çocuk koruma modelinin öngördüğü en önemli süreçlerdendir ve çocukların korunma ihtiyacı olmadan veya ihtiyaçları derinleşmeden riskleri tespit edebilmek ve gerekli tedbirleri alabilmek amacıyla yönelik olarak tasarlanmaktadır. Öngörülen model çerçevesinde daha evvel de açıklandığı üzere eğitim ve sağlık kurumları kendi kriterleri çerçevesinde bir risk değerlendirmesi yapacakları gibi çocuğa temas eden diğer tüm kurumların da etkin şekilde riskleri fark edebilmesi ve fark edilen riskleri bir ön değerlendirmeye yönlendirebilmesi gerekmektedir. Her durumda kurumların kendi çalışma alanlarının perspektifinden gözlemedikleri riskleri diğer profesyonellerle bir arada değerlendirmeleri ve çocuğun ihtiyacı olan destek hizmetlerine en hızlı ve etkin bir şekilde eriştirilmesi risk değerlendirme sürecinin en üst amacıdır.

Bir çeşit risk değerlendirme rehberi, ölçeği veya aracı kullanmak, bugün çocuk koruma alanına giriş sürecinin bir parçası olarak dünyada yaygın olarak başvurulan bir yöntemdir. Çalışanların karar alma yetilerini artırma isteğiyle birlikte, daha fazla hesap verebilirliğe ve sınırlı çocuk koruma kaynakları için daha çok hedeflenen yanıtlara duyulan ihtiyaç, açıktır ki risk değerlendirme tedbirlerinin uygulamaya konmasını gerektirmiştir. Toplamda, son zamanlarda çocuk koruma sistemindeki karar almanın araştırma soruşturma yönlerinin çoğunu istatistiksel yaklaşımlara, özellikle yapılandırılmış risk değerlendirme sistemlerinin geliştirilmesine ve iyileştirilmesine odaklamak yönünde ortak çabalar olmuştur. Ancak, görünen o ki, ciddi kötü muamele riski altındaki çocukların tespitine yönelik risk değerlendirme araçlarının ne derece etkili olduğunu belirlemek için yeterli bilgi mevcut değildir. Klinik kararları desteklemek için istatistiksel prosedürleri kullanmanın, bireysel klinik muhakemelere bel bağlamaktan daha iyi ve doğru kararlara götürdüğü genel olarak kabul görse de, istatistiksel modellerin çocuk koruma çalışanlarının klinik muhakemelerinin ötesinde, tutarlılık ve doğruluk açısından ne derece bir iyileştirme sunduğu konusunda çocuk refahı/çocuk koruma alanından türetilmiş çok az kanıt vardır.

Risk ölçütlerini bireysel vakalara uygulamanın getirdiği sınırlamalar düşünüldüğünde, aradaki boşluğu doldurmak için sosyal çalışma görevlilerinin disiplinler arası çalışmalarla yapacağı profesyonel muhakemeye ihtiyaç vardır. Birçok araştırmacı ve uygulamacı, çocuk koruma uygulamalarında riski değerlendirmenin önemini kabul ederken, bu nedenle yapılandırılmış karar alma araçları kullanmak yerine profesyonellerin çocuk koruma ile ilgili karar alma yetisini iyileştirmek için eğitim ve öğretimden yararlanmaya ve farklı alanlarda çalışan profesyonellerin fark ettikleri risk içerikli durumları analiz edecek birimlere aktarmalarının ve onların çalışmalarına destek olmalarının önemine vurgu yapmaktadırlar.

Bu itibarla Türkiye’de yeni çocuk koruma modeli çerçevesinde çocukla temas halinde olan her kurumun/profesyonelin ve hatta diğer bireylerin risk unsurları konusunda bilgi sahibi olması ve gerektiğinde risk analizi/değerlendirmesi yapacak profesyonellerle işbirliği sağlaması büyük önem taşımaktadır. Bir çocuğun güvenliği ve refahına ilişkin bir kaygı ortaya çıktığında tüm kurumlar çocuğa ilişkin sahip oldukları bilgileri ortaya koyarak birlikte bir risk değerlendirmesi yapmak zorundadır.

Kurumlararası koordinasyon halinde yapılacak risk değerlendirmesi:

- Riski fark edebilecek tüm kurumların / profesyonellerin imkânlarını, uzmanlıklarına bağlı tecrübelerini ve çalışmalarını esasında çocuğa ilişkin elde ettikleri dolaylı veya doğrudan bilgileri muhtemel riski değerlendirebilmek amacıyla seferber etmelerini gerektirir.
- Tek seferlik bir olay/işten öte bir süreçtir ve bu süreç çocuğun gelişimine ilişkin geniş çerçeveli bağlamın bir parçasıdır. Bu süreç çocuğun korunma ihtiyacının algılanması ve bu ihtiyaçların giderilmesine yönelik planlamaların yapılabilmesi açısından bir gerekliliktir.
- İlgili kurumların çocuğa ilişkin riskleri ve ihtiyaçları daha iyi algılayabilmek için ihtiyaç duyulan ortak dil kullanımı ve karşılıklı anlayışı güçlendirmenin önemli bir aracıdır.

RİSK DEĞERLENDİRMESİ NEDİR?

Risk analizi veya değerlendirme olarak adlandırılan süreç, belirli bir tehlike / zarar durumu veya bilinen bir tehdide ilişkin risklerin nitel veya nicel olarak değerlendirilmesinden müteşekkildir. Bu durumda bir çocuğun korunma ihtiyacı içerisinde olması önemli bir tehlikelilik hali olarak kabul edilerek bu halin oluşumu veya etkisini arttırmasına neden olacak durumlar riskler olarak algılanır ve çocuğun zarar görmesini engellemek üzere değerlendirilir.

Risk analizi, çocuğun ailesi ve yakın çevresinden başlayarak daha geniş çevresi içerisinde güçlü yanları, ihtiyaçları, endişe uyandıran durumları tespit etmeyi gerektiren, kompleks, süreğen ve dinamik bir iştir. İlgililerden gereken tüm bilgilerin toplanması ve değerlendirilmesi ile alınacak kararların ve müdahale stratejilerinin şekillendirilmesini içerir.

İyi bir risk analizi profesyonellere, aileye ve çocuğa içerisinde bulunan durumun nasıl gelişebileceği ve bu gelişmelerin çocuğun hâlihazırda veya gelecekteki refahını nasıl etkileyebileceğini gösterebilir. Ne var ki, risk analizleri kesin bir bilim değildir ve gerçekçi bir hata payını kabul etmeyi gerektirir.

Risk değerlendirmesinde temel prensipler şu şekilde sırlanabilir:

- Çocuk merkezli ve erken müdahale odaklılık
- Bütüncül bir yaklaşım
- Gizlilik esaslı etkin bilgi paylaşımı
- Çocuğun güvenliğinin gözetimi
- Aile ile işbirliği
- Güçlü yanlar üzerine inşa etme
- Desteği çocuğa ulaştırma ve bunu hep birlikte yapma

- Çocuğun istek ve tercihlerini gözetme
- İlgili kurumlar ve profesyoneller arasında ortak değerleri gözetilen işbirliği ve takım çalışması

Daha önceki modüllerde ifade edildiği üzere, öngörülen çocuk koruma modeli, farklı kurumların çalışanlarını risk taraması ve fark edilen riski gerektiği şekilde yönlendirebilme hususunda geliştirme çalışmaları yapmaktadır. Mevcut eğitimin amaçları gözetilerek burada "risk değerlendirmesi nasıl yapılır?" konusu ele alınmamaktadır. Ancak mevcut eğitim programı açısından risk değerlendirme sürecinde kurumlararası işbirliği ve bir takım çalışması yürütmek önem taşımaktadır. Çünkü öngörülen model risk göstergelerini belirleyen profesyonellerin değerlendirme yapacak profesyonellerle birlikte çalışma yapmalarını gerektirmektedir.

Farklı kurumların katılımı ile yapılacak risk değerlendirme sürecinde profesyonellerin ortak değerlendirmede; kişisel perspektiflerini, değerlerini, tecrübelerini, organizasyonel kültürlerini ve önceliklerini masaya taşıyacaklardır. Bir takım çalışmasını gerektiren bu süreçte profesyonellerin birbirlerini zorlamaları ve kritik bir bakış açısı ile belirlenen riskleri değerlendirmesi ihtiyaç duyulan bir durumdur ve sonuçta hedeflenen tüm tarafların tartışarak ortak bir anlayış üzerinde buluşabilmesidir. Ortak anlayışa giden en önemli adım ise çocuğun ve ailenin ihtiyaçlarını giderebilme hedefine odaklanmaktır. Bunun dışında, kurumsal olarak öne çıkma, profesyonel alan olarak merkezde ve lider olma, iş yükünü diğer kuruma aktarma vb. öncelikler çocuğun ve ailenin ihtiyaçlarını giderebilme odağını kaydırarak risk değerlendirme sürecini sekteye uğratacaktır.

RİSK DEĞERLENDİRME SÜRECİ

Risk değerlendirme ve belirlenen riskler çerçevesinde yapılacak vaka yönetimi çocuk koruma sisteminin ayrılmaz parçalarıdır. Kısa veya uzun vadeli olmasına bakılmaksızın çocuğa ilişkin riskler değerlendirilmek zorundadır. Bu çerçevede çocuk koruma alanında yer alan tüm kurumların tecrübe ve birikimlerini ortaya koymaları ve bunları çocuktan, ailesinden veya bakım sorumlusundan alınan bilgilerle birlikte değerlendirmeleri büyük önem arz etmektedir. Korunma ihtiyacı olan çocuk vakalarının genel olarak değerlendirilmesinde ve bu alanda yapılan bilimsel çalışmalarda görülmektedir ki, vakaların önlenememiş olmasında veya daha da vahim hale gelmesinde en önemli faktörlerin başında gerekli bilginin kaydedilmemiş, ilgililerle paylaşılmamış olması gelmektedir. Bu itibarla çocuklara ilişkin yapılacak risk değerlendirmelerinde ilgili kurumların etkin bir işbirliği sağlayarak çocuğa ilişkin sahip oldukları bilgileri risk değerlendirme sürecinde gerekli ölçüde paylaşımına açmaları büyük önem arz etmektedir.

Bilgi Notu

Korunmaya ihtiyacı olan çocuk vakalarının önlenememiş olmasında veya daha da vahim hale gelmesinde en önemli faktörlerin başında, gerekli bilginin kaydedilmemiş ve ilgili taraflarla paylaşılmamış olması gelmektedir.

Bu çerçevede etkin bir risk değerlendirme sürecinin aşamaları şunlardan oluşmaktadır:

A) Kurumlararası İşbirliği Çerçevesinde Sorumlulukların Belirlenmesi

Bu aşama kurumların ve profesyonellerin kendi çalışma alanları içerisinde bilgi ve becerilerini kullanarak çocuklara ilişkin düzenli bir risk taraması gerçekleştirilmesi, fark ettikleri risklere ilişkin yapacakları işlemlerde iç ve dış paydaşları ile prosedürlerin belirlenmesi ve yapılacak risk değerlendirmesinde lider rolünün kim tarafından yerine getirileceğinin belirlenmesidir. Daha önceki bölümlerde ifade edildiği üzere yeni çocuk koruma modeli bu hususlarda önemli esaslar belirlemiştir ve yasal düzenlemeler ve Strateji Belgesi çerçevesinde modelin hayata geçirilmesi çalışmaları sürdürülmektedir.

B) Tüm kaynaklardan bilgilerin toplanması

Etkin bir risk değerlendirmesi için çocuğa ilişkin tüm bilgilerin kayıt altında tutulması ve paylaşılmasının önemi daha önce belirtilmişti. Bu sürecin başlangıcında tüm kurumların atabilecekleri önemli adımlardan birisi çocuk ve/veya ailesinden sahip olunan bilgilerin paylaşımı konusunda izin alınmasıdır. Ne var ki, çocuğun korunması açısından gerekli hallerde böyle bir izin olmasa dahi gerekli miktarda bilginin yetkili ve sorumlu profesyonellerle paylaşılması konusunda doktrinel açıdan bir sakınca mülâhaza edilmemektedir.

Bunun yanında çocuk hakkında tutulan resmi kayıtlar da yapılacak risk değerlendirmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bugün ülkemizde de eğitim, sağlık, sosyal güvenlik gibi alanlar başta olmak üzere pek çok konuda kayıtlar tutulmaktadır. Çocuk ve ailesine ilişkin bu ve benzeri resmi kayıtlara ulaşılması da yapılacak risk değerlendirmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu resmi kayıtlar yanında çocuk ve ailesine ilişkin endişe teşkil edebilecek durumlarda yapılan kolluk işlemleri ve/veya adli işlemlere ilişkin bilgiler de çocuğun tehlikeye düşme riskini belirleyebilmek açısından büyük önem arz etmektedir. Örneğin anne/babası birden çok kez aile içi şiddet vakası nedeniyle kolluk tarafından kaydedilmiş bir çocuk için değerlendirilmesi gereken önemli bir ihmal/istismar riskinden bahsedilebilir. Bunun tespit edilebilmesi ise ancak kolluk kayıtlarının kullanılması ile mümkün olacaktır.

Yapılacak risk değerlendirmesinde kullanılacak en önemli bilgi kaynaklarının başında şüphesiz çocuğun kendisi gelmektedir. Yasal olarak gerektiği üzere, bilgi ve bilinç düzeyi de dikkate alınarak bir çocuğun durumu hakkında ve taleplerine yönelik vereceği bilgi yapılacak risk değerlendirmesinde bir diğer önemli bilgi kaynağıdır.

Çocukla birlikte (eğer riskle ilişkili değişimler ise) ailenin temin edeceği her türlü bilgi ve çocuğa ilişkin talepleri de yapılacak değerlendirme sürecinin önemli bilgi kaynakları olacaktır.

C) Toplanan bilgilerin birlikte değerlendirilerek risk derecelendirme yapılması

Elde edilen bilgiler kullanılarak bilimsel kriterler çerçevesinde risk değerlendirmesini yapan farklı alan uzmanlarının risklerin varlığı ve türleri üzerinde ortak bir fikir oluşturmaları gerekmektedir. Bir profesyonelin bakışı ile fark edilebilen bir risk diğer bir profesyonel tarafından aynı ölçüde algılanamayabilir ama burada risk değerlendirme sürecini yöneten kurum temsilcisinin kolaylaştırıcılığında farklı görüşlerin tartışılması büyük önem arz etmektedir. Çünkü etkin bir risk değerlendirme yapılması büyük ölçüde yapılacak nitel analizlerle ilişkilidir ve bu da ancak durumun derinlemesine analiz edilmesi ve farklı bakış açılarının bir arada değerlendirilmesi ile mümkün olabilir.

D) Yapılan risk değerlendirmesi sonuçlarına göre bir eylem planı belirlenerek harekete geçilmesi

Yapılan değerlendirme neticesinde belirlenen risklerin bertaraf edilmesine yönelik farklı kurumların atması gereken adımlar olacaktır. Burada esas olan çocuğun refahına yönelik her türlü riskin ortadan kaldırılmasıdır. Ancak zaman baskısı ve kaynakların kıtlığı esası gözetilerek en ciddi risklerden başlanarak gerekli adımlar atılmalıdır. Risk değerlendirmesine yönelik yapılan takım çalışması mutlaka bir eylem planı ile bitmelidir. Bu plan, belirlenen risklerin hangilerinde hangi kurumun sorumluluk alacağı, bunlara ilişkin neler yapacağı ve yapılacak işlemlere ilişkin zaman sınırları ile mümkünse izleme kriterlerini genel hatları ile belirlemelidir.

E) Vakanın/riskinin yönetimi

Yapılacak plan çerçevesinde atılacak adımların ve sorumlulukların bir yönetim sistemi çerçevesinde takip edilmesi, hesap verebilirliğin sağlanması ve aksaklıkların giderilmesinde gereken desteğin sağlanması, uygulanacak yönetim sürecinin temelini teşkil etmektedir. Bu modül içerisinde ele alınacak ikinci ana konu olarak vaka yönetimi daha detaylı olarak aşağıda ele alınmaktadır.

Etkin Bir Risk Değerlendirmesinin Gereklere

Yukarıda ifade edilen hususlar da dikkate alınarak kurumlararası işbirliği çerçevesinde etkin bir risk değerlendirme-
sinin gereklere şu şekilde ifade edilebilir:

- Bir çocuğa ilişkin risk alanı olarak gösterilebilecek (yetiştirme, bakım ve geniş çevre) tüm alanların değerlendirme kapsamına alınması
- Endişe verici durumun, ihmal veya istismarın tanımlanması
- Riskin derecelendirilmesi (yüksek, orta, düşük)
- Belirlenen risk faktörlerinin belgelendirilmesi
- Riskin doğasının (süresi, şiddeti vb.) belirlenmesi
- Gerekli tüm bilgilerin toplanması
- Duruma ilişkin güçlü ve zayıf yanların birlikte değerlendirilmesi
- Aileye ilişkin önemli olayları içeren bir kronoloji oluşturulması
- Değişim için motivasyon ve kapasitenin değerlendirilmesi
- Destek alınacak özel alanların belirlenmesi
- Yapılacak müdahalelerin planlanması ve SMART bir eylem planı hazırlanması

→ Grup Çalışması: 3. Vaka Senaryosu

VAKA SENARYOSU - 3

Ayla B. 24 yaşında ve Ankara doğumludur. Lise mezunu olan Ayla B. 7 yıl önce, ilkokul mezunu olan ve şu an 32 yaşındaki Sedat B. ile bir evlilik yapmıştır. Ayla B.'nin bu evliliğinden Cansu ve Nehir adlarında 6 ve 4 yaşlarında iki kızı bulunmaktadır. Çift geçen sene boşanmıştır ve çocukların velayeti anne Ayla B.'ye verilmiştir.

Ayla B. dört çocuklu bir ailenin iki kızından biridir. Ayla B. lise birinci sınıftan lise üçüncü sınıfa kadar olan yaşantısında abisi Üstün B. tarafından cinsel istismara uğradığını ifade etmektedir. Ayla B. ancak lise son sınıfta odasını abisinininkinden ayırarak kendisini korumayı başarmıştır. Ayla B. sonrasında Sedat B. ile tanışarak evdeki sıkıntılarını da etkisiyle bu evliliği yaptığını ifade etmektedir. Evlendikten sonra Sedat B.'nin de desteği ile abisi Üstün B. hakkında şikayette de bulunan Ayla B. abisinin 6,5 yıl ceza almasını sağlamıştır.

Ayla B. evlendikten sonra eşinin madde bağımlısı olduğunu fark ettiğini, bir yandan madde bağımlılığı, diğer yandan işsizliği nedeni ile sıkıntılar yaşadıklarını ve sonunda boşanmaya karar verdiklerini ifade etmektedir. Boşandıktan sonra velayet anne Ayla B.'ye verilse de baba Sedat B. yeniden velayet davası açmış, fakat bu dava sonucunda da velayet anne Ayla B.'de kalmıştır. Baba Sedat B. dedenin telefonlarına cevap vermemektedir. Yaşanan süreçte baba Sedat B.'nin çocukları çok fazla görmediği, görüştükleri zamanlarda da babanın çocukları anneye karşı doldurduğu bilgisi alınmıştır.

Bir yandan cezaevinde bulunan ağabey Üstün B.'nin cezasının bitecek olması, diğer yandan da annesi Emine ve babası Süleyman'ın baskıları nedeni ile Ayla B., annesi ve babasına yakın bir başka eve taşınmıştır. Ayla B.'nin kız kardeşi Zehra B. de bu evde kendileri ile yaşamakta ve çocuklar ile ilgilenmektedir. Büyük çocuk CANSU evin hemen karşısında bulunan Çağdaş İlköğretim Okuluna başlamıştır. Küçük çocuk NEHİR ise şu an annenin olmadığı zamanlarda teyze Zehra B. ile birlikte dedesinin evine gitmektedir.

Devamı... (Vaka Senaryosu - 3)

Aile ile yapılan ikinci görüşmede cezaevinde bulunan ağabey Üstün B.nin de tahliye olduğu ve babası ve annesi ile birlikte yaşamaya başladığı bilgisi alınmıştır. Bunların yanında Ayla B. anne ve babasının evlerine geldiklerini fakat kendisinin kesinlikle onların evine gitmediğini ifade etmektedir.

Ayla B. Sincan'da bir fast food dükkanında servis elemanı olarak sigortasız olarak çalışmaktadır ve ayda 750 TL kazanmaktadır. Ayla B.'nin oturduğu evin kirası ise 400 TL'dir. Ayla B. sadece hafta içi bir gün izin kullanabilmektedir. Ayla B. mahkemenin kendisine nafaka da başladığını ifade etmekte, fakat baba Sedat B.'nin bu nafakayı ödemediğini aktarmaktadır. Ayla B. ve ailesi başka bir yardım almadan yaşamaktadırlar.

Ayla B. lise mezunudur. Çocuklardan CANSU İlkokula yeni başlamıştır. Fakat okulda problemler yaşadığı ve okula gitmek istemediği görülmektedir. Küçük kız NEHİR ise okula gitmemekte ve Ayla B.'nin ablası Zehra B. tarafından ve genellikle dedenin evinde bakılmaktadır. Nehir dışarıdan fiziken normal bir çocuk olarak gözlemlense de gelişim ve sosyalleşme seviyesi yaşlarının aşağısında görülmektedir.

Ayla B.'nin fiziksel sağlığında bir sorun yoktur ancak görüşme esnasından bir kaç kez baygınlık derecesinde ağlama krizine girmiştir.

Ayla B. yapılan son görüşmede hiçbir şekilde çocuklarından vazgeçmeyeceğini ve çocukları ile birlikte yaşayacağını ifade etmektedir. Yukarıda da ifade edildiği gibi günün büyük bölümünü işte geçiren Ayla B. kalan zamanlarında da çocuklar ile ilgilendiğini ifade etmektedir. Sosyal ilişki anlamında çevresinde ailesinden başka kimse bulunmamaktadır.

Ayla B. ve çocukların oturduğu ev Sincan ilçesinde bir apartmanın giriş katındadır. Ev kış aylarında yapılan ziyaret esnasında oldukça soğuk olarak gözlemlenmiş ve mutfak dağınık ve pis halde görülmüştür. Ayla B. çalıştığı için gelirindeki yetersizlik nedeniyle çocuklarına düzenli olarak yemek yapmadığını ancak çalıştığı yerden akşam artan fast food tarzı yiyecekleri eve getirerek çocuklarına yedirdiğini ifade etmektedir.

KURUMLARARASI İŞBİRLİĞİ ÇERÇEVESİNDE VAKA YÖNETİMİ

Risk değerlendirme sürecinin doğal sonucu, yapılan değerlendirmeye bağlı oluşturulan planın uygulamaya geçirilmesidir. Çok kurumlu bir çalışma alanında yapılan planın uygulamaya konulması ve gerekli izlemenin yapılarak planlanan hedeflere ulaşılabilmesi ise etkin bir yönetim sürecini zorunlu kılmaktadır. Risk altında olduğu tespit edilen her bir çocuğa ilişkin yönetilecek süreç; çok katımlı (interaktif) ve izlemeye vurgu yapan hedef odaklı bir takım uygulamaların bir arada yürütülmesini içermektedir ve çocuğun ve ailesinin korunma ihtiyacı oluşmadan (veya bu hal daha da kötüleşmeden) gereksinimlerinin giderilmesini amaçlamaktadır.

Vaka yönetimi esasen risk değerlendirilmesinde ayrı düşünülemez bir süreçtir ve yukarıda da ifade edildiği gibi yapılan değerlendirme neticesinde ortaya konulacak planın uygulanmasına ilişkindir. Bu itibarla vaka yönetiminin ilk iki aşaması yukarıda da ele alınan değerlendirme ve planlama süreçleridir. Devam eden aşamalar ise aşağıda ifade edilmektedir:

A) Uygulama

Bu aşama belirlenen planın hayata geçirilmesidir. Bu plan çerçevesinde çocuğun ve ailesinin ihtiyaç duyduğu hizmetlerin doğrudan sunulması veya hizmetleri sunacak birimlere yönlendirilmeleri söz konusu olmaktadır. Uygulama sürecinde tüm paydaşların kendilerine düşen sorumlulukları ve diğer paydaşların sorumluluklarını iyi anlamaları gerekmektedir.

Uygulama aşaması, çocukla ve ailesi ile doğrudan ve düzenli olarak iletişim içerisinde olmayı gerektirmektedir. Bu iletişim çerçevesinde belirlenen hizmetlerin sunumunu gerçekleştirecek kurumlarla da düzenli görüşmeler yapılarak hizmetlerin sunulduğu, hedeflerin gerçekleşme durumu ve şartlardaki değişim düzenli olarak takip edilmelidir.

Risk altında olan veya korunma ihtiyacı bulunan bir çocuk için sunulacak hizmetler, birden çok kurum tarafından verilmekte olduğundan vaka yönetiminin etkin bir koordinasyon ile yürütülmesine ihtiyaç vardır. Bu çerçevede vaka yönetimi işlevi aşağıdaki hususları içermelidir:

- Aile veya çocuğun durumunda özellikle riski arttıran veya ortadan kaldıran durum değişikliklerine karşı hassasiyet,
- Çocuk ve ailesi ile yakın çalışma,
- Paydaş kurumların çalışanlarına, onların görüşlerine, önceliklerine ve süreçlerine saygı,
- Çocuk ve ailesinin almaları gereken hizmetlere ulaşımının uzun vadede sürdürülebilir kılma,
- Çocuğun alması gereken hizmetlerden uzaklaşmaya başladığını en kısa sürede tespit ederek gerekli tedbirleri alabilme,
- Gereken her durumda ilgili paydaşlarla vaka toplantıları yapma,
- Kurumlararası çelişkiler oluşabileceğinin farkında olma ve bunları çözümlenmeye hazırlıklı/motive olma,
- İyi kayıt tutma.

Risk altında ve korunma ihtiyacı olan çocuklara ilişkin vaka yönetimi süreçleri üzerine yapılan çalışmalar göstermektedir ki en iyi sonuçların alınabilmesi;

- Aile ve çocuğun tüm süreçlerde sürükleyici olması ve "önden gitmesi",
- Tüm paydaşların ve ailenin kimin ne yaptığı konusunda bilgi sahibi olması,
- Çocuğun ihtiyacı olan ve kendisine uygun hizmetlerin/tedbirlerin belirlenmesinde büyük hassasiyet gösterilmesi,
- Tüm süreçlerin ve sorumlulukların baştan açıkça ortaya konulmuş ve taraflarca kabul edilmiş olması,
- Tüm süreçte elde edilen sonuçların düzenli olarak kaydedilmesi ve bunlara dayalı olarak izleme ve değerlendirme yapılması,
- Tüm süreçte iç ve dış paydaşların birbirleri ile olan iletişimlerinin kayıt altına alınması ve
- Vakanın gelişimine ilişkin bir sorun veya çelişki ortaya çıkması halinde vaka yönetiminin ve ilgili kurumların bunu derhal çözümleme yönünde adım atmış olması ile yakından ilişkilidir.

B) İzleme ve Değerlendirme

İzleme, uygulama planının gidişatının düzenli olarak takip edilmesi ve etkinliğinin sağlanmasıdır. Başarılı bir vaka yönetiminin önemli dayanaklarından birisi de belirlenen plan çerçevesinde çocuğun ihtiyacı olan hizmetlere erişimini ve bu hizmetler neticesinde hedeflenen gelişimin sağlanıp sağlanmadığını takip edebilmektir.

Etkin bir izleme süreci, hedeflere erişimde yaşanması muhtemel engelleri zamanında fark edebilmek ve ortadan kaldırmak için gerekli stratejiler geliştirebilmeyi mümkün kılacaktır. İzleme aynı zamanda zaman içerisinde çocuğun ihtiyaçlarında yaşanan değişimi fark edebilmek açısından da bir gerekliliktir.

İzleme, tüm paydaşların kendi sundukları hizmete ilişkin yapmaları gereken bir iş olmakla birlikte vaka yönetiminin tüm paydaşları ve başta belirlenen hedeflerin tamamını içerecek şekilde gerçekleştirilmelidir.

İzleme sürecinin bir diğer önemli çıktısı da aileden ve çocuktan; aldıkları hizmetlerin etkinliği, değişim ihtiyacı, sorunlar ve talepleri konusunda geri bildirim alınması olacaktır.

İzleme sürecinin sonunda vaka yönetiminin son işlemlerinden birisi olarak sürecin genel olarak değerlendirilmesi yapılmalıdır. Bu aşama izleme sürecine göre daha bütüncül ve başta yapılan planlama aşamasında olduğu gibi tüm tarafların katılımını gerektiren bir işlemdir. Etkin bir değerlendirme için başta yapılan planda izleme/değerlendirme kriterleri ile değerlendirme tarihi belirlenmelidir.

Etkin bir izleme/değerlendirme:

- Çocuk ve ailesinden, ilgili kurumlardan ve resmi kayıtlardan elde edilecek bilgi ve verilere dayalı olmalıdır.
- Elde edilen çıktılar başta belirlenen hedeflere kıyasla gösterebilmelidir.
- Çıktıların çocuğun genel anlamda refahı ve güvenliğine yaptığı etkiyi göstermelidir.
- Başta belirlenen hedeflerden hangilerinin gerçekleştirilemediğini, bunun nedenlerini ve belirlenen hedefe yönelik bir risk değerlendirmesi yapmaya gerek olup olmadığını belirtmelidir.
- Eğer çocuk hakkında yeni bir planlama yapılacaksa buna katkı sağlayacak tüm doneleri içermelidir.
- Vaka yönetiminin sona erdiğini ve çocuğun bir başka kurum tarafından izlenmesine gerek olup olmadığını belirtmelidir.

C) Vakanın Kapatılması veya Transfer Edilmesi

Vaka yönetimi süreci belirli bir aşamada sona ermelidir. Eğer süreç belirli bir mahkeme kararına dayalı olarak yürütülüyorsa vakanın kapatılabilmesi yine bir mahkeme kararı ile izlenen tedbir kararlarının kaldırılması ile olacaktır. Bunun dışında yürütülen bir vaka yönetiminin sona ermesi tüm tarafların ortaklaşa aldıkları bir kararla, belirlenen hedeflerin gerçekleştirilmesi veya gerçekleştirilemeyeceğinin anlaşılması üzerine olmalıdır. Eğer vaka yönetimi etkin bir şekilde izlenebilmiş ve değerlendirilmişse vakanın kapatılması yönünde ortak bir karar almak da zor olmayacaktır.

Vakanın tamamen kapatılması yanında yönetimin bir başka kuruma/profesyonelle devri de söz konusu olabilir. Bu da yine hazırlanan değerlendirme raporunda yapılacak tavsiye ile gerçekleştirilmesi gereken bir süreçtir.

→ Grup Çalışması: 4. Vaka Senaryosu

VAKA SENARYOSU - 4

Dergenç ailesinin beş çocuğundan Ayşe 16 yaşında, ilköğretim 8. sınıfta eğitimini bırakmış, Ahmet 14 yaşında, Fidan 10 yaşında, Fatma 5 yaşında ve Mehtap 3 yaşındadır.

Ahmet ve Fidan şimdilik öğrenime devam ediyorlar. Ancak okul başarıları düşük ve sık sık devamsızlık yapıyorlar. Evleri kira, 1 oda ve 1 salondan oluşuyor. Baba ceza evinde, anne evlere temizliğe giderken belindeki rahatsızlık nedeniyle şu an çalışmıyor.

Evde 80 yaşında ve alzheimer hastası bir babaanne var.

Babanın ceza evine girmesinin ardından aile kiralarnı ödeyememekte ve temel ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmaktadır.

Öğretmeni Ahmet'in okulda arkadaşlarına şiddet uyguladığını, ders düzenini bozduğunu, diğer velilerin de çocuk hakkında şikayetçi olduklarını ifade etmektedir.

Ayşe ailenin tanımadığı ve internet üzerinden tanıştığı kişilerle buluşmak için zaman zaman annesi ile tartışmaktadır.

Mehtap yaşına rağmen halen konuşmamakta ve yaşı gereği yapabilmesi gereken bir takım işleri yapamamaktadır.

Kaçarak evlenmesi nedeniyle yakınları tarafından dışlanmış olan anne kendini mutsuz ve yetersiz hissetmektedir. Çalışmadığı için kendisine para gönderemediği eşi, telefon görüşmelerinde ilk fırsatta hapishaneden izinli çıkacağını veya kaçacağını ve kendisini öldüreceğini söylemektedir.

Yeni Çocuk Koruma Modelinde Risk Analiz ve Vaka Yönetimi Uygulamaları

Eğitimin diğer modüllerinde ele alındığı üzere öngörülen ve aşamalı olarak uygulamaya konulan yeni çocuk koruma modeli anlatılan risk değerlendirme ve vaka yönetimi süreçlerinin farklı şartlarda uygulanmasını gerektirmektedir. Öncelikle erken uyarı alanı içerisinde öngörülen risk tarama ve ön değerlendirme ekiplerince yapılacak çalışmalar ifade edilen kurumlararası risk değerlendirme süreçlerinin uygulama alanları olacaktır. Bu süreçlerde riskin fark edilmesi neticesinde bildirim yapan kurum yetkilileri ile ön değerlendirme ekiplerinin veya ASPİM uzmanlarının yapacakları çalışma tam olarak bir risk değerlendirme sürecidir.

Bu sürecin devamında alınacak tedbirler ve çocuğa sağlanacak hizmetlerin etkinliği ise başarılı bir vaka yönetimini gerektirmektedir. Vaka yönetiminde sorumluluklar genel olarak ASPİM uzmanların üzerinde olacak ise de zaman zaman Milli Eğitim veya Sağlık yetkilileri de erken dönem risklerin yönetiminde bir vaka yönetimi stratejisi izleyerek fark ettikleri risklerin ortadan kaldırılmasını sağlayabilirler.

Vaka yönetimi sürecinin uygulanması beklenen bir diğer ortam ise il koordinasyonlarında yapılacak alt komisyon çalışmaları olacaktır. İl koordinasyon sekreteryası sorumlusunun vaka yöneticisi konumunda olacağı bu çalışmalarda özellikle hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilen çocuk vakalarının yönetimi ifade edilen ilkeler çerçevesinde yürütülecektir. Bu çalışmalar tedbir kararları üzerinden değil risk veya korunma ihtiyacı olan çocuk vakaları üzerinde yapılacak görüşmelerle şekillenmeli ve hedef odaklı olmalıdır.

Sadece alt komisyonlar değil, vaka sayısının nisbeten az olduğu il ve/veya ilçe koordinasyonları da bizzat vakalar üzerinden değerlendirmeler yaparak vali veya yardımcısı liderliğinde bir vaka yönetimi stratejisi izleyebilirler.

Vaka yönetimi, aynı zamanda denetim kararları neticesinde de izlenmesi gereken bir süreçtir. Yasal tanımlar çerçevesinde denetim görevlilerine verilen sorumluluklar da ifade edilen risk değerlendirme ve vaka yönetimi süreçleri paralelinde gerçekleştirilebilecektir.

Bu modülde ele alınan risk değerlendirme ve vaka yönetimi stratejilerinin başarısı bu uygulamalara yasal zemin aramaktan öte çocukların korunması ve ihtiyaç duydukları hizmetlerden etkin olarak yararlanabilmeleri ve bunların yönetsel bir verimlilik içerisinde uygulanmaları için önemli bir araç olduklarına inanmakla ilgilidir. Nitekim daha evvel işlenen yasal zemin de bu uygulamalara engel olacak herhangi bir hüküm içermemekte, bilakis pek çok kez bu tarz bir yaklaşımı teşvik etmektedir. Daha evvel de ifade edildiği üzere çocuk koruma alanında ihtiyaç duyulan koordinasyon ve işbirliğinin, takım çalışması ortamının sağlanmasının önemli bir aracı, ifade edilen vaka yönetimi anlayışının benimsenmesidir. Bu anlayış bir çocuğun korunması için tüm kurumların ortaklaşa hareket edebilmesini, kendilerine verilen bir görevin ifasından öte bir çocuğun müreffeh bir hayat yaşaması ve güven içerisinde olması için taşıdıkları ortak sorumluluğu yerine getirdikleri bilincini de arttıracaktır. Çünkü ifade edilen yaklaşım, söz konusu çocuğu, ihtiyaçlarını ve taleplerini kendi yetki alanı dışında da fark etme, vakayı bütünlüğü içerisinde değerlendirebilmeyi ve ortak hareket zorunluluğunu hissetmeyi sağlayacaktır.

Modül > 7

İl Hizmet Kataloğu Oluşturma

MODÜLE GENEL BAKIŞ

Amaç

Modülde eğitimin amacı, çocuk koruma alanında hizmet veren, çocuklar ve ailelerin ihtiyaç duymaları halinde başvurabilecekleri bir hizmet kataloğu oluşturma bilgi ve becerisi kazandırmaktır.

Hedefler

7. Modül katılımcıları aşağıdaki hususlarda bilgilendirmeyi hedeflemektedir.

- İl/ilçe bazında çocuk koruma alanında hizmet veren kurumlara ilişkin kamuoyuna yönelik bir hizmet kataloğu oluşturabilme
- İl/ilçe bazında çocuk koruma alanında hizmet veren kurumlara ilişkin alan çalışanlarına yönelik bir hizmet haritası çıkartabilme

HİZMET KATALOĞU NEDİR?

Hizmet kataloglarının amacı belirli bir alanda sunulan hizmetlere erişimi kolaylaştırmak üzere bu hizmetten yararlanacak hedef kitleye ve alanda hizmet sunan tüm paydaşlara yönelik hazırlanmış toplu bilgi kaynaklarıdır. Bu çerçevede çocukların ve ailelerin ihtiyaç duyabilecekleri her türlü hizmeti sunan devlet kurumları ile sivil toplum kuruluşlarına erişimi kolaylaştıracak her türlü bilgi çocuk koruma alanına ilişkin hizmet kataloğunda yer alacaktır. Değişen kamu yönetimi anlayışı çerçevesinde hizmetlere halkın erişimini kolaylaştırmak büyük bir önem taşımaktadır. Çocukların desteklenmesi ve korunması ise devletin sunduğu en önemli hizmetlerden olduğundan, bu tür hizmetlere erişim ihtiyacı içerisinde olan çocukların veya ailelerin doğru adresten talepte bulunabilmeleri ve talepleri veya ihtiyaçları doğrultusunda hizmetlere hızlı olarak erişebilmeleri çocukların güvenliği ve refahı açısından büyük önem taşımaktadır.

Çocuk koruma alanına ilişkin oluşturulacak hizmet kataloglarında, devlet kurumlarının çocuğa ilişkin birimlerine, çocuk ve aile konusunda çalışmaları olan STK'lara ve genel olarak yardım sağlayan STK'ların; hizmetleri ve çalışma alanları, iletişim bilgileri ve irtibat görevlilerine ilişkin bilgiler yer alabilir. Oluşturulan hizmet katalogları sadece kamuoyuna verilecek versiyonlarda ve aynı alanda hizmet sunacak kurum çalışanlarına yönelik hazırlanabilir. Alanda çalışan görevliler için hazırlanacak versiyonlarda kamuoyuna açılacak versiyondan farklı olarak birim sorumlularının isimleri vs. yer alabilir.

Hizmet Kataloğu Oluşturmanın Aşamaları

Çocuk koruma alanında yerel hizmet kataloglarının oluşturulmasında şu aşamalar izlenebilir.

- Çocuk ve aileye yönelik hizmet veren devlet kurumları ve bu kurumların ilgili birimleri tespit edilir.
- Yerel yönetimlerin çocuk ve aileye yönelik hizmet veren birimleri belirlenir.
- Çocuk ve aileye yönelik hizmet veren STK'lar tespit edilir.
- Genel olarak sosyal yardımlaşma amaçlı STK'lar tespit edilir.
- Tespit edilen kurumların hizmet alanları tespit edilir.
- Tespit edilen kurumların iletişim bilgileri (telefon numaraları, elektronik posta adresleri, web adresleri, posta adresleri) toplanır.
- Tespit edilen kurumlarda ilgili birim temsilcileri/yetkililerinin isimleri belirlenir.

- Elde edilen bilgiler bir tablo üzerinde toplanır.
- Hazırlanan tabloda verilebilecek tüm bilgiler ayrıntılı olarak yer almalıdır. Örneğin kurumların fiziki adresleri yanında bir harita üzerinde yerleri veya şehirde toplu taşıma araçları ile ulaşım şekli gösterilebilir.

Hazırlanan temel tablolar kullanılarak aynı bilgiler internet üzerinden de verilebilir. İnternet üzerinden bilgilerin temin edilmesinde yapılacak basit yazılım çalışmaları ile kullanıcıların hizmet türüne, lokasyona vb. kriterlere göre aramalar ve filtrelemeler yapılması sağlanabilir. Bilgilerin bu şekilde İl Koordinasyonlara, Valiliklere ve ilgili kurumlara ait internet adreslerin yayınlanması önem arz etmektedir. Hizmet kataloglarının internet üzerinde yayınlanan versiyonunda adreslerden haritalara veya web adreslerine doğrudan erişim linki vermelidir.

Bunun yanında adresi gizli tutulması gereken (kadın konukevi, KBRM, BSRM gibi) hizmet birimleri için erişim ihtiyacı olanlara ilişkin irtibat noktalarının iletişim bilgileri temin edilmeli ancak bu birimlerin açık adreslerinin açıklanmaması gerekmektedir. Tablolar halinde verilecek toplu bilgi yanında detaylı açıklama gerektiren hususlar da tablolara ek olarak verilmelidir. Bunun yanında basılı materyaller tek bir il/ilçe haritası üzerinde işaretleme yöntemi ile de hizmet veren kurumlar gösterilebilir.

Hizmet Kataloglarının Oluşturulmasında Kurumlararası İşbirliği

İl veya ilçede hizmet kataloglarının hazırlanması Koordinasyon Sekreteryaasının görevidir. Ancak bu belgelerden beklenen etkinin gerçekleştirilmesi ancak her kurumun kendi hizmetlerine ve hizmet kataloğunda yer alacak bilgilerine ilişkin tüm detayları temin etmekle mümkündür. Bu itibarla hizmet katalogları tüm kurumların katılımı ve desteği ile hazırlanmalıdır. Bu süreçte kurumlar kendi irtibatlı oldukları kurumları veya irtibat kurmaları gereken kurumların bilgilerinin de hizmet kataloglarında yer almasını sağlayabilir.

→ **Grup Çalışması:** İl / ilçe hizmet kataloğu oluşturma

Örnek İl Hizmet Kataloğu

		KURUM	
		ASPİM	KIZILAY
TÜRÜ		KAMU	STK
HİZMET ALANLARI		Bakım, danışmanlık, barınma, ayni/nakdi yardım.....	Gıda, hijyenik malzeme yardımı
HİZMET BEDELİ		Ücretsiz hizmet veriyor	Ücretsiz
Hizmetten yararlanma koşulları		Mahkeme kararı, sosyal inceleme neticesinde korunma ihtiyacı olduğu kabul edilmek...	Muhtardan belge
İLETİŞİM BİLGİLERİ	Telefon	123413241345	123123112312
	e-mail	agd@aspim.gov.tr	ankarakizilay@kizilay.org
	Adres	Asd cad. No: 12 ANKARA	ankarakizilay@kizilay.org
İNTERNET ADRESİ		www.aspim.gov.tr	www.kizilay.org
YETKİLİ KİŞİ		Mehmet SARIÇİZMELİ	Ali VELİ

Modül > 8

Çocuğa Karşı Şiddeti İzlemek ve Önlemek İçin Göstergeler

MODÜLE GENEL BAKIŞ

Amaç

Modülde amaç; çocuğa karşı şiddetin (ÇKŞ) önlenmesi amacıyla 'şiddet göstergelerinin' tanınması ve izlenmesi için temel bilgilendirmelerin yapılmasıdır. Aynı zamanda; Çocuk Koruma Kanunu merkez koordinasyonu ve yerel koordinasyonları ile STK'ların ortak izleme yaparak ÇKŞ önleme konusunda STK'ların nasıl çalışabileceği konusunda bilgilendirme yapmaktır.

Hedefler

8. Modül katılımcıların aşağıdaki hususlarda bilgilendirmeyi ve bilinç seviyelerini arttırmayı hedeflemektedir:

- Şiddet göstergeleri
- Şiddet göstergeleri ile izleme ve raporlama yapılması
- Şiddet göstergeleri ile izlemede STK'ların sorumlulukları ve rolleri
- ÇKK merkez ve il koordinasyon mekanizmalarının rol ve sorumlulukları ile STK'lar ile ortak çalışma önerileri

ÇOCUĞA KARŞI ŞİDDET (ÇKŞ) VE ÇOCUK HAKLARI YASAL ÇERÇEVESİ

→ **Grup Çalışması:** Çocukları Şiddetten Koruma Alanında STK'larla işbirliği

ÇKŞ ile ilgili bir çok tanım bulunmaktadır. Bunların hepsi eşit olmayan güç ilişkilerine gönderme yapmaktadır. Örneğin, ekonomik konum, sosyal konum, fiziksel güç, zeka ve eğitim durumu, toplumsal cinsiyet rolleri, kültürel konum ve dini adetler çocuğa karşı şiddet ile ilgili güç dengesini çocukların lehine ya da aleyhine kaydırabilecek durumlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bilgi Notu

Şiddet çocukları ruhsal olarak nasıl etkiliyor?

Şiddet gören çocuğun ölüm ve sakatlanma riski vardır. Bunun yanı sıra, ruhsal gelişimsel anlamda çocuğun şiddetten etkilenmeme olasılığı yoktur; her şiddet yaşantısı çocukta değişen derecelerde ruhsal iz bırakır. Şiddetin çocuklar üzerindeki etkileri yıllar sonra bile çocuğun yaşam kalitesini bozabilir. Bu etkiler şunları içerir:

- Beyin gelişimindeki değişiklikler, yaralanmalar, berelenmeler ve kırıklar gibi fiziksel sağlık sorunları.
- Öğrenmeyle ilgili sorunlar ve zekâ gelişiminin engellenmesi.
- Ruh sağlığı sorunları ve bozuklukları (travma sonrası stres bozukluğu, depresyon, kaygı bozuklukları, kendine zarar verme isteği, vd.)
- Başka kişilerle ilişkilerde güçlükler yaşama.
- Alkol, uyuşturucu kullanma veya çok genç yaşta cinsel ilişkide bulunma gibi riskli davranışlar sergilemeye daha çok eğilimli olma.
- Kişilik gelişiminde sorunlar ve sapmalar.

Kısaca eşitsizliğin ve ayrımcılığın olduğu her yerde ÇKS olduğunu söylemek yanlış olmaz. Tıpkı kadına karşı şiddetin kadına karşı ayrımcılık olarak tanımlanması gibi ÇKS'nin de çocuğun gelişmekte olması, görelili olarak güçsüz olması, yaşı ve toplumdaki konumu nedenleriyle uygulandığı gerçeğini ve çocuğa karşı ayrımcılık olduğunu bilmek önem taşımaktadır.

Birleşmiş Milletler (BM) Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (ÇHS, özellikle bu belgenin 19, 34 ve 37. maddeleri), ÇHS'nin bir parçası olan BM Çocuk Hakları Komitesi'nin genel yorumları (özellikle 8 ve 13 nolu genel yorumlar¹), Çocuk İstismarının Önlenmesi ile ilgili Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Raporu (2002), 1993 tarihli Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesi gibi diğer insan hakları anlaşmaları ve belgeleri şiddetin tanımlanması konusunda yeterince bilgi sağlamaktadır.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 19. maddesi ve Çocuk Hakları Komitesi'nin çalışmaları uyarınca, Birleşmiş Milletler Çocuğa Karşı Şiddet Araştırması'nın (UNVAC) amaçları çerçevesinde çocuğa karşı şiddet aşağıdaki gibi tanımlanmıştır:

Çocuğa karşı şiddet “çocuk istismarı ve çocuklara kötü muamele, sorumluluk, güven veya güç ilişkileri bağlamında, çocuğun sağlığı, yaşamı, gelişmesi veya onuru açısından fiili veya potansiyel zararlar sonucunda her tür fiziksel veya duygusal kötü muameleyi, cinsel istismarı, ihmali veya ihmalkar davranışı, ticari veya başka amaçlı sömürüyü kapsar.”

Bu tanım ne kadar açıklayıcı olsa da, bu tanımları parçalarına ayırmak ve parçaların içerisinde neler olduğunu bilmek hem ÇKS'in ne kadar geniş ve karmaşık bir konu olduğunu anlamamızı kolaylaştıracak hem de ÇKS konusunda izleme yaparken nelere dikkat etmemiz gerektiğini bize gösterecektir.

UNVAC Araştırması şiddetin gerçekleştiği beş temel ortamı da ortaya koymuştur. Bu ortamlar, şiddetin ortaya çıkabileceği izleme alanlarını anlatmaktadır.

1. Evde veya aile içinde şiddet
2. Okullarda ve eğitim ortamlarında şiddet [örneğin, şiddete dayalı ve aşığılayıcı disiplin önlemleri; fiziksel, duygusal ve cinsel taciz ve şiddet ile birlikte özel (askeri okullar dahil) ve devlet okullarındaki zorbalık bu kapsamda yer almaktadır].
3. Kurumlarda şiddet (her türlü kurum bakımı, koruyucu aileler ve çocuklara bakılan diğer ortamlar, sığınma evleri, engelliler ve gençlere yönelik kurumlar gibi alternatif bakım kurumları ve ceza infaz kurumları gibi kurumlarda şiddet uygulamaları bu kapsamdadır).
4. Çalışma ortamlarında şiddet (ev işlerinde çalışan, zorla çalıştırılmak veya cinsel sömürde kullanılmak üzere alıkonulan, seks turizmi dahil ticari amaçlı cinsel sömürüye maruz kalan ve tehlikeli koşullarda çalıştırılan çocukların uğradıkları şiddet bu kapsamdadır).
5. Toplumda ve sokaklarda şiddet (savaş durumları dışında, kanunla ihtilafa düşmüş çocuklar/suçta sürüklenmiş çocuklar, çeteler tarafından uygulanan şiddet ve örgütlü suçta karışan gençler bu kapsamdadır. Ayrıca, aynı kapsamda, özel güvenlik görevlilerinin uyguladığı şiddet ve zararlı geleneksel uygulamalar da girmektedir. Medyada, bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılarak gerçekleşen ÇKS de bu alanda ele alınır).

1 BM Çocuk Hakları Komitesi'nin tüm genel yorumlarına UÇM'nin Çocuk Hakları İzleme Raporlama web sitesinden ulaşabilirsiniz: <http://www.cocukhaklariizleme.org/kategori/ceviriler>

ÇKŞ değişik nedenlerle gizli ve görünmez olarak kalsa da her çocuğun hayatında bir şekilde gerçekleşmektedir. Bazı çocukların hayatında ise daha fazla yer alabilmektedir. Farkında olarak ya da olmayarak bazı gruplara ait çocukların maruz kaldıkları ayrımcı bakış açısı ve uygulamalar onları şiddete uğramaya daha yakın hale getirmektedir.

Bilgi Notu

ÇHS'ye ve Avrupa Konseyi'nin birçok anlaşmasına taraf Türkiye bakımından uluslararası çocuk haklar hukukundan² doğan temel yasal yükümlülükler:

- Bütüncül yasal koruma;
  - * hiçbir yasal açık bırakmadan formüle edilmiş ve her ortamda şiddetin her türünün yasaklandığı kanun maddeleri,
  - * şiddet riskini azaltacak/yok edecek önleyici kanun maddeleri,
  - * şiddet uygulayanlara kovuşturma,
  - * ceza ve idare hukukunda caydırıcı hükümler,
  - * tamamıyla fonlanmış önleme, koruma ve rehabilitasyon hizmetleri için yasal temel,
  - * özel koruma önlemleri alınması gerekenler başta olmak üzere tüm grup çocukların farklı iletişim ihtiyaçları göze alınarak oluşturulmuş, çocukların misilleme korkusu olmadan ilk elden kullanabilecekleri şikayet mekanizmaları için yasal alt yapı,
  - * düzenli aralıklarla kurumlar tarafından yasaların uygulanıp uygulanmadığını izleme ve raporlama ile ilgili yasal alt yapı,
  - * ÇKŞ mağdurları için ulaşılabilir, parasız, zamanında, çocuğun gelişimsel özel durumunu gözeten ve etkin bir yasal çözüm ve tazminat sistemi.
- Bütçesi olan ÇKŞ önleme ulusal stratejisini parlamento düzeyinde kabul edip uygulama
- Çocuğun yasal koruma altındaki hakları, şikayet ve tazminat mekanizmaları, çocuğa karşı şiddeti önleme ve koruma mekanizmaları ile ilgili genel kamuya ve özellikle çocuklara bilgilendirme yapılması [değişik engelli grup çocuklar (duyma, görme, zihinsel, vd), değişik gelişim aşamasındaki çocuklar (erken çocukluk, ergenler, vd), değişik dil grupları (mülteciler, sığınmacılar, göçmenler, azınlık gruba mensup çocuklar)]
- Çocuklarla/çocuklar için çalışanların (özellikle kamu çalışanları) çocukların yasal güvence altındaki şiddetten korunma hakları ve çalışanların çocuklara karşı yükümlülükleri ile ilgili eğitim ve bilgilendirme/yönlendirme programları ve çalışmaları (sağlık, hukuk, sosyal hizmet, eğitim, kolluk, çocuk bakımı, vd)

2 Çocuk Hakları Komitesi'nin özellikle 8 (fiziksel ceza ve diğer insanlık dışı muamele yasağı) ve 13 (çocuğun şiddetten masun olma hakkı) nolu genel yorumları (www.cocukhaklariizleme.org web sayfasından ulaşılabilir) ile Komitenin Türkiye ile ilgili sonuç gözlemleri, Avrupa Konseyi Sosyal Haklar Komitesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları.

Bilgi
Notu**Türkiye'deki yasal durum:**

Türkiye Barolar Birliği ve UNICEF'in hazırladığı "Birleşmiş Milletlerin Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi ile Türk Hukuk Mevzuatı Karşılaştırmalı Analizi"nden alınmıştır.³

Çocukların buldukları bütün ortamlar bakımından, doğrudan çocuklara yönelik fiziksel ceza uygulanmasını ya da çocuklara yönelik fiziksel, cinsel ve duygusal istismar teşkil edecek eylemleri yasaklayan özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliğinde olduğu gibi açık ve özel bir düzenleme ile ev, okul, sosyal hizmet kuruluşları veya özgürlüğün kısıtlandığı kurumlarda, çocuklara karşı fiziksel, cinsel veya duygusal her türlü şiddet eylemi yasaklanmalıdır.

Çocuklara yönelik şiddet içeren eylemleri suç olarak düzenleyen hükümler, fiziksel ve cinsel şiddet yanında duygusal istismar ve ihmâl ya da ihmalkâr muamele dahil her türlü istismar ve kötü muameleyi kapsamalıdır.

Suç mağduru çocuklar için zararlarının karşılanması konusunda, Devletin objektif sorumluluğuna dayalı bir tazminat talep etme olanağı bulunmamaktadır.

Çocuk koruma mekanizmaları mevzuatta önleyici değil, daha ziyade risk gerçekleşikten sonra sorunu ortadan kaldırmaya yönelik düzenlenmiştir. Önleyici mekanizma ve hizmetler kanunla tanımlanmalıdır.

Bildirim yükümlülüğü, çocuğun korunması için en uygun yolun izlenmesini; çocuğun görüşünün alınması, özel hayatın korunması gibi ilkelerin de uygulanmasını sağlayacak biçimde ayrıntılı olarak düzenlenmelidir. Bu tür bildirimleri alma görevi il müdürlüklerine bırakılmamalı, bu konuda uzman personelin istihdam edildiği bir sosyal hizmet kuruluşu kurulmalı, çocuk korunmaya alındıktan ve adli sürece hazırlandıktan sonra adli sistemin harekete geçirilmesini sağlayacak bir mekanizma öngörülmalıdır.

Şiddet, istismar vb. olayların belirlenmesi, bildirimi, sevk ve başvuru yolları, tedavi ve takibi ve adli makamların olaya el koyma süreci özel bir yönetmelik ile düzenlenmelidir.

Yasalarda; çocuklara bakım hizmeti veren kurumlarda, alternatif sistemlerde, güvenlik teşkilatında, çocuk mahkemelerinde ve benzeri kurumlarda görev yapanlar için, daha önce şiddetle ilgili herhangi bir sicile sahip olmama koşulu da dahil asgari standartlar belirlenmeli ve sosyal hizmet uzmanları, sağlık görevlileri, hukukçular, hakimler, güvenlik görevlileri, infaz kurumlarında çalışanlar ve benzeri görevlerde olanların hepsinin çocuk hakları konusunda eğitimli olmaları koşulu aranmalı veya bu konudaki eğitimlere katılmaları zorunluluğu getirilmelidir.

Şiddet ve suistimale maruz kalan çocuklara ilişkin haberlerde özellikle gizlilik kuralına uyulmadığı göz önüne alınarak, medyaya ilişkin yasal düzenlemelerdeki yaptırımlar artırılmalı veya alternatif başka yasal yaptırımlar getirilmelidir.

3 Prof. Dr. Turgut Tahranlı et al (2011). Birleşmiş Milletlerin Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi ile Türk Hukuk Mevzuatı Karşılaştırmalı Analizi. UNICEF Türkiye & Türkiye Barolar Birliği. Retrieved from <http://www.unicef.org.tr/tr/knowledge/detail/879/birlesmis-milletler-in-cocuk-haklarina-dair-sozlesmesi-ile-turk-hukuk-mevzuati-karsilastirmali-analizi>

Bilgi
Notu**Çocuk Hakları Komitesi'nin Türkiye ile ilgili Sonuç Gözlemleri'nde Veri Toplama ile İlgili Altını Çizdiği Noktalar**

Komite, çocuk yoksulluğu ve iyi olma hali, çocuk işçiliği, engelli çocuklar, zarar ve risk davranışları gibi alanlara yönelik yetersiz veriler hakkında kaygılarını sürdürmektedir. Ayrıca, Taraf Devletteki tüm çocukların haklarından eşit faydalanmalarını izlemeye yardımcı olacak cinsiyet, coğrafi konum, etnik ve sosyo-ekonomik altyapı şeklinde ayırıştırılmış veri eksikliğinden kaygılanmaktadır.

Komite, Taraf Devleti özellikle çocuk yoksulluğu ve iyi olma hali, çocuk işçiliği, engelli çocuklar, zarar ve risk davranışları gibi alanlarda düzenli ve güncel veri sağlayacak ve Sözleşmenin uygulanması için çocuk haklarının, politika ve program tasarımının gerçekleştirilmesinde edinilen gelişimi değerlendirmeye temel olarak toplanan verileri analiz edecek kapsamlı bir veri toplama sistemi oluşturmasını teşvik etmektedir. Bilgiler, tüm çocukların durumlarına ilişkin analizi kolaylaştıracak yaş, cinsiyet, coğrafi konum, etnik ve sosyo-ekonomik altyapı gibi bölümlere ayrılmalıdır.

Sonuç gözlemlerinin tümüne buradan ulaşabilirsiniz:

<http://www.cocukhaklariizleme.org/>

Göstergeler ile izleme

İnsan haklarının hayata geçmesi için göstergelerin önemi yaygın olarak kabul görmüş ve Engellilerin Haklarına Dair Sözleşme'nin 31. Maddesinde yer aldığı gibi insan hakları antlaşmaları ile düzenlenmiş olmasına rağmen göstergelerin kullanımı henüz sistematik hale gelmemiştir.

Sözleşmeler yasal dil ile yazılı insan hakları standartları temelinde reçete tipi bir anlatıma sahip oldukları için politikaların, programların, faaliyetlerin hazırlanmasına ve uygulanmasına cevap verebilir nitelikte değildir. Bu yasal standart ve prensipler somut ve işlevsel mesajlara dönüştürülmek durumundadır. Bu somut mesajlar göstergelerdir.

Devletlerin kendilerini yasal ve siyasi olarak bağladıkları insan hakları sözleşmelerinin ve diğer insan hakları araçlarının uygulayıp uygulamadıklarının ölçülmesi düşüncesi ilk kalkınma düşünürlerinden olan J.K. Galbraith'in de çok güzel bir şekilde belirttiği gibi "bir konu eğer sayılmıyorsa/ölçülmüyorsa, o konu gözden kaçır" anlayışından doğmuştur. Dolayısıyla ölçülüp görünür hale gelen konularda ilerleme sağlanıp sağlanmadığını tespit edebiliriz.

Bir olayın zaman içinde düzenli bir şekilde değişiminin ölçülmesini içeren izleme faaliyetini yapabilmek ve ulaşmayı arzuladığımız amaçlara yönelik değişim sürecini yönetebilmek için, belirli bir amaca yönelik hedefleri açık ve anlaşılır bir şekilde ifade etmemiz, bunlar için gerekli araçları harekete geçirmemiz, ayrıca bu araçları arzulan sonuca dönüştürecek politika araçları ve mekanizmaları tespit etmemiz gerektiği ortadadır.

Devletlerin insan hakları yükümlülüklerini ölçmek için bu açık ve anlaşılır hedefleri ölçülebilir göstergelere dönüştürme talebi kendi başına ayrı bir çalışma olmaktan ziyade, daha temel ve sistematik bir süreç ile devletlerin hakları uygulama, bu uygulamayı izleme ve bu sürecin içerisinde hakların hayata geçmesini sağlama anlayışının ayrılmaz bir parçasıdır.

Bu anlayışla, STK'ların da göstergeler, eşikler ve amaçlar belirleyerek hükümetlerin bu haklardan doğan yükümlülüklerini uygulayıp uygulamadıklarını izlemesi ve raporlayarak uygulama sürecine destek vermesi gerekmektedir (bkz Çocuğa Karşı Şiddeti İzleme Akış Şeması).

Çocuğa karşı şiddet önleme göstergesi çocuk hakları norm ve standartları ile ilişkilendirilebilecek bir nesne, olay, faaliyet ya da sonucun durumu ile ilgili kendine özgü bir bilgidir. Bu bilgi çocuk hakları ilkelerini ve endişe alanlarını yansıtır ve çözüm için ipucu sağlar. Çocuğun şiddetten masun olma haklarının uygulanması ve teşvikini izlemek ve değerlendirmek için kullanılır. (Uyarlanan kaynak: BM İnsan Hakları Göstergeleri Kılavuzu, 2012)

İnsan hakları standart ve normlarına dayalı göstergelerin geliştirilmesi birçok konuda STK'ların elini güçlendirir. Kamu yönetimi ile gelişecek diyalogda ve göstergeler ile izleme yapıldığında bir taraftan yükümlülük sahibi güçlendirilirken bir taraftan da hak sahiplerine haklarını arama ve talep etme yolunda destek verilmiş ve güçlendirilmiş olacaktır.

Her gösterge setinde kullanıcı için genel bir bilgi verildikten sonra bir tablo içinde yerel ve ulusal izleme ve savunuyu güçlendirebilecek gösterge soruları devletin üç temel yükümlülüğüne (saygı duyma, koruma, hayata geçirme) denk gelen üç grup içerisinde (yapısal, süreç ve sonuç göstergeleri) ve her grubun içinde atılması gerekli dört temel adımın altını çizerek verilmiştir.

Bilgi Notu

İzleme ile İlgili Temel Bazı Tanımlar

İzleme bir olayın zaman içinde düzenli bir şekilde değişiminin ölçülmesidir.

Ulaşılması istenen amaçlara yönelik değişim sürecini yönetebilmek için amaçlara uygun hedefleri açık ve anlaşılır bir şekilde ifade etmek, bunlar için gerekli araçları harekete geçirmek, ayrıca bu araçları arzulan sonuca dönüştürecek politika araçları ve mekanizmaları tespit etmek için gereklidir.

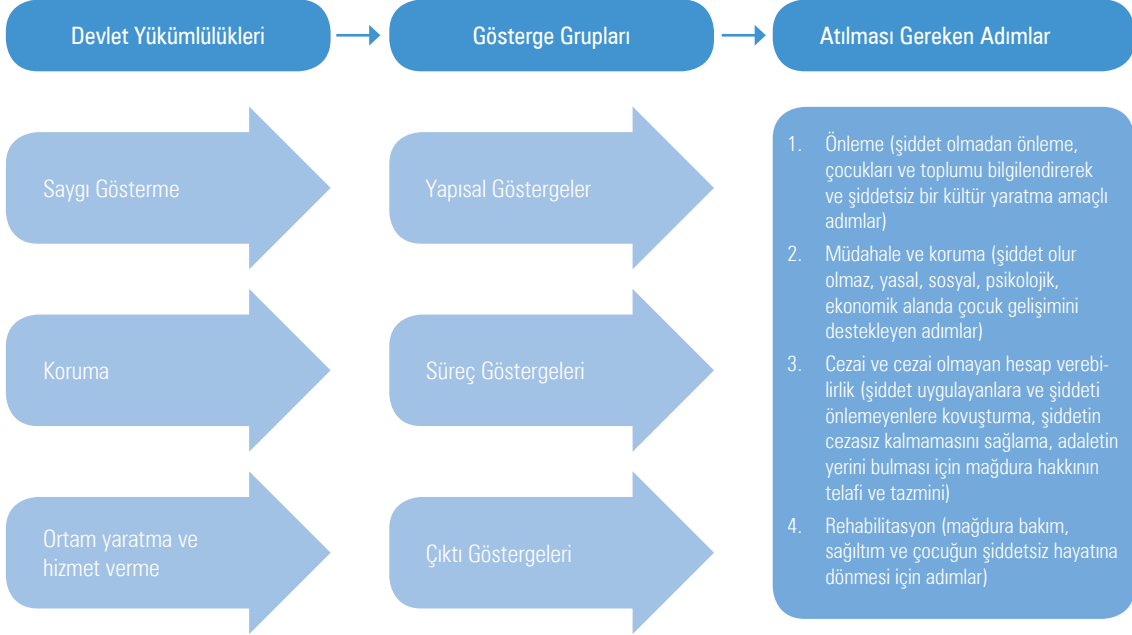
Gösterge basit bir kanıtın gerçekliğe dair veri olarak açıklanan ve var olan bir durumu tanımlamak ve bir zaman dilimi içerisindeki değişimi/eğilimi gösteren sayısal ve/veya sayısal olmayan ifadeler, gösterge olarak adlandırılmaktadır.

Ayrıştırılmış veri hangi grupların özellikle ilgilenilmesi gerektiğini, ya da muhtemel hak ihlaline karşı korumasız olduğunu; hangi grupların hizmetlere ya da koruma kurumlarına ulaşmada haksızlık yaşadığını/sıkıntı çektiğini; hangi davranış ve uygulamaların teşvik edilmesi ve desteklenmesi, hangilerinin durdurulması ya da değiştirilmesi gerektiğini; hangi hizmetlerin sunumunda değişiklik yapılması ve değişikliğin hangi yollarla yapılması gerektiğini ve hangi parasal mekanizmaların daha fazla ilgilenilmesi gereken ve/veya hizmet ihtiyacı olanların aslında daha fazla destek almasını sağlamak için gerekli unsurları belirlemenize yardımcı olabilir.

Ayrıştırılmış veri, hak ihlaline dair bazı gruplara yönelik risk faktörlerini, nelerin insanların hak ihlaline maruz bıraktığını, ihlallerin kendini nasıl/ne şekillerde gösterdiğini, ihlallerin görülme sıklığını ve şiddetini, ve hükümetlerin bunlara nasıl yanıt verdiğini anlamamıza yardım eder.

Raporlama, Çocuğa Karşı Şiddetin Göstergelerle İzlenmesi sürecinde toplanan verilerin incelenmesi, ayrıştırılması ve çözümlenmesi ile elde edilen bilgi ve belgelerin derlenerek belirli bir format içinde yazılı hale getirilmesidir.

Göstergelerle ilgili yükümlülük ve atılması gerekli adımlar çerçevesini aşağıdaki grafikte görebilirsiniz:

Gösterge tablosu da şu şekilde görünmektedir:

(Not: Tüm göstergeler ayrımcılık zemini olabilecek özellik ve konumlara göre ayrıştırılmalıdır; örneğin, cinsiyet, yaş, engellilik, etnik köken, sosyal durum, taşra/kent vb. Ayrıştırma olmadan dezavantajlı grupların yaşadıkları zorluklar görülemez.)

Göstergeler	Atılması gereken adımlar	Ulusal Düzey	Yerel Düzey
Yapısal göstergeler	Önleme	Yapısal göstergeler yasal, siyasi, kurumsal, mali altyapının ve taahhütlerin olup olmadığına bakar, örneğin gerekli yasal düzenleme var mı? Yoksa yasal açık kapatıldı mı? Yeterli bütçe ayrılmış mı? Çocuğa karşı şiddet ile ilgili önleme, koruma, hesap verebilirlik, rehabilitasyon kurumları, kurumlar arası koordinasyon vb. var mı? Haklarının hayata geçmesini kolaylaştırıcı kurumsal yapılar, sistemler, mekanizmalar var mı?	
	Koruma		
	Hesap Verebilirlik		
	Rehabilitasyon (eski sağlığına döndürme ve toplumsal hayata yeniden katılma)		
Süreç göstergeleri	Önleme	Yasama, yürütme ve yargı tarafından gösterilen çabayı ölçer, hakların hayata geçmesi için atılması gereken adımların atılıp atılmadığını, yapısal göstergelerde tanımlanan kurumlar, sistemler, mekanizmaların süreç içinde nasıl çalıştığını anlamamızı sağlar. Devlet tarafından çocukların şiddetten masun olma hakkı çerçevesinde koyduğu hedefi yerine getirmek için gösterdiği çaba ile ilgilidir, sonuç ölçmez.	
	Koruma		
	Hesap Verebilirlik		
	Rehabilitasyon (eski sağlığına döndürme ve toplumsal hayata yeniden katılma)		
Sonuç göstergeleri	Önleme	Çocukların şiddetten masun olma hakları ile ilgili politikalar ve programların sonuç verip vermediğine bakar. Bu göstergeler, çocukların hayatlarında doğrudan değişimi ölçmeyi amaçlar. Yapısal ve sürece dair yapılanların çocuğun hayatı üzerindeki etkisine odaklanır. Ölüm hızı, sakatlanma oranı, istismar ve ihmâl yaygınlığı, görünme sıklığı gibi sonuçları ölçer.	
	Koruma		
	Hesap Verebilirlik		
	Rehabilitasyon (eski sağlığına döndürme ve toplumsal hayata yeniden katılma)		
Gerekli bilgilerin toplanması için kullanılacak kaynaklar ve araçlar	Türkiye'de çocuğa yönelik şiddet hakkında veri sahibi olan ve hizmet verme yükümlülüğü olan kamu kurumlarının kapsayıcı olmayan listesine bakabilirsiniz.		

Bilgi Notu

İzleme ve zaman

- a) İzleme zaman içinde düzenli bir şekilde değişimin ölçülmesidir.
- b) Bu nedenle sürekli yapılması gerekir.
- c) Kamu yönetiminin asli görevlerindedir.
- ç) İzleme sonuçları kamu ile paylaşılmazsa (raporlama) izleme yapılmasının önemi kalmaz.

STK'lar ile çalışma

Sivil toplum kuruluşları (STK) faaliyetleriyle sadece bir demokrasinin kuruluşunda değil, aynı zamanda devamında işleyen ve gelişen bir demokrasi olması açısından önemli bir unsur olarak kabul edilmektedir.

STK'lar yerel, ulusal veya uluslararası düzeyde faaliyet gösteren kar amacı gütmeyen, gönüllü gruplardır, yani bağımsız, halkın içinden vatandaşlardan, sorunları doğrudan yaşayan ya da gören hisseden kişilerden, alanlarında uzman olmuş kişilerden oluşur STK'lar. Genellikle, kurucuları tarafından sorun yaşandığı tespit edilmiş; endişe duydukları konularda (çocuk/kadın/engelli/vd. insan hakları, sağlık, eğitim ve çevre koruma gibi) çalışırlar ve olmuş ya da olabilecek sorunlar ortaya çıkaran erken uyarı mekanizmaları ya da dışarıdan bağımsız uzman bir göz olarak ya da doğrudan hizmet boşluğunu doldurarak çalışabilirler. STK'lar yüzyıllardır hükümetler veya hükümet dışı ortaklarla (özel sektör ve üniversiteler gibi) işbirliği içinde sosyal hizmet de sunmaktadır.

Sivil toplum örgütlenmesi kendi adına bir insan hakkıdır: barışçıl toplanma ve örgütlenme özgürlüğü hakkı. Uluslararası ve ulusal yasal temelleri arasında BM Şartı'nın 71. maddesi, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 20. Maddesi, Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Anlaşması'nın 22. maddesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 11. maddesi, Kadına Karşı Her Turlu Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi'nin 7. maddesi, Engelli Hakları Sözleşmesi'nin 29. maddesi, Tüm Göçmen İşçilerin ve Ailelerinin Korunması Sözleşmesi'nin 40. maddesi, ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı'nın insani boyut siyasi taahhütleri (Kopenhag Konferansı 9.3 ve 10.3 paragrafları gibi), Medeni Kanun, Vakıflar Kanunu, Dernekler Kanunu, vd. sayılabilir.

Çocuklar ile ilgili ise bir çocuk hakkı olarak ÇHS'nin 15. maddesi diğer tüm insanlık ailesi üyeleri gibi çocukların da aynı şekilde barışçıl toplanma ve örgütlenme özgürlüğü hakkı olduğunu yasal garanti altına alır. Türkiye'de Dernekler Kanunu'nun 3. maddesi de bazı kısıtlamalarla çocuklar için örgütlenme özgürlüğü hakkını garanti etmiştir. ÇHS'nin 45. madde a ve b fıkraları ise alanında uzman sivil toplum örgütlerine Sözleşme'nin izlemesi görevini tanımıştır. Bu STK'lara çocuk hakları ve çocuğa karşı şiddeti izleme ve raporlama konusunda özel bir sorumluluk yüklemektedir.

STK'ların çocuk koruma merkez ve yerel koordinasyonlarında yer alması ise ilgili yönerge⁴ dahilinde öngörülmüştür. Merkezi Koordinasyon Alt Çalışma Gruplarında (madde 9), İl Koordinasyonunda (madde 11(4) ve (6)), İl ve İlçe Koordinasyon Alt Çalışma Gruplarında (madde 20) ve doğası gereği Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarını İzlemede STK'larla ortak çalışma kabul edilmiştir.

STK'lar kendi başlarına ya da ortaklarla veya hükümet ile işbirliği içinde olsun, hem sosyal hizmetlerin sağlanmasında hem de halkın bilgilenebilmesi, konuşulması zor konuların konuşulmasını teşvik, hizmet eksiklerinin tespiti gibi pek çok konuda farklı bir çok avantaj sunar.

4 Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbirlerin Yerine Getirilmesi Amacıyla Kurulan Merkezi, İl ve İlçe Koordinasyonlarının Çalışma, Usûl ve Esasları Yönergesi

Bunlardan bazıları aşağıdaki gibi listelenebilir:

- Genellikle halkın gözünde büyük ölçüde meşruiyet kazanmışlardır;
- Kamu yönetimi tarafından ilk etapta fark edilemeyen, kendi seslerini duyurma konusunda güçsüz grupların temsil edilmeyen endişelerini ve bu özel grupların ihtiyaçlarını iyi bilir ve kamu yönetimine duyurabilirler;
- Çalıştıkları gruplarla kamu yönetiminin kurabileceğinden daha yoğun ve kapsamlı iletişim ağları vardır;
- Üyelerinin ve temsilcilerinin çalıştıkları alanla, alanın zorluklarıyla, sorunu doğrudan yaşayan kişilere dair teknik ve deneyime dayalı uzmanlıkları vardır;
- Daha maliyet-etkindirler.

STK – Kamu Ortaklıkları ve İşbirliğinin İşe Yaramasını Sağlayan Nedir?

- Yapılan temel iş ve uygulamadaki benzerlik
- Aynı ya da benzer hedef kitle ya da benzer sorunlar
- Kurumlar arasındaki uzmanlık ve profesyonelliğe saygı
- Sunulan faaliyet ve hizmetlerde uyumluluk
- Birbirlerinin rollerini destekleyen bir işbirliği ve ortaklık
- Düzenli işbirliğini teşvik edici iletişim
- İşbirliğine ve ortaklığa hazır olma
- İyi niyet ve görüş farklılıklarının nedenini anlama gayreti
- Çocuk koruma sivil toplum kuruluşları ile ortak çalışma konusunda mevcut modellerin varlığı

Ortaklık ve İşbirliği Zorlukları Nelerdir?

- Farklı yükümlülükler ve uygulama perspektifi algısı
- Mesleki uzmanlıklara güvensizlik
- Yöneticilerin farklı örgütsel hedeflere angaje olması
- Mevcut işbirliği modelinin tüm sektörlerde aynı şekilde uygulanabileceği algısı

Bilgi Notu

Çocuğa Karşı Şiddeti Önlemek için Ortaklık Ağı

UNICEF Türkiye'nin desteğiyle 2011 Temmuz ayında kurulan ağın amacı, Türkiye'de çocukların yararına faaliyet gösteren, ulusal veya yerel sivil toplum örgütleri (STÖ), Üniversiteler ve meslek örgütlerinin çocuğa karşı şiddeti önlemeye yönelik hak temelli izleme ve savunu çalışmalarını kolaylaştırmak ve desteklemektir.

Ortaklık Ağı; çocuklara yönelik şiddeti önlemede sivil toplumun izleme ve savunu rolünü güçlendirmek üzere çalışır. Ağ, çalışmalarında çocukların haklarını yasal garanti altına alan, başta Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme olmak üzere, ulusal ve uluslararası yasaları temel alır ve çalışmalarına yön verir. Ortaklık Ağının faaliyetleri, bilginin ve eğitimin çocuk haklarını gerçekleştirmede güçlü bir araç olduğu inancına dayalı olarak planlanır. Bu nedenle bilginin en yaygın şekilde dağıtımını ve ulaşılabilir olmasını sağlayıcı çalışmalar yapılır. Ağ yerel STÖ'ler ile ulusal ve uluslararası STÖ'leri birbirine yaklaştırarak, yeni bilgi teknolojileri aracılığı ile bilgi dağılımını kolaylaştırarak, yönlendirme ve destek mekanizmaları kurarak STÖ'leri güçlendirir.

Bilgi
Notu**ÇKŞ İzleme Örnekleri**

Ülke Ölçeğinde Örnek - İskoçya: “Her Çocuğun Hakkını Vermek/Her Çocuk için Doğru Olanı Yapmak (GIRFEC)” yaklaşımı/politikası İskoçya Parlemtosu tarafından kabul edilen ulusal stratejilere ve sonuca (ekonomi, sağlık, eğitim, vd) katkı vermek için BM Çocuk Haklarına dair Sözleşme ışığında hazırlanmış göstergeleri de içeren bir ulusal çocuk politikasıdır. Bu politika STK'lar ve çocukların süreçlerin en başından itibaren katılarak destek verdiği bir politikadır. Çocukla ilgili sektörlerin her biri için katılımcı süreçlerle geliştirilmiş çocuk koruma ve izleme göstergeleri ışığında bilgi toplama ve kamu ile paylaşma sistemini de içermektedir. Bunun dışında her çocuktan sorumlu kurumların GIRFEC yaklaşımını izleme ve değerlendirme araçları, çocuk hakları temelinde hazırlanmış çocuğun iyi olma hali indeksi, yıllık çocukların durumu raporlarını içermektedir.

<http://www.scotland.gov.uk/Topics/People/Young-People/gettingitright>

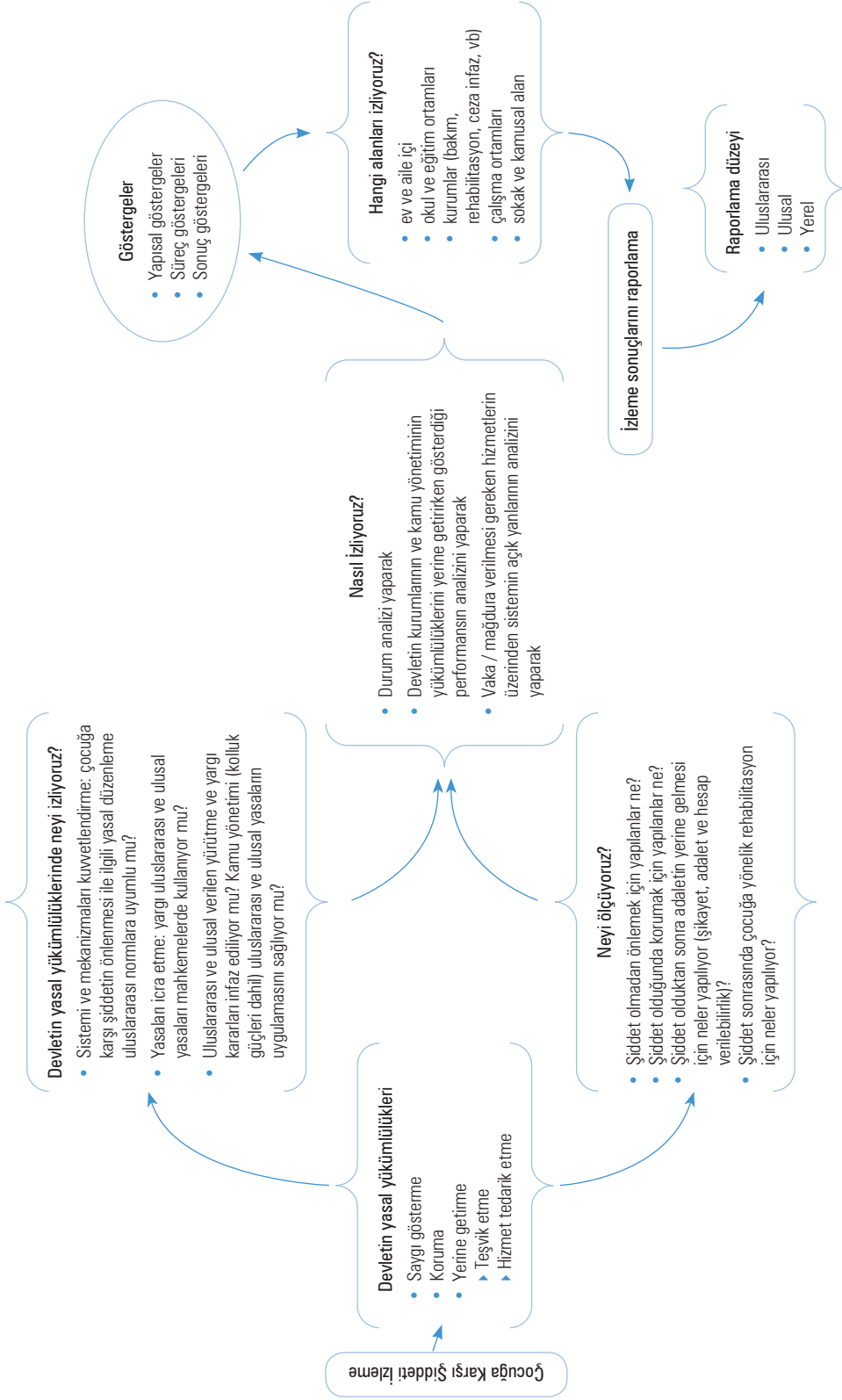
STK Ölçeğinde Örnek - Çocuğa Karşı Şiddeti İzleme Haritası: Uluslararası Çocuk Merkezi'nin, 2007 yılında Avrupa Birliği Komisyonu tarafından sağlanan fonla desteklenen “Çocuk Haklarının Türkiye’de İzlenmesi ve Raporlanması” Projesi, 2009-2010 döneminde websitesinin yenilenmesi ve çocuk haklarının izlenmesi ile devam etmiştir (www.cocukhaklariizleme.org). 2005 yılından bu yana 11 ulusal gazete ve haber ajansında çocuk hakları ile ilgili olarak çıkan haberlerinin derlendiği aylık çocuk hakları haber bültenleri artık bu websitesi üzerinden basın mensupları, akademisyenler, sivil toplum kuruluşları, devlet kuruluşları ve hükümetlerarası kuruluşlarda çalışan 2,500’ü aşkın kişiye ulaşmaktadır.

2010 yılında, websitesine ek, çocuğa karşı şiddeti izleme haritası çalışmaları başlamıştır. Test yayınlarından sonra 2011 yılında kullanıma giren harita, çocukların ve yetişkinlerin doğrudan internet üzerinden kendilerine ya da başka çocuklara yönelik şiddet olaylarını raporlamalarını, bu raporlardan çıkan veriler sonucunda, Türkiye haritası üzerinde hangi şiddet olaylarının nerelerde gerçekleştiğini göstermeyi amaçlamaktadır. Böylece, şiddet olaylarının yaşandığı bölgelere uygun önlemler alınması için yol göstermektedir (www.cocukhaklariizleme.org/harita).

Türkiye'nin farklı bölgelerinde meydana gelen çocuğa yönelik şiddet olayları toplam 13 kategoride değerlendirilerek, haritaya eklenmektedir. Raporlanan bilgilerin dökümü, kategoriler ve yaş kriterlerine göre yapılandırılabilen, raporlara eklenebilmektedir.

→ **Grup Çalışması:** Çocukları Şiddetten Koruma Alanında Geliştirilen Materyallerden Yararlanma Egzersizi

Çocuğa Karşı Şiddeti İzleme Akış Şeması

BMÇHS’de ÇKŞ Önlemeye İlişkin Uygulama Tedbirleri	Türkiye’nin kaydettiği ilerlemenin değerlendirilmesi					Eğitim katılımcılarının işlerinden örnekler (olumlu veya olumsuz)	Ne yapılması gerekiyor?
	Olumsuz	Yok	Asgari	Yeterli	Güçlü		
ÇKŞ önlemeye ilişkin mevzuatın Sözleşme’yle tamamen uyumlu olmasını sağlamak							
ÇKŞ önlemeye ilişkin ayrıntılı ve kapsamlı, Sözleşme’ye dayanan ulusal bir strateji veya gündem geliştirmek							
Hükümet içinde etkili eşgüdüm, izleme ve uygulamanın değerlendirilmesini sağlayacak kalıcı ÇKŞ önlemeye ilişkin mekanizmaların geliştirilmesi.							
Uygulama sürecine dâhil olan herkes için ÇKŞ önlemeye ilişkin eğitim ve kapasite geliştirme sağlanması							
Yeni kanun, politika ve programların ÇKŞ önlemeye ilişkin etkisinin değerlendirilmesi için sistematik bir yöntemin varlığının sağlanması (“Çocuk Etki Değerlendirmeleri”)							
ÇKŞ önlemeye ilişkin bütçenin görünür kılınması, çocuklar için yeterli bütçe analizinin yürütülmesi.							
ÇKŞ ilişkin durum hakkında yeterli veri toplanmasının sağlanması.							
Bütün devlet veya devlet dışı (Örn: özel sektör, sivil toplum) hizmet sağlayıcılarının Sözleşme’ye uymalarını sağlayacak bir mekanizma veya yönetim yaratılması.							
Çocuklar ve yetişkinlerin çocuk haklarına ilişkin farkındalığının sağlanması ve Sözleşme gereğince raporların yaygınlaştırılması.							
Sivil toplum, meslek kuruluşları, hükümet dışı kuruluşlar, çocuklar vd. ile işbirliği ve eşgüdümün desteklenmesi							
Uygulamada uluslararası işbirliğinin desteklenmesi							
ÇKŞ önlemeye ilişkin bağımsız şikayet mekanizmalarının oluşturulması							

<p>Gösterge Alanının İnsan Hakları Hukukundaki Temel Dayanakları: ÇHS madde 18.1, 18.2, 19 ve 37; GY8; GY13; ICCPR madde 4(1), 23(1,4), 24(1), GY 3, 17 ve 18; ICESCR madde 10(1,3), 12(1), 12(1); (2b) ve (c), 2(3), 6, 11(2) 13, 14, GY 5, 11, 13, 17, 18; CAT madde 10, Avrupa Sosyal Şartı (gözden geçirilmiş) madde 7 ve 17, Avrupa Konseyi Sözleşmesi (cinsel istismar).</p>			
<p>GÖSTERGELER: Gerekli koşulların yaşama geçip geçmediğinin izlenmesi için sorulması gereken sorular Not: Tüm göstergeler ayrımcılık zemini olmayan, örneğin, yaş, engellilik, etnik köken, sosyal durum, taşra/kent vb. Ayrıştırma olmadan dezavantajlı grupların yaşadıkları zorlukları göremeyiz. Not: STK'lar bu göstergelerden birini, bazılarını ya da tümünü izlemelerinde kullanabilirler. Ancak bu kendilerinin mali ve insan kaynakları kapasitelerine, buldukları yerin gereksinimlerine, hedef ve amaçlarına, çalışma alanlarına bağlıdır.</p>			
Göstergeler	Atılması gereken adımlar	Ulusal Düzey	Yerel Düzey
<p>YAPISAL GÖSTERGELER (Yasal, ulusal eylem planları, kurumsal/ulusal eylem planları, strateji belgeleri, kurumsal strateji belgeleri, kurulu ulusal ve yerel mekanizmalar, il eylem planları, ulusal bütçe, yerel bütçe vb.)</p>	<p>Önleme</p> <ul style="list-style-type: none"> Çocuğa karşı şiddete müdahale eylem planı STK'ların katılımıyla düzenli aralıklarla gözden geçiriliyor mu? Şiddet içermeyen disiplin yöntemlerinin ve olumlu/şiddetsiz ebeveynlik eğitimleri ile ilgili ayrılan bütçe? <p>Koruma</p> <ul style="list-style-type: none"> Çocuk Koruma Kanunu Merkezi Koordinasyonu yapılmadıkça Barolar ve STK'ların katılımı öngörülüyor müdür? Ev içinde şiddet mağduru çocuk için özel kurumsal yapılandırma var mıdır (şiddet mağduru kadınlarda olduğu gibi)? 	<ul style="list-style-type: none"> Çocuk Hakları İzleme ve Değerlendirme Komitesi Genelgesi ile (Başbakanlık Genelgesi 3 Nisan 2012) oluşturulması gereken il komitesi ilimizde oluştu mu? İl komitesine üye STK'lar hangileridir? Çocuk Koruma Kanunu İl Koordinasyonu yapılmadıkça Barolar ve STK'lar katılıyor mu? 	<ul style="list-style-type: none"> Çocuk Hakları İzleme ve merkez kurumlarının taşra teşhiatlarının çocuğa karşı ev içi şiddet ile ilgili çocuklar için kolay ulaşılabilir, şiddet uygulayan misillerle riski yaratmayan şikayet mekanizmaları var mı? (mahallelerde kutular, ile özgül telefon hatları, belediye ve valiliklerde, okullarda, kurumlarda şikayet masaları vb) Yerelde raporlama yükümlülüğü olan yetkililer (öğretmen, sağlık çalışanı, sosyal hizmet görevlisi, muhale/koy muhtar vb) için raporlama yapılmasını izlenecek yol, kime raporlanacağı, raporlama olduktan sonra atılması gereken adımları anlatan kılavuz var mı?
<p>Hesap Verbilirlik</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ceza Kanunu'nun 232S2 maddesi yetişkinlere disiplin dışı disiplin korumakta ve evde açıkça fiziksel cezalandırma yasaklanmaktadır. Avrupa Sosyal Haklar Komitesi ve BM Çocuk Hakları Komitesi kararları gereği yasadan bu kısmın kaldırılması için atılan adımlar var mıdır? Ceza Kanunu uyarınca (TCK 278, 279, 280) ev/aile içi şiddet dahil şiddet raporuyla yükümlülüğü olan yetkililerin şiddet failleri ya da başka kişiler tarafından misillemeye maruz kalmamaları için gerekli gizlilik ve koruma mekanizmaları belirlenmiş mi? 	<ul style="list-style-type: none"> Ev/aile içi şiddete uğrayan çocuklar için rehabilitasyon merkezleriyle ilgili asgari standartlar belirlenmiş mi? 	<ul style="list-style-type: none"> Ev/aile içi şiddete uğrayan çocuklar için yerel düzeyde (ilimizde, ilçenizde) rehabilitasyon hizmeti verebilecek kurumlar var mı?
<p>Rehabilitasyon</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ev/aile içi şiddete uğrayan çocuklar için rehabilitasyon merkezleriyle ilgili asgari standartlar belirlenmiş mi? 	<ul style="list-style-type: none"> Ev/aile içi şiddete uğrayan çocuklar için yerel düzeyde (ilimizde, ilçenizde) rehabilitasyon hizmeti verebilecek kurumlar var mı? 	<ul style="list-style-type: none"> Ev/aile içi şiddete uğrayan çocuklar için yerel düzeyde (ilimizde, ilçenizde) rehabilitasyon hizmeti verebilecek kurumlar var mı?
<p>SÜREÇ GÖSTERGELERİ (Yasalarda güvence altına alınan ve politikalarla uygulama planı yapılan hakların hayata geçmesi için gösterilen çaba) Son bir yıl içinde/raporlama dönemi içindeki değişim</p>	<p>Önleme</p> <ul style="list-style-type: none"> Ulusal düzeyde ev/aile içi şiddet önlemeye yönelik kampanya yapılıyor mu? Yasa/politika yapıları tarafından çocuğa karşı ev/aile içi şiddet: kabul edilemez olduğunu belirten / kabul edilebilir olduğunu reddeden açıklama sayısı? Şiddet içermeyen disiplin yöntemlerinin ve olumlu/şiddetsiz ebeveynlik eğitimleri ile ilgili ayrılan bütçe? 	<ul style="list-style-type: none"> Ulusal düzeyde ev/aile içi şiddet önlemeye yönelik kampanya yapılıyor mu? Yasa/politika yapıları tarafından çocuğa karşı ev/aile içi şiddet: kabul edilemez olduğunu belirten / kabul edilebilir olduğunu reddeden açıklama sayısı? Şiddet içermeyen disiplin yöntemlerinin ve olumlu/şiddetsiz ebeveynlik eğitimleri ile ilgili ayrılan bütçe? 	<ul style="list-style-type: none"> Çocuk Hakları İl Çocuk Komitesi ve İlçe Çocuk Komitesi çocuğa karşı ev içi şiddet ile ilgili bilinçlendirme çalışmaları yapıyor mu? İlinizi/ilçenizi temsil eden milletvekilleri, vali ve ya kaymakamlar, belediye başkanları tarafından çocuğa karşı ev/aile içi şiddetin kabul edilemez olduğunu belirten / kabul edilebilir olduğunu reddeden açıklama sayısı? İl/ilçe düzeyinde şiddet içermeyen disiplin yöntemlerinin ve olumlu/şiddetsiz ebeveynlik eğitimleri ile ilgili ayrılan bütçe

<p>SÜREÇ GÖSTERGELERİ (devamı...)</p>	<p>Koruma</p>	<ul style="list-style-type: none"> Çocukla çalışın ya da çalışmaları çocuğu aile içinde şiddetten koruyacak olan görevlilerin (tıp doktoru, öğretmen, aile danışmanı, polis memuru, vb.) çocuğa karşı şiddetle tesbit edip koruma önlemleri alabilmesini kolaylaştırıcı klavuzlar var mı? Çocukla çalışın ya da çalışmaları çocuğu aile içinde şiddetten koruyacak olan görevlilerin bildirim sonrası koruyan ve bildirim anonimliğini sağlayan önlemler alınıyor ve uygulanıyor mu? Şiddetle içermeyen disiplin yöntemlerinin ve olumlu/şiddetsiz ebeveynlik eğitimleri için yaygın bilgilendirme materyalleri var mı? Resmi olarak çocuğa karşı ev/aile içi şiddet vakalarını raporlamadığı için hakkında soruşturma açılan memur sayısı? Resmi olarak raporlanan çocuğa karşı ev/aile içi şiddet vakalarını izleyip çocuk için koruma önlemi almadığı için hakkında soruşturma açılan kolluk, savcı, hakim gibi adaletin yerine gelmesiyle ilgili görevli sayısı? Ev/aile içi şiddetle ilgili kovuşturma açılmış, yapılmamış, ceza alınmış, ve ceza çekmekte olan vakaların sayısı? Her il/ilçede ev/aile içi şiddet görmüş çocuğa psikososyal destek ve rehabilitasyon hizmeti veren kurum ve/veya görevli sayısı? Sağlık bakımı ve toplumsal destek hizmetleri veren görevlilere ev/aile içi şiddetle ilgili verilen eğitim materyalleri 	<ul style="list-style-type: none"> Çocukla çalışın ya da çalışmaları çocuğu aile içinde şiddetten koruyacak olan görevlilerin (tıp doktoru, öğretmen, aile danışmanı, polis memuru, vb.) çocuğa karşı şiddetle tesbit edip koruma önlemleri alabilmesini kolaylaştırıcı kaç eğitim yapıldı, kaç görevliye ulaşıldı? Çocukla çalışın ya da çalışmaları çocuğu aile içinde şiddetten koruyacak olan görevlilerin bildirim sonrası koruyan ve bildirim anonimliğini sağlayan önlemler alınıyor ve uygulanıyor mu? Şiddetle içermeyen disiplin yöntemlerinin ve olumlu/şiddetsiz ebeveynlik eğitimleri için yaygın bilgilendirme materyalleri ve eğitimleri ulaştırılan aile sayısı (il, ilçe, köy, mezra, ammelere, babalara, çocuklara, değişik engelli gruplarına, vb.) nedir? il/ilçe/yerel düzeyde ilgili sayılar.
<p>SONUÇ GÖSTERGELERİ (Yapılacak işlemler ve bunun gerçekleştirilmesi için süreçte harcanan çabalar, çocukların ve destek çevresinin hayatında nasıl görünüyor? Çocukların hayatlarında olumlu değişiklik yaratmış mı?) Son bir yıl içinde/raporlama dönemi içindeki değişim</p>	<p>Önleme</p>	<ul style="list-style-type: none"> Adalet, eğitim, sağlık, sosyal hizmet vb. sistemler tarafından tespit edilen ve raporlanan ev/aile içi ÇKŞ vaka sayısı/sayısında bir önceki yıla değişim Ev/aile içi ÇKŞ, özellikle cinsel istismar vakalarında alınan caydırıcı adli ceza karar/ortalama mahkumiyet süresi Hastane istatistikleri, kolluk gücü istatistiklerinden alınan bilgiler ışığında ev/aile içi ÇKŞ vakalarındaki değişim (bir önceki yıla göre) 18 yaş altı evlendirilmiş kız ve erkek çocuk sayısındaki değişim (bir önceki yıla göre) Ev/aile içi ÇKŞ'nin bildirilmesi ile kolluk gücü ve diğer yetkililer tarafından takibi için geçen ortalama süre nedir? Bir önceki yıla göre bu süredeki değişim nedir? Resmi olarak "tekrar" raporlanmış ev/aile içi ÇKŞ sayısının toplam raporlanmış (ilk kez ve tekrar) ev/aile içi ÇKŞ sayısına oranı? Bir önceki yıla göre bu süredeki değişim nedir? Rehabilitasyon ve psikososyal hizmet merkezlerine ve görevlilerine gönderilmiş/yönlendirilmiş ev/aile içi ÇKŞ mağduru çocuk sayısı? Tekrar (aynı çocuk birden fazla) rehabilitasyon ve psikososyal hizmet merkezlerine ve görevlilerine gönderilmiş/yönlendirilmiş ev/aile içi ÇKŞ mağduru çocuk sayısının toplam sayıya oranı? 	<ul style="list-style-type: none"> il/ilçe/yerel düzeyde ilgili sayılar. il/ilçe/yerel düzeyde ilgili sayılar. il/ilçe/yerel düzeyde ilgili sayılar. il/ilçe/yerel düzeyde ilgili sayılar. il/ilçe/yerel düzeyde ilgili sayılar. il/ilçe/yerel düzeyde ilgili sayılar.
<p>Gerekli bilgilerin toplanması için kullanılacak kaynaklar ve araçlar</p>	<p>Rehabilitasyon</p>	<p>Resmi Kurumların raporları, ulusal ve il düzeyinde yayınlanmış istatistikler, Adalet Bakanlığı istatistikleri, TBMM İnsan Hakları Komisyonu raporları, Kamu Denetçisi Raporları, İnsan Hakları Ulusal Kurumu raporları, Emniyet Müdürlüğü Raporları, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı raporları (merkezi ve il düzeyinde), Yargı Bilgileri: Mahkeme dosyalarından elde edilecek bilgiler, Sivil Toplum raporları, Üniversite kaynaklı raporlar, aile/ev içi şiddetle ilişkin hazırlanmış master ve doktora tezleri, Yazılı ve görsel medya haberleri</p>	<ul style="list-style-type: none"> il/ilçe/yerel düzeyde ilgili sayılar.

Katılımcı Notu - Çocuklara Karşı Ayrımcılığın Temel Gerekçeleri

BM Çocuk Hakları Komitesi, İlk ve Dönemsel Raporlar üzerinde yaptığı incelemeler sonucunda, ayrımcılık temellerini ve ayrımcılıktan etkilenen grupları aşağıdaki şekilde tanımlamıştır, 2007 (önem durumuna bakılmaksızın sıralama yapılmıştır):

- cinsiyet temelinde ayrımcılık, engellilik
- ırk, yabancı düşmanlığı ve ırkçılık
- etnik köken
- cinsel tercih
- özel kast, kabile
- "dokunulmazlık" [dokunulmazlar]
- dil
- doğumda nüfusa kaydedilmeyen çocuklar
- ikiz doğan çocuklar
- şans getirmeyeceğine inanılan günlerde doğanlar
- ters doğan çocuklar
- anormal koşullarda doğan çocuklar
- "bir çocuk" ya da "üç çocuk" politikası
- kimsesizler (yetim, öksüz)
- ikamet yeri
- farklı iller-eyaletler/bölgeler, vb. arasında ayrımlar
- kırsal (bu kesimden göçenler dahil)
- kentsel
- yoksul kent mahallelerindeki çocuklar
- ücra yörelerde ve adalarda yaşayan çocuklar
- yerinden edilmiş çocuklar
- evsiz çocuklar
- terk edilmiş çocuklar
- alternatif bakım altındaki çocuklar
- alternatif bakım altındaki etnik azınlık mensubu çocuklar
- kurumlara yerleştirilen çocuklar
- sokaklarda yaşayan ve/veya çalışan çocuklar
- çocuk adalet sistemindeki çocuklar (yargı önünde suç isnat edilen çocuklar)
- bu kapsamda özellikle özgürlükleri kısıtlananlar
- silahlı çatışmaların etkilediği çocuklar
- çalışan çocuklar
- şiddete maruz kalan çocuklar
- dilenen çocuklar
- HIV/AIDS olan çocuklar
- ana-babaları HIV/AIDS'li olan çocuklar
- genç bekâr anneler
- Roman çocuklar/çingeneler/gezginciler/göçebe çocuklar dahil, azınlıklar
- yerli topluluklara mensup çocuklar
- aşağıdakiler dahil olmak üzere belirli bir ülkenin uyruğu olmayanlar göçmen çocuklar:
- kaçak olarak gelenler
- göçmen işçilerin çocukları
- refakatsiz küçükler dahil, mülteciler/iltica talebinde bulunanlar
- doğal felaketlerden zarar gören çocuklar
- yoksulluk/aşırı yoksulluk içindeki çocuklar
- ulusal zenginliğin eşitsiz dağılımı
- toplumsal statü/sosyal dezavantaj/sosyal eşitsizlikler
- ekonomik sorunlardan/değişimlerden etkilenen çocuklar
- ana-babalarının ekonomik durumu nedeniyle okulda farklı muamele gören çocuklar
- ana-babanın mal varlığı
- ana-babanın dini
- kişisel statü sağlayan din temelli yasalar
- evlilik dışı çocuklar (nikahsız çiftlerin çocukları)
- tek ebeveynli çocuklar
- yakın akraba birleşmelerinden doğan çocuklar
- farklı etnik/dinî gruplara ya da uluslara mensup kişilerle yapılan evliliklerden doğan çocuklar

BMÇHK'nin Türkiye Sonuç Gözlemleri Şiddet ile İlgili Kısımları (20 Temmuz 2012)

Ev içi şiddet: Ancak, Komite, taraf devletin aileye destek verme yerine aileyi cezalandırıcı tedbirler alması hususunda, aile içi şiddet ve aile geçimsizliği durumlarında bu ilkenin (çocuğun yüksek yararı) uygulanması ile ilgili bilgi eksikliğinden endişe duymaktadır. Komite ayrıca taraf devletin bir sonraki periyodik raporunda özellikle aile içi şiddet ve aile geçimsizliği vakalarında çocuğun yüksek yararının gözetilmesi uygulamalarına ilişkin bilgi sağlamasını tavsiye etmektedir.

Namus cinayetleri: Komite, "Namus cinayetleri" ve sosyal baskıya bağlı intiharı da içeren cinsiyet temelli şiddetle mücadelede taraf devletin gayretlerine dikkat çekerken, diğer yandan kız çocuklarını da kapsayan önemli sayıda kadın mağdura ilişkin bu tür uygulamaların devam etmesinden endişe duyduğunu belirtmektedir. Komite ayrıca bu tür uygulama riski altındaki kadın ve çocukların misafir edilip korunabileceği sığınma evlerinin sayısının yetersizliğine ilişkin de kaygı duymaktadır.

Sözleşmenin 2, 3, 6 ve 19. maddeleri ışığında ve kadınlara karşı şiddet konulu Özel Raportör tavsiyeleri (A/HRC/4/34/Add.2), Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Sonlandırılmasına İlişkin Komite'nin Sonuç Gözlemleri (CEDAW/C/TUR/CO/6) ve İşkenceyi Yok Etmeye Yönelik Komite Sonuç Gözlemleri (CAT/C/TUR/CO/3) doğrultusunda Komite taraf devlete aşağıdaki maddeleri şiddetle tavsiye etmektedir:

- (a) "Namus Cinayetleri"ni ve diğerleri arasında, baskı altında intiharı da kapsayan cinsiyet temelli şiddet uygulamalarına yönelik daha etkili caydırıcılar sağlamak için yasal reforma devam etme;
- (b) Bu tür suçlara ilişkin tüm iddiaların hızlı ve etkili bir şekilde araştırılmasını sağlama;
- (c) Yasaları uygulayanlara, hukukçulara, sağlık hizmeti sağlayıcılara, sosyal hizmet uzmanlarına, toplum liderlerine ve genel kamuya yönelik eğitici ve bilinç artırıcı tedbirleri de içeren etkili önleyici tedbirleri uygulama;
- (d) "Namus cinayeti" ya da baskıya bağlı intihar tehlikesi altında bulunan kadın ve çocukları korumak ve misafir etmek için daha fazla sayıda sığınma evi sağlama.

Komite ayrıca, taraf devlete kadına karşı şiddete yönelik aile içi şiddet ve namus cinayetlerini kapsayan, cinsiyet, yaş, etnik köken ve coğrafi konum bilgilerine göre sınıflandırılmış istatistik ve kapsamlı bir veri toplama sistemi oluşturmasını tavsiye etmektedir.

Bedensel Ceza: Komite ceza kurumlarında disiplin tedbiri veya suçun cezası olarak bedensel cezayı yasaklayan Ceza Kanunundaki değişikliklerin yanı sıra ebeveynlerin ıslah etme hakkını kaldıran Medeni Kanundaki (2002) değişiklikleri dikkate alır. Buna rağmen komite bedensel cezanın hala evde ve alternatif bakım ortamlarında açık bir şekilde yasaklanmadığından endişe duymaktadır. Komite bazı durumlarda rehabilitasyon merkezlerinde ve psikiyatri kliniklerinde bedensel cezanın uygulandığını ve evde de bunun kabul edilebilir olduğunu bildiren raporlardan endişe duymaktadır. Komite, fiziksel cezalandırmanın okullarda yasaklanmasına karşın, bedensel ceza yasağının yorumlanma ve uygulanmasına ilişkin ciddi kaygı oluşturan söz konusu raporlarda bu tür cezaların eğitimsel değeri olduğuna dair yetişkinler arasında devam eden bir algı olmasının yanı sıra bu cezanın halen devam ettiğine ilişkin göstergeler olduğuna dikkat çekmektedir.

Komite çocuklara yönelik her türlü şiddetle mücadele etmede tedbirleri onaylama ve çocuğun bedensel ceza ve diğer zalimane ve insanlık dışı cezadan korunma hakkına ilişkin 8 nolu Genel Yorum (2006) ve çocuğun her türlü şiddetten arınma hakkı ile ilgili 13 nolu Genel Yorum (2011) uygun olarak önceki endişelerini ve ortaya çıkan gözlemlerini vurgular. Komite taraf devlete aşağıdaki tavsiyelerde bulunur:

- a) Ev ve alternatif bakım kuruluşlarında bedensel cezayı açık bir şekilde yasaklayarak bedensel ceza uygulamasını ortadan kaldırmak,
- b) Suçlulara yönelik uygun harekete geçme ve araştırma yapma da dahil olmak üzere okullarda bedensel cezanın yasaklanması uygulamasını izlemek,

c) Bedensel cezanın zararlı etkileri konusunda bilinç artırmak ve aile içinde alternatif disiplin modellerini desteklemek üzere tedbirler geliştirmek

Çocuklara Yönelik Şiddet: Komite 8 Mart 2012 tarihli Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunu dikkate almaktadır. Ancak Komite ev içinde kadınlara ve çocuklara yönelik şiddet olaylarının yüksek oranından ve şiddet olayları ile bunları önleyen tedbirlere ilişkin veri eksikliğinden endişe duymaktadır.

Komite taraf devlete aşağıdaki tavsiyelerde bulunur:

a) Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun uygulanmasını sağlamak üzere acil tedbirler alması,

b) Çocuklara yönelik şiddet olayları ile ilgili sistemli veri toplanması,

c) Çocuklara yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin BM çalışmasının (A/61/299) tavsiyelerinin uygulanmasını da sağlayarak çocuklara yönelik her türlü şiddetin kaldırılmasına öncelik vermesi,

d) Bir sonraki periyodik raporunda, yukarıda-belirtilen çalışmayı kapsayan tavsiyelerin uygulanması konusunda bilgi sağlamak, özellikle:

(i) Cinsiyet konusu dikkate alınarak çocuklara yönelik her türlü şiddetin önlenmesi ve ele alınması için kapsamlı ulusal bir stratejinin geliştirilmesi,

(ii) Her ortamda çocuklara yönelik her türlü şiddetin ulusal düzeyde açık bir şekilde kanunen yasak olduğunun beyanı,

(iii) Ulusal veri toplama, analiz ve bilgi paylaşımı sisteminin ve çocuklara yönelik şiddet konusunda araştırma gündeminin konsolidasyonu.

Okulda Şiddet: Komite aşağıdaki konuda endişelidir:

Okullarda sözel şiddetten fiziksel şiddete kadar uzanan şiddetin yaygın olması

Komite taraf devlete aşağıdaki hususları tavsiye eder:

Bedensel cezanın katı bir şekilde yasaklanmasının yanı sıra çocuklar arasında şiddet içermeyen ruhu teşvik etmek dâhil okullarda şiddetle ilgili programları güçlendirmek.

Şiddetin En Kötü Biçimlerini İzleme: Komite, ayrıca, Taraf Devletin, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye Ek Çocukların Silahlı Çatışmalara Dahil Olmaları Konusundaki İhtiyari Protokolü (CRC/C/OPAC/TUR/CO/1) ve Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye Ek Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisi ile İlgili İhtiyari Protokolüne (CRC/C/OPSC/TUR/CO/1) ilişkin önceki raporlarında sonuç gözlemlerinin uygulanmasına ilişkin bilgilerin yetersiz olmasını üzüntü ile karşılamaktadır.

Komite, Çocuk Satışı, Çocuk Fuhuşu ve Çocuk Pornografisi Hakkındaki İhtiyari Protokole ilişkin taraf devletin ilk raporu hakkındaki sonuç gözlemlerinin izlenmesine ilişkin bilgilerin yeterli ilgiyi görmemesinden endişe duymaktadır. taraf devlet İhtiyari protokolü uygulamak için bir faaliyet planı oluşturmamış ve İhtiyari Protokolün tüm hükümlerini kapsayıcı yasal düzenlemeler yapılmamıştır. Dahası, siber suçlar ve çocuk pornografisi konularının taraf devlet tarafından ne şekilde ele alındığına dair bilgi bulunmamaktadır.

Komite, İhtiyari Protokolün uygulanmasına yönelik kapsamlı bir Ulusal Eylem Planı hakkında, Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisi ile İlgili İhtiyari Protokolü kapsamındaki önceki raporuna ilişkin sonuç gözlemlerini yinelemektedir (CRC/C/OPSC/TUR/CO/1). Komite aynı zamanda çocukların satışı, çocuk fahişeliği ve çocuk pornografisine ilişkin mevzuatın güçlendirilmesine yönelik alınan tedbirler hakkında bilgi talep etmektedir. Bu bağlamda Komite, taraf devlete bir sonraki periyodik raporunda gerekli ilgili bilgileri temin etmesi konusunda tavsiyede bulunmaktadır.

Mevzuat >

ÇOCUK KORUMA KANUNU

Kanun Numarası : 5395
Kanun Kabul Tarihi : 03/07/2005
Resmi Gazete Tarihi : 15/07/2005
Resmi Gazete Sayısı : 25876

BİRİNCİ KISIM

AMAÇ, KAPSAM, TEMEL İLKELER, KORUYUCU VE DESTEKLEYİCİ TEDBİRLER

BİRİNCİ BÖLÜM

AMAÇ, KAPSAM, TANIMLAR VE TEMEL İLKELER

AMAÇ

Madde 1 - (1) Bu Kanunun amacı, korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocukların korunmasına, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınmasına ilişkin usûl ve esasları düzenlemektir.

KAPSAM

Madde 2 - (1) Bu Kanun, korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında alınacak tedbirler ile suça sürüklenen çocuklar hakkında uygulanacak güvenlik tedbirlerinin usûl ve esaslarına, çocuk mahkemelerinin kuruluş, görev ve yetkilerine ilişkin hükümleri kapsar.

TANIMLAR

Madde 3 - (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

- a) Çocuk: Daha erken yaşta ergin olsa bile, onsekiz yaşını doldurmamış kişiyi; bu kapsamda,
1. Korunma ihtiyacı olan çocuk: Bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuğu,
  2. Suça sürüklenen çocuk: Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuğu,
- b) Mahkeme: Çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemelerini,
- c) Çocuk hâkimi: Hakkında kovuşturma başlatılmış olanlar hariç, suça sürüklenen çocuklarla korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında uygulanacak tedbir kararlarını veren çocuk mahkemesi hâkimini,
- d) Kurum: Bu Kanun kapsamındaki çocuğun bakılıp gözetildiği, hakkında verilen tedbir kararlarının yerine getirildiği resmî veya özel kurumları,
- e) (Değişik bent: 13/06/2012-6327 S.K./38.md.) Sosyal çalışma görevlisi: Psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyoloji, çocuk gelişimi, öğretmenlik, aile ve tüketici bilimleri ve sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun meslek mensuplarını,
- İfade eder.

TEMEL İLKELER

Madde 4 - (1) Bu Kanunun uygulanmasında, çocuğun haklarının korunması amacıyla;

- a) Çocuğun yaşama, gelişme, korunma ve katılım haklarının güvence altına alınması,
  - b) Çocuğun yarar ve esenliğinin gözetilmesi,
  - c) Çocuk ve ailesinin herhangi bir nedenle ayrımcılığa tâbi tutulmaması,
  - d) Çocuk ve ailesi bilgilendirilmek suretiyle karar sürecine katılımlarının sağlanması,
  - e) Çocuğun, ailesinin, ilgililerin, kamu kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliği içinde çalışmalarını,
  - f) İnsan haklarına dayalı, adil, etkili ve süratli bir usûl izlenmesi,
  - g) Soruşturma ve kovuşturma sürecinde çocuğun durumuna uygun özel ihtimam gösterilmesi,
  - h) Kararların alınmasında ve uygulanmasında, çocuğun yaşına ve gelişimine uygun eğitimi ve öğrenimini, kişiliğini ve toplumsal sorumluluğunu geliştirmesinin desteklenmesi,
  - i) Çocuklar hakkında özgürlüğü kısıtlayıcı tedbirler ile hapis cezasına en son çare olarak başvurulması,
  - j) Tedbir kararı verilirken kurumda bakım ve kurumda tutmanın son çare olarak görülmesi, kararların verilmesinde ve uygulanmasında toplumsal sorumluluğun paylaşılmasının sağlanması,
  - k) Çocukların bakılıp gözetildiği, tedbir kararlarının uygulandığı kurumlarda yetişkinlerden ayrı tutulmaları,
  - l) Çocuklar hakkında yürütülen işlemlerde, yargılama ve kararların yerine getirilmesinde kimliğinin başkaları tarafından belirlenmemesine yönelik önlemler alınması,
- İlkeleri gözetilir.

İKİNCİ BÖLÜM

KORUYUCU VE DESTEKLEYİCİ TEDBİRLER

KORUYUCU VE DESTEKLEYİCİ TEDBİRLER

Madde 5 - (1) Koruyucu ve destekleyici tedbirler, çocuğun öncelikle kendi aile ortamında korunmasını sağlamaya yönelik danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma konularında alınacak tedbirlerdir. Bunlardan;

- a) Danışmanlık tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda; çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çözümünde yol göstermeye,
- b) Eğitim tedbiri, çocuğun bir eğitim kurumuna gündüzlü veya yatılı olarak devamına; iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine veya meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamuya ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilmesine,
- c) Bakım tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi hâlinde, çocuğun resmî veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesine,

d) Sağlık tedbiri, çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığının korunması ve tedavisi için gerekli geçici veya sürekli tıbbî bakım ve rehabilitasyonuna, bağımlılık yapan Maddeleri kullananların tedavilerinin yapılmasına,

e) Barınma tedbiri, barınma yeri olmayan çocuklu kimselere veya hayatı tehlikede olan hamile kadınlara uygun barınma yeri sağlamaya,

Yönelik tedbirdir.

(2) Hakkında, birinci fıkranın (e) bendinde tanımlanan barınma tedbiri uygulanan kimselerin, talepleri hâlinde kimlikleri ve adresleri gizli tutulur.

(3) Tehlike altında bulunmadığının tespiti ya da tehlike altında bulunmakla birlikte veli veya vasisinin ya da bakım ve gözetiminden sorumlu kimsenin desteklenmesi suretiyle tehlikenin bertaraf edileceğinin anlaşılması hâlinde; çocuk, bu kişilere teslim edilir. Bu fıkranın uygulanmasında, çocuk hakkında birinci fıkrada belirtilen tedbirlerden birisine de karar verilebilir.

KURUMA BAŞVURU

Madde 6 - (1) Adlî ve idarî merciler, kolluk görevlileri, sağlık ve eğitim kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, korunma ihtiyacı olan çocuğu Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna bildirmekle yükümlüdür. Çocuk ile çocuğun bakımından sorumlu kimseler çocuğun korunma altına alınması amacıyla Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna başvurabilir.

(2) Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu kendisine bildirilen olaylarla ilgili olarak gerekli araştırmayı derhâl yapar.

KORUYUCU VE DESTEKLEYİCİ TEDBİR KARARI ALINMASI

Madde 7 - (1) Çocuklar hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı; çocuğun anası, babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve Cumhuriyet savcısının istemi üzerine veya re'sen çocuk hâkimi tarafından alınabilir.

(2) Tedbir kararı verilmeden önce çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırılabilir.

(3) Tedbirin türü kararda gösterilir. Bir veya birden fazla tedbire karar verilebilir.

(4) Hâkim, hakkında koruyucu ve destekleyici tedbire karar verdiği çocuğun denetim altına alınmasına da karar verebilir.

(5) Hâkim, çocuğun gelişimini göz önünde bulundurarak koruyucu ve destekleyici tedbirin kaldırılmasına veya değiştirilmesine karar verebilir. Bu karar acele hâllerde, çocuğun bulunduğu yer hâkimi tarafından da verilebilir. Ancak bu durumda karar, önceki kararı alan hâkim veya mahkemeye bildirilir.

(6) Tedbirin uygulanması, onsekiz yaşın doldurulmasıyla kendiliğinden sona erer. Ancak hâkim, eğitim ve öğrenimine devam edebilmesi için ve rızası alınmak suretiyle tedbirin uygulanmasına belli bir süre daha devam edilmesine karar verebilir.

(7) Mahkeme, korunma ihtiyacı olan çocuk hakkında, koruyucu ve destekleyici tedbir kararının yanında 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre velayet, vesayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarında da karar vermeye yetkilidir.

TEDBİRLERDE YETKİ

Madde 8 - (1) Korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında koruyucu ve destekleyici tedbirler, çocuğun

menfaatleri bakımından kendisinin, ana, baba, vasisi veya birlikte yaşadığı kimselerin bulunduğu yerdeki çocuk hâkimince alınır.

(2) Tedbir kararlarının uygulanması, kararı veren hâkim veya mahkemece en geç üçer aylık sürelerle incelettirilir.

(3) Hâkim veya mahkeme; denetim memurları, çocuğun velisi, vasisi, bakım ve gözetimini üstlenen kimselerin, tedbir kararını yerine getiren kişi ve kuruluşun temsilcisi ile Cumhuriyet savcısının talebi üzerine veya re'sen çocuğa uygulanan tedbirin sonuçlarını inceleyerek kaldırabilir, süresini uzatabilir veya değiştirebilir.

ACİL KORUNMA KARARI ALINMASI

Madde 9 - (1) Derhâl korunma altına alınmasını gerektiren bir durumun varlığı hâlinde çocuk, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından bakım ve gözetim altına alındıktan sonra acil korunma kararının alınması için Kurum tarafından çocuğun Kuruma geldiği tarihten itibaren en geç beş gün içinde çocuk hâkimine müracaat edilir. Hâkim tarafından, üç gün içinde talep hakkında karar verilir. Hâkim, çocuğun bulunduğu yerin gizli tutulmasına ve gerektiğinde kişisel ilişkinin tesisine karar verebilir.

(2) Acil korunma kararı en fazla otuz günlük süre ile sınırlı olmak üzere verilebilir. Bu süre içinde Kurumca çocuk hakkında sosyal inceleme yapılır. Kurum, yaptığı inceleme sonucunda, tedbir kararı alınmasının gerekmediği sonucuna varırsa bu yöndeki görüşünü ve sağlayacağı hizmetleri hâkime bildirir. Çocuğun, ailesine teslim edilip edilmeyeceğine veya uygun görülen başkaca bir tedbire hâkim tarafından karar verilir.

(3) Kurum, çocuk hakkında tedbir kararı alınması gerektiği sonucuna varırsa hâkimden koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilmesini talep eder.

BAKIM VE BARINMA KARARLARININ YERİNE GETİRİLMESİ

Madde 10 - (1) Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından, kendisine intikal eden olaylarda gerekli önlemler derhâl alınarak çocuk, resmî veya özel kuruluşlara yerleştirilir.

ÇOCUKLARA ÖZGÜ GÜVENLİK TEDBİRİ

Madde 11 - (1) Bu Kanunda düzenlenen koruyucu ve destekleyici tedbirler; suça sürüklenen ve ceza sorumluluğu olmayan çocuklar bakımından, çocuklara özgü güvenlik tedbiri olarak anlaşılır.

AKIL HASTALIĞI

Madde 12 - (1) Suça sürüklenen çocuğun aynı zamanda akıl hastası olması hâlinde, 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 31 inci Maddesinin birinci ve ikinci fıkraları kapsamına giren çocuklar hakkında, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanır.

TEDBİR KARARLARINDA USÛL

Madde 13 - (1) Bu Kanunun 7 nci Maddesinin yedinci fıkrasında öngörülen durumlar hariç olmak üzere, suça sürüklenen ve ceza sorumluluğu olmayan çocuklarla korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında duruşma yapılmaksızın tedbir kararı verilir. Ancak, hâkim zaruret gördüğü hâllerde duruşma yapabilir.

(2) Tedbir kararının verilmesinden önce yeterli idrak gücüne sahip olan çocuğun görüşü alınır, ilgileri dinlenebilir, çocuk hakkında sosyal inceleme raporu düzenlenmesi istenebilir.

KANUN YOLU

Madde 14 - (1) Bu Kanun hükümlerine göre, çocuk hâkimi tarafından alınan tedbir kararlarına karşı itiraz yolu açıktır. İtiraz, 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun itiraza ilişkin hükümlerine göre en yakın çocuk mahkemesine yapılır.

İKİNCİ KISIM SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA

BİRİNCİ BÖLÜM SORUŞTURMA

SORUŞTURMA

Madde 15 - (1) Suça sürüklenen çocuk hakkındaki soruşturma çocuk bürosunda görevli Cumhuriyet savcısı tarafından bizzat yapılır.

(2) Çocuğun ifadesinin alınması veya çocuk hakkındaki diğer işlemler sırasında, çocuğun yanında sosyal çalışma görevlisi bulundurulabilir.

(3) Cumhuriyet savcısı soruşturma sırasında gerekli görüldüğünde çocuk hakkında koruyucu ve destekleyici tedbirlerin uygulanmasını çocuk hâkiminden isteyebilir.

ÇOCUĞUN GÖZALTINDA TUTULMASI

Madde 16 - (1) Gözaltına alınan çocuklar, kolluğun çocuk biriminde tutulur.

(2) Kolluğun çocuk biriminin bulunmadığı yerlerde çocuklar, gözaltına alınan yetişkinlerden ayrı bir yerde tutulur.

İŞTİRAK HÂLİNDE İŞLENEN SUÇLAR

Madde 17 - (1) Çocukların yetişkinlerle birlikte suç işlemesi hâlinde, soruşturma ve kovuşturma ayrı yürütülür.

(2) Bu hâlde de çocuklar hakkında gerekli tedbirler uygulanmakla beraber, mahkeme lüzum gördüğü takdirde çocuk hakkındaki yargılamayı genel mahkemedeki davanın sonucuna kadar bekletebilir.

(3) Davaların birlikte yürütülmesinin zorunlu görülmesi hâlinde, genel mahkemelerde, yargılamanın her aşamasında, mahkemelerin uygun bulması şartıyla birleştirme kararı verilebilir. Bu takdirde birleştirilen davalar genel mahkemelerde görülür.

ÇOCUĞUN NAKLİ

Madde 18 - (1) Çocuklara zincir, kelepçe ve benzeri aletler takılamaz. Ancak; zorunlu hâllerde çocuğun kaçmasını, kendisinin veya başkalarının hayat veya beden bütünlükleri bakımından doğabilecek tehlikeleri önlemek için kolluk tarafından gerekli önlem alınabilir.

KAMU DAVASININ AÇILMASININ ERTELENMESİ

Madde 19- (Değişik madde: 06/12/2006 - 5560 S.K.39.md)

(1) Çocuğa yüklenen suçtan dolayı Ceza Muhakemesi Kanunundaki koşulların varlığı halinde, kamu

davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilebilir. Ancak, bu kişiler açısından erteleme süresi üç yıldır.

ADLÎ KONTROL

Madde 20 - (1) Suça sürüklenen çocuklar hakkında soruşturma veya kovuşturma evrelerinde adli kontrol tedbiri olarak Ceza Muhakemesi Kanununun 109 uncu Maddesinde sayılanlar ile aşağıdaki tedbirlerden bir ya da birkaçına karar verilebilir:

- a) Belirlenen çevre sınırları dışına çıkmamak.
- b) Belirlenen bazı yerlere gidememek veya ancak bazı yerlere gidebilmek.
- c) Belirlenen kişi ve kuruluşlarla ilişki kurmamak.

(2) Ancak bu tedbirlerden sonuç alınamaması, sonuç alınamayacağının anlaşılması veya tedbirlere uyulmaması durumunda tutuklama kararı verilebilir.

TUTUKLAMA YASAĞI

Madde 21 - (1) Onbeş yaşını doldurmamış çocuklar hakkında üst sınırı beş yılı aşmayan hapis cezasını gerektiren fiillerinden dolayı tutuklama kararı verilemez.

İKİNCİ BÖLÜM KOVUŞTURMA

DURUŞMA

Madde 22 - (1) Çocuk, velisi, vasisi, mahkemece görevlendirilmiş sosyal çalışma görevlisi, çocuğun bakımını üstlenen aile ve kurumda bakılıyorsa kurumun temsilcisi duruşmada hazır bulunabilir.

(2) Mahkeme veya hâkim, çocuğun sorgusu veya çocuk hakkındaki diğer işlemler sırasında çocuğun yanında sosyal çalışma görevlisi bulundurabilir.

(3) Duruşmalarda hazır bulunan çocuk, yararı gerektirdiği takdirde duruşma salonundan çıkarılabileceği gibi sorgusu yapılmış çocuğun duruşmada hazır bulundurulmasına da gerek görülmeyebilir.

HÜKMÜN AÇIKLANMASININ GERİ BIRAKILMASI

Madde 23 - (Değişik madde: 06/12/2006 - 5560 S.K.40.md)

(1) Çocuğa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda, Ceza Muhakemesi Kanunundaki koşulların varlığı halinde, mahkemece hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Ancak, bu kişiler açısından denetim süresi üç yıldır.

UZLAŞMA

Madde 24 - (Değişik madde: 06/12/2006 - 5560 S.K.41.md)

(1) Ceza Muhakemesi Kanununun uzlaşmaya ilişkin hükümleri suça sürüklenen çocuklar bakımından da uygulanır.

ÜÇÜNCÜ KISIM
MAHKEMELER VE CUMHURİYET SAVCILIĞI
BİRİNCİ BÖLÜM
MAHKEMELERİN KURULUŞ, GÖREV VE YETKİSİ

MAHKEMELERİN KURULUŞU

Madde 25 - (1) Çocuk mahkemesi, tek hâkimden oluşur. Bu mahkemeler her il merkezinde kurulur. Ayrıca, bölgelerin coğrafi durumları ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak belirlenen ilçelerde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü alınarak kurulabilir. İş durumunun gerekli kıldığı yerlerde çocuk mahkemelerinin birden fazla dairesi oluşturulabilir. Bu daireler numaralandırılır. Çocuk mahkemelerinde yapılan duruşmalarda Cumhuriyet savcısı bulunmaz. Mahkemelerin bulunduğu yerlerdeki Cumhuriyet savcıları, çocuk mahkemeleri kararlarına karşı kanun yoluna başvurulabilirler.

(2) Çocuk ağır ceza mahkemelerinde bir başkan ile yeteri kadar üye bulunur ve mahkeme bir başkan ve iki üye ile toplanır. Bu mahkemeler bölgelerin coğrafi durumları ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak belirlenen yerlerde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü alınarak kurulur. İş durumunun gerekli kıldığı yerlerde çocuk ağır ceza mahkemelerinin birden fazla dairesi oluşturulabilir. Bu daireler numaralandırılır.

MAHKEMELERİN GÖREVİ

Madde 26 - (1) Çocuk mahkemesi, asliye ceza mahkemesi ile sulh ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlar bakımından, suça sürüklenen çocuklar hakkında açılacak davalara bakar.

(2) Çocuk ağır ceza mahkemesi, çocuklar tarafından işlenen ve ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlarla ilgili davalara bakar.

(3) Mahkemeler ve çocuk hâkimi, bu Kanunda ve diğer kanunlarda yer alan tedbirleri almakla görevlidir.

(4) Çocuklar hakkında açılan kamu davaları, Kanunun 17 nci Maddesi hükümleri saklı kalmak kaydıyla bu Kanunla kurulan mahkemelerde görülür.

MAHKEMELERİN YARGI ÇEVRESİ

Madde 27 - (1) Çocuk mahkemelerinin yargı çevresi, kurulduğu il ve ilçenin mülkî sınırlarıyla belirlenir.

(2) Çocuk ağır ceza mahkemelerinin yargı çevresi, buldukları il merkezi ve ilçeler ile bunlara adli yönden bağlanan ilçelerin idarî sınırlarıdır.

(3) Coğrafi durum ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemelerinin yargı çevresinin belirlenmesine veya değiştirilmesine Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca karar verilir.

HÂKİMLERİN ATANMALARI

Madde 28 - (1) Mahkemelere, atanacakları bölgeye veya bir alt bölgeye hak kazanmış, adli yargıda görevli, tercihan çocuk hukuku alanında uzmanlaşmış, çocuk psikolojisi ve sosyal hizmet alanlarında

eğitim almış olan hâkimler ve Cumhuriyet savcıları arasından Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca atama yapılır.

(2) Atamalarda istekli olanlarla daha önce bu görevlerde bulunmuş olanlara öncelik tanınır.

(3) Herhangi bir nedenle görevine gelemeyen hâkimin yerine bu hâkim görevine başlayınca veya Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca yetkilendirme yapıncaya kadar o yerdeki hâkimlerden hangisinin bakacağı, birinci fıkrada aranan nitelikler de gözetilerek adlî yargı adalet komisyonu başkânınca belirlenir.

İKİNCİ BÖLÜM

CUMHURİYET SAVCILIĞI VE KOLLUK

CUMHURİYET SAVCILIĞI ÇOCUK BÜROSU

Madde 29 - (1) Cumhuriyet başsavcılıklarında bir çocuk bürosu kurulur. Cumhuriyet başsavcısınca 28 inci Maddenin birinci fıkrasında öngörülen nitelikleri haiz olanlar arasından yeterli sayıda Cumhuriyet savcısı, bu büroda görevlendirilir.

ÇOCUK BÜROSUNUN GÖREVLERİ

Madde 30 - (1) Çocuk bürosunun görevleri;

- a) Suça sürüklenen çocuklar hakkındaki soruşturma işlemlerini yürütmek,
  - b) Çocuklar hakkında tedbir alınması gereken durumlarda, gecikmeksizin tedbir alınmasını sağlamak,
  - c) Korunma ihtiyacı olan, suç mağduru veya suça sürüklenen çocuklardan yardıma, eğitime, işe, barınmaya ihtiyacı olan veya uyum güçlüğü çekenlere ihtiyaç duydukları destek hizmetlerini sağlamak üzere, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği içinde çalışmak, bu gibi durumları çocukları korumakla görevli kurum ve kuruluşlara bildirmek,
  - d) Bu Kanunla ve diğer kanunlarla verilen görevleri yerine getirmektir.
- (2) Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, bu görevler çocuk bürosunda görevli olmayan Cumhuriyet savcıları tarafından da yerine getirilebilir.

KOLLUĞUN ÇOCUK BİRİMİ

Madde 31 - (1) Çocuklarla ilgili kolluk görevi, öncelikle kolluğun çocuk birimleri tarafından yerine getirilir.

(2) Kolluğun çocuk birimi, korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocuklar hakkında işleme başlandığında durumu, çocuğun veli veya vasisine veya çocuğun bakımını üstlenen kimseye, baroya ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna, çocuk resmî bir kurumda kalıyorsa ayrıca kurum temsilcisine bildirir. Ancak, çocuğu suça azmettirdiğinden veya istismar ettiğinden şüphelenilen yakınlarına bilgi verilmez.

(3) Çocuk, kollukta bulunduğu sırada yanında yakınlarından birinin bulunmasına imkân sağlanır.

(4) Kolluğun çocuk birimlerindeki personeline, kendi kurumları tarafından çocuk hukuku, çocuk suçluluğunun önlenmesi, çocuk gelişimi ve psikolojisi, sosyal hizmet gibi konularda eğitim verilir.

(5) Çocuğun korunma ihtiyacı içinde bulunduğu bildirimi ya da tespiti veya hakkında acil korunma kararı almak için beklemenin, çocuğun yararına aykırı olacağını gösteren nedenlerin varlığı hâlinde kolluğun çocuk birimi, durumun gerektirdiği önlemleri almak suretiyle çocuğun güvenliğini sağlar ve mümkün olan en kısa sürede Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna teslim eder.

GÖREVLİLERİN EĞİTİMLERİ

Madde 32 - (1) Mahkemelerde görevlendirilecek hâkimler ve Cumhuriyet savcıları ile sosyal çalışma görevlilerine ve denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlüğünde görevli denetim görevlilerine, adaylık dönemlerinde Adalet Bakanlığınca belirlenen esaslara uygun çocuk hukuku, sosyal hizmet, çocuk gelişimi ve psikolojisi gibi konularda eğitim verilir.

(2) Mahkemelere atananların, görevleri süresince, alanlarında uzmanlaşmalarını sağlama ve kendilerini geliştirmelerine yönelik hizmet içi eğitim almaları sağlanır.

(3) Hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimin usûl ve esasları yönetmelikle belirlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM SOSYAL İNCELEME

SOSYAL ÇALIŞMA GÖREVLİLERİ

Madde 33 - (1) Adalet Bakanlığınca mahkemelere, en az lisans öğrenimi görmüş olanlar arasından yeterli sayıda sosyal çalışma görevlisi atanır. Atamada; çocuk ve aile sorunları ile çocuk hukuku ve çocuk suçluluğunun önlenmesi alanlarında lisansüstü eğitim yapmış olanlar tercih edilir.

(2) Mahkemelere atanan ve bu Kanun kapsamındaki tedbirleri uygulayan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunda görevli sosyal çalışma görevlilerine almakta oldukları aylıklarının brüt tutarının yüzde ellisi oranında ödenek verilir.

(3) Bu görevlilerin bulunmaması, görevin bunlar tarafından yapılmasında fiilî veya hukukî bir engel bulunması ya da başka bir uzmanlık dalına ihtiyaç duyulması gibi durumlarda, diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlar ile serbest meslek icra eden birinci fıkrada öngörülen nitelikleri haiz kişiler de sosyal çalışma görevlisi olarak görevlendirilebilirler.

(4) Hakkında sosyal inceleme yapılacak çocuğun, incelemeye tâbi tutulacak çevresi mahkemenin yetki alanı dışında ise, davayı gören mahkemenin talimatına bağlı olarak çocuğun bulunduğu yerdeki mahkemece inceleme yaptırılır. Büyükşehir belediye sınırları içinde kalan yerlerde bu inceleme, davayı gören mahkemeye bağlı olarak çalışan sosyal çalışma görevlilerince yapılabilir.

SOSYAL ÇALIŞMA GÖREVLİLERİNİN GÖREVLERİ

Madde 34 - (1) Sosyal çalışma görevlilerinin görevi;

a) Görevlendirildikleri çocuk hakkında derhâl sosyal inceleme yapmak, hazırladıkları raporları kendilerini görevlendiren mercie sunmak,

b) Suça sürüklenen çocuğun ifadesinin alınması veya sorgusu sırasında yanında bulunmak,

c) Bu Kanun kapsamında mahkemeler ve çocuk hâkimleri tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmektir.

(2) İlgililer, sosyal çalışma görevlilerinin çalışmaları sırasında kendilerine yardımcı olmak ve çocuk hakkında istenen bilgileri vermek zorundadır.

(3) Sosyal çalışma görevlilerinin, görevleri sırasında yaptıkları ve hâkim tarafından takdir edilen masrafları Cumhuriyet başsavcılığının suçüstü ödeneğinden ödenir.

SOSYAL İNCELEME

Madde 35 - (1) Bu Kanun kapsamındaki çocuklar hakkında mahkemeler, çocuk hâkimleri veya Cumhuriyet savcılarınca gerektiğinde çocuğun bireysel özelliklerini ve sosyal çevresini gösteren inceleme yaptırılır. Sosyal inceleme raporu, çocuğun, işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin mahkeme tarafından takdirinde göz önünde bulundurulur.

(2) Derhâl tedbir alınmasını gerektiren durumlarda sosyal inceleme daha sonra da yaptırılabilir.

(3) Mahkeme veya çocuk hâkimi tarafından çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırılmaması hâlinde, gerekçesi kararda gösterilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DENETİM

DENETİM ALTINA ALMA KARARI

Madde 36 - (1) Hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilen, kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı onanan, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen çocuğun denetim altına alınmasına karar verilebilir.

DENETİM GÖREVLİSİNİN GÖREVLENDİRİLMESİ

Madde 37 - (1) Denetim altına alınan çocukla ilgili olarak denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlüğü tarafından bir denetim görevlisi görevlendirilir. Ancak, korunma ihtiyacı olan çocuklar veya suç tarihinde oniki yaşını bitirmemiş suça sürüklenen çocuklar ile çocuğun aileye teslimi yönünde karar verilmesi hâlinde, bu çocuklar hakkında denetim görevi gözetim esaslarına göre Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından yerine getirilir.

(2) Görevlendirme sırasında çocuğun kişisel özellik ve ihtiyaçları dikkate alınır ve çocuğa kolay ulaşabilecek olanlar tercih edilir.

DENETİM GÖREVLİSİNİN GÖREVLERİ

Madde 38 - (1) Denetim görevlisinin görevleri şunlardır:

a) Kararla ulaşılmak istenen amacın gerçekleşmesi için çocuğun eğitim, aile, kurum, iş ve sosyal çevreye uyumunu sağlamak üzere onu desteklemek, yardımcı olmak, gerektiğinde önerilerde bulunmak.

b) Çocuğa eğitim, iş, destek alabileceği kurumlar, hakları ve haklarını kullanma konularında rehberlik etmek.

c) İhtiyaç duyacağı hizmetlerden yararlanmasında çocuğa yardımcı olmak.

d) Kaldığı yerleri ve ilişki kurduğu kişileri ziyaret ederek çocuğun içinde yaşadığı şartları, ailesi ve çevresiyle ilişkilerini, eğitim ve iş durumunu, boş zamanlarını değerlendirme faaliyetlerini yerinde incelemek.

e) Alınan kararın uygulanmasını, bu uygulamanın sonuçlarını ve çocuk üzerindeki etkilerini izlemek, tâbi tutulduğu yükümlülüklerin yerine getirilmesini denetlemek.

- f) Çocuğun gelişimi hakkında, üçer aylık sürelerle Cumhuriyet savcısı veya mahkemeye rapor vermek.
- (2) Denetim görevlisi, görevini yerine getirirken gerektiğinde çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse ve öğretmenleriyle işbirliği yapar.
- (3) Çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse çocuğun devam ettiği okul, işyeri veya çocukla ilgili bilgiye sahip kurumların yetkilileri, denetim görevlisine yardımcı olmak, görevi gereğince istediği bilgileri vermek zorundadırlar.
- (4) Çocuğun yakınları denetim görevlisinin yetkilerine müdahale edemezler.

DENETİM PLÂNI VE RAPORU

Madde 39 - (1) Çocuğa uygulanacak denetimin yöntemi, denetim görevlisince, sosyal incelemeyi yapan uzman veya mahkeme nezdindeki sosyal çalışma görevlisi ile birlikte, görevlendirmeyi takip eden on gün içinde hazırlanacak bir plânla belirlenir.

(2) Denetim plâni hazırlanırken;

- a) Çocuk hakkında alınan tedbirin amacı, niteliği ve süresi,
- b) Çocuğun ihtiyaçları,
- c) Çocuğun içinde bulunduğu tehlike hâlinin ciddiyeti,
- d) Çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse tarafından çocuğa verilen desteğin derecesi,
- e) Suça sürüklenmesi sebebiyle tedbir alınmış ise suç teşkil eden fiilin mahiyeti,
- f) Çocuğun görüşü,

Dikkate alınır.

(3) Denetim plâni, mahkeme veya çocuk hâkimince onaylandıktan sonra derhâl uygulanır. Denetim görevlisi, kararın uygulama biçimi, çocuk üzerindeki etkileri ile çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimselerin veya kurumların çocuğa karşı sorumluluklarını gereğince yerine getirip getirmediği, kararın değiştirilmesini gerektirir bir durum olup olmadığı ve istenen diğer hususlarda her ay, ayrıca talep hâlinde mahkeme veya çocuk hâkimine rapor verir.

DENETİMİN SONA ERMESİ

Madde 40 - (1) Denetim, kararda öngörülen sürenin dolmasıyla sona erer. Tedbirden beklenen yararın elde edilmesi hâlinde denetim, sürenin dolmasından önce de kaldırılabilir.

(2) Denetim, çocuğun başka bir suçtan dolayı tutuklanması veya cezasının yerine getirilmesine başlanmakla sona erer.

SOSYAL İNCELEME VE DENETİM RAPORLARI HAKKINDA BİLGİ EDİNME

Madde 41 - (1) Sosyal inceleme raporu ile denetim plâni ve raporunun birer örneğini çocuğun avukatı veya yasal temsilcisi Cumhuriyet savcısından, mahkemeden veya çocuk hâkiminden alabilir. Çocuğa raporun içeriği hakkında bilgi verilir.

(2) Ancak, çocuk ve avukatı hariç olmak üzere birinci fıkrada gösterilen kişilerin sosyal inceleme raporu ile denetim plâni ve raporu hakkında bilgi sahibinin çocuğun yararına aykırı olduğuna kanaat getirilirse, bunların incelenmesi kısmen veya tamamen yasaklanabilir.

DÖRDÜNCÜ KISIM ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

UYGULANACAK HÜKÜMLER

Madde 42 - (1) Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde Ceza Muhakemesi Kanunu, Türk Medenî Kanunu, 18.6.1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile 24.5.1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu hükümleri uygulanır.

(2) Denetim konusunda bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde, Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunu hükümleri uygulanır.

ÇOCUĞUN GİDERLERİ

Madde 43 - (1) Çocuk hakkında verilen koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının giderleri Devletçe ödenir. Ödenecek miktar mahkemece verilecek bir karar ile tespit edilir.

(2) Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre çocuğa bakmakla yükümlü olan kimsenin malî durumunun müsait olması hâlinde, Devletçe ödenen meblağın tahsili için ilgililere rücu edilir.

KAMU GÖREVLİSİ

Madde 44 - (1) Bu Kanun kapsamına giren görevlerle bağlantılı olarak kamu görevlileri hakkında 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz.

KURUMLAR

Madde 45 - (1) Bu Kanunun 5 inci Maddesinde yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirlerden;

- a) (a) ve (e) bentlerinde yazılı danışmanlık ve barınma tedbirleri Milli Eğitim Bakanlığı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve yerel yönetimler,
- b) (b) bendinde yazılı eğitim tedbiri Milli Eğitim Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı,
- c) (c) bendinde yazılı bakım tedbiri Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu,
- d) (d) bendinde yazılı sağlık tedbiri Sağlık Bakanlığı,

Tarafından yerine getirilir.

(2) Bakım ve barınma tedbirlerinin yerine getirilmesi sırasında ihtiyaç duyulan kolluk hizmetlerinin yerine getirilmesi, çocukların rehabilitasyonu, eğitimi ve diğer bakanlıkların görev alanına giren diğer hususlarla ilgili olarak Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından yapılan her türlü yardım ve destek talepleri Milli Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, ilgili diğer bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından geciktirilmeksizin yerine getirilir.

(3) Bu tedbirlerin yerine getirilmesinde kurumların koordinasyonu Adalet Bakanlığınca sağlanır.

KADROLAR

Madde 46 - (1) Bu Kanun gereğince kurulacak mahkemelerin kuruluş ve çalışmaları için gerekli sınıflardan yeteri kadar kadro temin edilir.

YÖNETMELİK

Madde 47 - (1) Bu Kanunun 5 ve 10 uncu Maddelerinin uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar, Adalet Bakanlığı ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından müştereken, diğer Maddelerin uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar ise Adalet Bakanlığı tarafından altı ay içinde çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir.

YÜRÜRLÜKTEN KALDIRILAN HÜKÜMLER

Madde 48 - (1) 7.11.1979 tarihli ve 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) Mevzuatta, yürürlükten kaldırılan 7.11.1979 tarihli ve 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanuna yapılan yollamalar, bu Kanunun ilgili hükümlerine yapılmış sayılır.

GEÇİCİ Madde 1 - (1) 2253 sayılı Kanun gereğince kurulan çocuk mahkemelerinde derdest bulunan ve bu Kanun ile kurulan çocuk mahkemesinin görevine giren dava ve işler, bu mahkemeler faaliyete geçtiğinde çocuk mahkemesine devredilir.

(2) Genel ceza mahkemelerinde görülmekte olan ve bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte onsekiz yaşını doldurmuş olan sanıklar hakkındaki dava ve işler çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemelerine devredilmez.

(3) Çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemeleri bulunmayan yerlerde, bu mahkemeler kurulup göreve başlayıncaya kadar çocuklar tarafından işlenen suçlara ait soruşturma ve kovuşturmalar Cumhuriyet başsavcılığı ve görevli mahkemelerce bu Kanun hükümlerine göre yapılır.

(4) Çocuk mahkemesi bulunmayan yerlerde, bu mahkeme kurulup göreve başlayıncaya kadar korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında tedbir kararları görevli aile veya asliye hukuk mahkemelerince alınır.

(5) Adalet Bakanlığının koordinatörlüğünde ilgili bakanlıklar ve bağlı kuruluşlar bu Kanunun yürürlüğü tarihinden itibaren altı ay içinde koruyucu ve destekleyici tedbirleri yerine getirmek üzere gerekli tedbirleri alır. Ayrıca, ilgili bakanlıklar ve bağlı kuruluşlar bu amaçla sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliğine gidebilirler.

YÜRÜRLÜK

Madde 49 - (1) Bu Kanunun;

a) Suça sürüklenen ve hakkında bakım tedbiri uygulanan çocuklar hakkında Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından yerine getirilecek hizmetlere ilişkin hükümler ile 5 inci Maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi yayımı tarihinden itibaren altı ay sonra,

b) 37 nci Maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi ile 5 inci Maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi yayımı tarihinden itibaren bir yıl sonra,

c) Diğer hükümleri yayımı tarihinde,

Yürürlüğe girer.

YÜRÜTME

Madde 50 - (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

ÇOCUK KORUMA KANUNUNA GÖRE VERİLEN KORUYUCU VE DESTEKLEYİCİ TEDBİR KARARLARININ UYGULANMASI HAKKINDA YÖNETMELİK

Devlet Bakanlığı ile Adalet Bakanlığından:

Resmi Gazete Tarihi : 23/12/2006

Resmi Gazete Sayısı : 26386

BİRİNCİ BÖLÜM

AMAÇ, KAPSAM, DAYANAK VE TANIMLAR

AMAÇ

Madde 1 - (1) Bu Yönetmeliğin amacı, korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocukların korunmasına, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınmasına ilişkin usûl ve esasları düzenlemektir.

KAPSAM

Madde 2 - (1) Bu Yönetmelik, korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında alınacak tedbirler ile suça sürüklenen çocuklar hakkında uygulanacak güvenlik tedbirlerinin usûl ve esaslarına, bu kararların yerine getirilmesinde kurumların görev ve sorumluluklarına ilişkin hükümleri kapsar.

DAYANAK

Madde 3 - (Değişik madde: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./1. md.)

(1) Bu Yönetmelik, 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 47 nci maddesi ile 3/6/2011 tarihli ve 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

TANIMLAR

Madde 4 - (1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında;

- a) Çocuk: Daha erken yaşta ergin olsa bile, onsekiz yaşını doldurmamış kişiyi; bu kapsamda,
- 1) Korunma ihtiyacı olan çocuk: Bedensel, zihinsel, ahlâkî, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuğu,
  - 2) Suça sürüklenen çocuk: Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuğu,
- b) Çocuk hâkimi: Hakkında kovuşturma başlatılmış olanlar hariç, suça sürüklenen çocuklarla korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında uygulanacak tedbir kararlarını veren çocuk mahkemesi hâkimini,
- c) Kanun: 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununu,
- ç) Kurum: Bu Yönetmelik kapsamındaki çocuğun bakılıp gözetildiği, hakkında verilen tedbir kararlarının yerine getirildiği resmî veya özel kurumları,
- d) Mahkeme: Çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemelerini, çocuk mahkemesi bulunmayan yerlerde aile ya da asliye hukuk mahkemeleri ile ceza mahkemelerini,

e) Sosyal çalışma görevlisi: Psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun meslek mensuplarını, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM KORUYUCU VE DESTEKLEYİCİ TEDBİRLER

KORUYUCU VE DESTEKLEYİCİ TEDBİRLER

Madde 5 - (1) Koruyucu ve destekleyici tedbirler, çocuğun yararı göz önünde bulundurularak, öncelikle kendi aile ortamında korunmasının sağlanması ile yaşına ve gelişimine uygun eğitim ve öğreniminin desteklenmesini, kişiliğinin ve toplumsal sorumluluğunun geliştirilmesini sağlamaya yönelik;

- a) Danışmanlık,
  - b) Eğitim,
  - c) Bakım,
  - d) Sağlık,
  - e) Barınma,
- tedbirleridir.

(Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./2. md.)**Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına başvuru, bildirim mükellefiyeti ve yükümlülükler**

Madde 6 - (1) Adlî ve idarî merciler, kolluk görevlileri, köy ve mahalle muhtarları, belediye zabıta memurları, sağlık ve eğitim kuruluşları, diğer kamu kurum ve kuruluşlarının görevlileri, sivil toplum kuruluşları ile bir çocuğun korunma ihtiyacı olduğundan haberdar olanlar, durumu il ve ilçelerdeki (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./2. md.)Aile ve Sosyal Politikalar müdürlüklerine bildirmekle yükümlüdür.

(2) Çocuk veya çocuğun bakımından sorumlu kimseler, çocuğun korunma altına alınması amacıyla il ve ilçelerdeki (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./2. md.)Aile ve Sosyal Politikalar müdürlüklerine başvurabilir.

(3) İl ve ilçe (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./2. md.)Aile ve Sosyal Politikalar müdürlükleri, korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında basın ve yayın organları ile benzeri iletişim araçlarında çıkan haberleri ve her türlü duyumu ihbar kabul ederek ayrıca bir resmî duyuru gelmesini beklemeden harekete geçerek bunları araştırmakla yükümlüdür.

(4) İl ve ilçe (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./2. md.)Aile ve Sosyal Politikalar müdürlükleri, çevrelerinde korunma ihtiyacı olan Kurum hizmetinden yararlanamayan çocukları tespit etmek ve gerekli tedbirleri almak amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde bulunur.

(5) (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./2. md.)Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kendisine bildirilen olaylar ve yükümlülükleri ile ilgili olarak gerekli incelemeyi derhâl yapar. İnceleme ve müteakip işlemler, (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./2. md.) Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünün çocuklara ilişkin mevzuatına göre yürütülür.

(6) Yapılan inceleme sonucu, müracaatçının gereksinim ve aciliyet durumu göz önünde bulunduru-

arak, Kurumun vermiş olduğu hizmet modellerinden yararlandırılabilir ya da ilgili kurumlara yönlendirilebilir.

(7) Koruyucu ve destekleyici tedbir kararı alınması gereken hâllerde, il veya ilçe (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./2. md.)Aile ve Sosyal Politikalar müdürlüğünce çocuk hakkında Çocuk Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usûl ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 21 inci maddesine uygun olarak hazırlanacak sosyal inceleme raporu, talep yazısı ekinde mahkemeye veya çocuk hâkimine sunulur.

ACİL KORUNMA KARARI ALINMASI

Madde 7 - (1) Derhâl korunma altına alınmasını gerektiren bir durumun varlığı hâlinde çocuk, sağlık kontrolü yaptırdıktan sonra (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./3. md.)Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından bakım ve gözetim altına alınır.

(2) Acil korunma kararının alınması için Kurum tarafından çocuğun Kuruma geldiği tarihten itibaren en geç beş gün içinde çocuk hâkimine müracaat edilir. Hâkim tarafından, üç gün içinde talep hakkında karar verilir. Hâkim, çocuğun bulunduğu yerin gizli tutulmasına ve gerektiğinde kişisel ilişkinin tesisine karar verebilir.

(3) Acil korunma kararı alınıncaya kadar geçen sürede çocuk; (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./3. md.)Aile ve Sosyal Politikalar il müdürünün olmasına istinaden (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./3. md.)Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının hizmet modellerinden yararlandırılır.

(4) Acil korunma kararı en fazla otuz günlük süre ile sınırlı olmak üzere verilebilir. Bu süre içinde Kurumca çocuk hakkında sosyal inceleme yapılır. Kurum, yaptığı inceleme sonucunda, tedbir kararı alınmasının gerekmediği sonucuna varırsa bu yöndeki görüşünü ve sağlayacağı hizmetleri hâkime bildirir. Çocuğun, ailesine teslim edilip edilmeyeceğine veya uygun görülen başkaca bir tedbire hâkim tarafından karar verilir.

(5) Kurum, çocuk hakkında tedbir kararı alınması gerektiği sonucuna varırsa hâkimden koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilmesini talep eder.

KORUYUCU VE DESTEKLEYİCİ TEDBİR KARARI ALINMASINDA YETKİ VE USÛL

Madde 8 - (1) Çocuklar hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı; çocuğun anası, babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse, (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./4. md.) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Cumhuriyet savcısının istemi üzerine veya re'sen çocuğun menfaatleri bakımından kendisinin, ana, baba, vasisi veya birlikte yaşadığı kimselerin bulunduğu yerdeki çocuk hâkimince alınır.

(2) Çocuk mahkemesi bulunmayan yerlerde, bu mahkeme kurulup göreve başlayıncaya kadar hakkında kovuşturma başlatılmış olanlar hariç, korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında tedbir kararları, aile mahkemeleri kurulan yerler bakımından bu mahkemeler, kurulu bulunmayan yerler bakımından asliye hukuk mahkemelerince alınır.

(3) Hakkında kovuşturma başlatılmış olan çocuklar için koruyucu ve destekleyici tedbir kararı kovuşturmanın yapıldığı mahkemece alınır.

(4) Soruşturma sırasında, suça sürüklenen çocuk hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir talebinde bulunulup da mahkeme veya çocuk hâkiminden tedbir kararı alınmış ise kararın bir sureti soruşturma dosyası içine konularak kovuşturma makamlarının bilgisine sunulur.

(5) Fiili işlediği sırada oniki yaşından küçük çocuklar ile onbeş yaşını doldurmamış sağır ve dilsizler hakkında mahkemece, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 31 inci maddesinin birinci fıkrası ile 33 üncü maddesi uyarınca çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir.

(6) Fiili işlediği sırada oniki yaşını bitirmiş onbeş yaşını doldurmamış bulunan çocuklar ile onbeş yaşını doldurmuş ancak onsekiz yaşını doldurmamış sağır ve dilsizlerin işledikleri fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamamaları veya davranışlarını yönlendirme yeteneklerinin yeterince gelişmemiş olması hâlinde mahkemece, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 31 inci maddesinin ikinci fıkrası ile 33 üncü maddesi uyarınca çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

(7) Çocuk hâkimi veya mahkemece, suçta sürüklenen ve ceza sorumluluğu olmayan çocuklarla korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında verilecek tedbir kararlarının usûlünde, Kanunun 13 üncü maddesinin birinci fıkrası hükmü uygulanır.

(8) Çocuk hâkimi veya mahkemece, koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilmeden önce yeterli idrak gücü bulunan çocuğun yazılı veya sözlü olarak görüşü alınır. Gerekliğinde koruyucu ve destekleyici tedbir kararını istemeye yetkili olan çocuğun anası, babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse ile (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./4. md.)Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü temsilcileri de dinlenebilir.

(9) Kanunun 7 nci maddesinin yedinci fıkrası uyarınca görevli mahkeme, korunma ihtiyacı olan çocuk hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararının yanında 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre velayet, vesayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulması gereken hâllerde de duruşma yaparak karar vermeye yetkilidir.

(10) Aile mahkemeleri, bakmakta oldukları davalar ile ilgili koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verebilir.

(11) Tedbir kararı verilmeden önce çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırılabilir. Ancak, fiili işlediği sırada oniki yaşını bitirmiş onbeş yaşını doldurmamış bulunan çocuklar ile onbeş yaşını doldurmuş ancak onsekiz yaşını doldurmamış sağır ve dilsizlerin işledikleri fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama yeteneğinin ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin olup olmadığının takdiri bakımından sosyal inceleme yaptırılması zorunludur.

(12) Mahkeme veya çocuk hâkimi bir veya birden fazla tedbire karar verebilir. Tedbir kararı verilirken, Kanunun 4 üncü maddesinde öngörülen; kurumda bakım ve kurumda tutmanın son çare olarak görülmesi, kararların verilmesinde ve uygulanmasında toplumsal sorumluluğun paylaşılmasının sağlanması temel ilkesinden hareketle çocuğu öncelikle aile içinde destekleyen danışmanlık, eğitim ve sağlık tedbirlerinin alınması esası gözetilir. Ancak; çocuğun teslim edileceği veli, vasi, kanunî temsilcisi veya bakımını üstlenen kimselerin sosyal, ekonomik ve kültürel durumu ile yörenin örf ve âdetleri dikkate alınarak, çocuğun yaşama, gelişme, korunma ve katılım hakları ile yarar ve esenliğinin tehlikeye düşebileceğinin tespiti hâlinde; diğer tedbirler yanında kurumda bakım veya barınma tedbiri kararı alınması öncelikle değerlendirilir.

(13) Tedbir kararında; tedbirin türü ile tedbiri uygulayacak kişi, kurum veya kuruluş adları gösterilir. Gerekliğinde kararda tedbirin süresi de belirtilir.

(14) Tedbir kararları verilirken, tedbirin belirli bir yerde uygulanması sonucunu doğuracak şekilde hizmet sunumu bakımından idarenin takdir alanını kısıtlayacak veya hizmet modellerini ve sınırlarını daraltabilecek uygulamalara sebebiyet verilmemesine özen gösterilir.

(15) Çocuk hâkimi veya mahkeme, hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verdiği çocuğun denetim altına alınmasına da karar verebilir.

KORUYUCU VE DESTEKLEYİCİ TEDBİR KARARLARININ GÖNDERİLMESİ

Madde 9 - (1) Mahkeme veya çocuk hâkimince bu Yönetmelik uyarınca verilen;

a) Danışmanlık ve barınma tedbir kararları, ilgisine göre il millî eğitim müdürlükleri, (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./5. md.)Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il veya ilçe müdürlükleri ya da yerel yönetimlere,

b) Eğitim tedbiri kararı, ilgisine göre il millî eğitim müdürlüklerine veya Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bölge müdürlüklerine,

c) Bakım tedbiri kararı, (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./5. md.)Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il veya ilçe müdürlüklerine,

ç) Sağlık tedbiri kararı, il sağlık müdürlüklerine,

gönderilir.

(2) Koruyucu ve destekleyici tedbir kararı, kesinleştirilmesi beklenmeksizin derhâl uygulanır.

(3) Tedbir kararlarının, kararı veren mahkemenin veya çocuk hâkimliğinin bulunduğu yerde uygulanması esastır. Ancak, tedbir kararının uygulanmasının, kararın gönderildiği ildeki kurum veya kuruluşlar tarafından yerine getirilmesi mümkün olmadığı taktirde çocuğun yararı gözetilerek tedbir kararını yerine getirmekle sorumlu kurum tarafından tedbirin nerede yerine getirileceğine karar verilir.

TEDBİR KARARININ DEĞİŞTİRİLMESİ VEYA SÜRESİNİN UZATILMASI

Madde 10 - (1) Hâkim veya mahkeme; denetim görevlileri, çocuğun velisi, vasisi, bakım ve gözetimini üstlenen kimselerin, tedbir kararını yerine getiren kişi ve kuruluşun temsilcisi ile Cumhuriyet savcısının talebi üzerine veya re'sen çocuğa uygulanan tedbirin sonuçlarını inceleyerek, süresini uzatabilir veya değiştirebilir.

(2) Hâkim veya mahkeme, koruyucu ve destekleyici tedbir kararının değiştirilmesi veya süresinin uzatılması yönünde bir karar vermeden önce tedbir kararını uygulayan kişi, kurum veya kuruluşun tedbirin uygulanması hakkında gerekçeli bir rapor isteyebilir.

TEDBİR KARARININ KALDIRILMASI VEYA SONA ERMESİ

Madde 11 - (1) Hâkim, çocuğun gelişimini göz önünde bulundurarak koruyucu ve destekleyici tedbirin kaldırılmasına karar verebilir. Bu karar acele hâllerde, çocuğun bulunduğu yer hâkimi tarafından da verilebilir. Ancak bu durumda karar, önceki kararı alan hâkim veya mahkemeye bildirilir.

(2) Tedbir kararının kaldırılmasını, denetim görevlileri, çocuğun velisi, vasisi, bakım ve gözetimini üstlenen kimseler, tedbir kararını yerine getiren kişi ve kuruluşun temsilcileri ile Cumhuriyet savcısına talep edebilir.

(3) Tedbirin uygulanması, onsekiz yaşın doldurulmasıyla ayrıca bir karara gerek kalmaksızın kendiliğinden sona erer. Ancak hâkim, eğitim ve öğrenimine devam edebilmesi için ve çocuğun rızası alınmak suretiyle tedbirin uygulanmasına belli bir süre daha devam edilmesine karar verebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KORUYUCU VE DESTEKLEYİCİ TEDBİR KARARLARININ YERİNE GETİRİLMESİ

DANIŞMANLIK TEDBİRİ

Madde 12 - (1) Danışmanlık tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda; çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çözümünde yol göstermeye yönelik rehberlik tedbirleridir.

(2) Danışmanlık tedbirleri, çocuğun ailesi yanında korunmasını sağlamak veya çocuk hakkında verilen tedbir kararlarının uygulanması sırasında onu desteklemek ya da uygulanması muhtemel tedbirler hakkında bilgilendirmek amacıyla uygulanır.

(3) Özel veya kamu sosyal hizmet kurum veya kuruluşlarında ya da ailesi yanında kalmakta olan ve hakkında danışmanlık tedbirine karar verilen çocukların bedensel, zihinsel, psiko-sosyal, duygusal gelişimini desteklemek, okul, aile ve sosyal çevresi ile uyumunu güçlendirmek ve yeteneklerine uygun bir meslek sahibi olarak hayata hazırlanmalarını sağlamak amacıyla okul başarısını arttırma, madde kullanımı, davranış bozukluğu, ergenlik sorunları, aile içi iletişim gibi çocuğun, ailesinin ve çocuğun bakımını üstlenen kişilerin ihtiyaçlarına uygun konularda uzmanlaşmış bir veya birden fazla kişi danışman olarak görevlendirilebilir.

(4) Çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere; anne baba eğitimi, aile danışmanlığı, aile tedavisi gibi konularda danışmanlık hizmetleri sunulur. Ayrıca, davranış değişikliği için bu anne ve babalar aile eğitimi programlarına yönlendirilebilir.

(5) Danışmanlık hizmeti, kurumlarda görevli sosyal çalışma görevlileri ile alanında meslekî eğitim almış görevlilerce yürütülür. Danışmanlık hizmeti verecek uzman kişilerin uygulayacakları meslekî çalışmalar ve programlara ilişkin standartlar, uygulama esasları ve değerlendirme ölçütleri tedbiri yerine getirecek kurumlar tarafından belirlenir. Uzmanlar alanları da belirtilmek suretiyle tedbiri yerine getirmekle sorumlu kurumların taşra birimleri tarafından, il ve ilçelerdeki koordinasyon makamlarına, mahkeme veya çocuk hâkimlerine bildirilir.

(6) Danışmanlık hizmeti verecek olan kişilerin konularında meslekî eğitim almış olmalarının yanı sıra yeterliliklerini sertifikaları ile belirten ve alanlarında çalıştıklarını hizmet belgesi ile ispat edenler öncelikli olarak tercih edilir.

(7) Danışmanlık tedbiri, Millî Eğitim Bakanlığı, (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./6. md.)Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve yerel yönetimler tarafından yerine getirilir. Danışmanlık tedbirini yerine getirmekle sorumlu kurumlar, bu Yönetmeliğin yayımından itibaren altı ay içinde uygulama usûl ve esaslarını oluşturarak birer örneğini il ve ilçe koordinasyon makamları ile merkezî koordinasyonun sekreteryaya hizmetlerini yürüten (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./6. md.)Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne gönderir.

EĞİTİM TEDBİRİ

Madde 13 - (1) Eğitim tedbiri, çocuğun bir eğitim kurumuna gündüzlü veya yatılı olarak devamına; bu şekilde eğitim alması mümkün olmayan çocukların evde eğitim almalarına, özel eğitim almaları gereken çocukların eğitsel ihtiyaçları doğrultusunda ilgili eğitim kurumuna devamına, kendilerine, ailelerine, öğretmenlerine ve okul personeline; uzman personel, araç gereç sağlanmasına yönelik tedbirler ile çocuğun iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesi-

ne veya meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamu ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilmesine yönelik tedbirlerdir.

(2) Mahkeme veya çocuk hâkimi, eğitim tedbirine karar vermeden önce çocuğun eğitim alacağı kişi, kamu veya özel kurumlardan bu konuda bilgi isteyebilir.

(3) Halk eğitimi ve meslekî eğitim merkezleri ile Türkiye İş Kurumu il müdürlükleri, açtıkları ve açacakları kurs ya da programlar hakkında süre, konu, hedef kitle gibi hususları içeren listeleri oluşturarak periyodik olarak mahkeme veya çocuk hâkimi ile il ve ilçelerdeki koordinasyon makamlarına bilgi verir.

(4) Millî Eğitim Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, özel eğitime gereksinim duyan engelli çocuklar için eğitim tedbirinin uygulanmasına ilişkin gerekli önlemleri alır. Bu konuda ilde yapılan faaliyet ve programlar hakkında mahkeme veya çocuk hâkimi ile il ve ilçelerdeki koordinasyon makamlarına periyodik olarak bilgi verilir.

(5) Eğitim tedbiri kararının verilmesinde onbeş yaşını doldurmamış çocuklar bakımından uluslararası sözleşmeler ve kanunların öngördüğü sınırlar dikkate alınır. Bunlar hakkında eğitimlerinin devamına ilişkin tedbir kararı verilebilir.

(6) Onbeş yaşını doldurmuş çocuk hakkında, iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine, meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamu ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilmesine yönelik verilen tedbir kararında; Millî Eğitim Bakanlığınca yerine getirilmesinin hükme bağlandığı hâllerde bu Bakanlığın koordinasyonunda meslekî eğitim merkezleri, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca yerine getirilmesinin hükme bağlandığı hâllerde ise Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğünce geliştirilen işgücünün istihdam edilebilirliğini artırmaya yönelik işgücü yetiştirme, meslekî eğitim ve işgücü uyum programlarına yönlendirilmek suretiyle yerine getirilir. Bu eğitim programlarına erişimde güçlük yaşıyorsa, tedbir kararı verilen çocuğun Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğüne müracaatı sonrasında vasıflarına uygun işçi arayan özel işyerleri ile bağlantısı sağlanır. Kamuda işe yerleştirme ise, kamuda işe alınacaklarla ilgili kanun hükümleri çerçevesinde yerine getirilir.

(7) Hiç eğitim almamış veya zorunlu eğitimini yarıda bırakmış, zorunlu eğitim yaşını tamamlamış olup haklarında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilen çocukların; eğitimlerini sürdürebilmeleri, kapasitelerini geliştirebilmeleri, iş ve meslek edinebilmeleri amacıyla Millî Eğitim Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğünce gerekli önlemler alınır.

(8) Eğitim tedbiri, Millî Eğitim Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının ilgili birimleri tarafından yerine getirilir.

BAKIM TEDBİRİ

Madde 14 - (1) Bakım tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi hâlinde, (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./7. md.) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il ve ilçe müdürlükleri tarafından çocuğun resmî veya özel bakım yurduna yerleştirilmesi ya da koruyucu aile hizmetlerinden veya Kurumun bu kapsamda yürüttüğü hizmet modellerinden yararlandırılmasına yönelik tedbirdir.

(2) Bakım veya barınma tedbir kararı alınan ve ihmal veya istismara uğrayan, psiko-sosyal sorunları nedeniyle uyum sorunu yaşayanlar ile olumsuz yaşam deneyimlerini devam ettirmeleri nedeniyle

rehabilitasyona ihtiyacı olduğu tespit edilen çocukların, rehabilitasyonu sağlanıncaya kadar korunma ihtiyacı olan diğer çocuklarla aynı ortamda bakılmamaları esastır. Bu çocukların öncelikle (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./7. md.)Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il ve ilçe müdürlükleri tarafından bu amaçla kurulmuş merkezlerde rehabilitasyonları sağlanır.

(3) Sağlık ve bakım tedbirinin birlikte uygulanacağı hallerde, öncelikle suça sürüklenen veya korunma ihtiyacı olan çocuklardan tedavisi gereken ağır ruhsal hastalığı veya madde bağımlılığı nedeniyle fiziksel sorunları olanların rehabilitasyonu bu amaçla kurulmuş resmî veya özel sağlık kuruluşlarında gerçekleştirilir. Bunlardan bakım tedbirini gerektirenler, yatarak tedavileri tamamlandıktan sonra bakım amacıyla aile yanına veya bu amaçla kurulmuş resmî veya özel kuruluşa yerleştirilir.

(4) Bakım tedbiri kararı verilen çocukların kolluk kuvvetlerince (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./7. md.) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il ve ilçe müdürlüklerine teslim edileceği hâllerde, çocuğun ilk sağlık kontrolü yapıldıktan sonra teslimi sağlanır. Bulaşıcı hastalığı olan çocukların tedavisi Sağlık Bakanlığınca gerçekleştirilir. Bu durumdaki çocuklar hakkında derhâl sağlık tedbiri alınması için mahkeme veya çocuk hâkimine başvurulur.

(5) Bu tedbirin uygulanmasında Kurum tarafından ilgili mevzuat çerçevesinde yabancı uyruklu çocukların vatandaşı olduğu ülkenin konsoloslukları ile irtibat sağlanır.

(6) Sağlık kontrolü ve tedaviye ilişkin hizmetlerden doğan tüm giderler Sağlık Bakanlığınca karşılanır.

(7) Bakım tedbiri, (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./7. md.)Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il ve ilçe müdürlükleri tarafından yerine getirilir.

BARINMA TEDBİRİ

Madde 15 - (1) Barınma tedbiri, yaşamını devam ettirmek için yeterli ve sağlıklı bir barınma yeri olmayan çocuklu kimselere veya hayatı tehlikede olan hamile kadınlar ile bunların çocuklarına uygun barınma yeri sağlamaya yönelik tedbirlerdir.

(2) Barınma tedbiri uygulanan kimselerin, talepleri hâlinde kimlikleri ve adresleri gizli tutulur.

(3) Barınma tedbiri kararı verilen kimselerin, kolluk kuvvetlerince tedbir kararını uygulayacak Kuruma teslim edileceği hâllerde, bu kimselerin ilk sağlık kontrolü yapıldıktan sonra teslimi sağlanır. Bulaşıcı hastalığı olanların tedavisi Sağlık Bakanlığınca gerçekleştirilir. Bu durumdaki kimseler hakkında derhâl sağlık tedbiri alınması için mahkeme veya çocuk hâkimine başvurulur.

(4) Bu tedbirin uygulanmasında kurum tarafından ilgili mevzuat çerçevesinde yabancı uyruklu kimselerin vatandaşı olduğu ülkenin konsoloslukları ile irtibat sağlanır.

(5) Sağlık kontrolü ve tedaviye ilişkin hizmetlerden doğan tüm giderler Sağlık Bakanlığınca karşılanır.

(6) Barınma tedbiri, (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./8. md.)Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il ve ilçe müdürlükleri, Millî Eğitim Bakanlığı ve yerel yönetimler tarafından yerine getirilir.

SAĞLIK TEDBİRİ

Madde 16 - (1) Sağlık tedbiri, çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığının korunması ve tedavisi için gerekli geçici veya sürekli tıbbî bakım ve rehabilitasyonu ile madde bağımlısı olanların tedavilerinin yapılmasına yönelik tedbirdir.

(2) Suça sürüklenen veya korunma ihtiyacı olan akıl hastası çocuklar hakkında ruhsal sağlığının tedavisi için öncelikle sağlık tedbirine karar verilmesi esastır.

(3) Mahkeme veya çocuk hâkimi acil korunma kararı veya koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarını vermeden önce çocuğun sağlık durumu hakkında sağlık kuruluşlarından rapor isteyebilir.

(4) Akıl hastalığı veya madde bağımlılığı sebebiyle sağlık tedbirine hükmetmeye ve kısıtlamaya resmî sağlık kurulu raporu üzerine karar verilir. Ancak, çocuğun akıl hastalığı veya madde bağımlılığının açıkça belli olduğu hallerde; kendisi veya anası, babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimsenin tedavi talep etmesi üzerine veya re'sen rapor alınmadan da sağlık tedbirine karar verilebilir.

(5) Sağlık kurulunca düzenlenen rapora göre toplum açısından tehlikeli olan suça sürüklenen veya korunma ihtiyacı olan akıl hastası çocuklar hakkında sağlık tedbiri, yüksek güvenlikli sağlık kurumlarında korunma ve tedavi altına alınmak suretiyle yerine getirilir.

(6) Akıl hastası çocuk hakkında toplum açısından tehlikeliliğinin devam edip etmediği veya önemli ölçüde azalıp azalmadığı hususunda en geç üçer aylık dönemler hâlinde mahkeme veya çocuk hâkimine bilgi verilir.

(7) Yerleştirildiği kurumun sağlık kurulunca düzenlenen raporda toplum açısından tehlikeliliğinin ortadan kalktığı veya önemli ölçüde azaldığının belirtilmesi üzerine mahkeme veya çocuk hâkimi kararıyla çocuğun yüksek güvenlikli sağlık kurumunda koruma ve tedavi altına alınmasına ilişkin karar kaldırılarak çocuk serbest bırakılabilir.

(8) Sağlık kurulu raporunda akıl hastalığının ve işlenen fiilin niteliğine göre güvenlik bakımından çocuğun tıbbî kontrol ve takibinin gerekip gerekmediği, gerekiyor ise bunun süre ve aralıkları belirtilir.

(9) Tıbbî kontrol ve takip, raporda gösterilen süre ve aralıklarla, çocuğun ana, baba, vasisi, bakım ve gözetimini üstlenen kimseler ya da hakkında bakım veya barınma tedbiri verilmiş ise bu tedbiri yerine getirmekle yükümlü kurum ya da kuruluşlarca bu çocukların teknik donanımı ve yetkili uzmanı olan sağlık kuruluşuna gönderilmeleri ile sağlanır.

(10) Tıbbî kontrol ve takipte, çocuğun akıl hastalığı itibarıyla toplum açısından tehlikeliliğinin arttığı anlaşıldığında, hazırlanan rapora dayanılarak, yeniden koruma ve tedavi amaçlı olarak sağlık tedbirine hükmedilir. Bu durumda, yukarıdaki işlemler tekrarlanır.

(11) Yatarak tedavisi tamamlanan çocuklardan haklarında bakım veya barınma tedbir kararı bulunanlar, kararı uygulamakla görevli kurum tarafından aile yanına, kuruma veya bu amaçla kurulmuş resmî veya özel kuruluşlara yerleştirilir.

(12) Sağlık tedbirleri kapsamında uygulanan tedavinin özelliklerine bağlı olarak bir aile veya kurum yanında bakımı gereken çocuklar hakkında verilen sağlık ve bakım tedbirleri birlikte uygulanır. Bunun için ilgili kurum veya kuruluşlar işbirliği yapar.

(13) Alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde bağımlısı olan çocukların, koruyucu ve destekleyici sağlık tedbiri olarak, alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde bağımlılarının tedavi altına alınmasına yönelik olarak verilen kararların yerine getirilmesinde tedavi için çocuğun rızası aranmaz. Tedbirin uygulama süresince ilgili kurum uzmanı tarafından, çocuğa uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kullanılmasının etki ve sonuçları hakkında bilgi verilir, sorumluluk bilincinin gelişmesine yönelik olarak öğütte bulunulur ve yol gösterilir.

(14) Sağlık Bakanlığı, il sağlık müdürlükleri marifetiyle sağlık tedbirinin yerine getirileceği uygun sağlık kurum veya kuruluşunu belirleyerek, çocuğun bu kuruma ilk müracaatını sağlamak zorundadır. Ayakta tedavisi uygun görülen çocukların tedavisi; ana, baba, vasisi, bakım ve gözetimini üstlenen kimseler ya da haklarında bakım ve barınma tedbiri verilmiş ise bu tedbiri yerine getirmekle yüküm-

l  kurum ya da kuruluşlarca belirlenen sağlık kurumlarına gönderilmeleri ile sağlanır. Gerektiğinde kolluk birimlerinden güvenliğin sağlanması için yardım istenebilir.

(15) Sağlık tedbiri, Sağlık Bakanlığı tarafından yerine getirilir.

BAKIM VE BARINMA TEDBİRLERİ İLE İLGİLİ YARDIM VE DESTEK TALEBİ

Madde 17 - (1) Bakım ve barınma tedbirlerinin yerine getirilmesi sırasında ihtiyaç duyulan kolluk hizmetleri ilgili birimlerden talep edilir. Kolluk birimleri, bu talepleri geciktirmeksizin yerine getirir.

(2) Bakım ve barınma tedbir kararı alınan kişiler ile çocukların rehabilitasyonu, eğitimi ve diğer bakanlıkların görev alanına giren hususlarla ilgili olarak (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./9. md.)Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il ve ilçe müdürlükleri tarafından yapılan her türlü yardım ve destek talepleri Millî Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, ilgili diğer bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından geciktirilmeksizin yerine getirilir.

TEDBİR KARARLARININ UYGULANMASI, TAKİBİ VE DENETİMİ

Madde 18 - (1) Tedbir kararlarını yerine getirmekle görevli kişi, kurum veya kuruluşlarca, bu tedbir kararlarının nasıl yerine getirileceği konusunda bir plân hazırlanarak uygulamaya konulur. Bu plân çocuğun teslim edildiği ya da teslim alındığı tarihten itibaren en geç on gün içerisinde mahkeme veya  ocuk hâkiminin onayına sunulur. Mahkeme veya  ocuk hâkimi, gerektiğinde uygulama plânının değiştirilmesini isteyebilir.

(2) Uygulama plânı hazırlanırken  ocuk hakkında düzenlenmiş sosyal inceleme raporundan da yararlanılabilir.

(3) Uygulama plânında, kararın uygulanmasından sorumlu kişi, tedbirin türü ve süresi, tedbirin uygulanmasında hangi kurumlarla işbirliği yapılacağı ve hangi hizmetlerin sağlanacağı, nelerin amaçlandığı ve ilerlemenin nasıl  l leceğine ilişkin bilgilere yer verilir.

(4) Tedbir kararını veren mahkeme veya  ocuk hâkimi, tedbir kararlarının uygulanmasını, tedbirden beklenen gayenin ger ekleşi gerçekleşmediğini, uygulanan tedbirin çocuğun gelişimini hangi yönde etkilediğini en geç  cer aylık sürelerle incelettirir.

(5) Tedbirlerin uygulanmasına ilişkin inceleme, mahkemede görevli sosyal çalışma görevlilerine yaptırılır.

(6) Hakkında bakım ve barınma tedbiri kararı verilen ve (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./10. md.)Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il ve ilçe müdürlüklerinde bulunan çocukla ilgili inceleme görevi öncelikle bu kurumda çalışan sosyal çalışma görevlilerine yaptırılır. Ancak,  ocuğun yüksek yararının gerektirdiği durumlarda inceleme görevi mahkemeye atanan sosyal çalışma görevlilerine de yaptırılabilir.

(7) Sosyal  alışma görevlilerinin bulunmaması veya görevin bunlar tarafından yapılmasında fiili ya da hukukî bir engel bulunması hâlinde, Kanunun 33 üncü maddesinin birinci fıkrasında öngörülen nitelikleri haiz olmak şartıyla diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan veya serbest meslek icra eden sosyal çalışma görevlileri, inceleme için görevlendirilebilir.

(8) Sosyal  alışma görevlilerinin görev alanı haricinde başka bir uzmanlık dalına ihtiyaç duyulması hâlinde, Kanunun 33 üncü maddesinin birinci fıkrasında öngörülen nitelikleri haiz olmak şartıyla mahkemece, diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlar ile serbest meslek icra edenlere de inceleme yapma görevi verilebilir.

(9) Yedinci ve sekizinci fıkralarda sayılanlar arasından temin edilemediği takdirde inceleme yaptırmak için denetimli serbestlik görevlisi olarak istihdam edilen sosyal çalışma görevlisinden de yararlanılabilir.

(10) Görevlendirme yapılırken bilirkişilerin iş durumu gözetilerek 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Ceza Muhakemesi Kanununa Göre İl Adli Yargı Adalet Komisyonlarınca Bilirkişi Listelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre hazırlanan listelerden yararlanılır.

(11) Yedinci, sekizinci ve dokuzuncu fıkralara göre yapılan görevlendirmelerde, incelemeyi yapanlara mahkeme veya çocuk hâkimi tarafından bilirkişilik esasları çerçevesinde tayin edilecek ücret Cumhuriyet başsavcılığının suçüstü ödeneğinden ödenir.

(12) İncelemeyi yapan sosyal çalışma görevlisi ya da uzman, inceleme sonucunda bir rapor düzenleyerek on gün içinde mahkemeye veya hâkime verir. Gerekli görüldüğünde raporu düzenleyen uzman dinlenebilir. Rapor yeterli görülmezse yeniden inceleme yaptırılır.

(13) Kanunda yazılı tedbirlerin uygulanması amacıyla özel ve resmî kişi, kurum ve kuruluşlarca verilecek hizmetler, Kanunun ilgili tedbiri yerine getirmekle sorumlu tuttuğu Bakanlığın denetiminde yürütülür. Ancak bu tedbirlerin yerine getirilmesinde ceza infaz kurumlarına herhangi bir görev yüklenemez.

(14) Haklarında bakım veya barınma tedbiri kararı verilen ve uygulanması amacıyla kurum ve kuruluşlara teslim edilen çocuklara ilişkin nakiller, kuruluştan izinsiz ayrılan çocuklara ilişkin işlemler ile izin, ziyaret, harçlık, giyim-kuşam, kırtasiye ve benzeri işlemler, tedbiri uygulayan kurum veya kuruluşların kendi mevzuatı çerçevesinde yürütülür.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM KOORDİNASYON

MERKEZİ KOORDİNASYON

Madde 19 - (1) Koruyucu ve destekleyici tedbirlerin yerine getirilmesinde kurumların koordinasyonu (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./11. md.)Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca sağlanır.

(2) Koordinasyonun sekretarya hizmetleri (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./11. md.) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülür.

(3) Koruyucu ve destekleyici tedbirlerin yerine getirilmesinde kurumların koordinasyonunu sağlamak üzere A(Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./11. md.)Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Müsteşarının veya görevlendireceği bir müsteşar yardımcısının başkanlığında; (Ek ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./11. md.)Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı müsteşar yardımcıları, (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./11. md.)Çocuk Hizmetleri Genel Müdürü ile (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./11. md.)Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürünün katılımı ile gerek görülen hâllerde toplântı düzenlenerek gündeme alınan konular görüşülür.

(4) İlgili özel veya kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarının konulara ilişkin görüşleri alınabileceği gibi temsilcileri de toplântıya çağrılabilir.

(5) Toplantının gündemi, (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./11. md.)Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanır ve on beş gün önce toplantıya katılacaklara bildirilir. Tedbir kararlarını uygulamakla görevli kurumlar, uygulamada karşılaştıkları sorunları ve çözüm önerilerini (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./11. md.) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne yazılı olarak bildirerek, toplantı gündemine alınmasını teklif edebilirler.

(6) Toplantıda tavsiye niteliğinde alınan kararlar, tedbir kararlarını uygulamakla görevli kurumlar tarafından değerlendirilerek genelge veya duyuru hâlinde teşkilatlarına bildirilebilir.

(7) (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./11. md.)Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca koruyucu ve destekleyici tedbirlerin yerine getirilmesinde kurumlar arasında bağlantı, uyum, düzen sağlama ve eşgüdüm hâlinde; kanunda yazılı tedbirlere işlerlik kazandırmak ve uygulanmasını sağlamak üzere temel ilkeler ve ihtiyaçlar belirlenerek ilgili kurum ve kuruluşlara iletilir, gerekli tedbirlerin alınması sağlanır.

(8) İl ve ilçelerden gelen teklifler ve konuyla ilgili istatistikler (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./11. md.)Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından değerlendirilerek koordinasyon toplantısına sunulur. Bu doğrultuda kısa ve uzun vadeli politikalar geliştirilir, yasal ve idarî tedbirlere ilişkin teklifler hazırlanır. Kurumların hazırladıkları çalışma ve projeler görüşülerek karara bağlanır.

İLLERDE KOORDİNASYON

Madde 20 - (1) İllerde koruyucu ve destekleyici tedbirlerin yerine getirilmesinde kurumlar arasında bağlantı, uyum, düzen ve eşgüdüm; vali veya vali yardımcısının başkanlığında, Cumhuriyet başsavcısı veya görevlendireceği Cumhuriyet başsavcı vekili ya da Cumhuriyet savcısı ile il emniyet müdürü, il jandarma komutanı, il millî eğitim müdürü, il sağlık müdürü, büyükşehir, il ve merkez ilçe belediye başkanları, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bölge müdürü, olmadığı yerlerde Türkiye İş Kurumu il müdürü, gençlik ve spor il müdürü, (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./12. md.)Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il müdürü, (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./12. md.)il özel idaresi genel sekreteri ya da görevlendirecekleri yardımcıları veya vekilleri, denetimli serbestlik ve yardım merkezî şube müdürü ve baro temsilcisi marifetiyle yerine getirilir.

(2) Gerek görülen hâllerde toplantı düzenlenerek gündeme alınan konular görüşülür. İstekleri hâlinde üniversiteler, Kanunda yazılı tedbir kararlarını almaya yetkili mahkeme hâkimleri ile davet edilen sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri de toplantıya katılabilirler. Toplantı gündemi valinin görüş ve direktifleri ile diğer kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./12. md.)Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il müdürlüğünce hazırlanır. Toplantı gündemi ve günü sekretarya görevini yürüten koordinatör birim tarafından bu kişilere on beş gün önceden bildirilir.

(3) Valinin ya da görevlendireceği vali yardımcısının tedbir kararının yerine getirilmesinde koordinasyona ilişkin emir ve talepleri ile toplantıda alınan kararlar; ilgili kişi, kurum ve kuruluşlarca uygulanır.

(4) İllerde koordinasyonun sekretarya hizmetleri (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./12. md.)Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il müdürlüğü tarafından yürütülür.

(5) İllerde valiliklerce;

- a) Koruyucu ve destekleyici tedbirlerin eşgüdüm hâlinde yerine getirilmesini sağlamak üzere Kanunda öngörülen tedbir ve hizmetlerin hızlı, etkili, amaca uygun ve verimli yürütülmesi,
- b) Tedbir kararlarının yerine getirileceği kurumların yapısı ve özellikleri ile tedbir kararlarını uygulayacak kişilerin tespit edilerek mahkemelerin bilgilendirilmesi,
- c) Kanununun 6 ve 9 uncu maddelerine göre, çocuğun ihbarı ve (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./12. md.)Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il ve ilçe müdürlüklerine teslimi ile başlayan süreçte; çocuğun tedavisi ve sosyal inceleme raporu ile benzeri hizmetlerin yerine getirilmesi için mekan ve personel tahsisi dahil olmak üzere gereken tüm tedbirlerin alınması,
- sağlanır.

İLÇELERDE KOORDİNASYON

Madde 21 - (1) İlçelerde koruyucu ve destekleyici tedbirlerin yerine getirilmesinde kurumların koordinasyonu, 20 nci madde hükümlerine göre kaymakamlıkca yerine getirilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TEDBİR KARARLARININ KAYDI, TUTULACAK DEFTERLER VE KARTONLAR

TEDBİR KARARLARININ KAYDI VE İŞLEMLERİN BAŞLATILMASI

Madde 22 - (1) Koruyucu ve destekleyici tedbir kararları, hâkim veya mahkemelerce tutulacak koruyucu ve destekleyici tedbir kararları defterine kaydedilir.

(2) Koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarını yerine getirmekle görevli kişi, kurum veya kuruluşlar, mahkeme veya hâkim tarafından verilen kararın kendilerine bildirildiği veya tebliğ edildiği tarihten itibaren çocuğu teslim alarak derhâl gerekli işlemleri başlatır.

(3) Çocuğun bulunamaması hâlinde durum ilgili kolluk birimlerine bildirilir. Mahkeme veya çocuk hâkimi tedbir kararının yerine getirilmesi için çocuğun bulunması ve ilgili kuruma tesliminin kolluğun çocuk birimi tarafından sağlanmasına karar verebilir. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliğinin 5 inci maddesi hükmü saklıdır. Yakalanan çocuklar ilgili kurumlara teslim edilir. Tedbir kararını uygulayacak kurumlar çocuğun teslim alınması için kolluk birimleri ile işbirliği ve koordinasyon içerisinde hareket ederek gerekli önlemleri alır.

(4) Haklarında bakım veya barınmaya ilişkin tedbir kararı alınan ve tedbirin uygulanacağı kurum veya kuruluşa teslim edilen çocukların, izinsiz olarak kurum veya kuruluştan ayrılmaları durumunda tutanak tutulur. Durum, en seri iletişim araçları ile kolluk birimine bildirilir. Bildirim, en kısa sürede yazılı hâle getirilir. Ayrıca mahkeme veya çocuk hâkimine de bilgi verilir. Bu durumda yukarıdaki fıkraya göre hareket edilir.

KORUYUCU VE DESTEKLEYİCİ TEDBİR KARARLARI DEFTERİ

Madde 23 - (1) Koruyucu ve destekleyici tedbir kararları defteri; koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının aksamayacak şekilde yerine getirilmesini sağlamak amacıyla tedbir kararını veren mahkeme veya çocuk hâkimince tutulan bir defterdir.

(2) Bu defter; sıra numarası, hakkında tedbir uygulanan çocuğun Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası,

rası, kimliği, kararın tarih ve numarası, tedbirin türü, süresi, kararın gönderildiği tarih, kararı uygulayacak kurum, kararın uygulanmasına başlanıldığı, bitirildiği tarih ve yapılan işlem ile düşünceler sütunlarını içerir.

(3) Bir hüküm ile aynı çocuk hakkında birden fazla koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilmesi hâlinde bu tedbirlere ait kararlar ayrı ayrı numaralara kaydedilir.

KORUYUCU VE DESTEKLEYİCİ TEDBİR KARARLARI KARTONU

Madde 24 - (1) Koruyucu ve destekleyici tedbir kararları kartonu; çocuk hâkimi veya mahkemelerce verilen, koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının düzenli bir şekilde tarih ve karar sırasıyla konulduğu kartondur.

(2) Bu kartonlara konulacak karar nüshâlarında ilgisine göre hâkim veya mahkeme başkanı ile zabıt katibinin imzalarının ve mahkeme mührünün bulunması zorunludur.

ALTINCI BÖLÜM ÇEŞİTLİ VE SON HÜKÜMLER

HİZMET İÇİ EĞİTİM

Madde 25 - (1) Korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocuklar hakkında verilen koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının uygulanmasında; olumlu sonuçların alınması, çalışanların kapasitelerinin geliştirilmesi amacıyla hizmet içi eğitim programları düzenlenir. Bu programlar gerektiğinde tedbir kararlarını yerine getirmekle görevli kurumlarla işbirliği hâlinde yapılır.

(2) Çocuk birimlerinde görevli kolluk personeline, kendi kurumları tarafından çocuk hukuku, çocuk suçluluğunun önlenmesi, çocuk gelişimi ve psikolojisi, sosyal hizmet gibi konularda eğitim verilir. Kolluğun ihtiyaç duyduğu alanlarda eğitim talepleri konusunda, Adalet Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./13. md.)Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il teşkilâtları ve üniversitelerden gerekli destek sağlanır.

(3) Bu eğitimlerde; mevzuat hükümleri, kurumlar arası işbirliği, meslekî uygulamalar, çocuğun psiko-sosyal durumu ve gelişimi, mülakat teknikleri, çocuğun ihmal ve istismarı gibi ihtiyaç duyulan konulara da yer verilir.

GİZLİLİK

Madde 26 - (1) Çocuklara ilişkin koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının alınması ile uygulanmasına ilişkin tüm süreçlerde çocuğun avukatı hariç olmak üzere çocuğun kimliği, adresi, fotoğrafları, yaşadığı travmalar gibi çocuğa ve yakınlarına ait her türlü bilgi ve bu bilgilerin yer aldığı rapor ve belgeler ile kayıtlar gizli tutulur. Yazışmalar gizlilik ilkesine uygun bir şekilde gerçekleştirilir.

GİDERLER

Madde 27 - (1) Koruyucu ve destekleyici tedbirlerin uygulanmasından doğan giderler, Kanunun 45 inci maddesinin ikinci fıkrasındaki hâller saklı kalmak kaydıyla, tedbiri yerine getirmekle yükümlü kurumlar tarafından karşılanır.

MALÎ HÜKÜMLER

Madde 28 - (1) Kanun kapsamındaki tedbirleri uygulayan (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./14. md.) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığında görevli sosyal çalışma görevlilerine almakta oldukları aylıklarının brüt tutarının yüzde ellisi oranında aylık ödenek verilir.

ELEKTRONİK ORTAMDA KAYIT

Madde 29 - (1) Elektronik ortamda kayıtların tutulmasına başlandığı takdirde, defterlerle birlikte tüm kayıt ve bilgiler ayrıca elektronik ortamda tutulur ve saklanır. Elektronik ortamda tutulan kayıtların ihtiyacı karşıladığının tespiti hâlinde, kayıtların yazılı olarak tutulması uygulamasından vazgeçilebilir.

YÜRÜRLÜK

Madde 30 - (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

YÜRÜTME

Madde 31 - (1) Bu Yönetmelik hükümlerini (Değişik ibare: 23/05/2012 - 28301 S.R.G. Yön./15. md.) Adalet Bakanı ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı birlikte yürütür.

ÇOCUK KORUMA KANUNUNUN UYGULANMASINA İLİŞKİN USÛL VE ESASLAR HAKKINDA YÖNETMELİK

Adalet Bakanlığından:

Resmi Gazete Tarihi : 23/12/2006

Resmi Gazete Sayısı : 26386

BİRİNCİ BÖLÜM

AMAÇ, KAPSAM, DAYANAK VE TANIMLAR

AMAÇ

Madde 1 - (1) Bu Yönetmeliğin amacı, korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocukların korunması, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınması ile Çocuk Koruma Kanununun uygulanmasına ilişkin usûl ve esasları düzenlemektir.

KAPSAM

Madde 2 - (1) Bu Yönetmelik, denetim altına alınmasına karar verilen, korunma ihtiyacı olan ve suça sürüklenen çocuklar hakkında yürütülecek uygulamalar ile sosyal inceleme raporlarına ve suça sürüklenen çocukların soruşturma ile yargılama usûllerine ilişkin kuralların uygulanmasına ve bu konuyla ilgili olarak görev yapanların hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimine dair usûl ve esasları kapsar.

DAYANAK

Madde 3 - (1) Bu Yönetmelik, 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 32 ve 47 nci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

TANIMLAR

Madde 4 - (1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında;

- a) Çocuk: Daha erken yaşta ergin olsa bile, onsekiz yaşını doldurmamış kişiyi; bu kapsamda,
- 1) Korunma ihtiyacı olan çocuk: Bedensel, zihinsel, ahlâkî, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuğu,
  - 2) Suça sürüklenen çocuk: Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuğu,
- b) Çocuk hâkimi: Hakkında kovuşturma başlatılmış olanlar hariç, suça sürüklenen çocuklarla korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında uygulanacak tedbir kararlarını veren çocuk mahkemesi hâkimini,
- c) Kanun: 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu,
- d) Kurum: Bu Yönetmelik kapsamındaki çocuğun bakılıp gözetildiği, hakkında verilen tedbir kararlarının yerine getirildiği resmî veya özel kurumları,
- e) Mahkeme: Çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemelerini, çocuk mahkemesi bulunmayan

yerlerde aile ya da asliye hukuk mahkemeleri ile ceza mahkemelerini,

f) Sosyal çalışma görevlisi: Psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun meslek mensuplarını,

g) Denetim görevlisi: Denetimli serbestlik ve yardım merkezlerinde kadrolu veya geçici olarak görev yapan psikolog, sosyal çalışmacı, sosyolog ve öğretmeni,

h) Şube Müdürlüğü: Taşra teşkilâtındaki denetimli serbestlik ve yardım merkezî şube müdürlüğünü,

i) Büro: Şube müdürlüğü bulunmayan ilçelerde denetimli serbestlik ve yardım hizmetlerini yürütmek üzere şube müdürlüğüne bağlı olarak kurulan büroyu,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA

SORUŞTURMA

Madde 5 - (1) Suça sürüklenen çocuk hakkındaki soruşturma, çocuk bürosunda görevli Cumhuriyet savcısı tarafından bizzat yapılır. Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, soruşturma çocuk bürosunda görevli olmayan Cumhuriyet savcıları tarafından da yerine getirilebilir.

(2) Çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemeleri bulunmayan yerlerde, bu mahkemeler kurulup göreve başlayıncaya kadar çocuklar tarafından işlenen suçlara ait soruşturmalar Cumhuriyet başsavcılığının iş bölümünde gösterilen Cumhuriyet savcısı tarafından yapılır.

(3) Mahkemelerin yargı çevresi dikkate alınarak, suçun işlendiği yerin bağlı olduğu ağır ceza mahkemesi ile bağlı bulunduğu çocuk mahkemesi veya çocuk ağır ceza mahkemesi farklı yerlerde bulunduğu takdirde, Cumhuriyet savcısı çocuk hakkında düzenlediği soruşturma evrakını, çocuk mahkemesine veya çocuk ağır ceza mahkemesine dava açılmak üzere bu yer Cumhuriyet başsavcılığına fezleke düzenleyerek gönderir.

(4) Suça sürüklenen çocuğun ifadesinin alınması veya çocuk hakkındaki diğer işlemler sırasında, çocuğun yanında sosyal çalışma görevlisi bulundurulabilir.

(5) Mağdur çocuğun tanık olarak dinlenmesi hâlinde, yemin hariç, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun tanıklığa ilişkin hükümleri uygulanır.

(6) İşlenen suçun etkisiyle psikolojisi bozulmuş mağdur çocuk, bu suça ilişkin soruşturmada tanık olarak bir defa dinlenebilir. Maddî gerçeğin ortaya çıkarılması açısından zorunluluk arz eden haller saklıdır.

(7) Mağdur çocuğun tanık olarak dinlenmesi sırasında psikoloji, psikiyatri, tıp veya eğitim alanında uzman bir kişi bulundurulur. Bunlar hakkında bilirkişilere ilişkin hükümler uygulanır.

(8) Cumhuriyet savcısı soruşturmayı yürütürken aynı zamanda tedbir kararı alınabilmesi için koruma ihtiyacı olan çocuğu, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna bildirmekle yükümlüdür. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu gerekli incelemeyi derhâl yapar. Koruyucu ve destekleyici tedbir kararı alınması gereken hâllerde, il veya ilçe sosyal hizmetler müdürlüğünce çocuk hakkında bu Yönetmeliğin 21 inci maddesine uygun olarak hazırlanacak sosyal inceleme raporu, talep yazısı ekinde mahkemeye veya çocuk hâkimine sunulur. Kurum, aynı zamanda yaptığı inceleme sonucunda hazırladığı sosyal inceleme raporunun bir örneğini soruşturmayı yapan Cumhuriyet savcılığına gön-

derir. Cumhuriyet savcısı da soruşturma sırasında gerekli gördüğünde çocuk hâkiminden koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilmesini isteyebilir.

(9) Çocuklar hakkında, yakalama, gözaltına alma ve ifade almaya ilişkin hususlarda 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliğinin çocuklara ilişkin hükümleri uygulanır.

(10) Fiili işlediği sırada oniki yaşından küçük çocuklar ile onbeş yaşını doldurmamış sağır ve dilsizlerin işledikleri iddia olunan suçlara dair delillerin toplanması veya başka fail ya da failerin bulunup bulunmadığının belirlenmesine ilişkin olarak yukarıdaki esaslar dahilinde soruşturma yapılabilir.

(11) Görünüş itibarıyla oniki yaşından büyük olup, nüfus kaydına göre oniki yaşından küçük çocuklar ile çocuğun nüfusa kayıtlı yaşının gerçek yaşı olmadığının başka bir şekilde anlaşılması hâlinde; çocuğun yaşı hukuk mahkemesi nezdinde dava açılıp düzeltilmeden kamu davası açılmaz.

ÇOCUĞUN GÖZALTINDA TUTULMASI

Madde 6 - (1) Gözaltına alınan çocuklar, kolluğun çocuk biriminde tutulur.

(2) Kolluğun çocuk biriminin bulunmadığı yerlerde çocuklar, yukarıda belirtilen hususlara uygun olarak, gözaltına alınan yetişkinlerden ayrı bir yerde tutulur.

İştirak hâlinde işlenen suçlar

Madde 7 - (1) Çocukların yetişkinlerle birlikte suç işlemesi hâlinde, adli kolluk tarafından çocuklar hakkında ayrı evrak düzenlenir, soruşturma ve kovuşturma ayrı yürütülür.

(2) Bu hâlde de çocuklar hakkında gerekli tedbirler uygulanmakla beraber, mahkeme lüzum gördüğü takdirde çocuk hakkındaki yargılamayı genel mahkemedeki davanın sonucuna kadar bekletebilir.

(3) Davaların birlikte yürütülmesinin zorunlu görülmesi hâlinde, genel mahkemelerde, yargılamanın her aşamasında, mahkemelerin uygun bulması şartıyla birleştirme kararı verilebilir.

a) Birleştirme kararı verilmesinin genel mahkemeler tarafından istenildiği hâllerde; çocuk hakkında davayı yürüten mahkeme davaların birleştirilmesini uygun bulursa genel mahkeme iki davanın birleştirilmesine dair ara kararı vererek, bunu çocuk hakkındaki davayı görmekte bulunan mahkemeye bildirir. Bunun üzerine çocuk mahkemesi de birleştirme kararı vererek dosyasını esastan kapatır ve genel mahkemeye gönderir. Bu takdirde birleştirilen davalar genel mahkemelerde görülür.

b) Birleştirme kararı verilmesinin çocuk hakkında davayı yürüten mahkeme tarafından istenildiği hâllerde; genel mahkeme davaların birleştirilmesini uygun bulursa iki davanın birleştirilmesine dair ara kararı vererek, bunu çocuk hakkındaki davayı görmekte bulunan mahkemeye bildirir. Bunun üzerine çocuk mahkemesi de birleştirme kararı vererek dosyasını esastan kapatır ve genel mahkemeye gönderir. Bu takdirde birleştirilen davalar genel mahkemelerde görülür.

ÇOCUĞUN NAKLİ

Madde 8 - (1) Çocuklara zincir, kelepçe ve benzeri aletler takılamaz. Ancak; zorunlu hâllerde çocuğun kaçmasını, kendisinin veya başkalarının hayat veya beden bütünlükleri bakımından doğabilecek tehlikeleri önlemek için kolluk tarafından gerekli önlem alınabilir.

ADLİ KONTROL

Madde 9 - (1) Suça sürüklenen çocuklar hakkında soruşturma veya kovuşturma evrelerinde adli

kontrol tedbirleri olarak 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 109 uncu maddesinde sayılanlar ile aşağıdaki tedbirlerden bir ya da birkaçına karar verilebilir:

- a) Belirlenen çevre sınırları dışına çıkmamak,
- b) Belirlenen bazı yerlere gidememek veya ancak bazı yerlere gidebilmek,
- c) Belirlenen kişi ve kuruluşlarla ilişki kurmamak.

ADLÎ KONTROL TEDBİRLERİNE UYMAMA

Madde 10 - (1) Adlî kontrol tedbirlerinden sonuç alınmaması, sonuç alınamayacağına anlaşılması veya tedbirlere uyulmaması durumunda suça sürüklenen çocuk hakkında yetkili yargı mercii tarafından tutuklama kararı verilebilir ya da adlî kontrolün içeriğini oluşturan yükümlülükler bütünüyle veya kısmen kaldırılabilir, değiştirilebilir veya bunlardan bazılarını uymaktan geçici olarak muaf tutulabilir.

TUTUKLAMA YASAĞI

Madde 11 - (1) Onbeş yaşını doldurmamış çocuklar hakkında üst sınırı beş yılı aşmayan hapis cezasını gerektiren fiillerinden dolayı tutuklama kararı verilemez.

Adlî kontrol tedbirlerinin yerine getirilmesi

Madde 12 - (1) Adlî kontrol yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde, 20/12/2005 tarihli ve 26029 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan, Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Yönetmeliği hükümleri uygulanır.

KOVUŞTURMA

Madde 13 - (1) Çocukların duruşmaları kapalı yapılır; hüküm de kapalı duruşmada açıklanır. Çocuk, velisi, vasisi, mahkemece görevlendirilmiş sosyal çalışma görevlisi, çocuğun bakımını üstlenen aile ve kurumda bakılıyorsa kurumun temsilcisi duruşmada hazır bulunabilir.

(2) Kovuşturma sırasında onsekiz yaşını doldurmuş çocuklar hakkında yargılama açık yapılır; hükümde açık tefhim edilir. Ancak, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 182 nci maddesinin ikinci fıkrasında belirlenen koşulların varlığı hâlinde duruşmanın kapalı yapılmasına mahkemece karar verilebilir.

(3) Mahkeme veya hâkim, çocuğun sorgusu veya çocuk hakkındaki diğer işlemler sırasında çocuğun yanında sosyal çalışma görevlisi bulundurabilir. Sosyal çalışma görevlisi, çocuğa bu süreçte haklarını öğretmek, yargılama süreci hakkında bilgilendirmek ve kendini güvende hissetmesi, süreci anlaması ve görüşlerini serbestçe ifade etmesi için ona yardım etmekle görevlidir.

(4) Mağdur çocuğun tanık olarak dinlenmesi hâlinde, yemin hariç, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun tanıklığa ilişkin hükümleri uygulanır.

(5) İşlenen suçun etkisiyle psikolojisi bozulmuş mağdur çocuk, bu suça ilişkin kovuşturmada tanık olarak bir defa dinlenebilir. Maddî gerçeğin ortaya çıkarılması açısından zorunluluk arz eden haller saklıdır.

(6) Mağdur çocuğun tanık olarak dinlenmesi sırasında psikoloji, psikiyatri, tıp veya eğitim alanında uzman bir kişi bulundurulur. Bunlar hakkında bilirkişilere ilişkin hükümler uygulanır.

(7) Duruşmalarda hazır bulunan çocuk, yararı gerektirdiği takdirde duruşma salonundan çıkarılabileceği gibi sorgusu yapılmış çocuğun duruşmada hazır bulundurulmasına da gerek görülmeyebilir.

(8) Çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemeleri bulunmayan yerlerde, bu mahkemeler kurulup göreve başlayıncaya kadar çocuklar tarafından işlenen suçlara ait kovuşturmalar görevli mahkemelerce Kanun ve ilgili yönetmelik hükümlerine göre yapılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM CUMHURİYET SAVCILIĞI VE KOLLUK

CUMHURİYET SAVCILIĞI ÇOCUK BÜROSU

Madde 14 -(1) Cumhuriyet başsavcılıklarında bir çocuk bürosu kurulur. Cumhuriyet başsavcısınınca, bu büroda Kanununun 28 inci maddesinin birinci fıkrasında öngörülen nitelikleri haiz olanlar arasından yeterli sayıda Cumhuriyet savcısı görevlendirilir.

(2) Ayrıca, büroda görevli Cumhuriyet savcıları ile çalışmak, büro görevlerini Kanununun 4 üncü maddesine uygun olarak yerine getirmek üzere bir müdür ve yeterli sayıda zabıt kâtabi görevlendirilir.

CUMHURİYET SAVCILIĞI ÇOCUK BÜROSUNUN GÖREVLERİ

Madde 15 - (1) Çocuk bürosunun görevleri şunlardır:

- a) Suça sürüklenen çocuklar hakkındaki soruşturma işlemlerini yürütmek,
- b) Çocuklar hakkında tedbir alınması gereken durumlarda, gecikmeksizin tedbir alınmasını sağlamak,
- c) Korunma ihtiyacı olan, suç mağduru veya suça sürüklenen çocuklardan yardıma, eğitime, işe, barınmaya ihtiyacı olan veya uyum güçlüğü çekenlere ihtiyaç duydukları destek hizmetlerini sağlamak üzere, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği içinde çalışmak, bu gibi durumları çocukları korumakla görevli Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna veya diğer kurum ve kuruluşlara bildirmek,
- d) Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmelik hükümleri gereğince il veya ilçe koordinasyon makamları ile işbirliği içinde çalışmak,
- e) Çocuk Koruma Kanununda ve diğer kanunlarla verilen görevleri yerine getirmek.

(2) Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, bu görevler çocuk bürosunda görevli olmayan Cumhuriyet savcıları tarafından da yerine getirilebilir.

KOLLUĞUN ÇOCUK BİRİMİ

Madde 16 - (1) Çocuklarla ilgili kolluk görevi, öncelikle kolluğun çocuk birimleri tarafından yerine getirilir.

(2) Kolluk bünyesinde çocuklarla ilgili işlemlerin yürütülmesi sırasında, bunların soruşturma nedeniyle kolluk biriminde bulunan yetişkinlerle karşılaşmalarının engellenmesi için gerekli tedbirler alınır.

(3) Kolluğun çocuk birimi, korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocuklar hakkında işleme başlandığında durumu, derhal çocuğun veli veya vasisine ya da çocuğun bakımını üstlenen kimseye, baroya ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna, çocuk resmî veya özel bir kurumda kalıyorsa ayrıca kurum temsilcisine bildirir. Ancak, çocuğu suça azmettirdiğinden veya istismar et-

tiğinden şüphelenilen yakınlarına bilgi verilmez. Keyfiyet, soruşturma dosyası içine konulmak üzere tutanak altına alınarak derhâl Cumhuriyet savcısına bildirilir.

(4) Çocuğun yararı aksini gerektirmediği takdirde kollukta bulunduğu süre içerisinde yanında yakınlarından birinin devamlı olarak bulunmasına imkân sağlanır. Çocuğu suça azmettirdiğinden veya istismar ettiğinden şüphelenilen yakınları yanında bulundurulmaz. Keyfiyet hazırlanan tutanağa yazılarak adli veya idarî makamlara sevk edilen evraka eklenir.

(5) Kolluğun çocuk birimi, suça sürüklenen çocuğun aileye teslimini gerektiren hâllerde; çocuğun teslim edileceği veli, vasi, kanunî temsilci veya bakımını üstlenen kimseleri bulamaz ya da bunların çocuğu suça azmettirdiğinden veya istismar ettiğinden şüphelendiğinde bu kişilere teslim edemez. Cumhuriyet savcısının talimatını alarak Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna teslim eder.

(6) Kolluk görevlisi, teslim ettiği çocuğun veli, vasi, kanunî temsilcisi veya bakımını üstlenen kimselerin çocuğa yeterli rehberliği sunmadığı veya çocuğu yeterince gözetemediği hususlarında bilgi edinmesi hâlinde durumu Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna derhâl bildirir.

(7) Korunma ihtiyacı içinde olan çocuğun bulunduğu bildirim, tespiti veya hakkında acil korunma kararı almak için beklemenin çocuğun yararına aykırı olacağını gösteren nedenlerin varlığı, çocuğun teslim edileceği veli, vasi, kanunî temsilcisi veya bakımını üstlenen kimselerin sosyal, ekonomik ve kültürel durumu ile yörenin örf ve âdetleri dikkate alınarak, çocuğun yaşama, gelişme, korunma ve katılım hakları ile yarar ve esenliğinin tehlikeye düşebileceğinin tespiti hâlinde; kolluğun çocuk birimi, durumun gerektirdiği önlemleri almak suretiyle çocuğun güvenliğini sağlar ve mümkün olan en kısa sürede Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna teslim eder. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, kolluk tarafından getirilen çocukların derhâl teslim alınabilmesi için gerekli önlemleri alır. Kolluğun çocuk birimi, suç mağduru olan korunma ihtiyacı içinde olan çocuklar hakkında Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna teslim işlemini, Cumhuriyet savcısının talimatı doğrultusunda yapar.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM SOSYAL İNCELEME

SOSYAL ÇALIŞMA GÖREVLİLERİNİN ATANMALARI VE ÇALIŞMA ESASLARI

Madde 17 - (1) Her mahkemeye en az birer ve iş durumuna göre yeterli sayıda psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyal hizmet alanlarında en az lisans düzeyinde eğitim veren kurumlardan mezun sosyal çalışma görevlisi Adalet Bakanlığı tarafından atanır. Atamada; çocuk ve aile sorunları ile çocuk hukuku ve çocuk suçluluğunun önlenmesi alanlarında lisansüstü eğitim yapmış olanlar tercih edilir.

(2) Sosyal inceleme raporları, öncelikle mahkemelere atanan birinci fıkrada sayılan görevliler tarafından düzenlenir. Ancak, Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmeliğin 6 ve 7 nci maddesi hükümleri saklıdır. Kovuşturma sırasında çocuğun korunma ihtiyacı içinde olduğunun anlaşılması ve sosyal inceleme raporunun alınmamış olması hâlinde mahkemelerin rapor talepleri hakkında da Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmeliğin 6 nci maddesi hükmü uygulanır.

(3) Sosyal çalışma görevlilerinin bulunmaması veya görevin bunlar tarafından yapılmasında fiilî ya da hukukî bir engel bulunması hâlinde; birinci fıkrada öngörülen nitelikleri haiz olmak şartıyla diğer

kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan veya serbest meslek icra eden sosyal çalışma görevlileri, inceleme için görevlendirilebilir.

(4) Sosyal çalışma görevlilerinin görev alanı haricinde başka bir uzmanlık dalına ihtiyaç duyulması hâlinde, birinci fıkrada öngörülen nitelikleri haiz olmak şartıyla mahkemece, diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlar ile serbest meslek icra edenler arasından görevlendirme yapılabilir.

(5) Üçüncü ve dördüncü fıkralarda sayılanlar arasından temin edilemediği takdirde inceleme yaptırmak için denetimli serbestlik görevlisi olarak istihdam edilen sosyal çalışma görevlisinden yararlanılabilir.

(6) Görevlendirme yapılırken bilirkişilerin iş durumu gözetilerek 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Ceza Muhakemesi Kanununa Göre İl Adli Yargı Adalet Komisyonlarının Bilirkişi Listelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre hazırlanan listelerden yararlanılır.

(7) Üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkralara göre yapılan görevlendirmelerde, incelemeyi yapanlara mahkeme veya çocuk hâkimi tarafından bilirkişilik esasları çerçevesinde tayin edilecek ücret Cumhuriyet başsavcılığının suçüstü ödeneğinden ödenir.

(8) Mahkemelere atanan sosyal çalışma görevlilerine Kanun kapsamındaki tedbir kararlarını yerine getirdikleri sürece almakta oldukları aylıklarının brüt tutarının yüzde ellisi oranında aylık ödenek verilir.

(9) Kanun kapsamındaki tedbirleri uygulayan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunda görevli sosyal çalışma görevlilerine almakta oldukları aylıklarının brüt tutarının yüzde ellisi oranında aylık ödenek verilir.

(10) Hakkında sosyal inceleme yapılacak çocuğun, incelemeye tâbi tutulacak çevresi mahkemenin yetki alanı dışında ise, davayı gören mahkemenin talimatına bağlı olarak çocuğun bulunduğu yerdeki mahkemece inceleme yaptırılır. Büyükşehir belediye sınırları içinde kalan yerlerde bu inceleme, davayı gören mahkemeye bağlı olarak çalışan sosyal çalışma görevlilerince yapılabilir.

(11) Sosyal çalışma görevlileri, görevlerini yerine getirmek üzere yaptıkları masrafları belgeleyerek, görevlendirmeyi yapan mercie ibraz eder. Mercie tarafından onaylanan giderler, Cumhuriyet başsavcılığının suçüstü ödeneğinden ödenir.

SOSYAL ÇALIŞMA GÖREVLİSİNİN ÇALIŞMA İLKELERİ

Madde 18 - (1) Sosyal çalışma görevlisi görevini yaparken Kanunda belirlenen temel ilkeler ve meslek etiği kuralları uyarınca hareket eder. Bu doğrultuda;

- a) Görevlendirildiği çocukla, gereksinimi doğrultusunda yeterli süre ve sayıda görüşmekle,
- b) Kollukta ve adliyede yapılacak görüşmeleri; görüşmenin amaç ve niteliğine ve çocukların özellik ve gereksinimlerine uygun olarak düzenlenmiş mekanda ve biçimde yapmakla,
- c) Görüşmeye başlamadan önce çocuğu görüşmenin amacı, hakları ve yükümlülükleri, görüşmenin sonuçları ve sosyal çalışma görevlisinin yasal yükümlülükleri hakkında bilgilendirmekle,
- d) Çocuğun katılım hakkına saygı göstererek ve kendi görüşlerini serbestçe oluşturma yeteneğine veya yeterli idrak gücüne sahip olan çocuğun kendisi ile ilgili olarak alınacak kararlara katılımını sağlamakla,

- e) Çocuğa ilişkin bilgi ve belgelerin, sosyal verilerin, amacı dışında işleme konulmaması veya kullanılmasında için çalışmalarını gizlilik ilkesine uyarak sosyal sırların korunması esasına göre sürdürmekle, verileri sadece yetkililere veya yetkilendirilen yerlere bildirmekle,
- f) Çocuğa psiko-sosyal desteği sağlamak üzere gerekli rehberliği yapmak, çocuğun örselenmemesi için gerekli önlemleri almakla,
- yükümlüdür.

SOSYAL ÇALIŞMA GÖREVLİLERİNİN GÖREVLERİ

Madde 19 - (1) Sosyal çalışma görevlilerinin görevleri şunlardır:

- a) Hâkim veya mahkemenin çocuk hakkında bir karar vermesinden önce onun içinde bulunduğu koşulları, çocuğun özelliklerini ve çocuğun toplumda yapıcı bir rol üstlenmesini ve yararlanılabilecek toplumsal kaynakları tanımasını sağlamak üzere görevlendirildikleri çocuk hakkında sosyal inceleme yapmak, hazırladıkları raporları kendilerini görevlendiren mercie sunmak,
- b) Suça sürüklenen çocuğun ifadesinin alınması veya sorgusu sırasında adalet mekanizmasının işleyişinden olumsuz etkilenmesini önlemek amacıyla çocuğun yanında bulunmak, çocuğun hakları ile kendisine yöneltilen suçlama dahil olmak üzere yargılama süreci hakkında anlayabileceği bir dilde bilgilendirilmesini sağlamak, korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında da benzeri işlemleri ifa etmek,
- c) Sosyal inceleme, gözetim ve denetim yapmasını engelleyen durumların ortaya çıkması hâlinde durumu derhal görevlendirildikleri mercie bildirerek gerekli önlemlerin alınmasını istemek,
- d) Çocukla ilgili kararların yerine getirilmesinde veya çocuğun kapasitesinin araştırılması ile görevli adli mercilerce tayin edilen uzmanlar dahil olmak üzere ilgili kurum ve kuruluş yetkilileri ile çocuk hakkındaki kararın amaca ulaşmasını sağlamak üzere işbirliği yapmak ve uzmanlık alanına giren konularda görüşlerini bildirmek suretiyle bu kişilere yardımcı olmak,
- e) Kanun kapsamında mahkemeler, çocuk hâkimleri ve Cumhuriyet başsavcılıkları tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

(2) Mahkeme ve hâkimler ile çocuk bürosunda görevli Cumhuriyet savcılarının sosyal çalışma görevlilerinden aşağıdaki görevleri yapmalarını isteyebilir:

- a) İşbirliği yapılabilecek toplumsal kaynakları ve işbirliği olanaklarını araştırmak ve geliştirmek,
- b) Koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilen çocuk hakkında mahkeme veya çocuk hâkimince kendisine görev verildiği hâllerde kararın uygulanması, takibi ve denetimine ilişkin inceleme yapmak,

(3) İkinci fıkranın (b) bendi hükmü, sosyal çalışma görevlisinin denetim görevlisi olarak sahip olduğu görev ve yetkilerini ortadan kaldırmaz.

(4) Sosyal çalışma görevlileri, sosyal inceleme yaparken Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Millî Eğitim Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, yerel yönetimler ve bunların her türlü kuruluşları ile diğer kurum ve kuruluşlardan, yaptığı sosyal incelemenin amacına uygun olarak çocuk ve yakın çevresi ile çocuk hakkında uygulanabilecek koruyucu ve destekleyici tedbirin belirlenebilmesine yönelik ihtiyaç duyulan bilgi ve belgeleri isteme yetkisine sahiptir. İlgililer, sosyal çalışma görevlilerinin çalışmaları sırasında kendilerine yardımcı olmak ve çocuk hakkında istenen bilgileri vermek zorundadır. Meslek sırrı kapsamındaki bilgiler istisnadır.

SOSYAL İNCELEME TALEBİ, YAPTIRILMASI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Madde 20 - (1) Kanun kapsamındaki çocuklar hakkında mahkemeler, çocuk hâkimleri veya Cumhuriyet savcılarınca gerektiğinde çocuğun bireysel özelliklerini ve sosyal çevresini gösteren inceleme yaptırılabilir. Soruşturma ve kovuşturma aşamalarında çocuğun, veli veya vasisi ya da müdafî veya bu kimselerin avukatları da mahkeme veya çocuk hâkimine müracaat ederek çocuk hakkında sosyal inceleme yapılmasını talep edebilirler.

(2) Fiili işlediği sırada oniki yaşını bitirmiş onbeş yaşını doldurmamış bulunan çocuklar ile onbeş yaşını doldurmuş ancak onsekiz yaşını doldurmamış sağır ve dilsizlerin işledikleri fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama yeteneğinin ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin olup olmadığının takdiri bakımından sosyal inceleme yaptırılması zorunludur.

(3) Fiili işlediği sırada oniki yaşını bitirmiş onbeş yaşını doldurmamış bulunan çocuklar ile onbeş yaşını doldurmuş ancak onsekiz yaşını doldurmamış sağır ve dilsizlerin işledikleri fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama yeteneğinin ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin olup olmadığını takdir yetkisi münhasıran mahkemeye aittir. Sosyal incelemeyi yapan bilirkişi, çocuğun içinde bulunduğu aile ortamı, sosyal çevre koşulları, gördüğü eğitim, fiziksel ve ruhsal gelişimi hakkında bir rapor düzenler. Hâkim, bu yaş grubuna giren çocuğun kusur yeteneğinin olup olmadığını takdir ederken, görevlendirdiği bilirkişinin hazırlamış bulunduğu raporda yer verilen gözlem, tespit ve değerlendirmeleri gözönünde bulundurur.

(4) İkinci ve üçüncü fıkralardaki hâllerde, hâkim veya mahkeme, sosyal inceleme raporu ile birlikte çocuğun işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin belirlenebilmesi amacıyla adli tıp uzmanı, psikiyatrist ya da zorunluluk hâlinde uzman hekimden görüş alır.

(5) Derhâl tedbir alınmasını gerektiren acil durumlarda sosyal inceleme sonucu beklenmeden tedbir kararı verilebilir. Ancak sosyal inceleme daha sonra yaptırılarak, gerektiğinde tedbir konusunda verilen karar değiştirilebilir.

(6) İnceleme, kararda gösterilen sürede tamamlanmalıdır; gerektiğinde ek süre talep edilebileceği gibi kararda bir süre belirtilmemiş olması hâlinde incelemenin çocuğun durumunun aciliyetine uygun bir süre içerisinde tamamlanarak, raporun mahkemeye sunulmuş olması gerekir.

(7) Mahkeme veya çocuk hâkimi tarafından çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırılmaması hâlinde, gerekçesi kararda gösterilir.

SOSYAL İNCELEME RAPORLARI

Madde 21 - (1) Sosyal inceleme raporlarında yapılan incelemenin özelliğine ve verilen görevin niteliğine göre aşağıdaki hususların tamamına veya bir kısmına yer verilir;

a) Hakkında inceleme yapılması talep edilen çocuğun;

1) Doğumundan başlayarak geçirdiği gelişim aşamaları,

2) Fiziksel, zihinsel, duygusal, sosyal ve moral gelişim özellikleri,

3) Ailesinin toplumsal, ekonomik ve kültürel durumu,

4) Aile bireyleri arasındaki ilişki,

5) Okul ve iş ortamı ile boş zamanlarını değerlendirdiği çevre,

- 6) İçinde bulunduğu hukukî durum ve adlî mercilerin müdahalelerini gerektiren olaylar,
- 7) İnceleme sırasında uzmanlar tarafından tespit edilen davranışları,
- 8) Suçluluklarına ve topluma uyumsuzluklarına veya korunmaya muhtaç olmalarına neden olan etkenler hakkında bilgiler,
- b) Çocuğun fiziksel, psikolojik ve sosyal yönden incelenmesi sırasında elde edilen ve olayın açıklanması bakımından önemli görölen bilgiler,
- c) Çocuk hakkında Kanununun 5 inci maddesinde gösterilen tedbirlerden hangisinin yararlı olacağına, tedbirin yanında denetim altına alınmasına gerek olup olmadığına dair öneriler,
- d) Çocuk hakkındaki tedbir veya denetim kararlarının ne kadar süre ile uygulanması gerektiğine ilişkin öneriler,
- e) Çocuklar ve ailelerine uygulanabilecek özel tretman veya psikiyatrik tedavi hususunda öneriler.
- (2) Raporda çocuğun işlediği fiille ilgili olarak hukukî anlam ve sonuçları kavrayabilme ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin olup olmadığı hakkında sonuç değerlendirme-sinde bulunulmaz.
- (3) Sosyal inceleme raporu, suça sürüklenmiş çocuğun, işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin mahkeme tarafından takdirinde göz önünde bulundurulur.

SOSYAL İNCELEME RAPORLARI HAKKINDA BİLGİ EDİNME

Madde 22 - (1) Sosyal inceleme raporunun birer örneğini çocuğun avukatı veya yasal temsilcisi Cumhuriyet savcısından, mahkemeden veya çocuk hâkiminden alabilir. Çocuğa raporun içeriği hakkında bilgi verilir. Ancak, söz konusu bilgi ve belgeler gizli tutulur, amacı dışında kullanılamaz.

(2) Çocuk ve avukatı hariç olmak üzere birinci fıkrada gösterilen kişilerin sosyal inceleme raporu hakkında bilgi sahibi olmasının çocuğun yararına aykırı olduğuna kanaat getirilirse, raporun incelenmesi kısmen veya tamamen yasaklanabilir. Ancak, sosyal inceleme raporlarından çocuğun bilgi sahibi olması hâlinde çocuğun psiko-sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyeceği kanaatine varıldığı takdirde çocuğun yarar ve esenliğinin gözetilmesi temel ilkesi nazara alınarak çocuğun gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek bilgileri içeren bilgi ve belgeler çocuğa verilmeyebilir.

(3) Tedbir kararlarını yerine getirmekle görevli kişi, kurum veya kuruluşlarca, bu tedbir kararlarının yerine getirilmesinde hazırlanacak uygulama plânına veya çocuk hakkında denetim altına alma kararı verilmiş ise denetim plânı, denetim raporu ve değerlendirme raporlarına esas olmak üzere; birinci ve ikinci fıkradaki ilkelere uymak şartıyla sosyal inceleme raporundan yararlanılabilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

DENETİM

DENETİM ALTINA ALMA KARARI

Madde 23 - (1) Denetim altına alma kararı;

a) Koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilen çocuk hakkındaki kararın amacına ulaşmasını ve çocuğa etkili bir koruma ve gözetim hizmeti sunulmasını sağlamak üzere kararların yerine getirilmesinin izlenmesi ve denetlenmesini,

b) Kamu davasının açılmasının ertelenmesi veya hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen çocuk hakkında mahkemece belirtilen koşullar ve süre içinde, denetim plânı doğrultusunda suçla sürüklenen çocuğun toplumla bütünleşmesi açısından ihtiyaç duyduğu her türlü hizmet, program ve kaynakların sağlandığı toplum temelli bir uygulamayı, ifade eder.

(2) Mahkeme veya çocuk hâkimi tarafından denetim altına alma kararı verilebilecek hâllerde, çocuğun; yetiştirilme şekli, kişisel özellikleri, yaşadığı çevre, bulunduğu ortam ve onun suça yönelmesine etkin davranışlar araştırılır.

DENETİM GÖREVLİSİNİN GÖREVLENDİRİLMESİ

Madde 24 - (1) Suç tarihinde oniki yaşını bitirmiş suça sürüklenen çocuklar hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı ile birlikte çocuğun denetim altına alınmasına karar verilmesi hâlinde; denetimli serbestlik ve yardım merkezî şube müdürlüğü veya bürosu tarafından bir denetim görevlisi görevlendirilir. Bu halde denetime ilişkin mahkeme kararı Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir. Cumhuriyet başsavcılığınca denetimli serbestlik genel defterine kaydedildikten sonra şube müdürlüğü veya büroya iletilir. Şube müdürlüğü veya büro bu kararı çocukların denetimine ilişkin deftere kaydeder. Şube müdürlüğü veya büro tarafından görevlendirilen denetim görevlisi bu Yönetmeliğin 25 inci maddesinde belirtilen görevleri yerine getirir.

(2) Kamu davasının açılmasının ertelenmesi veya hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen çocuğun denetim altına alınmasına karar verilmesi hâlinde; denetimli serbestlik ve yardım merkezî şube müdürlüğü veya bürosu tarafından bir denetim görevlisi görevlendirilir.

(3) Korunma ihtiyacı olan çocuklar veya suç tarihinde oniki yaşını bitirmemiş suça sürüklenen çocuklar ile çocuğun aileye teslimi yönünde karar verilmesi hâlinde, bu çocuklar hakkında denetim görevi gözetim esaslarına göre Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından yerine getirilir. Bu hâlde denetime ilişkin mahkeme kararı Cumhuriyet başsavcılığınca denetimli serbestlik genel defterine kaydedildikten sonra doğrudan bu kuruma gönderilir.

(4) Denetim altına alınmasına karar verilen çocuk hakkında aynı zamanda koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilmesi hâlinde denetim görevinin ifasında, tedbir kararını ya da kararlarını yerine getirecek kurum veya kuruluşlarla işbirliği yapılır. Gerektiğinde çocuk hakkında denetim plânı ve denetim raporlarının hazırlanmasında, tedbiri yerine getirmekle görevli kurumda bulunan uzmanlardan yararlanılır.

(5) Görevlendirme sırasında çocuğun kişisel özellik ve ihtiyaçları dikkate alınır ve çocukla iyi iletişim kurabilecek olanlar tercih edilir.

DENETİM GÖREVLİSİNİN GÖREVLERİ

Madde 25 - (1) Denetim görevlisinin görevleri şunlardır:

- Kararla ulaşılmak istenen amacın gerçekleşmesi için çocuğun eğitim, aile, kurum, iş ve sosyal çevreye uyumunu sağlamak üzere onu desteklemek, yardımcı olmak, gerektiğinde önerilerde bulunmak.
- Çocuğa eğitim, iş, destek alabileceği kurumlar, hakları ve haklarını kullanma konularında rehberlik etmek.
- İhtiyaç duyacağı hizmetlerden yararlanmasında çocuğa yardımcı olmak.

d) Kaldığı yerleri ve ilişki kurduğu kişileri ziyaret ederek çocuğun içinde yaşadığı şartları, ailesi ve çevresiyle ilişkilerini, eğitim ve iş durumunu, boş zamanlarını değerlendirme faaliyetlerini yerinde incelemek.

e) Alınan kararın uygulanmasını, bu uygulamanın sonuçlarını ve çocuk üzerindeki etkilerini izlemek, tâbi tutulduğu yükümlülüklerin yerine getirilmesini denetlemek.

f) Çocuğun gelişimi hakkında, üçer aylık sürelerle Cumhuriyet savcısı veya mahkemeye rapor vermek.

(2) Denetim görevlisi, görevini yerine getirirken gerektiğinde çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse ve öğretmenleriyle işbirliği yapar.

(3) Çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse çocuğun devam ettiği okul, işyeri veya çocukla ilgili bilgiye sahip kurumların yetkilileri, denetim görevlisine yardımcı olmak, görevi gereğince istediği bilgileri vermek zorundadırlar.

(4) Çocuğun yakınları denetim görevlisinin yetkilerine müdahale edemezler.

KAMU DAVASININ AÇILMASININ ERTELENMESİ HÂLİNDE YAPILACAK İŞLEMLER

Madde 26 - (1) Hakkında kamu davasının açılması ertelenen çocuğun, denetim altına alınmasına da karar verilmesi hâlinde; çocuğa ilişkin mahkeme kararı Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir. Cumhuriyet başsavcılığınca denetimli serbestlik genel defterine kaydedildikten sonra şube müdürlüğü veya büroya iletilir. Şube müdürlüğü veya büro bu kararı çocukların denetimine ilişkin deftere kaydettikten sonra çocuğun ailesi veya kanuni temsilcisine on gün içinde çocuk ile birlikte şube müdürlüğü veya büroya başvurması için bildirim yapar. Bu süre içinde başvurulması hâlinde bu Yönetmeliğin 24 üncü maddesi gereğince denetim görevlisi görevlendirilir. Denetim görevlisi bu Yönetmeliğin 25 inci maddesinde belirtilen görevleri yerine getirir.

(2) Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilen ancak denetim altına alınmayan çocuklara ilişkin ilâmlar Cumhuriyet başsavcılığınca takip edilir.

(3) Kamu davasının açılmasının ertelenmesine ilişkin verilen kararlar, talî karar fişi düzenlenerek sisteme kaydedilmek üzere Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne gönderilir. Bu kayıtlar, ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenmesi hâlinde, kanunun kamu davasının açılmasının ertelenmesi ile hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesine ilişkin maddelerinde belirtilen amaçlar için kullanılabilir.

HÜKMÜN AÇIKLANMASININ GERİ BIRAKILMASI HÂLİNDE YAPILACAK İŞLEMLER

Madde 27 - (1) Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen ancak bir yükümlülük belirlenmeyen ve denetim altına alınmasına karar verilmeyen çocuklar ile ilgili kararlar, talî karar fişi düzenlenerek sisteme kaydedilmek üzere Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne gönderilir.

(2) Hükmün açıklanmasının geri bırakılması hâlinde mahkemece denetim süresi içinde; denetimli serbestlik tedbiri olarak yükümlülük belirlenen veya denetim altına alma kararı verilen ya da yükümlülük belirlenerek denetim altına alma kararı verilen çocuğa ilişkin mahkeme kararı Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir. Cumhuriyet başsavcılığınca denetimli serbestlik genel defterine kaydedildikten sonra şube müdürlüğü veya büroya iletilir. Şube müdürlüğü veya büro bu kararı çocukların denetimine ilişkin deftere kaydettikten sonra çocuğun ailesi veya kanunî temsilcisine on gün içinde çocuk ile birlikte şube müdürlüğü veya büroya başvurması için bildirim yapar. Bu süre içinde başvurulmaması hâlinde defterdeki kayıt kapatılarak durum Cumhuriyet başsavcılığı aracılığıyla mahkemeye bildiri-

lır. Bu süre içinde başvurulması hâlinde karar aşağıda belirtilen usûl ve esaslar kapsamında yerine getirilir:

a) Mahkemece sadece yükümlülük belirlenmesi hâlinde bu yükümlülük 20/12/2005 tarihli ve 26029 sayılı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Yönetmeliğinde belirtilen usûl ve esaslar çerçevesinde yerine getirilir.

b) Mahkemece sadece denetim altına alma kararı verilmesi hâlinde bu karar bu Yönetmeliğin 24 ve 25 inci maddeleri gereğince yerine getirir.

c) Mahkemece yükümlülük ile birlikte denetim altına alma kararı verilmesi hâlinde bu karar (a) ve (b) bentlerine göre yerine getirilir.

(3) Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin verilen kararlar, talî karar fişi düzenlenerek sisteme kaydedilmek üzere Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne gönderilir. Bu kayıtlar, ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenmesi hâlinde, kanunun kamu davasının açılmasının ertelenmesi ile hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesine ilişkin maddelerinde belirtilen amaçlar için kullanılabilir.

DENETİM PLÂNI

Madde 28 - (1) Çocuğa uygulanacak denetimin yöntemi, denetim görevlisince, sosyal incelemeyi yapan uzman veya mahkeme nezdindeki sosyal çalışma görevlisi ile birlikte, görevlendirmeyi takip eden on gün içinde hazırlanacak bir plânla belirlenir.

(2) Denetim plânı hazırlanırken koruyucu ve destekleyici tedbir kararını uygulayacak yerin görüşü alınır ve denetim plânı işbirliği içinde hazırlanır.

(3) Denetim plânı hazırlanırken;

a) Çocuk hakkında alınan tedbirin amacı, niteliği ve süresi,

b) Çocuğun ihtiyaçları,

c) Çocuğun içinde bulunduğu tehlike hâlinin ciddiyeti,

d) Çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse tarafından çocuğa verilen desteğin derecesi,

e) Suça sürüklenmesi sebebiyle tedbir alınmış ise suç teşkil eden fiilin mahiyeti,

f) Çocuğun görüşü,

dikkate alınır.

(4) Denetim plânı, mahkeme veya çocuk hâkimince onaylandıktan sonra derhal uygulanır.

(5) Çocuklar hakkında verilen denetimli serbestlik kararlarının infaza başlama tarihi denetim plânının hâkim tarafından onaylandığı tarihtir.

DENETİM RAPORU

Madde 29 - (1) Denetim görevlisi, kararın uygulama biçimi, çocuk üzerindeki etkileri ile çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimselerin veya kurumların çocuğa karşı sorumluluklarını gereğince yerine getirip getirmediikleri, kararın değiştirilmesini gerektirir bir durum olup olmadığı ve istenen diğer hususlarda her ay, ayrıca talep hâlinde mahkeme veya çocuk hâkimine denetim raporu verir.

DEĞERLENDİRME RAPORU

Madde 30 - (1) Denetim görevlisi, denetim altında bulunan çocuğun şahsî, sosyal ve duygusal durumunu, okul ve arkadaş çevresini, aile yaşantısını göz önünde bulundurarak, yapılan rehberlik ve iyileştirme çalışmaları neticesinde çocuğun nasıl bir gelişme gösterdiğini, olumsuz davranışlarını değiştirmedeki istekliliği ve başarısı ile çocuk hakkında yapılmasının faydalı olacağını düşündüğü diğer çalışmaların belirtildiği bir değerlendirme raporu hazırlayarak, üç ayda bir mahkeme veya çocuk hâkimine verir.

(2) Değerlendirme raporu hazırlandığı hallerde denetim raporu, bu rapor içinde değerlendirilir.

DENETİME ARA VERİLMESİ

Madde 31 - (1) Denetim altına alınanın askere gitmesi veya sağlık, yurtdışı eğitimi gibi yerleşim yerinden geçici süreyle ayrılmasını haklı, geçerli ve gerektiğinde belgelendirilebilen mazeretine dayandırabilmesi hâlinde denetime ara verilir. Bu halde Cumhuriyet başsavcılığınca bir karar verilerek bu Yönetmeliğin 33 üncü maddesine göre tebliğ edilir.

DENETİMİN SONA ERMESİ

Madde 32 - (1) Denetim, kararda öngörülen sürenin dolmasıyla sona erer. Tedbirden beklenen yararın elde edilmesi hâlinde denetim, sürenin dolmasından önce de kaldırılabilir.

(2) Denetim, çocuğun başka bir suçtan dolayı tutuklanması veya cezasının yerine getirilmesine başlanmakla sona erer.

BİLDİRİM

Madde 33 - (1) Şube müdürlüğü veya büro tarafından yapılacak bildirim, suça sürüklenen çocukların aileleri veya kanunî temsilcilerine 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılır.

(2) Bildirim, hükümde gösterilen adrese yapılır. Hükümlü, adres değişikliklerini mahkemeye veya Cumhuriyet başsavcılığına bildirmekle yükümlüdür, aksi halde hükümde gösterilen adrese yapılan tebligat geçerlidir.

YETKİ ALANI VE ÇOCUĞUN YERLEŞİM YERİNİN DEĞİŞMESİ

Madde 34 - (1) Yetki alanında şube müdürlüğü veya büro bulunmayan Cumhuriyet başsavcılığı, kararı denetimli serbestlik genel defterine kaydettikten sonra, şube müdürlüğünün bağlı bulunduğu Cumhuriyet başsavcılığına gönderir. Karar, Cumhuriyet başsavcılığınca denetimli serbestlik genel defterine kaydedildikten sonra şube müdürlüğüne gönderilir.

(2) Hakkında denetimli serbestlik tedbiri hükmedilen ya da denetim altına alınan çocuğun, infaz sırasında yerleşim yerinin değişmesi hâlinde dosya, yerleşim yerinin bulunduğu şube müdürlüğü veya büroya gönderilir.

DENETİM PLÂNI İLE DENETİM VE DEĞERLENDİRME RAPORLARI HAKKINDA BİLGİ EDİNME

Madde 35 - (1) Denetim plânı ile denetim ve değerlendirme raporlarının birer örneğini çocuğun avukatı veya yasal temsilcisi Cumhuriyet savcısından, mahkemeden veya çocuk hâkiminden alabilir. Çocuğa raporun içeriği hakkında bilgi verilir.

(2) Çocuk ve avukatı hariç olmak üzere birinci fıkrada gösterilen kişilerin denetim plânı ile denetim ve değerlendirme raporları hakkında bilgi sahibi olmasının çocuğun yararına aykırı olduğuna kanaat getirilirse, bunların incelenmesi kısmen veya tamamen yasaklanabilir. Ancak, denetim raporlarından çocuğun bilgi sahibi olması hâlinde çocuğun psiko-sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyeceği kanaatine varıldığı takdirde çocuğun yarar ve esenliğinin gözetilmesi temel ilkesi nazara alınarak çocuğun gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek bilgileri içeren bilgi ve belgeler çocuğa verilmeyebilir.

ALTINCI BÖLÜM GÖREVLİLERİN HİZMET ÖNCESİ VE HİZMET İÇİ EĞİTİMİ

HÂKİM VE SAVCILARIN HİZMET ÖNCESİ VE MESLEK İÇİ EĞİTİMLERİ

Madde 36 - (1) 1/6/2004 tarihli ve 25479 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Adli Yargı Hâkim ve Savcı Adayları ile İdarî Yargı Hâkim Adaylarının Meslek Öncesi Eğitimlerinin Yaptırılmasının Esas ve Usûllerine İlişkin Yönetmelik hükümleri çerçevesinde hâkim ve savcı adaylarına çocuk hukuku, sosyal hizmet, çocuk gelişimi ve psikolojisi gibi konularda eğitim verilir.

(2) Hâkim ve savcılara mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına uygun olarak 29/8/1983 tarihli Bakan onayı ile yürürlüğe giren Hâkim ve Savcılarının Meslek İçi Eğitim Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde çocuk hukuku, sosyal hizmet, çocuk gelişimi ve psikolojisi gibi konularda uzmanlaşmalarını sağlamak ve kendilerini geliştirmelerine yönelik eğitim verilir.

DİĞER GÖREVLİLERİN HİZMET ÖNCESİ VE MESLEK İÇİ EĞİTİMLERİ

Madde 37 - (1) 4/2/1986 tarihli Bakan onayı ile yürürlüğe giren Adalet Bakanlığı Aday Memurlarının Eğitim Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde, sosyal çalışma görevlilerine ve denetimli serbestlik ve yardım merkezî şube müdürlüğünde görevli denetim görevlilerine adaylık dönemlerinde çocuk hukuku, sosyal hizmet, çocuk gelişimi ve psikolojisi gibi konularda eğitim verilir.

(2) Sosyal çalışma görevlileri ile denetimli serbestlik ve yardım merkezî şube müdürlüğünde görevli denetim görevlilerine 16/7/1985 tarihli Bakan onayı ile yürürlüğe giren Adalet Bakanlığı Hizmet İçi Eğitim Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde çocuk hukuku, sosyal hizmet, çocuk gelişimi ve psikolojisi gibi konularda uzmanlaşmalarını sağlamak ve kendilerini geliştirmelerine yönelik eğitim verilir.

YEDİNCİ BÖLÜM ÇEŞİTLİ VE SON HÜKÜMLER

TUTULACAK KARTONLAR

Madde 38 - (1) Cumhuriyet başsavcılıklarında kamu davasının açılmasının ertelenmesine dair kararların saklandığı özel bir karton tutulur. Bu kartona konulacak karar nüshalarında Cumhuriyet savcısının imzası ile Cumhuriyet başsavcılığı mührünün bulunması zorunludur.

(2) Denetim altına alınan çocuklar hakkında verilen kararların tarih ve sıra numarasına göre saklandığı özel bir karton tutulur. Bu kartonlara konulacak karar nüshalarında ilgisine göre hâkim veya mahkeme başkanı ile zabıt kâtibinin imzalarının ve mahkeme mührünün bulunması zorunludur. Ayrıca, çocukların isimlerini ve karar numaralarını gösteren bir liste yapılır. Bu listeler, çocuk hakkında

mükerrer karar verilmesini önlemek için o yerde bulunan çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerine bildirilir.

RAPORLAR

Madde 39 - (1) Sosyal inceleme raporu, denetim plâni, denetim ve değerlendirme raporları ile çocukların kişilik gelişimlerini, aile ve sosyal çevrelerini gösteren her türlü evrak dava dosyası içinde ayrı bir bölümde tarih sırasına uygun olarak muhafaza edilir.

(2) Sosyal inceleme raporlarının bir örneği, raporu hazırlatan mahkeme veya Cumhuriyet başsavcılıklarınca ayrı bir kartonda tutulur, isme göre listelenir. Söz konusu listelerin birer örneği, her ay güncellenerek aynı yerde bulunan çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemeleri ile Cumhuriyet başsavcılığına bilgileri bakımından gönderilir.

ELEKTRONİK ORTAMDA KAYIT

Madde 40 - (1) Elektronik ortamda kayıtların tutulmasına başlandığı takdirde, defterlerle birlikte tüm kayıt ve bilgiler ayrıca elektronik ortamda tutulur ve saklanır. Elektronik ortamda tutulan kayıtların ihtiyacı karşıladığının tespiti hâlinde, kayıtların yazılı olarak tutulması uygulamasından vazgeçilebilir.

YÜRÜRLÜK

Madde 41 - (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

YÜRÜTME

Madde 42 - (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Adalet Bakanı yürütür.

**ÇOCUK KORUMA KANUNU'NA GÖRE VERİLEN KORUYUCU VE
DESTEKLEYİCİ TEDBİRLERİN YERİNE GETİRİLMESİ AMACIYLA
KURULAN MERKEZİ, İL VE İLÇE KOORDİNASYONLARIN
ÇALIŞMA, USUL VE ESASLARI YÖNERGESİ**

BİRİNCİ BÖLÜM

AMAÇ, KAPSAM, DAYANAK VE TANIMLAR

AMAÇ

Madde 1 - (1) Bu yönergenin amacı, **Çocuk Koruma Kanununa göre verilen koruyucu ve destekleyici tedbirlerin yerine getirilmesi amacıyla kurulan** koordinasyonların çalışma esasları ile sekretaryalarının görev, yetki ve sorumlulukları, çalışma şekli ile görevli personele ilişkin düzenlemelere ait usul ve esasları belirlemektir.

KAPSAM

Madde 2 - (1) Bu yönerge, çocukların korunması, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınması, refahlarının yükseltilmesi, ihmal ve istismarlarının önlenmesi amacıyla çocuk ve ailelerine yönelik hizmet veren kamu kurumları ile koruyucu ve destekleyici tedbirlerin yerine getirilmesini izleyen merkezi, il ve ilçe koordinasyonlarını ve sekretaryalarını kapsar.

DAYANAK

MADDE 3 - (1) Bu Yönerge 03.06.2011 tarihli ve 633 Sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 8'inci maddesinin (ğ) ve (i) fıkraları; 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu, 24.12.2006 tarih ve 26386 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmelik'in 19, 20 ve 21'inci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

TANIMLAR

Madde 4 - (1) Bu yönergenin uygulanmasında;

- a) Bakanlık: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığını,
- b) Çocuk: Daha erken yaşta ergin olsa bile, on sekiz yaşını doldurmamış kişiyi,
- c) Genel müdürlük: Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünü,
- d) İl koordinasyon: Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmeliğin 20'inci maddesinde tanımlanan yapıyı,
- e) İl koordinasyon sekretarya sorumlusu: İl Koordinasyon Sekretaryalarının yönetiminden sorumlu olan ve ilgili il müdürü veya görevlendireceği il müdür yardımcısına bağlı çalışan sorumluyu,
- f) İl müdürlüğü: Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünü,
- g) İlçe koordinasyon: Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmeliğin 21'inci maddesinde tanımlanan yapıyı,
- h) İlçe koordinasyon sekretarya sorumlusu: Aile ve Sosyal Politikalar İlçe Müdürüne, ilçe müdürlüğü-

nün olmadığı yerlerde ise Kaymakamın uygun gördüğü ilçe müdürüne bağlı olarak çalışan sorumluyu,

ı) İlçe müdürlüğü: Aile ve Sosyal Politikalar İlçe Müdürlüğünü,

i) Koruyucu ve destekleyici tedbir kararları: Çocuk Koruma Kanununun 5'inci maddesinde tanımlanan tedbir kararlarını,

j) Merkezi koordinasyon: Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmeliğin 19'uncu maddesinde tanımlanan ifadeyi,

k) Sosyal çalışma görevlisi: Sosyal çalışmacı, psikolog, çocuk gelişimci, psikolojik danışman, rehber, sosyolog, öğretmen ile aile ve tüketici bilimleri alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun meslek mensuplarını,

l) Sosyal hizmet merkezi: 09.02.2013 tarih ve 28554 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Sosyal Hizmet Merkezleri Yönetmeliğinde tanımlanan merkezi,

ifade eder.

KOORDİNASYONLARIN VE SEKRETARYALARININ KURULUŞU

Madde 5 – (1) Merkezi koordinasyon sekretaryası, Genel Müdürlük Koruyucu ve Önleyici Hizmetler Daire Başkanlığınca yürütülür.

(2) İl koordinasyon sekretaryası, büyükşehir belediyesi olan illerde valilik içerisinde diğer illerde ise il müdürlüğü bünyesinde, il müdürünün teklifi, vali yardımcısının uygun görüşü ve valilik onayı ile kurulur.

(3) İlçe koordinasyon sekretaryası, kaymakamın uygun gördüğü yerde, ilçe müdürünün teklifi ve kaymakamlık onayı ile kurulur, ilçe müdürlükleri olmayan ilçelerde kaymakamın uygun gördüğü diğer kamu kurum ve kuruluşlarından birinin ilçe müdürünün teklifi ve kaymakamlık onayı ile kurulur.

(4) İlçelerde İlçe Müdürlüğü teşkilatının bulunmaması halinde İlçe Müdürlüğüne yapılan atıflar Sosyal Hizmet Merkezlerine yapılmış sayılır.

İKİNCİ BÖLÜM

MERKEZİ KOORDİNASYON, MERKEZİ KOORDİNASYON ÜYELERİ, GÖREVLENDİRİLMELERİ VE MERKEZİ KOORDİNASYON SEKRETARYASI ÇALIŞMA ESASLARI

MERKEZİ KOORDİNASYON

Madde 6 – (1) Koruyucu ve destekleyici tedbirlerin yerine getirilmesinde kurumların koordinasyonunu sağlamak amacıyla oluşturulan merkezi koordinasyon toplantıları altı ayda bir olmak üzere yılda iki kez gerçekleştirilir.

(2) Acil ve olağanüstü durumlarda lüzum görülmesi halinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Müsteşarı ya da görevlendireceği Müsteşar Yardımcısı merkezi koordinasyon toplantısı için tarafları çağırabilir. Olağanüstü toplantı çağırısı ve gündem koordinasyon üyelerine yazılı olarak duyurulur.

(3) Ulusal ya da uluslararası iyi uygulama örnekleri, yaygınlaştırılabilmesi amacıyla merkezi koordinasyon toplantı gündemine alınır.

MERKEZİ KOORDİNASYON ÜYELERİ

Madde 7 - (1) Merkezi Koordinasyon üyeleri; Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Müsteşarının veya görevlendireceği bir Müsteşar Yardımcısının başkanlığında, Adalet Bakanlığı, **İçişleri Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Müsteşar Yardımcıları ile Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürü ve Çocuk Hizmetleri Genel Müdürüdür.**

MERKEZİ KOORDİNASYON ALT KOMİSYONU

Madde 8 - (1) Alt komisyon, koordinasyona katılan kurumların bizzat koruyucu destekleyici tedbir kararlarını uygulayan daire başkanı, şube müdürü ya da uzman düzeyinde birim sorumlularından oluşur.

(2) Alt komisyon merkezi koordinasyon çalışmaları çerçevesinde merkezi koordinasyon sekretaryası tarafından organize edilerek en az iki ayda bir toplanır. Koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının ülke genelinde uygulanışını takip ederek gözlemlenen sorunları çözmeye çalışır ve çözemediği sorunları merkezi koordinasyona iletir.

MERKEZİ KOORDİNASYON ALT ÇALIŞMA GRUPLARI

Madde 9 - (1) Merkezi koordinasyon toplantılarında yapılan değerlendirmeler ve alınan kararlar doğrultusunda, eğitim, proje, araştırma, planlama vb. konularda koordinasyon üyesi kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, meslek örgütleri temsilcilerinden ve konusunda uzman kişilerden oluşan geçici çalışma grupları oluşturulabilir.

(2) Çalışma gruplarının görev süreleri, sorumluluk alanları, çalışma esasları Merkezi Koordinasyon tarafından belirlenir.

MERKEZİ KOORDİNASYON SEKRETARYASI GÖREVLERİ

Madde 10 - (1) Merkezi Koordinasyon Sekretaryasının görevleri şunlardır:

- a) Merkezi Koordinasyon toplantılarının hazırlık çalışmalarını ve yazışmalarını yürütmek.
- b) Toplantı tarihini bir ay önceden ilgili kurumlara göndermek,
- c) Tedbir kararlarını uygulamakla görevli kurumların gündeme ilişkin önerilerini almak,
- d) Toplantı gündemini hazırlamak ve katılımcılara bildirmek.
- e) İllerden gelen teklifler ve konuyla ilgili istatistikleri değerlendirmek ve koordinasyon toplantısına sunmak.
- f) Toplantı karar tutanağını hazırlamak ve toplantının bitiminde merkezi koordinasyon başkanı ve üyelerinin imzasına sunmak.
- g) Toplantı karar tutanağını ilgili kurumlara ve il koordinasyonlarına on beş iş günü içerisinde göndermek.
- h) Merkezi koordinasyon kararlarının basılı ve elektronik ortamda arşivlenmek.
- i) Ülke çapında çocuk koruma hizmetlerinin ve bilhassa koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının uygulamasını takip etmek, bu konudaki istatistikî verilerinde yer aldığı yıllık genel değerlendirme raporunu hazırlayarak ilgili kurumlara ve il koordinasyonlara iletme.
- j) Koordinasyon çalışmalarına ilişkin internet sayfasını düzenlemek ve güncellemek.

- k) İl koordinasyonlarını güçlendirici eğitim programlarını hazırlamak ve uygulamak.
- l) Adalet Bakanlığı Ulusal Yargı Ağı Projesinden elektronik olarak alınan koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarını izlemek.
- m) Mahkemelerce verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir kararlarını takip etmek, gerektiğinde bu kararları uygulamayan sorumlular hakkında mahkemelere bildirimde bulunmak.
- n) Verilen tüm kararların, İlçe, İl ve Merkez düzeyinde takibini yapmak ve yerine getirilmesini sağlamak.
- o) Merkezi koordinasyon tarafından verilen diğer görevlerini yerine getirmek.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İL VE İLÇE KOORDİNASYONLARI, ÜYELERİ, GÖREVLENDİRİLMELERİ VE SEKRETARYALARININ ÇALIŞMA ESASLARI VE GÖREVLERİ

İL KOORDİNASYON

Madde 11 - (1) Koruyucu ve destekleyici tedbirlerin yerine getirilmesinde kurumların koordinasyonunu sağlamak amacıyla oluşturulan il koordinasyon toplantıları iki ayda bir olmak üzere yılda altı kez gerçekleştirilir.

(2) Acil ve olağanüstü durumlarda lüzum görülmesi halinde vali ya da görevlendireceği vali yardımcısı il koordinasyon toplantısı için tarafları çağırabilir. Olağanüstü toplantı çağırısı ve gündem koordinasyon üyelerine yazılı olarak duyurulur.

(3) Koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarını uygulayan kurumlar, kararları izleyen birimlerini kurar ve sorumlularını il koordinasyon sekreteriyasına bildirir.

(4) İlde, kamu kurumları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, meslek örgütleri ve üniversiteler tarafından çocuğa yönelik olarak verilen hizmetlerin koordine edilmesi ve bütünlük içinde sunulması sağlanır.

(5) Çocuğun yüksek yararı için önleme ve erken müdahale mekanizmalarının kurulması sağlanır.

(6) Çocuğa yönelik verilen hizmetlerin geliştirilmesi için kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve diğer teşebbüsler tarafından hazırlanan projeler koordine edilir ve desteklenir.

(7) İlin çocuk koruma alanındaki ihtiyaçları, güçlü ve zayıf yanları analiz edilerek kısa, orta ve uzun vadede yapılması gereken çalışmalara yönelik planlamalar yapılır.

(8) Ulusal ve uluslararası iyi uygulama örnekleri gündeme alınır ve değerlendirilir.

(9) Her toplantıda bir önceki toplantıda alınan kararlara istinaden gerçekleştirilen çalışmaların değerlendirilmesi yapılır.

(10) İl düzeyinde tüm ilçeler ile eşgüdümlü çalışmanın sağlanabilmesi ve değerlendirmelerin yapılması için yılın son il koordinasyon toplantısına ilçe kaymakamları da davet edilir.

(11) Verilen tüm kararların, İl ve İlçe düzeyinde takibi yapılarak yerine getirilmesi sağlanır.

İL KOORDİNASYON ÜYELERİ VE GÖREVLENDİRİLMELERİ

Madde 12 - (1) İllerde koruyucu ve destekleyici tedbirlerin yerine getirilmesinde kurumlar arasında

bağlantı, uyum, düzen ve eşgüdüm; Vali veya Vali Yardımcısının başkanlığında, Cumhuriyet Başsavcısı veya görevlendireceği Cumhuriyet Başsavcı Vekili ile İl Emniyet Müdürü, İl Jandarma Komutanı, İl Millî Eğitim Müdürü, İl Sağlık Müdürü, Büyükşehir, İl ve Merkez İlçe Belediye Başkanları, Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürü, Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürü, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürü, İl Özel İdaresi Genel Sekreteri, Denetimli Serbestlik Müdürü ve Baro Temsilcisi il koordinasyon üyesidir.

İL KOORDİNASYON SEKRETARYASI VE GÖREVLERİ

Madde 13 - (1) İl koordinasyon sekretaryası; il koordinasyon sekretarya sorumlusu ve gerek görülmesi halinde sosyal çalışma görevlileri ve diğer görevlilerden oluşur.

(2) İl koordinasyon sekretaryasının görevleri şunlardır:

a) İl koordinasyon toplantılarının hazırlık çalışmaları ile toplantı yazışmalarını yürütmek.

b) İl koordinasyon toplantısının gündem belirleme çalışmalarını yapmak.

c) Tedbir kararlarını uygulamakla görevli kurumlardan gelen önerileri dikkate alarak toplantı gündemini hazırlamak ve on beş gün öncesinden toplantıya katılacaklara bildirmek.

d) Toplantıda alınan kararların uygulanmasının takibine ilişkin hazırlayacağı raporları il koordinasyonuna sunmak.

e) İl koordinasyon kararı ile kurulacak çalışma gruplarının faaliyetlerine ilişkin yazışma ve organizasyonları gerçekleştirmek.

f) Mahkemelerden ve tedbiri uygulamakla yükümlü kurumlardan gelen tedbir kararlarına ilişkin elektronik kayıtların takibini yapmak.

g) İl koordinasyonda değerlendirilen vakaların istatistiksel analizini yapmak ve il risk haritalarının çıkarılmasını sağlamak.

h) Çocuğun yüksek yararı ilkesi doğrultusunda önleme ve erken müdahale mekanizmalarının kurulmasına ilişkin çalışma ve projeleri takip ederek buna ilişkin raporları hazırlamak.

i) İlin güçlü ve zayıf yanları ve ihtiyaçları analiz edilerek kısa, orta ve uzun vadede yapılması gereken çalışmaları içeren planları ve uygulama raporlarını düzenli olarak merkezi koordinasyona göndermek.

j) İl düzeyinde çocuk koruma alanındaki hizmetlerin yürütülmesini izlemek, koruyucu ve önleyici tedbirlerin uygulanmasında yaşanan sorunları tespit etmek, bu sorunlara yönelik çözüm önerilerini uygulamaya koymak, merkez teşkilatlarınca çözülmesi gereken sorunlar hakkında merkezi koordinasyonu bilgilendirmek.

k) Mahkemelerce verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir kararlarını takip etmek, gerektiğinde bu kararları uygulamayan sorumlular hakkında mahkemelere bildirimde bulunmak.

l) Toplantı sonrasında toplantı karar tutanağını hazırlamak ve toplantının bitiminde il koordinasyon başkanı ve üyelerin imzasına sunmak.

m) İl koordinasyonun vereceği diğer görevleri yerine getirmek.

İLÇE KOORDİNASYON

Madde 14 - (1) İlçelerde koordinasyon 11'inci madde hükümleri esas alınarak yürütülür.

(2) İlçelerde koruyucu ve destekleyici tedbirlerin yerine getirilmesinde kurumların koordinasyonu, il koordinasyonunun işlevine paralel şekilde il koordinasyonlarından bir ay önce kaymakamlıkça yerine getirilir.

(3) Çalışmalarını merkezi koordinasyon ve il koordinasyonunun planları ile ilçenin ihtiyaçlarını dikkate alarak planlar ve ilçe düzeyinde karşılanamayan ihtiyaçları il koordinasyonuna bildirir.

Madde 15 - (1) İlçelerde koordinasyon; Kaymakamın başkanlığında; İlçe Cumhuriyet Başsavcısı veya Savcısı, Belediye Başkanı, İlçe Emniyet Müdürü, İlçe Jandarma Komutanı ve 12. Maddede belirtilen kurumların ilçe müdürleri veya temsilcilerinden oluşur.

İLÇE KOORDİNASYON SEKRETARYASI VE GÖREVLERİ

Madde 16 - (1) 13' üncü maddede belirtilen görevleri ilçe seviyesinde yerine getirir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İL VE İLÇE KOORDİNASYON SEKRETARYA SORUMLUSUNUN GÖREVLERİ

İL KOORDİNASYON SEKRETARYA SORUMLUSU

Madde 17 - (1) İl koordinasyon sekretarya sorumlusu, tercihen çocuk alanında deneyimi olan sosyal çalışma görevlileri arasından, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürünün teklifi, ilgili Vali Yardımcısının uygun görüşü ve Valinin onayı ile görevlendirilir.

(2) İl koordinasyon sekretaryalarının yönetiminden sorumludur ve il müdürüne bağlı olarak çalışır. Görevini yürüttüğü sürece başka bir servis ya da birimde görevlendirilemez.

(3) İl koordinasyon sekretarya sorumlusunun görevleri şunlardır:

- İl koordinasyon çalışmalarına yönelik işlemleri yürütmek, alınan kararların uygulanması için gerekli çalışmaları yaparak sonuçlarını takip etmek.
- Koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarını izlenmek ve gerekli verilerin toplanmasını sağlamak.
- İl koordinasyon sekretaryasında görevli personelin çalışmalarını düzenleyip takip etmek.

İlçe Koordinasyon Sekretarya Sorumlusu

Madde 18 - (1) İlçe Koordinasyon sekretarya sorumlusu Kaymakam tarafından görevlendirilir ve Kaymakama bağlı olarak çalışır. 17' inci maddede belirtilen görevleri ilçe seviyesinde yerine getirir.

İl ve İlçe Koordinasyon Sekretaryasının **Diğer Personeli**

Madde 19 - (1) İl ve ilçe koordinasyon sekretaryasına il ya da ilçe müdürlüğünce yapılacak görevlendirmeye ek olarak valilik ya da kaymakamlık onayı ile diğer kurumlardan personel görevlendirilebilir.

İL VE İLÇE KOORDİNASYON ALT ÇALIŞMA GRUPLARI

Madde 20 - (1) İl ve ilçe koordinasyon toplantılarında yapılan değerlendirmeler ve alınan karar ile eğitim, proje, araştırma, planlama vb. konularda koordinasyon üyesi kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, meslek örgütleri temsilcilerinden ve konusunda uzman kişilerden oluşan geçici çalışma grupları oluşturulabilir.

(2) Çalışma gruplarının görev süreleri, sorumluluk alanları, çalışma esasları il ve ilçe koordinasyon tarafından belirlenir.

İL KOORDİNASYON ALT KOMİSYONU

Madde 21 – (1) Alt komisyon, koordinasyona katılan kurumların bizzat koruyucu destekleyici tedbir kararlarını uygulayan şube müdürü yada uzman düzeyinde birim sorumlularından oluşur.

(2) Alt komisyon il koordinasyonda alınacak kararlar kurur.

(3) Alt komisyon il koordinasyon çalışmaları çerçevesinde il koordinasyon sekreteryaya sorumlusu tarafından organize edilerek en az on beş günde bir toplanır ve alınan koruyucu, destekleyici tedbir kararlarına ilişkin vaka bazında değerlendirme yapar. Her bir vaka için alınan koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının uygulanışını takip ederek gözlemlenen sorunları çözmeye çalışır ve çözemediği sorunları il koordinasyona iletir.

KORUYUCU VE DESTEKLEYİCİ TEDBİR KARARLARINI İZLEME

Madde 22 – (1) Koruyucu ve destekleyici tedbir kararları, tedbir kararlarını uygulayan kurumlara ulaştığında ilgili kurum tedbir kararına yönelik olarak on iş günü içerisinde hazırlayacağı uygulama planı ile kararların izlenmesine yönelik olarak üçer aylık raporlar ve sonlandırmaya ilişkin sosyal inceleme raporunu mahkemeye sunar.

(2) İl ya da ilçe sekreteryası, il ya da ilçe içerisinde ilgili mahkemelerce verilen koruyucu ve destekleyici tedbir ve denetim kararları ile başka bir ilde verilmesine karşın ili ya da ilçesi içerisinde uygulanan koruyucu ve destekleyici tedbir ve denetim kararlarını yerine getirmekle yükümlü kurumlardan tedbirin uygulanmasına ilişkin veriler ile tedbirlerin uygulanamama nedenlerine ilişkin verileri derleyerek il ya da ilçe koordinasyonuna sunar.

(3) Koruyucu ve destekleyici tedbirlerin uygulanmasında karşılaşılan sorunlar ve muhtemel çözüm önerileri ilgili kurumların merkez teşkilatlarına bildirilir. Yapılan yazışmaların bir örneği merkezi koordinasyon sekreteryasına bilgi amaçlı gönderilir.

GİZLİLİK

Madde 23 – (1) İl ve ilçe koordinasyon sekreteryası “Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmelik”te yer alan gizlilik esaslarına uygun şekilde çalışır.

İL, İLÇE VE MERKEZİ KOORDİNASYON ARASINDAKİ BAĞLANTI

Madde 24 – (1) İl koordinasyon toplantı karar tutanakları elektronik ortamda düzenli olarak merkezi koordinasyon sekreteryasına gönderilir.

(2) İlçe koordinasyon toplantı karar tutanakları, elektronik ortamda düzenli olarak il koordinasyon sekreteryasına gönderilir.

MALİ HÜKÜMLER

Madde 25 - (1) İl ve ilçe koordinasyonlar ve sekretaryalarının giderleri il müdürlüklerince karşılanır.

ELEKTRONİK ORTAMDA KAYIT

Madde 26 - (1) Koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının takibi, Hukuk Muhakemeleri Kanununun 445. Maddesinde yasal dayanağı bulunan Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sisteminden (UYAP) alınan ve gönderilen elektronik verilerden de yararlanarak elektronik ortamda tutulur ve saklanır.

DOSYALAMA VE ARŞİV

Madde 27 - (1) İl ya da ilçe koordinasyon toplantı karar tutanağı raporlanır ve her türlü denetimde gösterilmek üzere kayıt numarası verilerek muhafaza edilir.

YÜRÜRLÜK

Madde 28 - (1) Bu Yönerge onay tarihinde yürürlüğe girer.

YÜRÜTME

Madde 29 - (1) Bu Yönerge hükümlerini Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı yürütür.

SOSYAL HİZMETLER KANUNU¹

Kanun Numarası	: 2828
Kabul Tarihi	: 24/5/1983
Yayımlandığı R.Gazete: Tarih	: 27/5/1983 Sayı : 18059
Yayımlandığı Düstur	: Tertip: 5 Cilt: 22 Sayfa: 355

BİRİNCİ BÖLÜM**AMAÇ, KAPSAM, TANIMLAR VE GENEL ESASLAR****AMAÇ**

Madde 1 – Bu Kanunun amacı; korunmaya, bakıma veya yardıma muhtaç aile, çocuk, engelli, yaşlı ve diğer kişilere götürülen sosyal hizmetlere ve bu hizmetleri yürütmek üzere kurulan teşkilatın kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklar ile faaliyet ve gelirlerine ait esas ve usulleri düzenlemektir.

KAPSAM

Madde 2 – Bu Kanun, sosyal hizmetlerle ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek kişileri ve özel hukuk tüzelkişilerini, sosyal hizmet kurum ve kuruluşlarında çalışan personeli, sosyal hizmetlerden faydalananları ve faydalanacak durumda olanları kapsar.

TANIMLAR

Madde 3 – Kanunda geçen;

a) “Sosyal Hizmetler”; kişi ve ailelerin kendi bünye ve çevre şartlarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi ve sosyal yoksunluklarının giderilmesine ve ihtiyaçlarının karşılanmasına, sosyal sorunlarının önlenmesi ve çözümlenmesine yardımcı olunmasını ve hayat standartlarının iyileştirilmesi ve yükseltilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütünü,

b) “Korunmaya Muhtaç Çocuk”; beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olup;

1. Ana veya babasız, ana ve babasız,

2. Ana veya babası veya her ikisi de belli olmayan,

3. Ana ve babası veya her ikisi tarafından terkedilen,

4. Ana veya babası tarafından ihmal edilip; fuhuş, dilencilik, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen,

Çocuğu,

c) **(Değişik: 30/5/1997 - KHK - 572/5 md.)** “Engelli”, doğuştan veya sonradan herhangi bir hastalık veya kaza sonucu bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle normal yaşamın gereklerine uymama durumunda olup; korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyacı olan kişiyi,⁽⁴⁾

¹ Sadece ilgili maddeler alınmıştır.

(1) Bu Kanunun adı “Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu” iken, 3/6/2011 tarihli ve 633 sayılı KHK’nin 35 inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(2) 30/5/1997 tarihli ve 572 sayılı K.H.K.’nin 12 nci maddesiyle bu Kanuna eklenen Ek Madde 4 ile, sözkonusu Kanunda geçen “sakat” ibaresi “özürlü”, “kör” ibaresi “görme özürlü”, “sağır” ibaresi “İşitme özürlü” olarak değiştirilmiştir.

(3) 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanununun 31 inci maddesiyle bu fıkrada yer alan “özürlü” ibaresi “engelli” olarak değiştirilmiştir.

(4) 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanununun 31 inci maddesiyle bu bentte yer alan “Özürlü” ibaresi “Engelli” olarak değiştirilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TESPİT, İNCELEME VE KORUMA

TESPİT VE İNCELEME

Madde 21 – Kurum, korunmaya, bakıma, yardıma muhtaç aile, çocuk, engelli ve yaşlılar ile sosyal hizmetlere muhtaç diğer kişileri tespit ve incelemekle görevlidir.⁽³⁾

Bu kişilerin Kuruma duyurulmasında ve incelemeye ilişkin olarak Kurum ile işbirliğinde bulunulmasında mahalli mülki amirler, sağlık kuruluşları ve köy muhtarları ile genel kolluk kuvvetleri ve belediye zabıta memurları yükümlüdürler.

KORUNMA KARARI

Madde 22 – Korunmaya muhtaç çocukların reşit oluncaya kadar bu Kanun hükümlerine göre Kurumca kurulan sosyal hizmet kuruluşlarında bakılıp yetiştirilmeleri ve bir meslek sahibi edilmeleri hususundaki gerekli tedbir kararı yetkili ve görevli mahkemece alınır. Bu karar için gerekli belgeler Kurumca düzenlenir ve ilgili mahkemeye gönderilir.

DANIŞMANLIK TEDBİRİ KARARLARININ UYGULAMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA TEBLİĞ

Devlet Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığından:

BİRİNCİ BÖLÜM

AMAÇ, KAPSAM, DAYANAK VE TANIMLAR

AMAÇ

Madde 1 - (1) Bu Tebliğın amacı, korunma ihtiyacı olan veya suçā sürüklenen çocuklar hakkında verilen danışmanlık tedbirlerinin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

KAPSAMA

Madde 2 - (1) Bu Tebliğ, korunma ihtiyacı olan çocuklar ile suçā sürüklenen çocuklar hakkında verilen danışmanlık tedbirinin uygulama usul ve esaslarına, bu kararların yerine getirilmesinde kurumların görev ve sorumluluklarına, danışmanlık hizmeti verecek uzman kişilerin uygulayacakları meslekî çalışmalar ve programlara ilişkin standartlar, uygulama esasları ve değerlendirme ölçütlerine ilişkin hükümleri kapsar.

DAYANAK

Madde 3 - (1) Bu Tebliğ, 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 5 ve 24/12/2006 tarihli ve 26386 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmeliğın 12 nci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

TANIMLAR

Madde 4 - (1) Bu Tebliğın uygulanmasında;

- a) Çocuk: Daha erken yaşta ergin olsa bile, onsekiz yaşını doldurmamış kişiyi; bu kapsamda,
- 1) Korunma ihtiyacı olan çocuk: Bedensel, zihinsel, ahlâkî, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuğu,
  - 2) Suçā sürüklenen çocuk: Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuğu,
- b) Çocuk hâkimi: Hakkında kovuşturma başlatılmış olanlar hariç, suçā sürüklenen çocuklarla korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında uygulanacak tedbir kararlarını veren çocuk mahkemesi hâkimini,
- c) Kanun: 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununu,
- ç) Yönetmelik: 24/12/2006 tarihli ve 26386 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmeliği,
- d) Kurum: Bu Yönetmelik kapsamındaki çocuğın bakılıp gözetildiği, hakkında verilen tedbir kararlarının yerine getirildiği resmî veya özel kurumları,

- e) Mahkeme: Çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemelerini, çocuk mahkemesi bulunmayan yerlerde aile ya da asliye hukuk mahkemeleri ile ceza mahkemelerini,
- f) Sosyal çalışma görevlisi: Psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun meslek mensuplarını,
- g) Uygulama planı: Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmeliğin 18 inci maddesinde belirtilen tedbir kararlarını yerine getirmekle görevli kişi, kurum veya kuruluşlarca, bu tedbir kararlarının nasıl yerine getirileceği konusunda hazırlanan planı,
- ğ) Danışmanlık tedbiri: Çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda; çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çözümünde yol göstermeye yönelik rehberlik tedbirleridir. (Yönetmelik 12/1.madde)
- h) Yerel yönetim: İl Özel İdaresi ve Belediyeleri ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

GENEL ESASLAR

DANIŞMANLIK TEDBİRLERİNİN AMACI VE KAPSAMI

Madde 5 - (1) Danışmanlık tedbirleri;

- a) Çocuğun ailesi yanında korunmasını sağlamak veya çocuk hakkında verilen tedbir kararlarının uygulanması sırasında onu ve bakımından sorumlu olan kimseleri desteklemek ya da uygulanması muhtemel tedbirler hakkında bilgilendirmek amacıyla uygulanır.
- b) Bazı sorun alanlarında tek başına riski azaltıcı bir müdahale olarak bazılarında ise, diğer tedbirlerin uygulanmasından önce veya diğer tedbirlerle birlikte, o tedbirlere destek vermek amacıyla uygulanır.
- c) Danışmanlık tedbirlerinin kapsamı, çocukların bedensel, zihinsel, psiko-sosyal, duygusal gelişimini desteklemek, okul, aile ve sosyal çevresi ile uyumunu güçlendirmek ve yeteneklerine uygun bir meslek sahibi olarak hayata hazırlanmalarını sağlamak amacıyla okul başarısızlığı, okuma yazma bilmeme, okul devamsızlığı, gibi eğitim sorunlarının çözümüne yönelik faaliyetler ve okul başarısını artırma; madde kullanımı, davranış bozukluğu, cinsel istismar, ergenlik sorunları, öfke kontrolü, sosyal beceri sorunu, aile içi iletişim problemleri, ailede parçalanma, ailede çocuğun değeri konusunda yeterli duyarlılığın olmaması, ailenin göçe bağlı sorunları, gibi konularda korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocuğu, aileyi ve çocuğun bakımından ve eğitiminden sorumlu kişileri bir arada sistematik bir şekilde ele alan, suç ve mağduriyetin tekrarlanmasını engellemek üzere riskleri ve koruyucu önlemleri değerlendiren ve normal gelişimi destekleyen, müdahale eden, psiko-sosyal ve eğitsel destek hizmetleri olarak uygulanır.
- ç) İhtiyaç duyulan danışmanlığın içeriği, sosyal inceleme raporunda belirtilir. Sosyal inceleme raporu, bu tedbire ihtiyacı ortaya koyan sorun veya durum gerektirdiği uzmanlığı tarif edici ve bu tedbire ilişkin önerileri açıklayıcı nitelikte düzenlenmelidir.**

DANIŞMANLIK TEDBİRİNİ UYGULAYABİLECEK GÖREVLİLER

Madde 6 – (1) Danışmanlık hizmeti, tedbir kararının içeriği dikkate alınmak suretiyle, mahkeme tarafından tedbir kararını uygulamakla görevlendirilen kurumda görevli sosyal çalışma görevlilerince yürütülür. Ancak Mahkeme tarafından tedbir kararını uygulamakla kurum yerine kişi görevlendirilmesinin söz konusu olduğu durumlarda Mahkemenin yetki alanı içerisinde bulunan resmi veya serbest meslek icra eden sosyal çalışma görevlileri görevlendirilebilir. Sosyal çalışma görevlilerinin bulunmaması halinde ise ilgili mahkeme tarafından resmi veya serbest meslek icra eden aile hekimi, psikiyatri, pediatri gibi uzmanlık alanlarının yanı sıra tıp alanından mezun olan görevliler ile lisans eğitimi almış hemşirelik, çocuk gelişimi ve eğitimi alanlarında mesleki eğitim almış kişiler de görevlendirilebilir.

DANIŞMANLIK HİZMETİ VERECEK KURUMLAR

Madde 7 – (1) Danışmanlık tedbiri, Millî Eğitim Bakanlığı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve yerel yönetimler tarafından yerine getirilir.

(2) Danışmanlık tedbirinin Millî Eğitim Bakanlığınca uygulanmasına karar verildiğinde; çocuğun eğitimine devam ettiği veya hakkında danışmanlık tedbirinin yanı sıra eğitim tedbiri kararı verildiği hâllerde, okulda ya da kurumda bulunan psikolojik danışma ve rehberlik servisinde; okulda psikolojik danışman/rehber öğretmen bulunmadığı veya çocuğun herhangi bir okulla ilişkisi bulunmadığı hâllerde ise rehberlik ve araştırma merkezlerince yerine getirilir.

(3) Tedbirin, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunca uygulanmasına karar verildiği hallerde kurumca bu Tebliğin 6 ncı maddesinde sayılanlar arasından görevlendirilen kişi ya da kişiler tarafından yerine getirilir.

(4) Yerel yönetimlerce uygulanmasına karar verildiği hallerde, bu amaçla açılmış danışmanlık ya da aile eğitimi hizmeti veren merkezler tarafından yerine getirilir.

(5) Danışmanlık tedbirini yerine getirmekle sorumlu Millî Eğitim Bakanlığı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve yerel yönetimler bu hizmeti öncelikle kurumsal kapasiteleri kapsamında gerçekleştirirler. Kurumsal kapasitelerinin desteklenmesi gerektiği durumlarda ise bu hizmeti danışmanlık ve aile eğitimi alanında hizmet veren sağlık kuruluşları, özel danışmanlık merkezleri, dernek ve vakıflar gibi özel ve resmî kişi, kurum ve kuruluşlarda bulunan, Tebliğin 6 ncı maddesinde belirtilen nitelikte görevliler tarafından protokol yaparak ya da hizmet satın alma suretiyle de yerine getirebilirler. Ancak, danışmanlık tedbirinin uygulanması amacıyla verilecek bu hizmetler, sorumlu Bakanlığın taşra biriminin ya da yerel yönetimin denetiminde yürütülür.

DANIŞMANLIK HİZMETİ KRİTERLERİ

Madde 8 – (1) Danışmanlık hizmeti verecek olan kişilerin konularında meslekî eğitim almış olmalarının yanı sıra yeterliliklerini sertifikaları ya da belgeleri ile belirten ve alanlarında çalıştıklarını hizmet belgesi ile ispat edenler öncelikli olarak tercih edilir.

(2) Çocuk hakkında danışmanlık tedbirinin yanı sıra diğer tedbirlere ya da denetim altına alınmasına karar verildiği hallerde, ilgili tedbir kararı ya da denetimi izleyecek, kişi ile danışmanlık hizmetini verecek kişi aynı olamaz.

(3) Danışmanlık tedbiri, ailenin kararlara katılımını sağlamaya elverişli olacak şekilde, diğer tedbir kararlarını ya da denetim altına alma kararını izleyen görevliler ile iş birliği içerisinde yerine getirilir.

(4) Danışmanlık tedbiri kararını yerine getirmekle görevli danışman, kurum veya kuruluşlarca, bu tedbir kararının yerine getirilmesinde hazırlanacak uygulama plânına esas olmak üzere; Çocuk Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 22 nci maddesinde belirtilen bilgi edinme ilkelerine uymak şartıyla sosyal inceleme raporundan yararlanır.

(5) Danışmanlık tedbiri, hizmetin niteliğine göre haftalık ya da onbeş günlük periyotlarla uygulanmalı, asgari sekiz seans yapılmalıdır. Bu süre sonunda tedbirin devamı konusunda karar verilmelidir.

(6) Danışmanlık tedbirlerinin uygulanması, çocuk, aile veya çocuğun bakımından sorumlu kişiler için hazırlanmış psiko-eğitsel programlar vasıtasıyla yürütülür. Bu programlar, bireysel ve grupla uygulanabilir nitelikte olmalıdır. Programlar, çocuğun bakımından sorumlu kimseyi, aileyi, çocuğu tanıma ve değerlendirmeye yönelik olmalı, çocuğun kurumlarla sağlıklı temasını ve sosyal normlarla uyumunu sağlamayı, çocuğun bakımından sorumlu kişilerin ve ebeveynlerin ise rehberlik edici ve eğitici potansiyellerini geliştirmeyi hedeflemelidir.

(7) Danışmanın, tayin, nakil, hastalık ile aile veya çocukla gerekli çalışmayı sürdürmesini engelleyecek sorunlar çıkması halinde tedbiri uygulamakla görevli kurum tarafından yeni bir danışman belirlenerek ilgili mahkemeye bildirilir. Eğer danışman mahkeme tarafından kurum dışından görevlendirilmiş ise yerine ilgili mahkeme tarafından yeni danışman atanır.

DANIŞMANLIK TEDBİRİ SÜRECİ

Madde 9 - (1) Danışmanlık tedbiri süreci aşağıdaki hususları içerecek biçimde yapılır:

a) Çocuk, aile, bakmakla yükümlü kişi veya kişiler ile ilgili bilgiler ve dosya bilgileri toplanarak incelenir.

b) Çocuk, aile, bakmakla yükümlü kişi veya kişiler ile tanışılır.

c) Danışman, görev ve sorumlulukları hakkında çocuğu, aileyi, bakmakla yükümlü kişi veya kişileri bilgilendirir.

ç) Sorunun tarafları olabilecek aile, öğretmen, idareci ve bunun gibi kimselerle görüşülerek problemin sınırları belirlenir.

d) Çocuğa ve aileye mahkeme kararı ve yükümlülüklerinin tanıtımı, uymama halinde ve devamının kesilmesinde sonuçları ile aileye çocuğuyla ilgili sorumlulukları anlatılır.

e) Danışmanlık hizmeti ile ilgili bir uygulama planı hazırlanır. Çocuğun ailesinin yanında yaşadığı durumlarda çocuk ve aile sürece birlikte dahil edilir, ilgili kişilerle de görüşme sağlanır. Çocuğun ailesinin yanında yaşamadığı ve ailesinden uzak olduğu durumlarda ailenin sürecin gelişiminden ve üstüne düşen görevlerden haberdar edilmesi için gerekli önlemler alınarak danışmanlık hizmeti başlatılır. En az, çocukla haftada bir kez, aileyle iki haftada bir kez gerçekleştirilecek görüşmeler planlanır ve bu plan doğrultusunda takip edilir. Ayrıca duruma göre öğretmen ya da ilgili kişilerle de görüşme sağlanır.

f) Danışmanlık tedbirinin uygulama sürecinin değerlendirilmesinde kullanılacak izleme kriterleri, bu hizmeti sunacak danışman tarafından belirlenerek uygulama planında gösterilir.

g) Uygulama planı doğrultusunda üçer aylık periyotlarla sürecin değerlendirmesine ve varsa tedbirin değiştirilmesine ilişkin öneriyi de içeren rapor; Yönetmeliğin 18 inci maddesinde belirtilen usule göre mahkeme veya çocuk hâkimi tarafından, incelettirmek üzere mahkemeye ulaştırılır.

h) Danışmanlık hizmeti, danışmanın, bu tedbirde istenen amaca ulaşıldığına dair raporu üzerine mahkeme veya çocuk hâkiminin vereceği kararla sona erer.

(2) Danışmanlık tedbirlerini uygulayan görevlilerin; mahkeme veya çocuk hâkimine sunulan uygulama planı doğrultusunda yaptıkları işlem ya da görevlerin izlenmesi, tedbirle ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirecek etkinlik ve verimlilik için gerekli desteğin sağlanması bu tedbiri yerine getirmekle yükümlü kurumların sorumluluğundadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM EĞİTİM

EĞİTİMİN KAPSAMI

Madde 10 – (1) Danışmanlık tedbiri kararlarının uygulanmasında olumlu sonuçların alınması amacıyla bu Tebliğin 6 ncı maddesinde sayılan görevlilere hizmet içi eğitim programları düzenlenir.

(2) Uzmanlık alanı ne olursa olsun, danışmanlık hizmeti verecek olan görevlilerin bu hizmetin amacı ile uygulamaları için hazırlanmış programları öğrenme ve uygulama becerileri konusunda hizmet içi eğitime tabi tutulmaları sağlanır.

(3) Danışmanlık eğitimi, genel ve özel konular olmak üzere iki ana başlık üzerinden en az yüz saat olmak üzere yapılır;

a) Genel konular;

- 1 - Danışmanlık tedbirleri tanımı
- 2 - Çocuk ve aileyi ilgilendiren ulusal ve uluslararası mevzuat
- 3 - Çocuk ve aileyi koruma ve adalet sisteminin işleyişi
- 4 - Bireysel ve toplumsal risk faktörleri
- 5 - Türk toplumu ve ailesinin milli, manevi değerleri ve etik kuralları
- 6 - Normal ve patolojik durum ile ilgili temel bilgiler
- 7 - Danışmanlığın sınırları, sevk ve havale mekanizmaları
- 8 - Ölçme teknikleri, izleme, değerlendirme ve raporlandırma
- 9 - Kriz ve krize müdahale
- 10 - İletişim teknikleri
- 11 - Bireyi tanıma teknikleri
- 12 - Karar verme, plan yapma, uygulama teknikleri

b) Özel konular;

1- Aile

a) Ailenin yapısal ve işlevsel değerlendirilmesi

b) Aile sistemleri

c) Ana baba tutumları

ç) Aile ve risk faktörleri

d) Ailenin gelişim dönemleri/yaşam döngüsü

- e) Aile içi kriz ve krize müdahale yöntemleri
  - f) Ana baba rolleri ve olumlu disiplin yöntemleri
  - g) Aile dinamikleri
  - ğ) Aile kuramları
  - h) Aileye müdahale sürecinde danışmanlık
  - ı) Aile içi şiddet
  - i) Madde kullanımı ve bağımlılığı
  - j) Aile bireylerinden birinin hükümlü, yaşlı, özürlü, bağımlı veya süregelen bir hastalığa sahip olması gibi konular
- 2 - Çocuk
- a) Çocuk ihmal ve istismarı
  - b) Madde kullanımı ve bağımlılığı
  - c) Risk grubuna giren çocukların özellikleri
    - a. Cinsel istismar mağduru çocuklar
    - b. Şiddet mağduru çocuklar
    - c. Sokakta yaşayan ve çalışan çocuklar
  - ç) Gelişim dönemleri
    - a. Bedensel ve cinsel
    - b. Ahlaki
    - c. Psiko – sosyal
    - ç. Bilişsel
  - d) Ergenlik dönemi sorunları
    - a. Öfke kontrolü
    - b. İntihar eğilimi
    - c. Hayır diyebilme
  - e) Eğitim sorunlarını değerlendirme ve eğitim danışmanlığı, okul başarısını etkileyen faktörler
    - a. Hobiler, yetenek ve yeterli olduğu alanların belirlenmesi
    - b. Mesleğe yöneltme
    - f) Kimlik oluşturulması, bireyselleşme sürecinin desteklenmesi
    - g) Ergenin eleştirel düşünme ve karar verme becerisini geliştirme
    - h) Sosyal beceri kazanma ve toplumsallaşma
    - ı) Serbest zaman etkinliklerine yönlendirme
    - i) Akran ilişkileri konusunda bilgilendirme

- j) Girişimciliğinin desteklenmesi
k) Çocuk danışmanlığı uygulama basamakları ve süreçleri gibi konulardan oluşur.

DANIŞMANLIK EĞİTİMİNİN VERİLME USULÜ

Madde 11 - (1) Eğitim planı ve programı, Milli Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ile üniversite öğretim görevlilerinden oluşturulacak eğitim komisyonu tarafından yıllık olarak hazırlanır ve uygulamaya konulur. Eğitim, tezsiz yüksek lisans ya da sertifika veya katılım belgesi programları şeklinde verilebilir. Eğitimin süresi, içeriği, uygulanacağı yerler, eğitimi verecek uzmanlar eğitim planında belirlenir.

(2) Bu Tebliğin 11 inci maddesinde sayılan konularda dört yıllık lisans eğitimleri dışında en az yüz saat eğitim aldıklarını gösteren sertifika veya belgeye sahip olanlar eğitime alınmazlar. Bu değerlendirme, danışmanlık tedbirini yerine getirmekle yükümlü kurumlar tarafından yapılır.

(3) Eğitimi başarıyla tamamlayanlara sertifika ya da katılım belgesi verilir. Sertifika ya da katılım belgesi, danışmanlık tedbirini yerine getirmekle yükümlü kurumlar tarafından verilir.

(4) Danışmanlık eğitimlerini tamamlayarak danışmanlık hizmetlerini sürdüren görevlilerin bu eğitimi izleyen her yıl için üç günden az olmamak, en geç üçer yıllık aralarla tekrarlanmak üzere danışmanlık eğitimi konularında hizmet içi eğitime tabi tutulmaları esastır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM ÇEŞİTLİ VE SON HÜKÜMLER

SEKRETERYA

Madde 12 - (1) Eğitim komisyonunun oluşumu, eğitim plan ve programları ile materyalinin hazırlanmasının sekreteryaya hizmetleri Milli Eğitim Bakanlığınca yerine getirilir.

DANIŞMANLIK HİZMETİNİ VEREBİLECEK KİŞİLERİN BİLDİRİMİ

Madde 13 - (1) Danışmanlık hizmeti verebilecek kişilerin listeleri, alanları ve kurumları da belirtilmek suretiyle tedbiri yerine getirmekle sorumlu kurumların taşra birimleri tarafından, il ve ilçelerdeki koordinasyon makamlarına, mahkeme veya çocuk hâkimlerine bildirilir.

YÜRÜRLÜK

Madde 14 - (1) Bu Tebliğ yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 15 - (1) Bu Tebliğ hükümlerini Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğünün bağlı olduğu Devlet Bakanı, İçişleri Bakanı ve Milli Eğitim Bakanı birlikte yürütür.

AB'nin finansal, UNICEF'in teknik desteğinde Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu ile Türkiye Adalet Akademisi paydaşlığında yürütülen "Çocuklar için Adalet" Projesi;

1. Adil yargılama hakkının yaşama geçirilmesi, çocukların ikincil mağduriyetlerinin önlenmesi ve özgürlüklerinden yoksun bırakılmalarına son çare olarak başvurulması ilkeleri çerçevesinde çocuk adalet sisteminde çocuk haklarının korunmasını,
  2. Çocuk adalet sistemi çalışanları için uzmanlaşmış ve kurumsallaşmış bir hizmet içi eğitim programının hazırlanmasını,
  3. Özgürlüğünden yoksun bırakılmış çocukların Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi (BİSİS) çerçevesinde bireye özel rehabilitasyon hizmetlerinden yararlanmasını,
- hedeflemektedir.

Bu proje, Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

